

ບົດລາຍງານ ການປະເມີນຜົນ ຄວາມສະເໝີພາບ ລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ

ສ້າງໂອກາດໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ແລະ
ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສຽງຕ່າງໆ

THE WORLD BANK

ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນ
ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ
ຂອງ ສປປ ລາວ

ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ແລະ ສ້າງໂອກາດໃຫ້ກັບແມ່ຍິງ

THE WORLD BANK

ADB

© 2012_ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານ ສາກົນເພື່ອການບູລະນະ ແລະ ພັດທະນາ / ທະນາຄານໂລກ.
ສະຫງວນລິຂະສິດ. ຈັດພິມໃນປີ 2012.
ພິມທີ່ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ.

ISBN 978-92-9092-921-5 (ພິມ)
ISBN 978-92-9092-922-2 (PDF)

ຂໍ້ມູນສິ່ງພິມ

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ

(ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ສ້າງໂອກາດໃຫ້ກັບ ແມ່ຍິງ)

ເມືອງ ມັນດາລູຢອງ, ປະເທດຟິລິບປິນ ແລະ ວໍຊິງຕັນ ດີຊີ, ສະຫະລັດອາເມລິກາ: ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານສາກົນ ເພື່ອການບູລະນະ ແລະ ພັດທະນາ/ທະນາຄານໂລກ, 2012.

1. ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ;	2. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
I. ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ;	II. ທະນາຄານ ສາກົນເພື່ອການບູລະນະ ແລະ ພັດທະນາ.

ຄຳເຫັນຕ່າງໆ ທີ່ສະແດງອອກໃນສິ່ງພິມນີ້ ແມ່ນທັດສະນະຂອງບັນດາຜູ້ຊຽນ ຊຶ່ງອາດຈະບໍ່ສະທ້ອນເຖິງທັດສະນະ ແລະ ນະໂຍບາຍ ຂອງທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ (ເອດີບີ) ຫຼື ທັດສະນະຂອງສະພາຜູ້ວາການທະນາຄານດັ່ງກ່າວ ຫຼື ບັນດາລັດຖະບານ ທີ່ພວກເຂົາ ເຈົ້າຕາງໜ້າໃຫ້ ຫຼື ທັດສະນະ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງທະນາຄານໂລກ, ສະພາຜູ້ວາການທະນາຄານໂລກ ຫຼື ບັນດາລັດຖະບານ ທີ່ ພວກເຂົາເຈົ້າຕາງໜ້າໃຫ້.

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ບໍ່ຮັບປະກັນຄວາມຊັດເຈນຂອງຂໍ້ມູນ ທີ່ຢູ່ໃນສິ່ງພິມນີ້ ແລະ ບໍ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຜົນທີ່ ຕາມມາຈາກການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ.

ການກຳນົດ ຫຼື ການອ້າງເຖິງອານາເຂດ ຫຼື ພື້ນທີ່ທາງດ້ານພູມສາດ ຫຼື ການນຳໃຊ້ຄຳສັບ “ປະເທດ” ໃນເອກະສານນີ້, ທະນາຄານ ພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ບໍ່ໄດ້ມີຈຸດປະສົງ ທີ່ຈະຕັດສິນສະຖານະພາບຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ສະຖານະພາບທາງກົດໝາຍ ຫຼື ສະ ຖານະພາບ ທາງດ້ານອານາເຂດ ຫຼື ພື້ນທີ່ນັ້ນ.

ສິດ ແລະ ການອະນຸຍາດ

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການຈັດພິມ ຫຼື ສຳເນົາຂໍ້ມູນຕ່າງໆໃນປັ້ມເຫຼັ້ມນີ້ ພຽງ ເພື່ອຈຸດປະສົງນຳໃຊ້ສ່ວນຕົວ ແລະ ທີ່ບໍ່ແມ່ນການນຳໃຊ້ເພື່ອການຄ້າ. ສະນັ້ນ, ຜູ້ໃຊ້ຄວນສະແດງຄວາມຂອບໃຈຕໍ່ທະນາຄານພັດທະ ນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ. ຫ້າມນຳປັ້ມດັ່ງກ່າວໄປຂາຍ, ແຈກຢາຍ ຫຼື ພິມຄືນ ເພື່ອຈຸດປະສົງທາງການ ຄ້າ ໂດຍທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດຈາກທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ຢ່າງເປັນລາຍລັກອັກສອນ.

ຖ້າວ່າມີຂໍ້ຂ້ອງໃຈກ່ຽວກັບສິດ ແລະ ການອະນຸຍາດ, ລວມທັງສິດອື່ນໆ, ຄວນແຈ້ງບອກທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ໃນຖານະທີ່ເປັນ ເຈົ້າຂອງລິຂະສິດ.

ໝາຍເຫດ:

ເຄື່ອງໝາຍ “\$” ໃນສິ່ງພິມນີ້ ໝາຍເຖິງ ໂດລາສະຫະລັດ.

ສຳລັບການສັ່ງຈອງ, ກະລຸນາຕິດຕໍ່:

ໝາຍເລກໂທລະສານ +63 2 636 2648

ອີເມວ: adbpublish@adb.org

ADB
6 ADB Avenue, Mandaluyong City
1550 Metro Manila, Philippines
Tel+63 2 632 4444
Fax +63 2 636 2444
www.adb.org

The World Bank
1818, H Street NW
Washington DC, 20433
ໂທ Tel + 202 473 1000
www.worldbank.org
emailfeedback@worldbank.org

ສາລະບານ

ບົດນຳ	iii
ບົດສະແດງຄວາມຂອບໃຈ	v
ອັກສອນຫຍໍ້	vi
ບົດໂດຍສັງເຂບ	1
ພາກສະເໜີ: ການພັດທະນາປະເທດຢ່າງວ່ອງໄວ	8
ພາກທີ 1 - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ	14
ສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ	15
ການສຶກສາ	26
ນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ	33
ພາກທີ 2 - ການມອບສິດເປັນເຈົ້າທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸນດ່ຽງລະຫວ່າງໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ	37
ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມດ້ອຍ ໂອກາດທາງເສດຖະກິດ	38
ການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ການພັດທະນາຊຸມນະບົດ	41
ການມີສ່ວນຮ່ວມດ້ານກຳລັງແຮງງານ	44
ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນ	49
ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ: ຕາໜ່າງໄຟຟ້າ, ຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງ, ບໍ່ແຮ່ ແລະ ພະລັງງານນ້ຳ	50
ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ: ການຍົກສູງ ແລະ ສົ່ງເສີມການ ມີສິດອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນກົງຈັກລັດຖະບານ	57
ກອບນິຕິກຳ ແລະ ກົດໝາຍ	58
ກົງຈັກການປົກຄອງ	60
ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ: ກອບນິຕິກຳໃໝ່	63
ບົດບາດຂອງສື່ມວນຊົນ ໃນການປ່ຽນແປງທັດສະນະດັ້ງເດີມຂອງສັງຄົມ	64
ການຕ້ານການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ	64
ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພື້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ	68
ການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າສູ່ພາກພື້ນ ແລະ ການຄ້າ	69
ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ	70
ການປ່ຽນແປງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ	72
ບົດສະຫຼຸບ: ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ໂອກາດ	75
ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳ	76
ເອກະສານອ້າງອີງ	86
ຂໍ້ມູນອ້າງອີງ	93

- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 1:** ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ວ່າດ້ວຍ ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 2:** ການເພີ່ມຈຳນວນຜູ້ຊຳນານຊ່ວຍການເກີດລູກ ເພື່ອການເກີດລູກທີ່ປອດໄພ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 3:** ຜົນການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບ ແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນ 6 ແຂວງພາກໃຕ້
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 4:** ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ ຕໍ່ເຊື້ອເອດສ໌ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ຂອງຊຸມຊົນ ລຽບຕາມໂຄງການກໍ່ສ້າງ ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດ້ານເສດຖະກິດພາກເໜືອ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 5:** ບູລິມະສິດດ້ານສຸຂະພາບ ແມ່ ແລະ ເດັກ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 6:** ການທົບທວນຄືນກ່ຽວກັບສິດທິຂອງຄົນພິການ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 7:** ບັນດາແຜນງານທີ່ແນໃສ່ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານການສຶກສາທີ່ມີປະສິດທິພາບ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 8:** ການພິຈາລະນາກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນແຜນງານນໍ້າ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມແຫ່ງຊາດ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 9:** ຄວາມທຸກຍາກຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 10:** ການຄົ້ນຄວ້າ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບທັດສະນະບັນຫາບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນຊົນເຜົ່າ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 11:** ການມີເວລາທີ່ຈຳກັດ ເປັນສິ່ງກົດຂວາງຕໍ່ແມ່ຍິງ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ.
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 12:** ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນຂະແໜງການກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 13:** ແຜນງານແຫ່ງຊາດ ກ່ຽວກັບການພັດທະນາທຸລະກິດ ຂະໜາດກາງ ແລະ ຂະໜາດນ້ອຍ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 14:** ການຕິດຕາມຜົນໄດ້ຮັບ ຂອງຍຸດທະສາດການຈ້າງງານ ແລະ ຜູ້ປະກອບການແມ່ຍິງຮຸ່ນໜຸ່ມ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 15:** ພະລັງງານໄຟຟ້າສຳລັບຜູ້ທີ່ທຸກຍາກ: ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າໃຫ້ຄົວເຮືອນ ທີ່ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວ ເປັນແມ່ ຍິງ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 16:** ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າເທີນ 2
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 17:** ຂໍ້ລິເລີ່ມໃນການຍົກສູງບົດບາດແມ່ຍິງ ເຂົ້າໃນຂະແໜງການຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 18:** ໂຄງການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວແບບຍືນຍົງ ໃນພາກພື້ນລຸ່ມແມ່ນໍ້າຂອງ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 19:** ການວາງເບົ້າໝາຍຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ສຳລັບແມ່ຍິງ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 20:** ການເຂົ້າເຖິງກົນໄກຍຸຕິທຳ - ສິ່ງທ້າທາຍສຳລັບແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 21:** ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໂຮງງານຕັດຫຍິບ ຢູ່ວຽງຈັນ
- ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 22:** ການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ໃນການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງສະພາບອາກາດ

- ຕາຕະລາງ 1:** ສັງລວມບັນດາຂໍ້ສະເໜີແນະນຳ
- ຕາຕະລາງ 2:** ດັດສະນີຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ປີ 2011
- ຕາຕະລາງ 3:** ການຄັດເລືອກຕົວຊີ້ວັດ ດ້ານສຸຂະພາບ
- ຕາຕະລາງ 4:** ອັດຕາການເກີດສະເລ່ຍ ຈັດຕາມອາຍຸຂອງແມ່
- ຕາຕະລາງ 5:** ສັດສ່ວນອັດຕາການຕາຍ ຂອງແມ່ໃນອາຊີຕາເວັນອອກ ແລະ ປາຊີຟິກ ອີງຕາມຕົວຊີ້ວັດຂອງການພັດທະນາໂລກ ປີ 2008
- ຕາຕະລາງ 6:** ການຊ່ວຍເຫຼືອ ໃນເວລາເກີດລູກ

- ຕາຕະລາງ 7:** ສະຖານທີ່ເກີດລູກ
- ຕາຕະລາງ 8:** ສາເຫດຂອງຄວາມພິການ, ຈັດຕາມເພດ
- ຕາຕະລາງ 9:** ຈຳນວນການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງຕໍ່ເດັກຊາຍ 100 ຄົນ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮຽນ, ຈັດຕາມລະດັບການສຶກສາ
- ຕາຕະລາງ 10:** ການຫຼຸດໂຕນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນດ້ານການສຶກສາ
- ຕາຕະລາງ 11:** ການປ່ຽນແປງໃນການຮູ້ໜັງສື ແລະ ການເຂົ້າໂຮງຮຽນ
- ຕາຕະລາງ 12:** ຈຳນວນນັກຮຽນໃນຂະແໜງວິຊາຊີບ ແລະ ຊັ້ນສູງ ໂດຍຈັດຕາມເພດ, ປີ 2006 ແລະ 2009
- ຕາຕະລາງ 13:** ການໃຊ້ເວລາໃນການຮຽນຈົບຂອງນັກຮຽນ, ຈັດຕາມເພດ
- ຕາຕະລາງ 14:** ອັດຕາສ່ວນຂອງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ທີ່ເສັ້ງຜ່ານໂຮງຮຽນປະຖົມ
- ຕາຕະລາງ 15:** ອັດຕາສ່ວນຂອງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ທີ່ເສັ້ງຜ່ານໂຮງຮຽນມັດທະຍົມຕອນປາຍ
- ຕາຕະລາງ 16:** ການມີສ່ວນຮ່ວມດ້ານກຳລັງແຮງງານຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໃນເກນອາຍຸ 15-64 ປີ
- ຕາຕະລາງ 17:** ຕົວເລກເດັກນ້ອຍ ແລະ ຊາວໜຸ່ມທີ່ມີວຽກເຮັດ, ແຍກຕາມອາຍຸ, ເພດ ແລະ ສະຖານທີ່
- ຕາຕະລາງ 18:** ເວລາທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການດຳເນີນກິດຈະກຳຫຼັກ ແຍກຕາມເພດ ແລະ ຕາມຈຳນວນຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້
- ຕາຕະລາງ 19:** ຈຳນວນແມ່ຍິງທີ່ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງການນຳດ້ານການເມືອງ

- ຮູບພາບ 1:** ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບການພັດທະນາໂລກ: ຫັດສະນະຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ
- ຮູບພາບ 2:** ອັດຕາການຄຸມກຳເນີດຂອງແມ່ຍິງທີ່ແຕ່ງງານໃນປັດຈຸບັນ ໂດຍຈັດຕາມຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ
- ຮູບພາບ 3:** ອັດຕາຈະເລີນພັນໂດຍລວມ, ຈັດຕາມລະດັບການສຶກສາຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ພື້ນທີ່ພູມສາດ, 2005
- ຮູບພາບ 4:** ອາຍຸສະເລ່ຍໃນເວລາແຕ່ງງານເທື່ອທຳອິດຂອງແມ່ຍິງໃນກຸ່ມອາຍຸ 25-45 ປີ, ໂດຍຈັດຕາມປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ.
- ຮູບພາບ 5:** ຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ມີເຊື້ອໄວລັດເອດສ໌ , ຈັດຕາມເພດ ແລະ ກຸ່ມອາຍຸ (1990-2009)
- ຮູບພາບ 6:** ເດັກອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 2 ປີ ທີ່ມີນ້ຳໜັກຫຼຸດມາດຕະຖານ
- ຮູບພາບ 7:** ການຮູ້ໜັງສືຂອງຜູ້ໃຫຍ່, ຈັດຕາມເພດ ແລະ ພາກ, ປີ 1998 ແລະ 2008
- ຮູບພາບ 8 ແລະ 9:** ການມີວຽກເຮັດຂອງປະຊາກອນໃນເກນອາຍຸ 10 ຂຶ້ນໄປ ທີ່ເປັນກຳລັງແຮງງານ, ແຍກຕາມເພດ

ບົດນຳ

ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການພັດທະນາຢ່າງວ່ອງໄວ. ໃນໄລຍະພຽງ 10 ກວ່າປີທີ່ຜ່ານມາ ຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດ ໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 46% ໃນປີ 1993 ມາເປັນ 25% ໃນປີ 2010. ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍໃນທົ່ວປະເທດ ກໍ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງໄປໃນທາງທີ່ດີຂຶ້ນ ອັນເນື່ອງມາຈາກການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ ແລະ ການພັດທະນາທີ່ໄດ້ດຳເນີນໄປດ້ວຍຈັງຫວະພັນຄົງ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງ. ຄຽງຄູ່ກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ, ສປປ ລາວ ຍັງມີຄວາມພູມໃຈຕໍ່ຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການສົ່ງເສີມສິດສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງໃນຕົວຊີ້ວັດຂອງການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດໃນຂະແໜງການສຶກສາ ແລະ ສາທາລະນະສຸກທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ກໍ່ໄດ້ຮັບປັບປຸງດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ແມ່ຍິງຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍກໍ່ໄດ້ເຂົ້າມາມີບົດບາດໃນຕະຫຼາດແຮງງານ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນຂັ້ນຕັດສິນບັນຫາໃນລະດັບປະເທດ ກໍ່ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ.

ແຕ່ໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນ, ສປປ ລາວ ກໍ່ຍັງສືບຕໍ່ປະເຊີນໜ້າກັບບັນຫາທ້າທາຍຕ່າງໆ ໃນການເຊື່ອມໂຍງທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, ປະຊາຊົນໃນເຂດຊົນນະບົດ, ໂດຍສະເພາະ ຊົນເຜົ່າ ແລະ ແມ່ຍິງ ຍັງພົບກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຕ່າງໆ ຫຼາຍກວ່າຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດຕົວເມືອງ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບການພັດທະນາໃນດ້ານຕ່າງໆ ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນ ໄດ້ເຂົ້າເຖິງນ້ຳສະອາດ, ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ໄພ່ຟ້າ, ແຕ່ ສປປ ລາວ ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນບັນລຸເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາ ໃນດ້ານການສຶກສາສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ ແລະ ການຕາຍຂອງແມ່ໄດ້ເທື່ອ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ຈຶ່ງເຫັນໄດ້ຄວາມສຳຄັນ ໃນການເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງເຕັມສ່ວນຂອງແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະແມ່ຍິງທີ່ທຸກຍາກ ແລະ ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າ ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນຫຼາຍ ສຳລັບ ສປປ ລາວ ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ໃຫ້ໄດ້ມາດຕະຖານ.

ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ສະບັບປີ 2012 ນີ້ ຂຽນຂຶ້ນໂດຍທະນາຄານໂລກ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ຊຶ່ງມີການປຶກສາຫາລືຮ່ວມກັບລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ເພື່ອນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນຍຸດທະສາດຮ່ວມມື ຂອງທະນາຄານ ພັດທະນາອາຊີ ແລະ ພັດທະນາໂລກ. ບົດລາຍງານນີ້ ຍັງໄດ້ນຳສະເໜີ 3 ປະເດັນຫຼັກ ກ່ຽວບັນຫາຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ຄື: ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ແລະ ວິເຄາະປະເດັນຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບຂົງເຂດຂອງການພັດທະນາ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ປະກົດຕົວຂຶ້ນ.

ເນື້ອໃນສຳຄັນຂອງບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ - ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ ແລະ ການສ້າງໂອກາດຕ່າງໆ ຂອງແມ່ຍິງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ ສປປ ລາວ ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍແຫ່ງຊາດໃຫ້ປະກົດຜົນເປັນຈິງ ຈຶ່ງມີຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຊ່ອງວ່າງຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ທີ່ເປັນອຸປະສັກກົດຂວາງການຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ເປັນຜົນກະທົບອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ກັບກຸ່ມດ້ອຍໂອກາດ. ອີກດ້ານໜຶ່ງ ກໍ່ຄືວ່າ ບົດລາຍງານນີ້ ຍັງສຸ່ມໃສ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແລະ ກຸ່ມດ້ອຍໂອກາດໃນເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ເປັນບ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງເຜົ່າຕ່າງໆ.

ເນື່ອງຈາກວ່າ ພວກເຂົາເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງພິເສດທີ່ຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍ ຈາກການພັດທະນາເສດຖະກິດທີ່ວ່ອງໄວ. ນອກຈາກນັ້ນ, ບົດລາຍງານນີ້ ກໍ່ເນັ້ນໜັກໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຈຳເປັນໃນການເພີ່ມຄວາມສາມາດຂອງແມ່ຍິງ ໃນການໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຢ່າງເທົ່າທຽມກັນກັບເພດຊາຍ ຈາກການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດໃນຕະຫຼາດ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນບັນດາແມ່ຍິງ ໃນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດທີ່ງຽບ.

ສປປ ລາວ ຍັງຢູ່ໃນໄລຍະຫົວລ້ຽວຫົວຕໍ່ໃນການໝູນໃຊ້ທ່າແຮງສັງລວມຂອງການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ເພື່ອປັບປຸງ ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ຮັບປະກັນໃຫ້ທຸກພາກສ່ວນໃນທົ່ວສັງຄົມໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ. ສະນັ້ນ, ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍເຫຼົ່ານີ້, ມັນມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຍົກສູງບົດບາດຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແລະ ມອບສິດເປັນເຈົ້າໃຫ້ກັບແມ່ຍິງ ໃຫ້ເປັນຈຸດໃຈກາງຂອງແຜນພັດທະນາແຫ່ງຊາດ. ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນການພັດທະນາມະນຸດ, ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການອອກສຽງ ແມ່ນສາມາດປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ໂອກາດທາງເສດຖະກິດຂອງຮຸ້ນຄົນຕໍ່ໄປ ແລະ ຈະນຳໄປສູ່ການສ້າງນະໂຍບາຍດ້ານການພັດທະນາ ໃຫ້ມີປະສິດທິພາບສູງຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ດັ່ງນັ້ນ, ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນ ສປປ ລາວ ກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັບໃນບັນດາປະເທດອື່ນໆ, ຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ແມ່ນເປັນທັງເປົ້າໝາຍຫຼັກຂອງການພັດທະນາ ແລະ ທັງເປັນນະໂຍບາຍດ້ານການພັດທະນາທີ່ຖືກຕ້ອງອີກນຳ.

ທະນາຄານໂລກ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ໄດ້ຮັບມອບໝາຍໃຫ້ຮ່ວມງານກັນຢ່າງໃກ້ຊິດກັບລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການມອບສິດເປັນເຈົ້າທຸກດ້ານໃຫ້ແມ່ຍິງ. ໂດຍສືບຕໍ່ເອົາໃຈໃສ່ການຫຼຸດຜ່ອນ ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ການສ້າງໂອກາດຕ່າງໆ, ຄວາມຄືບໜ້າຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ປະກົດຜົນເປັນຈິງ ເຮັດໃຫ້ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ໃນທົ່ວ ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ.

ທ່ານ ນາງ ເຄອິໂກະ ມິວະ (Keiko Miwa)

ທ່ານ ຈັອງ ຈີ ນາຍ (Chong Chi Nai)

ຫົວໜ້າຫ້ອງການ ທະນາຄານໂລກ

ຫົວໜ້າຫ້ອງການ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ

ປະຈຳ ສປປ ລາວ

ປະຈຳ ສປປ ລາວ

ບົດສະແດງຄວາມຂອບໃຈ

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ (ເອດີບີ) ແລະ ທະນາຄານໂລກ ໄດ້ຮ່ວມກັນສ້າງບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ເພື່ອນຳໃຊ້ເປັນຂໍ້ມູນເຂົ້າໃສ່ຍຸດທະສາດການຮ່ວມມືລະດັບປະເທດ ຂອງ ເອດີບີ ແລະ ຂອງທະນາຄານໂລກ. ດັ່ງນັ້ນ, ພວກຂ້າພະເຈົ້າ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈເປັນພິເສດມາຍັງສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ຄະນະກຳມາທິການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນທຸກຂັ້ນຕອນຂອງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບແນວທາງໃນການຂຽນບົດ ລວມທັງໄລຍະຈັດກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລື ແລະ ການປະສານງານກັບບັນດາກະຊວງຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນການປະກອບຄຳຄິດເຫັນເຂົ້າໃນຮ່າງບົດລາຍງານ.

ທ່ານນາງ ເຮເລັນ ຄາວສັນ ເຮັກສ໌ (Helene Carlsson Rex), ຜູ້ຊ່ຽວຊານອາວຸໂສ ດ້ານພັດທະນາສັງຄົມ ປະຈຳ ທະນາຄານໂລກ ແລະ ທ່ານ ໂຊໂນມິ ທານາກະ (Sonomi Tanaka), ຜູ້ຊ່ຽວຊານອາວຸໂສ ດ້ານການພັດທະນາສັງຄົມ (ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການພັດທະນາ) ປະຈຳທະນາຄານ ພັດທະນາອາຊີ ໄດ້ເປັນຜູ້ນຳພາທີມງານ ສ້າງບົດລາຍງານສະບັບນີ້. ທີມງານດັ່ງກ່າວ ປະກອບດ້ວຍທ່ານນາງ ອານ ຄູເຣຍໂກສ໌ (Anne Kuriakose), ທ່ານນາງ ສະເຕຟານີ ກູດເນີ (Stephanie Kuttner), ທ່ານ ແກ້ວເພັດ ພູມພອນ, ທ່ານນາງ ແຖວນາເຂດ ຊາພັກດີ, ທ່ານ ໂພທອງ ສິລິພິງ, ທ່ານ ອາມິ ທັກກາ (Ami Thakkar), ທ່ານ ພິໄລພອນ ວົງປະເສີດ, ທ່ານ ເມີຣຽມ ເກີ (Meriem Gray) ແລະ ທ່ານ ສຸລິດາຣັກ ສາກິນນິຍົມ. ນອກຈາກນັ້ນ, ທ່ານ ຊິເມນາ ເດລ ຄາຣ໌ປີໂອ (Ximena Del Carpio ຈາກທະນາຄານໂລກ) ແລະ ທ່ານ ອຸສມາ ໂຮກ (Uzma Hoque ຈາກເອດີບີ) ກໍໄດ້ນຳໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິຊາການ ຂອງຕົນປະກອບຄຳຄິດເຂົ້າໃສ່ບົດລາຍງານເບື້ອງຕົ້ນ. ໃນຕະຫຼອດໄລຍະເວລາດຳເນີນເຮັດບົດລາຍງານນີ້, ທ່ານນາງ ເຄອິໂກະ ມິວະ (Keiko Miwa) ຜູ້ຕາງໜ້າທະນາຄານໂລກ ປະຈຳ ສປປ ລາວ ແລະ ທ່ານ ຈັອງ ຈີ ນາຍ (Chong Chi Nai) ຫົວໜ້າທ່ອງການທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ປະຈຳ ສປປ ລາວ ກໍໄດ້ໃຫ້ທິດຊີ້ນຳ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນ.

ນອກຈາກນີ້, ທີມງານ ຍັງຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈ ໃນການຮ່ວມມືຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ບັນດາຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາໂດຍສະເພາະ ແມ່ນອົງການເພື່ອການພັດທະນາສາກົນແຫ່ງປະເທດອິດສະຫຼາລີ (AusAID), ອົງການສະຫະປະຊາຊາດກອງທຶນສຳລັບປະຊາກອນ (UNFPA), ອົງການສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອການພັດທະນາ (UNDP), ອົງການສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອແມ່ຍິງ (UNWomen), ອົງການເພື່ອການພັດທະນາ ແລະ ການຮ່ວມມືແຫ່ງປະເທດສະວິດ (SDC) ແລະ ອົງການພັດທະນາແຫ່ງປະເທດເນເທີແລນ (SNV) ທີ່ໄດ້ໃຫ້ຄຳແນະນຳ ແລະ ຄຳຄິດເຫັນທີ່ເປັນປະໂຫຍດໃນຕະຫຼອດໄລຍະເວລາຂອງການດຳເນີນງານ.

ຜົນໄດ້ຮັບ ແລະ ການຕີຄວາມໝາຍ ທີ່ສະແດງອອກໃນບົດລາຍງານນີ້ ແມ່ນເປັນຂອງຜູ້ຂຽນ ແລະ ມັນບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ທັດສະນະຂອງບັນດາຄະນະຜູ້ບໍລິຫານທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ຫຼື ບັນດາປະເທດຕ່າງໆ ທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າຕາງໜ້າໃຫ້.

ໝາຍເຫດ:

ເນື້ອໃນເອກະສານກ່ຽວກັບບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ສະບັບນີ້ ແມ່ນແປຈາກພາສາອັງກິດເປັນພາສາລາວ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງອາດບໍ່ສາມາດປາສະຈາກໄດ້ຄວາມຜິດພາດທາງດ້ານໄວຍະກອນ ແລະ ການໃຊ້ສັບພາສາຄຳເວົ້າ. ຖ້າຫາກຜູ້ອ່ານທ່ານໃດພົບເຫັນຄຳເວົ້າທີ່ບໍ່ຊັດເຈນ ຫຼື ມີຂໍ້ສົງໄສ ຂໍໃຫ້ທ່ານອີງໃສ່ຂໍ້ມູນຕົ້ນສະບັບທີ່ເປັນພາສາອັງກິດ.

ອັກສອນຫຍໍ້ພາສາອັງກິດແປເປັນພາສາລາວ

ADB	ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ
APB	ທະນາຄານສິ່ງເສີມກະສິກຳ
ANC	ການເບິ່ງແຍງຮັກສາສຸຂະພາບແມ່ ກ່ອນເກີດລູກ
ASEAN	ສະມາຄົມປະຊາຊາດອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້
AusAID	ອົງການພັດທະນາສາກົນ ແຫ່ງປະເທດອົດສະຕຣາລີ
CEDAW	ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການລຶບລ້າງທຸກຮູບການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ
CIDA	ອົງການພັດທະນາສາກົນ ແຫ່ງປະເທດການາດາ
CDD	ການພັດທະນາ ທີ່ຊຸມຊົນເປັນເຈົ້າການ
CNHDR	ສູນຄົ້ນຄວ້າໄພທຳມະຊາດ ແລະ ໄພພິບັດແຫ່ງຊາດ
COPE	ອົງການຮ່ວມມືອົງຄະທຽມ
COMMIT	ແຜນງານລິເລີ່ມຕົ້ນການຄ້າມະນຸດ ແບບມີການປະສານງານໃນຂັ້ນລັດຖະມົນຕີຂອງບັນດາປະເທດແມ່ນ້ຳຂອງ
CSO	ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ
EDC	ສູນພັດທະນາການສຶກສາ
EFA	ການສຶກສາເພື່ອທຸກຄົນ
EFA-FTI	ການສຶກສາເພື່ອທຸກຄົນ-ກອງທຶນເລັ່ງລັດ
EIA	ການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ
ESDF	ຂອບວຽກດ້ານການພັດທະນາຂະແໜງການສຶກສາ
FAO	ອົງການອາຫານ ແລະ ການກະເສດ
FHH	ຄົວເຮືອນ ທີ່ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ
FOF	ບໍລິສັດ ທີ່ແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ
GDG	ກຸ່ມພັດທະນາດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ
GDP	ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ
GII	ດັດສະນີຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ
GIZ	ອົງການຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງປະເທດເຢຍລະມັນ
GMS	ຂົງເຂດອະນຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ
GOL	ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ
GRID	ສູນຂໍ້ມູນບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ເພື່ອການພັດທະນາ
HDI	ດັດສະນີພັດທະນາມະນຸດ
HIV	ໄວຣັດ ທີ່ເຮັດໃຫ້ພູມຕ້ານທານໃນຮ່າງກາຍບົກພ່ອງ
IDRC	ສູນຄົ້ນຄວ້າ ເພື່ອການພັດທະນາສາກົນ

IFAD	ກອງທຶນສາກົນ ເພື່ອການພັດທະນາກະສິກຳ
ILO	ອົງການແຮງງານສາກົນ
IMR	ອັດຕາການຕາຍຂອງເດັກອ່ອນ
LAK	ເງິນກີບ
LCCI	ສະພາການຄ້າ ແລະ ອຸດສາຫະກຳລາວ
LDPW	ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍການພັດທະນາ ແລະ ປົກປ້ອງແມ່ຍິງ
LECS	ການສຳຫຼວດລາຍຈ່າຍ ແລະ ການບໍລິໂພກ ຂອງຄົນລາວ
LNTA	ອົງການທ່ອງທ່ຽວ ແຫ່ງຊາດລາວ
LRHS	ການສຳຫຼວດສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນ ຂອງຄົນລາວ
LTP	ໂຄງການອອກໃບຕາດິນ
LWU	ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ
LXML	ບໍລິສັດ ລ້ານຊ້າງ ມິເນໂຣ ຈຳກັດ
MAF	ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້
MRC	ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງ
MDGs	ເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາ
MHH	ຄົວເຮືອນ ທີ່ຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ
MICS	ການສຳຫຼວດທີ່ມີຫຼາຍກຸ່ມເປັນຕົວຊີ້ວັດ
MMR	ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່
MOE	ກະຊວງສຶກສາທິການ
MOH	ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ
MoNRE	ກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ
MOLSW	ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການ-ສັງຄົມ
MPWT	ກະຊວງໂຍທາທິການ ແລະ ຂົນສົ່ງ
NAPA	ໂຄງການປະຕິບັດງານແຫ່ງຊາດເພື່ອການປັບຕົວ
NCAW	ຄະນະກຳມາທິການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ
NCCA	ຄະນະກຳມະການແຫ່ງຊາດຕ້ານເອດສ໌
NERI	ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ
NGPES	ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ການລືບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ
NGO	ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດ
NPA	ສະມາຄົມທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ
NSAW	ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ
NSCCC	ຄະນະກຳມະການແຫ່ງຊາດ ຊີ້ນຳການປ່ຽນແປງສະພາບອາກາດ
NSC	ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ
NSEDP	ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ

NTFPs	ຜະລິດຕະພັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ
OECD	ອົງການເພື່ອການພັດທະນາ ແລະ ການຮ່ວມມືດ້ານເສດຖະກິດ
PRF	ກອງທຶນຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ
PPA	ການປະເມີນຄວາມທຸກຍາກແບບມີສ່ວນຮ່ວມ
PWD	ຄົນພິການ
P2P	ໂຄງການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ກັບຜູ້ທຸກຍາກ
REDD+	ການຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ອຍອາຍເສຍຈາກການທຳລາຍປ່າ ແລະ ປ່າເສື່ອມໂຊມ
SIDA	ອົງການພັດທະນາສາກົນແຫ່ງປະເທດສະວີເດັນ
SPS	ມາດຕະຖານດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມພືດ
MSM	ຜູ້ຊາຍ ທີ່ມີເພດສຳພັນກັບຜູ້ຊາຍ
MSME	ວິສາຫະກິດຈຸລະພາກ, ຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດກາງ
SIGI	ສະຖາບັນສັງຄົມ ແລະ ດັດສະນີບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ
STD	ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ
STI	ການຕິດເຊື້ອພະຍາດທາງເພດສຳພັນ
Sub-CAW	ກຳມະການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ
TFR	ອັດຕາຈະເລີນພັນລວມ
TVET	ການສຶກສາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມກຸ່ວກັບເຕັກນິກ ແລະ ວິຊາຊີບ
UNDP	ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາ
UNICEF	ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາເດັກ
UNIFEM	ອົງການ ສະຫະປະຊາຊາດ ກອງທຶນເພື່ອແມ່ຍິງ
UNFPA	ອົງການ ສະຫະປະຊາຊາດ ກອງທຶນສຳລັບປະຊາກອນ
UNIDO	ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາອຸດສະຫະກຳ
UNIAP	ໂຄງການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອຕ້ານການຄ້າມະນຸດ
UXO	ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ
VMC	ຄະນະປົກຄອງບ້ານ
VMU	ໜ່ວຍໄກ່ເກ່ຍຂັ້ນບ້ານ
WB	ທະນາຄານໂລກ
WDI	ຕົວຊີ້ວັດ ການພັດທະນາໂລກ
WFP	ອົງການອາຫານໂລກ
WHO	ອົງການອະນາໄມໂລກ
WSS	ການສະໜອງນ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ
WTO	ອົງການການຄ້າໂລກ

ບົດສະຫຼຸບ ໂດຍສັງເຂບ

ນັບແຕ່ມີການປະຕິຮູບລະບົບເສດຖະກິດໃນຊຸມປີ 1980 ເປັນຕົ້ນມາ, ເສດຖະກິດໄດ້ມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງເຂັ້ມແຂງແລະການພັດທະນາ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນລາວທັງຍິງ ແລະ ຊາຍຫຼາຍພັນຄົນ ຫຼຸດພົ້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຍາກ. ໃນນັ້ນ, ວິຖີຊີວິດແບບດັ້ງເດີມ ກໍ່ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງທີ່ດີຂຶ້ນ ຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ. ໃນສະພາບການປ່ຽນແປງນີ້, ສາຍພົວພັນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ພາຍໃນຄອບຄົວ, ພາຍໃນບ້ານ ແລະ ຢູ່ໃນສັງຄົມໂດຍລວມ ກໍ່ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງ ເຊັ່ນດຽວກັນ.

ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ແມ່ນໜຶ່ງເປົ້າໝາຍຫຼັກຂອງການພັດທະນາ ແລະ ເປັນພື້ນຖານຂອງການພັດທະນາເສດຖະກິດທີ່ມີຫົວຄິດປະດິດສ້າງ. ການເພີ່ມຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ສາມາດຊ່ວຍຍົກລະດັບສະມັດຕະພາບຂອງການຜະລິດ, ປັບປຸງໜ້າທີ່ຂອງການພັດທະນາ ເພື່ອຄົ້ນລຸ້ນຕໍ່ໄປ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດມີຄວາມເທົ່າທຽມກັນລະຫວ່າງ ຍິງຊາຍໃນບັນດາກິດຈະການຈັດຕັ້ງຕ່າງໆ ຫຼາຍຂຶ້ນ. ໃນຂະນະທີ່ ສປປ ລາວ ພວມສືບຕໍ່ມີ ການພັດທະນາ, ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ ຍິງຈະກາຍເປັນຂໍ້ກຸນແຈທີ່ສໍາຄັນໃນການໝູນໃຊ້ການເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ແລະ ກໍາລັງແຮງສັງລວມຂອງຊາວໜຸ່ມ ເພື່ອປັບປຸງມາດຖານການດໍາລົງຊີວິດໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ໃນນັ້ນ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດໄປພ້ອມໆ ກັນ.

ໃນທ່າມກາງທີ່ ສປປ ລາວ ຍັງສືບຕໍ່ມີການພັດທະນາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ຈະສາມາດບັນລຸໄດ້ແນວໃດ? ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ໄດ້ເນັ້ນໜັກ 2 ປະເດັນທີ່ສໍາຄັນ. ປະເດັນທຳອິດ ແມ່ນມີຄວາມຈໍາເປັນ ທີ່ຕ້ອງສຸມໃສ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕ້ ແລະ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ເຂດທາງໂກສອກຫຼັກ ໂດຍສະເພາະ ໃນເຂດຊົນເຜົ່າ. ບັນດາຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍເຫຼົ່ານີ້ ອາດມີຄວາມສ່ຽງ ທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ແລະ ທ່ວງທັນກັບການພັດທະນາ ໃນໄລຍະທີ່ ສປປ ລາວ ພວມໄດ້ຮັບການພັດທະນາຢ່າງໄວວາ. ປະເດັນທີສອງ ແມ່ນຍັງມີຄວາມຈໍາເປັນຕ້ອງສຸມໃສ່ ການເພີ່ມຄວາມອາດສາມາດຂອງແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ໃນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດທົ່ງພຽງ ໃຫ້ສາມາດໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງໂອກາດທາງເສດຖະກິດໃໝ່ໆ ຢ່າງເຕັມສ່ວນ ແລະ ເທົ່າທຽມກັນ.

ສິ່ງທ້າທາຍຕົ້ນຕໍສໍາລັບລັດຖະບານ ແມ່ນການທີ່ຈະຈັດຕັ້ງຄຸ້ມຄອງວຽກງານການພັດທະນາ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ໃຫ້ມີລັກສະນະທີ່ທົ່ວເຖິງ, ເນັ້ນໜັກໃສ່ຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ສິ່ງເສີມ

ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃຫ້ປະສິບຜົນສໍາເລັດ. ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຍ່ອມພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງຂອງສັງຄົມ ທັງຢູ່ໃນຄອບຄົວ ແລະ ຢູ່ໃນຊຸມຊົນ. ບັນດາບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່ ແລະ ຄວາມສ່ຽງໃໝ່ໆ ລວມແຕ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ມີຄວາມຈໍາເປັນທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ ດ້ວຍການສະໜອງການບໍລິການ ແລະ ການພັດທະນາທັກສະທີ່ເໝາະສົມ ກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງແຕ່ລະເພດ.

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ແມ່ນໄດ້ລວບລວມຂໍ້ມູນຈາກບັນດາເອກະສານ ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ທະນາຄານໂລກ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ໄດ້ນໍາໃຊ້ແຜນຍຸດທະສາດການພັດທະນາ ເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອ ສປປ ລາວ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ບໍ່ພຽງແຕ່ແນໃສ່ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນວຽກງານຂອງທະນາຄານໂລກ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ, ແຕ່ຍັງປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນວຽກງານຂອງລັດຖະບານ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາອື່ນໆ ໂດຍການນໍາສະເໜີຂໍ້ມູນຫຼ້າສຸດ ກ່ຽວກັບບັນຫາບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃຫ້ທຸກຄົນຮັບຮູ້.

ບັນຫາກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ໄດ້ຖືກນໍາມາທົບທວນໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ແມ່ນບັນຫາທີ່ຕິດພັນກັບຊີວິດການເປັນຢູ່ທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ສະຫຼຸບໄດ້ 3 ດ້ານຕົ້ນຕໍ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຄື: ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ໂດຍອີງໃສ່ພື້ນຖານການວິໄຈຂອງບົດລາຍງານການພັດທະນາໂລກ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຂອງທະນາຄານໂລກ. ນອກຈາກນີ້ ແລ້ວ, ບົດລາຍງານຍັງວິເຄາະກ່ຽວກັບບັນຫາຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບຂົງເຂດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ປະກົດຕົວຂຶ້ນ.

ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ສິ່ງທ້າທາຍໃນການພັດທະນາມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດ ເຊິ່ງມີສາເຫດມາຈາກຫຼາຍປັດໄຈ ລວມທັງສະພາບດ້ານພູມສາດ, ສິ່ງກົດຂວາງດ້ານວັດທະນະທໍາ-ສັງຄົມ ແລະ ພາສາ. ເຖິງວ່າລັດຖະບານ ໄດ້ມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນ ແລະ ສາມາດບັນລຸຄວາມ ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໄດ້ໃນລະດັບ

ໜຶ່ງ, ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມສົມດຸນທີ່ແນ່ນອນ ເຊັ່ນ: ດ້ານການສຶກສາ ແລະ ສາທາລະນະສຸກ. ພາກທີ 1 ຈະນຳສະເໜີຄວາມບໍ່ສົມດຸນດັ່ງກ່າວ.

ດ້ານສາທາລະນະສຸກ: ຂະແໜງສາທາລະນະສຸກ ໃນພາກທີ 1 ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນຂະນະທີ່ໄດ້ມີການປັບປຸງການບໍລິການປົນປົວສຸຂະພາບແມ່ຍິງກ່ອນ ແລະ ຫຼັງເກີດລູກໃຫ້ດີຂຶ້ນ, ສິ່ງທ້າທາຍ ທີ່ຍັງເຫຼືອຍັງກົດໜ່ວງໃຫ້ແມ່ຍິງພົບຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ. ການປັບປຸງໃນຂະແໜງສາທາລະນະສຸກໄດ້ກວມເອົາການຂະຫຍາຍຂອບເຂດການບໍລິການສຸຂະພາບແມ່ຍິງກ່ອນ ແລະ ຫຼັງເກີດລູກໄດ້ຢ່າງທົ່ວເຖິງ ແລະ ຈຳນວນຄັ້ງການເກີດລູກທີ່ມີພະນັກງານແພດໝໍຊ່ານານຊ່ວຍເກີດ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ. ແຕ່ບົດບາດທາງຊີວະພາບຂອງແມ່ຍິງກ່ຽວກັບສຸຂະພາບຈະເລີນພັນຍັງສືບຕໍ່ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງມີຄວາມສ່ຽງ ເຊິ່ງສະແດງອອກໃນອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ທີ່ຍັງສູງຢູ່ພາຍໃນປະເທດ ເຊິ່ງມີປະມານ 405 ຄົນທີ່ຕາຍຕໍ່ 100,000 ຄັ້ງການເກີດລູກໃໝ່. ນອກຈາກນີ້, ອັດຕາການຂາດສານອາຫານ ກໍຍັງມີສູງ ສະເລ່ຍແລ້ວປະມານ 37% ຂອງແມ່ຍິງໄວຈະເລີນພັນ ແມ່ນມີບັນຫາເລືອດຈາງ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ການແຕ່ງງານ ແລະ ການຖືພາກ່ອນໄວອັນເໝາະສົມຈະສືບຕໍ່ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງໜຸ່ມມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ໂລກແຊກຊ້ອນທາງສຸຂະພາບຕ່າງໆ.

ດ້ານການສຶກສາ: ໃນທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ, ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃນດ້ານການສຶກສາ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າດີ. ຕົວຢ່າງ: ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂັ້ນປະຖົມສຶກສາ ແລະ ອັດຕາການຮູ້ໜັງສືຂອງແມ່ຍິງ ໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນ. ເຖິງວ່າດີຂຶ້ນຄືແນວນັ້ນ ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ ຍັງຕ່ຳກວ່າເດັກຊາຍ ໃນເກືອບທຸກຊັ້ນຮຽນ. ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂັ້ນປະຖົມຂອງເດັກຍິງ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ຈາກ 77% ໃນປີ 1991 ມາເປັນ 88% (ຕໍ່ເດັກຊາຍ 100 ຄົນ) ໃນປີ 2009. ເຊັ່ນດຽວກັນ, ອັດຕາການຮູ້ໜັງສືຂອງຜູ້ໃຫຍ່ ສຳລັບແມ່ຍິງ ກໍໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 48% ໃນປີ 1995 ມາເປັນ 70% ໃນປັດຈຸບັນ, ແຕ່ແມ່ຍິງ ຍັງມີອັດຕາການຮູ້ໜັງສືທີ່ຕ່ຳກວ່າ ເມື່ອທຽບກັບຜູ້ຊາຍ ເຊິ່ງມີອັດຕາການຮູ້ໜັງສື ເທົ່າກັບ 85%. ໃນທົ່ວປະເທດ ຄວາມແຕກໂຕນຂອງອັດຕາການເຂົ້າໂຮງຮຽນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ແມ່ນໄດ້ຫຼຸດລົງ. ແຕ່ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ ອັດຕາການເຂົ້າໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງ ແມ່ນຍັງຕ່ຳກວ່າເດັກຊາຍ ໃນທຸກຊັ້ນຮຽນ ແລະ ຄວາມແຕກໂຕນນີ້ ຍັງເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນລະດັບຊັ້ນການສຶກສາທີ່ສູງກວ່າ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ເດັກຍິງ ຍັງກວມເອົາສ່ວນໃຫຍ່ຂອງປະຊາກອນ ທີ່ບໍ່ເຄີຍໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ໂອກາດທີ່ຈະໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການສຶກສາດ້ານການຊ່າງເຕັກນິກ ແລະ ວິຊາຊີບ ຍັງມີຈຳ

ກັດຫຼາຍ. ເຖິງວ່າເດັກຍິງ ແມ່ນກວມເອົາ 40% ຂອງນັກສຶກສາ ການຊ່າງເຕັກນິກ ແລະ ວິຊາຊີບ ແຕ່ກໍຍັງມີເດັກຍິງຈຳນວນບໍ່ຫຼາຍ ທີ່ໄດ້ເຮັດວຽກໃນຂະແໜງນີ້ ເຊັ່ນ: ການຊ່າງເອເລັກໂຕຣນິກ ແລະ ການຊ່າງກົນຈັກເປັນຕົ້ນ.

ນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ: ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ແມ່ນລ້ວນແຕ່ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການມີນ້ຳສະອາດໃຊ້ ແລະ ການຮັກສາສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ສະດວກຫຼາຍຂຶ້ນ. ແຕ່ການມີນ້ຳສະອາດໃຊ້ ແລະ ການຮັກສາສຸຂະອະນາໄມ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງຢູ່ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ, ໂດຍສະເພາະ ປະຊາຊົນຢູ່ເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ເຂດທຸກຍາກ ແມ່ນມີນ້ຳສະອາດໃຊ້ ແລະ ຮູ້ຮັກສາສຸຂະອະນາໄມໜ້ອຍກວ່າ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສຳລັບທ້ອງຖິ່ນທີ່ນ້ຳສະອາດໃຊ້ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ຍັງມີບໍ່ທັນພຽງພໍ, ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ແມ່ນມີພາລະແບກທາບໜັກກວ່າໝູ່ ໃນການເກັບນ້ຳໄວ້ໃຊ້ໃນຄອບຄົວ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ແມ່ຍິງ ແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ຕໍ່ບັນຫາສຸຂະພາບຂອງຄົນໃນຄອບຄົວ, ການຮັກສາຄວາມສະອາດ ແລະ ການຊອກສະບຽງອາຫານ. ສະນັ້ນ, ແມ່ຍິງ ເປັນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໂດຍກົງ ຈາກການໃຫ້ບໍລິການສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ການມີນ້ຳສະອາດໃຊ້ ທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີພຽງພໍ.

ພາກທີ 1 ຍັງໄດ້ສຶກສາສາຍພົວພັນລະຫວ່າງ ການພິການ ແລະ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບຂອງຍິງ-ຊາຍ ຄຽງຄູ່ກັບບັນດາວຽກງານຕ່າງໆ ຂອງລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຂອງແມ່ຍິງພິການ. ອັດຕາການພິການຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ມີປະມານ 2% ຂອງພົນລະເມືອງ, ແຕ່ການພິການຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ແມ່ນມີສາເຫດ ແລະ ປະເພດຂອງການພິການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຕົວຢ່າງ: ຜູ້ຊາຍຈະມີຄວາມສ່ຽງສູງໃນການບາດເຈັບທີ່ເກີດຈາກລະເບີດບໍ່ທັນແຕກ (UXO); ສ່ວນການພິການຂອງແມ່ຍິງ ສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນເປັນມາແຕ່ກຳເນີດ ຫຼື ເປັນຜົນມາຈາກພະຍາດຕ່າງໆ.

ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ

ເສດຖະກິດ ທີ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວ ຈະສາມາດຮັບປະກັນຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ການພັດທະນາທີ່ທົ່ວເຖິງຮອບດ້ານໄດ້ຄືແນວໃດ? ໃນພາກທີ 2 ໄດ້ຕັ້ງຄຳຖາມກ່ຽວກັບຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ທີ່ເກີດຈາກການມີໂອກາດທາງເສດຖະກິດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ພາກທຸລະກິດເອກະຊົນ ທີ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວ, ການຜະລິດກະສິກຳເປັນສິນຄ້າ ແລະ ອື່ນໆ, ແຕ່ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ລ້ວນແຕ່ຕ້ອງເພິ່ງພາພັນຖານໂຄງລ່າງຖະໜົນຫົນທາງ ແລະ ການມີໄພພິບັດໃຊ້ ທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ຕະຫຼອດປີ. ໃນຕົວຈິງແລ້ວ ພາກທຸລະກິດເອກະຊົນ ກໍໄດ້ສ້າງໂອກາດໃຫ້ແກ່ຜູ້ປະກອບການ ໃນ

ສປປ ລາວ ແລະ ໃນນັ້ນ 30-40% ຂອງ ຜູ້ປະກອບການໃໝ່ ແມ່ນແມ່ຍິງ. ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມ, ໂອກາດຕ່າງໆ ແລະ ຄວາມ ສ່ຽງໃໝ່ທີ່ເກີດຂຶ້ນແມ່ນມີຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ທີ່ ແຕກຕ່າງກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງແກ້ໄຂຢ່າງລະອຽດອ່ອນ ແລະ ຄຳນຶງເຖິງຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ.

ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມທາງດ້ານເສດຖະກິດ:

ແມ່ຍິງ ປະກອບສ່ວນຢ່າງຫຼາຍກວ່າ ໃນກຳລັງແຮງງານຂອງ ສປປ ລາວ; ແຕ່ວ່າແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ຍັງມີລະດັບຄ່າຈ້າງແຮງງານ ແລະ ສາຍວິຊາອາຊີບທີ່ບໍ່ສະເໝີກັນ. ເຖິງວ່າ ວຽກສ່ວນຫຼາຍ ຂອງແມ່ຍິງແມ່ນວຽກຢູ່ນອກລະບົບ, ແຕ່ 73% ຂອງແມ່ຍິງ ແມ່ນ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນກຳລັງແຮງງານທັງໝົດຂອງປະເທດ (ສົມ ທຽບໃສ່ຜູ້ຊາຍ ເຊິ່ງມີ 78%) ເຊິ່ງເປັນອັດຕາສ່ວນທີ່ສູງກວ່າໝູ່ ໃນພາກພື້ນອາຊີ-ປາຊີຟິກ. ມີແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍຫຼາຍກວ່າ 70% ອອກແຮງງານພາຍໃນຄອບຄົວ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງ, ເຊິ່ງ ໃນນັ້ນ, ມີພຽງແຕ່ 32% ທີ່ລະບຸວ່າ ເຮັດທຸລະກິດກຸ້ມຕີນເອງ ໂດຍ ບໍ່ໄດ້ຈັດຈ້າງພະນັກງານຊ່ວຍ. ໝາຍຄວາມວ່າ ແມ່ຍິງແມ່ນມີ ສ່ວນຮ່ວມໜ້ອຍ ໃນການເຮັດວຽກທີ່ມີປະສິດຜົນ ພ້ອມດ້ວຍລາຍ ໄດ້ ທີ່ພວກເຂົາສາມາດຄວບຄຸມເອງ. ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ຍັງ ສືບຕໍ່ມີຄ່າຈ້າງແຮງງານ ທີ່ບໍ່ສະເໝີພາບກັນ. ແມ່ຍິງໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນເຮັດວຽກຫຼາຍຊົ່ວໂມງກວ່າຜູ້ຊາຍ ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາ ໃຊ້ເວລາ 7 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້ ເພື່ອເຮັດວຽກການຜະລິດ ແລະ ວຽກ ຈະເລີນພັນ ໃນຂະນະທີ່ຜູ້ຊາຍໃຊ້ເວລາພຽງແຕ່ 5.7 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້ ເຮັດວຽກເຫຼົ່ານີ້. ແມ່ຍິງມີທຸລະກິດເປັນຂອງຕົນເອງຫຼາຍຂຶ້ນ ແຕ່ ກໍຍັງມີໜ້ອຍກວ່າຜູ້ຊາຍ. ແມ່ຍິງລາຍງານວ່າພວກເຂົາພົບຄວາມ ຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງເງິນທຶນ ແລະ ທັກສະເຕັກ ນິກດ້ານວິຊາການ.

ວຽກງານກະສິກຳ ແລະ ການພັດທະນາຊຸມນະບົດ:

ບົດບາດຂອງແມ່ຍິງໃນວຽກງານກະສິກຳແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ຮັບ ການຍົກສູງ. ເຂດຊຸມນະບົດຕ່າງໆ ໃນ ສປປ ລາວ ພວມຢູ່ໃນໄລຍະເວລາຂອງການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາ. ໃນນັ້ນ, ການມີສະໜິດ ຕະພາບຂອງການຜະລິດກະສິກຳທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ການມີໂອກາດ ໄດ້ມີວຽກເຮັດງານທຳໃນຂະແໜງການທີ່ບໍ່ແມ່ນ ກະສິກຳຊ່ວຍດຶງຄົວເຮືອນຈຳນວນໜຶ່ງແລະບາງພື້ນທີ່ຊຸມນະບົດ ໃຫ້ຫຼຸດພົ້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຍາກ. ສຳລັບແມ່ຍິງໃນຄອບຄົວ ແລະ ເຂດທີ່ຍັງທຸກຍາກ, ພ້ອມຜູ້ທີ່ບໍ່ມີດິນເພື່ອທຳມາຫາກິນ ແລະ ຍັງຂາດສິນເຮັດວຽກໃນຂະແໜງການທີ່ບໍ່ແມ່ນກະສິກຳ, ການຜະລິດກະສິກຳເປັນສິນຄ້າອາດຈະເພີ່ມຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ພວກເຂົາເຈົ້າ. ການຫັນເສດຖະກິດທຳມະ ຊາດແບບກຸ້ມຕີນເອງໄປສູ່ເສດຖະກິດຕະຫຼາດອາດຈະສ້າງ ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງຊືນເຜົາທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວລຸ່ມ, ເຊິ່ງ

ພາລະບົດບາດທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ການຂາດສິນເຮັດງານ ເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ຄວາມຈຳກັດທາງພາສາລາວ ອາດ ຈະເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາບໍ່ມີຄວາມພ້ອມໃນການປັບຕົວ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນລະບົບເສດຖະກິດແບບຕະຫຼາດ. ສະເລ່ຍ ແລ້ວ, ຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຈະມີແຮງງານ ແລະ ຊັບສິນເພື່ອທຳການຜະລິດໃນຄົວເຮືອນໜ້ອຍກວ່າຄົວເຮືອນ ທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າ.

ດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ: ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ລ້ວນແຕ່ໄດ້ຮັບ ຜົນປະໂຫຍດຈາກການປັບປຸງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ທີ່ສ້າງ ຄວາມສະດວກແກ່ການພັດທະນາ ແລະ ການເຄື່ອນຍ້າຍ. ໃນນັ້ນ, ການພັດທະນາໄຟຟ້າຊຸມນະບົດ ແລະ ການມີຖະໜົນ ຫົນທາງໃນເຂດຊຸມນະບົດໄດ້ຊ່ວຍປະກອບສ່ວນໃນການ ຫຼຸດ ຜ່ອນຊ່ອງວ່າງຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ດ້ວຍ ການຫຼຸດເວລາທີ່ແມ່ຍິງໃຊ້ໃນການເຮັດວຽກໃນເຮືອນ. ອັດຕາ ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າໃຊ້ໃນຄົວເຮືອນ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ຈາກ 18% ໃນປີ 1995 ມາເປັນ 72% ໃນປີ 2010, ແຕ່ ຄົວເຮືອນທີ່ທຸກຍາກ ແລະ ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນແມ່ຍິງ ຍັງ ເປັນພາກສ່ວນທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີໄຟຟ້າໃຊ້. ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງ ຖະໜົນຫົນທາງເປັນການສ້າງໂອກາດໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຕ່າງໆ ແລະ ມີໂອກາດ ໄດ້ມີ ວຽກເຮັດງານທຳ. ແຕ່ການຂະຫຍາຍຫົນທາງສູ່ເຂດທ່າງໄກ ສອກຫຼີກ ກໍຍັງມີຄວາມສ່ຽງໃໝ່ສຳລັບແມ່ຍິງ ເຊັ່ນ: ການສຳ ພັດກັບພະຍາດຕິດຕໍ່ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ. ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ ແຮ່ ແລະ ພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໄດ້ປະກອບສ່ວນ 2.5% ຂອງອັດຕາການເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດໂດຍລວມ 7% ຕໍ່ປີ ນັບແຕ່ປີ 2007 ຫາ 2010. ແຕ່ວ່າ ຄຽງຄູ່ກັບຜົນປະ ໂຫຍດທີ່ຍາດມາໄດ້ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນສາມາດເຫັນໄດ້ໃນ ຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ, ມັນຍັງມີຄວາມສ່ຽງບົ່ມຊ້ອນ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ບັນຫາດິນທຳມາຫາກິນ ບໍ່ພຽງພໍ, ການສູນເສຍຊັບພະຍາກອນ, ຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງທາງ ດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຖີດຖອຍຂອງຄຸນຄ່າທາງ ສັງຄົມ ຍັງເປັນບັນຫາຄຸກຄາມທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ບົດບາດ ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນ ການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດ

ເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນນັບ ມື້ນັບໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນລະບົບນິຕິກຳ ໄດ້ຮັບ ຮູ້ເຖິງສິດທິຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຈຳນວນແມ່ຍິງທີ່ເປັນສະມາຊິກ ສະພາແຫ່ງຊາດໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ກວມເອົາເກືອບ 20% ນັບແຕ່ປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາ. ປັດຈຸບັນ ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ມີແມ່ຍິງ ເປັນສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດຫຼາຍກວ່າໝູ່ໃນພາກພື້ນອາຊີ- ປາຊີຟິກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ໃນພາກທີ 3 ຂອງບົດລາຍງານນີ້ ສະເໜີວ່າ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ ຂັ້ນສູນກາງແມ່ນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ແຕ່ວ່າຈຳນວນແມ່ຍິງຢູ່ຂັ້ນແຂວງ ແລະ ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນຍັງມີຈຳນວນຈຳກັດ ເຊິ່ງເປັນບ່ອນທີ່ຍັງມີ ຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ເຖິງວ່າສະຫະພັນແມ່ຍິງ ລາວໄດ້ຂະຫຍາຍຕາໜ່າງແຕ່ຂັ້ນສູນກາງລົງໄປເຖິງແມ່ຍິງຢູ່ ຂັ້ນບ້ານແລ້ວກໍຕາມ.

ກອບນິຕິກຳ: ລັດຖະທຳມະນູນ, ກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍແຫ່ງ ຊາດຕ່າງໆ ແລະ ສິນທິສັນຍາລະຫວ່າງປະເທດ ເຊັ່ນ: ສິນທິສັນ ຍາ ວ່າດ້ວຍການລົບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງໃນທຸກຮູບການ (CEDAW) ໄດ້ຮອງຮັບສິດສະເໝີພາບ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍເຂົ້າໃນດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ການເມືອງ, ແຕ່ວ່າ ກໍຍັງມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງຍົກສູງ ແລະ ສິ່ງເສີມການມີສິດອອກສູງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນກົງຈັກລັດຖະບານ ໂດຍການເພີ່ມຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບນິຕິ ກຳຕ່າງໆ ແລະ ສະໜັບສະໜູນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນ ການຕັດສິນບັນຫາຢູ່ແຕ່ລະຂັ້ນໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

ກອບການປົກຄອງ: ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ຖືກມອບໝາຍໃຫ້ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຕົວແທນແມ່ຍິງລາວບັນດາເຜົ່າໃນການປົກ ປ້ອງສິດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງລາວ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ຄະນະກຳມາທິ ການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ ກໍໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 2003 ເພື່ອເປັນອົງການປະສານງານແຫ່ງ ຊາດໃນການໃຫ້ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍໃນ ການວາງແຜນງານ ແລະ ນະໂຍບາຍການພັດທະນາຕ່າງໆ. ໃນ ລະຫວ່າງ ປີ 1990 ແລະ 2010, ອັດຕາສ່ວນຂອງສະມາຊິກ ແມ່ຍິງໃນສະພາແຫ່ງຊາດ ແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 6% ມາເປັນ 25 %; ໃນປີ 2002 ຄະນະກຳມາທິການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງ ແມ່ຍິງທຸກຊາດ ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມກ້າວ ໜ້າຂອງແມ່ຍິງ. ແຕ່ວ່າແມ່ຍິງ ຍັງພົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການ ມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງສະເໝີພາບທາງດ້ານປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະ ພາບ.

ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ: ການລາຍງານຢ່າງເປັນລະບົບກ່ຽວກັບ ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນຄອບຄົວ ແມ່ນຍັງຈຳກັດ, ແຕ່ກໍລະນີ

ຄວາມຮຸນແຮງທີ່ໄດ້ຮັບລາຍງານ ແມ່ນເທົ່າກັບອັດຕາສະເລ່ຍ ຂອງພາກພື້ນ. ສປປ ລາວ ຍັງບໍ່ທັນມີການບໍລິການທີ່ພຽງພໍ ເພື່ອ ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ ຍິງ ແຕ່ກອບນິຕິກຳແຫ່ງຊາດ ແມ່ນນັບມື້ນັບໄດ້ຮັບຮູ້ສິດທິຂອງ ແມ່ຍິງເພີ່ມຂຶ້ນ.

ຂົງເຂດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ ທີ່ປະກົດຕົວຂຶ້ນ

ສະພາບເສດຖະກິດ ທີ່ພວມຂະຫຍາຍຕົວ ໃນ ສປປ ລາວ ເຮັດໃຫ້ ມີທັງໂອກາດເກີດຂຶ້ນໃໝ່ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ໄພຄຸກຄາມທີ່ອາດຈະ ຕາມມາ. ໃນນັ້ນ, ບັນຫາຕົ້ນຕໍ ອາດຈະແມ່ນສິ່ງທ້າທາຍແອບ ແຜງ ໃນການເຊື່ອມໂຍງກັບພາກພື້ນ ແລະ ການຄ້າ; ບັນຫາການ ຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ (ລວມທັງ ພາບສະທ້ອນຂອງການຄ້າມະນຸດ) ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ທີ່ນັບມື້ເພີ່ມຂຶ້ນ ຈາກສະພາບການປ່ຽນ ແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ.

ການເຊື່ອມໂຍງກັບພາກພື້ນ: ການເຊື່ອມໂຍງທາງດ້ານເສດຖະ ກິດກັບບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານທີ່ນັບມື້ນັບຫຼາຍຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ມີ ທັງໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ. ການເປີດເສລີທາງດ້ານ ການຄ້າ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງກັບພາກພື້ນຈະສ້າງໂອກາດທາງ ທຸລະກິດ ສຳລັບອຸດສະຫະກຳທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນສ່ວນໃຫຍ່ແຕ່ ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຜົນກະທົບ ໃນວົງກວ້າງຕໍ່ບົດບາດຍິງ- ຊາຍແມ່ນຍັງບໍ່ພຽງພໍ. ສະນັ້ນ, ຄວາມສ້າງໂອກາດຕ່າງໆ ເພື່ອ ເພີ່ມທະວີຄວາມຮ່ວມມືໃນພາກພື້ນໃນການແກ້ໄຂບັນຫາລະ ຫວ່າງຊາຍແດນ ລວມທັງບັນຫາການເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານວຽກ ງານ, ສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າ ອາກາດ.

ການເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ: ບັນຫາການ ເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານພາຍໃນປະເທດ ແລະ ຂ້າມປະເທດເປັນ ປະກົດການກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ມີມາດົນນານ. ຄົນສ່ວນ ໃຫຍ່ທີ່ໄປເຮັດວຽກຢູ່ປະເທດໄທ ແມ່ນຊາວໜຸ່ມອາຍຸລະຫວ່າງ 15-25 ປີ ທີ່ຢູ່ລຽບຕາມຊາຍແດນ. ໃນນັ້ນ, ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າຂະມຸ- ມອນ ແລະ ຕິເບດ-ພະມ້າ ກວມເອົາສັດສ່ວນບໍ່ໜ້ອຍ ແຕ່ມີຕົວ ເລກທີ່ບໍ່ຊັດເຈນ ຍ້ອນວ່າ ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານແບບ ຜິດກົດໝາຍ. ຕາມການລາຍງານຕ່າງໆ, ຍິງໜຸ່ມ ແລະ ເດັກຍິງ ທີ່ຕົກເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍຂອງການຄ້າມະນຸດແມ່ນຖືກບັງຄັບໃຫ້ ເປັນໂສເພນີ ແລະ ເຮັດວຽກຮັບໃຊ້ໃນບ້ານ.

ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ: ມາຮອດປັດຈຸບັນ ບົດບາດຂອງແມ່ຍິງໃນການປັບຕົວເຂົ້າກັບຜົນກະທົບຂອງສະ ພາບອາກາດ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ ຍັງບໍ່ທັນ

ນໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຢ່າງພຽງພໍ. ສະພາບໄພນ້ຳ ຖ້ວມ ແລະ ໄພແຫ້ງແລ້ງ ທີ່ບໍ່ສາມາດຄາດເດົາໄດ້ ແລະ ການມີແມ່ນ້ຳ ຂອງໄຫຼຜ່ານທົດຕາເວັນຕົກຂອງປະເທດ ເຮັດໃຫ້ ສປປ ລາວ ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການປ່ຽນແປງ ຂອງສະພາບອາກາດຫຼາຍ ຂຶ້ນ. ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ໄດ້ປະເມີນວ່າຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ(GDP) ທີ່ເກີດຈາກຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ຂອງການປ່ຽນແປງສະພາບດິນຟ້າອາກາດແມ່ນປະມານ 1.1%. ຄວາມຮັບຜິດຊອບດັ່ງເດີມຂອງແມ່ຍິງ ໃນຄົວເຮືອນ ແລະ ຊຸມຊົນ ໃນຖານະເປັນຜູ້ປົກ

ປັກຮັກສາຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ມີສ່ວນເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາສາມາດປະກອບສ່ວນໃນການປະຕິບັດຍຸດທະສາດເພື່ອປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສະພາບແວດລ້ອມທີ່ມີການປ່ຽນແປງ ແຕ່ວ່າຍັງບໍ່ທັນມີໂອກາດໄດ້ປະກອບສ່ວນຢ່າງເຕັມສ່ວນ. ໃນນັ້ນ, ອາດຈະມີການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແມ່ຍິງທັນໄປອາໄສພະລັງງານສະອາດເພື່ອໃຊ້ໃນຄົວເຮືອນ ແລະ ຮັກສາບົດບາດໃນການປົກປ້ອງຊີວະນາໆ ພັນໄດ້ ໂດຍສະເພາະ ຢູ່ເຂດພູດອຍທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ແລະ ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ.

ສະຫຼຸບ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີ

ຮູບພາບ ໂດຍທະນາຄານໂລກ

ສປປ ລາວ ພວມຢູ່ໃນບາດກ້າວທີ່ສຳຄັນ ໃນການໝູນໃຊ້ທ່າແຮງສັງລວມຂອງການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ເພື່ອປັບປຸງການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ຮັບປະກັນໃຫ້ສັງຄົມໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດຈາກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຕົນ. ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍເຫຼົ່ານີ້, ມັນມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງຍົກສູງຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສ້າງຄວາມສາມາດຂອງແມ່ຍິງ ໃຫ້ເປັນຈຸດໃຈກາງຂອງແຜນພັດທະນາແຫ່ງຊາດ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ໄດ້ສະເໜີວ່າ ພາກລັດມີບົດບາດທີ່ສຳຄັນໃນການວາງນະໂຍບາຍ ເພື່ອແນໃສ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕ້ນ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ສຳຫຼັບພາກສ່ວນທີ່ບໍ່ສາມາດປັບຕົວ ໃຫ້ທັນກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ດ້ອຍໂອກາດ ທີ່ອາດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຫຼາຍກວ່າໝູ່.

ຕາຕະລາງຕໍ່ໄປນີ້ ສັງລວມບັນດາຂໍ້ສະເໜີ ທີ່ພົວພັນກັບບັນຫາຕົ້ນຕໍ ດັ່ງທີ່ກ່າວຂ້າງເທິງນັ້ນ ຄື: ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ, ຂົງເຂດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ປະກົດຕົວຂຶ້ນ ແລະ ການໃຫ້ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ບົດບາດຍິງ-ຊາຍໂດຍລວມ.

ຕາຕະລາງ 1: ຂໍ້ສະເໜີໂດຍສັງເຂບ

ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ຂໍ້ສະເໜີ 1.1: ເພີ່ມພື້ນທີ່ການປົກຄຸມ ແລະ ຄຸນນະພາບການບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ແມ່ນໃນຂົງເຂດສຸຂະພາບແມ່ມານ, ສຸຂະພາບດ້ານເພດສຳພັນ ແລະ ຈະເລີນພັນ ແລະ ໂພຊະນາການ ໂດຍເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ບັນຫາຜູ້ໃຊ້ບໍລິການ ແລະ ບົດບາດຂອງຜູ້ຊາຍ ໃນການເຂົ້າຫາການຮັກສາສຸຂະພາບຂອງແມ່ມານ.

ຂໍ້ສະເໜີ 1.2: ປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ໂດຍລົງທຶນໃສ່ໂຮງຮຽນ ແລະ ການບໍລິການດ້ານການສຶກສາຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມແຕກໂຕນ ພາຍໃນພາກພື້ນ ແລະ ຫັດສະນະຄະຕິໂດຍລວມ ກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໃນການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມ ແລະ ອຸດົມ, ການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ແລະ ການຮູ້ໜັງສືຂອງແມ່ຍິງໄວກາງຄົນ.

ຂໍ້ສະເໜີ 1.3: ເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງນໍ້າສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ໂດຍສະເພາະ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ກໍ່ຮັບປະກັນວ່າແມ່ຍິງ ໄດ້ປະກອບຄໍາຄິດເຫັນ ໃນການອອກແບບ ແລະ ປົກປັກຮັກສາແຜນງານຕ່າງໆ.

ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ

ຂໍ້ສະເໜີ 2.1: ສົ່ງເສີມຍຸດທະສາດການເຕີບໂຕທາງດ້ານແຮງງານ ໃຫ້ຫຼາຍ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍໂອກາດການວ່າຈ້າງງານ ໃຫ້ທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ໃນບັນດາອຸດສາຫະກຳ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່ ເຊັ່ນ: ທ່ອງທ່ຽວ, ຕັດຫຍິບ, ແລະ ປຸງແຕ່ງອາຫານ.

ຂໍ້ສະເໜີ 2.2: ຂະຫຍາຍການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ການຄວບຄຸມປັດໄຈການຜະລິດ ສໍາລັບກະສິກໍາ ແລະ ວິສາຫະກິດ ທີ່ບໍ່ແມ່ນກະສິກໍາ ສໍາລັບແມ່ຍິງ ລວມທັງການເຂົ້າເຖິງການເງິນ, ທີ່ດິນ, ການຂະຫຍາຍກະສິກໍາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມດ້ານທຸລະກິດ.

ຂໍ້ສະເໜີ 2.3: ປັບປຸງການເຊື່ອມສານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນການລົງທຶນດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ໂດຍການຂະຫຍາຍການເຂົ້າເຖິງໄຟຟ້າ ສໍາລັບຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າ ແລະ ປັບປຸງການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການດໍາເນີນການຂົນສົ່ງ, ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການສ້າງພະລັງງານໄຟຟ້າ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ

ຂໍ້ສະເໜີ 3.1: ປັບປຸງຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ສະໜັບສະໜູນອົງກອນ ເພື່ອສ້າງກົນໄກເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ.

ຂໍ້ສະເໜີ 3.2: ສະໜັບສະໜູນຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນການເປັນຕົວແທນແມ່ຍິງ ເຂົ້າໃນຄະນະລັດຖະບານ ລະດັບຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ.

ຂໍ້ສະເໜີ 3.3: ຫຼຸດຜ່ອນເຫດການຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ໂດຍພະຍາຍາມປັບປຸງນິຕິກຳ ແລະ ເພີ່ມຄວາມພະຍາຍາມປູກຈິດສໍານຶກແກ້ສາທາລະນະຊົນ ແລະ ປັບປຸງຄວາມອາດສາມາດ ຂອງການບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ການບໍລິການ ດ້ານການປົກປ້ອງຕ່າງໆ.

ຂົງເຂດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ ທີ່ປະກົດຕົວຂຶ້ນ

ຂໍ້ສະເໜີ 4.1: ສະໜັບສະໜູນການປົກສາທາລະນະໂຍບາຍພາກພື້ນ ກ່ຽວກັບການເສີມສ້າງຖານການລົງທຶນ ໃສ່ບຸກຄະລາກອນເພດຍິງ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບໂອກາດ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ ຈາກການເຊື່ອມໂຍງກັບພາກພື້ນ ເຊັ່ນ: ຜ່ານການສະໜັບສະໜູນກຸ່ມປະຕິບັດງານຂອງ GMS ກ່ຽວກັບການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ແຜນງານລິເລີ່ມລັດຖະມົນຕີປະເທດລຸ່ມແມ່ນໍ້າຂອງ ເພື່ອຕໍ່ຕ້ານການຄ້າມະນຸດ.

ຂໍ້ສະເໜີ 4.2: ປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບ ສໍາລັບປະຊາຊົນທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານ ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ໂດຍການປັບປຸງນິຕິກຳ, ປັບປຸງການບໍລິການ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ດ້ານກົນໄກຕໍ່ຕ້ານການຄ້າມະນຸດ.

ຂໍ້ສະເໜີ 4.3: ພິຈາລະນາການເຊື່ອມສານ ວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າກັບການຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ອຍອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ, ມາດຕະການປັບໂຕ ເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ ແລະ ການວາງແຜນການຕໍ່ຕ້ານກັບໄພພິບັດ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ແມ່ຍິງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປົກສາທາລະນະບັນຫາດັ່ງກ່າວ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນຂັ້ນຕອນຕັດສິນບັນຫາ ຢູ່ຂັ້ນສູນກາງ, ພາກພື້ນ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ.

ການໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນຕໍ່ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ

ຂໍ້ສະເໜີ 5.1: ໃຊ້ສະຖິຕິແຍກເພດໃນການກຳນົດຕົວຊີ້ວັດ ແລະ ເປົ້າໝາຍຂອງການວາງແຜນ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການຕິດຕາມປະເມີນຜົນ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ກໍ່ຍົກສູງຄວາມອາດສາມາດຂອງອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ ຢູ່ໃນຂົງເຂດດັ່ງກ່າວ.

ຂໍ້ສະເໜີ 5.2: ວິເຄາະທ່າອ່ຽງຂອງຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບຄວາມແຕກໂຕນທີ່ມີຢູ່ໃນປະເທດລະຫວ່າງຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ, ລະຫວ່າງພາກພື້ນ ແລະ ລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ.

ພາກສະເໜີ: ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ຢ່າງວ່ອງໄວ

ນັບແຕ່ມີການປະຕິຮູບທາງເສດຖະກິດ ໃນກາງຊຸມປີ 1980 ເປັນຕົ້ນມາ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຄວາມກ້າວໜ້າອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ປັດຈຸບັນ ປະເທດລາວ ມີປະຊາກອນປະມານ 6 ລ້ານຄົນ ທີ່ດຳລົງຢູ່ແບບກະຈັດກະຈາຍ, ມີຫຼາກຫຼາຍຊົນເຜົ່າ.¹ ເປັນປະເທດທີ່ບໍ່ມີທາງອອກສູ່ທະເລ (ແຕ່ວ່າກຳລັງເຊື່ອມຕໍ່ກັບທະເລຫຼາຍຂຶ້ນ), ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນດ້ານຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ໃນ 15 ປີຜ່ານມາ ຄວາມທຸກຍາກໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 46% ໃນປີ 1993 ມາເປັນ 25% ໃນປີ 2010.² ໃນໄລຍະດຽວກັນນັ້ນ, ພົນລະເມືອງປະມານໜຶ່ງສ່ວນສາມ ໄດ້ເຂົ້າເຖິງນ້ຳສະອາດ ແລະ ການບໍລິການດ້ານສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ, ອັດຕາສ່ວນເຂົ້າເຖິງການໃຊ້ໄຟຟ້າ ຂອງພົນລະເມືອງ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ຈາກ 16% ໃນປີ 1995 ມາເປັນ 71% ໃນປີ 2010.

ລັດຖະບານ ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ການເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ໂດຍກຳນົດແນວທາງອອກ ໄວ້ໃນບັນດາເອກະສານສຳຄັນ ຄື: ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດ (NGPES), ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (NSEDP).³ ໄດ້ວາງຄາດໝາຍການຂະຫຍາຍຕົວ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຢ່າງໜ້ອຍໃຫ້ໄດ້ 8% ຕໍ່ປີ ແລະ ແນໃສ່ຂະຫຍາຍ

¹ ກຸ່ມ ລາວ-ໄຕ ກວມຈຳນວນ 67% ຂອງພົນລະເມືອງລາວ, ນອກຈາກ ກຸ່ມລາວ-ໄຕ ຍັງມີກຸ່ມມອນ-ຂະແມ (21%), ມົ້ງ-ອົວມຸ້ງ (8%) ແລະ ຈີນ-ທິເບດ (3%). ຊຶ່ງໄດ້ ແບ່ງອອກເປັນ 49 ເຜົ່າ ແລະ 200 ກຸ່ມຍ່ອຍ (ຈາກເອກະສານຂອງທ່ານ ຄົງ (King) ແລະ ທ່ານ ວານ ເດີ ວາລ (van de Walle ປີ 2010).

² ອັດຕາສ່ວນຂອງຄວາມທຸກຍາກ ແມ່ນສັດສ່ວນຂອງພົນລະເມືອງ ທີ່ຢູ່ຕໍ່າກວ່າ ເສັ້ນຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດ (LECS1 1992/3 ແລະ LECS4 2007/8) ³ ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ (NGPES) ກຳນົດ 4 ຂະແໜງການບູລິມະສິດ ສຳລັບການລົງທຶນຂອງລັດ ຄື: ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ກະສິກຳ-ປ່າໄມ້, ສຶກສາ ແລະ ສາທາ. ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (NSEDP) ເນັ້ນໜັກໃສ່ຂະແໜງເສດຖະກິດ ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ (ເຊັ່ນ: ອຸດສາຫະກຳ, ບໍ່ແຮ່, ພະລັງງານ ແລະ ຂົນສົ່ງ), ໄປຄຽງຄູ່ກັບການເອົາໃຈໃສ່ຂະແໜງວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ (ກວມທັງ ການສຶກສາ, ສາທາ, ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ແລະ ພັດທະນາຊົນນະບົດ).

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 1: ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ

- ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ (NGPES) - ນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ: ເພື່ອສົ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ຍິງທີ່ທຸກຍາກ ໄດ້ເຂົ້າເຖິງກິດຈະກຳທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ການເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການວາງແຜນລະດັບຊາດ.
- ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (NSEDP) ນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ: ເນັ້ນໃສ່ນະໂຍບາຍດ້ານປະຊາກອນ, ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ການລຶບລ້າງທຸກຮູບແບບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ.
- ເປົ້າໝາຍດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຂອງ NSEDP:
  - ດ້ານການປົກຄອງ: ສູ້ຊິນກໍ່ສ້າງພະນັກງານເພດຍິງ ໃຫ້ກາຍເປັນພະນັກງານຫຼັກແຫຼ່ງໃຫ້ໄດ້ 20% ຂອງພະນັກງານຫຼັກແຫຼ່ງທັງໝົດ. ສູ້ຊິນເພີ່ມຈຳນວນເພດຍິງເຂົ້າໃນຕຳແໜ່ງຄະນະນຳ ນັບແຕ່ຂັ້ນເມືອງຂຶ້ນໄປ ຢ່າງໜ້ອຍໃຫ້ໄດ້ 15%. ສູ້ຊິນໃຫ້ມີຈຳນວນເພດຍິງເປັນສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ ໃຫ້ໄດ້ 30% ຂຶ້ນໄປ;
  - ການພັດທະນາຂະແໜງການ: ເນັ້ນໃສ່ເພີ່ມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເພດຍິງເຂົ້າໃນການວາງແຜນ ແລະ ນະໂຍບາຍການພັດທະນາຕ່າງໆ ຂອງຂະແໜງການໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.
  - ການປົກປ້ອງແຮງງານ ແລະ ສັງຄົມ: ສູ້ຊິນໃຫ້ຈຳນວນແມ່ຍິງກວມເອົາ 40% ຂອງກຳລັງແຮງງານທັງໝົດ; ປູກຈິດສຳນຶກໃຫ້ເພດຍິງ ໃຫ້ກວມເອົາ 85% ຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍກວ່າ 15 ປີ ໃຫ້ມີຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈເຖິງໄພອັນຕະລາຍຂອງສັງຄົມ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນການຄ້າມະນຸດ;
  - ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ: ຍົກລະດັບການສຶກສາ ແລະ ຄວາມຮູ້ດ້ານວິຊາການຂອງແມ່ຍິງ.
- ແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ (NSAW). ຄາດໝາຍສູ້ຊິນ: ເພີ່ມຈຳນວນເພດຍິງເຂົ້າຮ່ວມໃນການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ແລະ ເຕັກນິກໃນແຕ່ລະຂະແໜງການ ໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍກວ່າ 35% ແລະ ເພີ່ມຈຳນວນແມ່ຍິງ ເຂົ້າໃນຂະແໜງການເມືອງ ແລະ ການປົກຄອງໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍກວ່າ 30%; ສົ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ-ກາງ ແລະ ນຳໜ້າທາງດ້ານເສດຖະກິດ; ເພີ່ມການເຂົ້າຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການວາງແຜນການ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງ ການໃຫ້ບໍລິການ.

ເສດຖະກິດໃຫ້ມີຫຼາກຫຼາຍຮູບແບບເສດຖະກິດ, ຂະຫຍາຍຕົ້ນ
ທຶນຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ປັບປຸງຄວາມສາມາດຂອງແຮງງານ
ໃນການຜະລິດ ແລະ ສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ, ຊົນ
ເຜົ່າ, ແລະ ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ.⁵ ເພື່ອ
ບັນລຸຕາມເປົ້າໝາຍ NSEDP ດັ່ງກ່າວມານັ້ນ ຕ້ອງມີການພັດ
ທະນາເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ, ພັດທະນາຊົນນະບົດ, ປັບປຸງຊີວິດ
ການເປັນຢູ່, ປັບປຸງອົງການບໍລິຫານການປົກຄອງຂອງລັດ ແລະ
ຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການແຂ່ງຂັນກັນທາງດ້ານຕ່າງໆ. ເປົ້າໝາຍ
ໄລຍະຍາວສໍາລັບສປປລາວ ແມ່ນເພື່ອຫຼຸດພື້ນຜິດອອກຈາກຄວາມ
ເປັນປະເທດດ້ອຍພັດທະນາ ພາຍໃນປີ 2020.^{IV} ຄວາມສະເໝີ
ພາບຍິງ-ຊາຍ ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ວ່າເປັນອົງປະກອບອັນສໍາຄັນພື້ນ
ຖານ ເພື່ອບັນລຸບັນລຸຍຸດທະສາດເພື່ອການເຕີບໂຕ ແລະ ການ
ລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດ.

ບັນຫາທ້າທາຍຕົ້ນຕໍສໍາລັບລັດຖະບານ ແມ່ນສຸມຄວາມພະຍາ
ຍາມເຂົ້າໃນການພັດທະນາ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ
ໃຫ້ປະສິບຜິດສໍາເລັດ ດ້ວຍການໃຫ້ທຸກພາກສ່ວນມີສ່ວນຮ່ວມ,
ເນັ້ນໃສ່ກຸ່ມຜູ້ທີ່ທຸກຍາກ ແລະ ການເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ບົດບາດຍິງຊາຍ.
ການປ່ຽນແປງທາງເສດຖະກິດ ຈະນໍາໄປສູ່ການປ່ຽນແປງທາງສັງ
ຄົມ ທັງໃນຄອບຄົວ ແລະ ໃນຊຸມຊົນ. ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ບັນຫາ
ຕ່າງໆ ພື້ນເດັ່ນຂຶ້ນມາໃໝ່ນັ້ນ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້
ຊາຍ ໃນລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຈໍາເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບ
ການແກ້ໄຂ ໂດຍການໃຫ້ບໍລິການ ແລະ ຝຶກທັກສະທີ່ເໝາະ
ສົມ ເພື່ອຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຈໍາເປັນຂອງແຕ່ລະເພດ.

^{III} ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ
(NGPES) ກໍານົດ 4 ຂະແໜງການບູລິມະສິດ ສໍາລັບການລົງທຶນຂອງລັດ ຄື: ພື້ນ
ຖານໂຄງລ່າງ, ກະສິກໍາ-ປ່າໄມ້, ສຶກສາ ແລະ ສາທາ. ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-
ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (NSEDP) ເນັ້ນໜັກໃສ່ຂະແໜງເສດຖະກິດ
ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ (ເຊັ່ນ: ອຸດສາຫະກໍາ, ບໍ່ແຮ່, ພະລັງງານ ແລະ ຂົນສົ່ງ)
, ໄປຄຸງຄູ່ກັບ ການເອົາໃຈໃສ່ຂະແໜງວັດທະນະທໍາ-ສັງຄົມ (ກວມທັງ ການສຶກ
ສາ, ສາທາ, ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ແລະ ພັດທະນາຊົນນະບົດ).

^{IV} ຂົງເຂດບູລິມະສິດຂອງ NSEDP ສໍາລັບເຂດຊົນນະບົດ (ທີ່ເປັນບ່ອນພັກອາໄສ
ຂອງຄົນທຸກ ຈໍານວນ 80%) ປະກອບດ້ວຍ: ພື້ນຖານໂຄງລ່າງຂະໜາດນ້ອຍ
ແລະ ການໃຫ້ບໍລິການ, ການພັດທະນາຊີວິດການເປັນຢູ່, ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກ
ໂຕນ ດ້ານການບໍລິການ ແລະ ລາຍຮັບ ລະຫວ່າງຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ;
ຮັບປະກັນໃຫ້ມີການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, ໄປຄຸງຄູ່ກັບການຄຸ້ມ
ຄອງແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດ ແລະ ການອານຸລັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ;
ສົ່ງເສີມໃຫ້ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການພັດທະນາ; ແລະ ສົ່ງເສີມການ
ຮ່ວມມືກັບ ພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ (ຈາກເອກະສານຂອງທະນາຄານໂລກ ປີ
2011).

ລັດຖະບານລາວ ຈຶ່ງໄດ້ສ້າງຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອສົ່ງເສີມ
ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ (2011-2015) ເພື່ອບັນລຸຄວາມສະ
ເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໂດຍການປັບປຸງຕົ້ນທຶນຊັບພະຍາກອນມະ
ນຸດ ທີ່ເປັນເພດຍິງ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການປົກ
ຄອງຂອງລັດ, ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງ
ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນ (ເບິ່ງສະຫຼຸບຂໍ້ມູນ1). ແຜນຍຸດທະສາດດັ່ງ
ກ່າວ ປະສົມປະສານກັບການວາງແຜນທີ່ມີຄວາມສະເໝີພາບ
ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນ NSEDP ຄັ້ງ
ທີ VII ເປັນຍຸດທະສາດຂອງລັດຖະບານລາວ ໃນການປະຕິບັດ
ເພື່ອກ້າວໄປສູ່ຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ.

ສະຖານະພາບປະເດັ່ນບົດບາດຍິງ- ຊາຍ

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານ ປະກອບກັບການ
ຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງວ່ອງໄວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ສະ
ຖານະພາບຂອງແມ່ຍິງ ໃນ ສປປ ລາວ ມີຄວາມກ້າວໜ້າ ໂດຍ
ສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງໃນເຂດຕົວເມືອງ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ຄວາມ
ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ກໍໄດ້ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໃນຂົງເຂດການ
ສຶກສາ. ສໍາລັບໃນສະພາແຫ່ງຊາດ ກໍມີແມ່ຍິງກວມອັດຕາສ່ວນ
25% ຂອງຈໍານວນສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດທັງໝົດ ຊຶ່ງມີອັດ
ຕາສ່ວນ ທຽບເທົ່າກັບອັດຕາສ່ວນ ສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ ທີ່
ເປັນເພດຍິງຂອງ ສປ ຈີນ ແລະ ສສ ຫວຽດນາມ ແລະ ກວມອັດ
ຕາສ່ວນສູງກວ່າຈໍານວນສະມາຊິກສະພາເພດຍິງ ໃນບັນດາປະ
ເທດອຸດສາຫະກໍາ. ໃນທ້າຍປີ 2002 ຄະນະສະມາຊິກສະພາ
ແຫ່ງຊາດເພດຍິງ ກໍໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ.

ສິດສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າຮ່ວມທາງການເມືອງ ດ້ານ
ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນລັດຖະທໍາມະນູນ ປີ 1991,
ນອກຈາກນັ້ນ, ກໍຍັງມີບັນດາກົດໝາຍ, ນະໂຍບາຍຕ່າງໆ ລວມ
ທັງບັນດາສົນທິສັນຍາສາກົນ ເຊັ່ນ: ສົນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍ
ການລຶບລ້າງທຸກຮູບການທີ່ຈໍາແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW), ທີ່
ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາ. ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ
-ຊາຍ, ລັດຖະບານ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຄະນະກໍາມາທິການເພື່ອຄວາມ
ກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ (NCAW) ຂຶ້ນ. ຄະນະກໍາມາທິ
ການດັ່ງກ່າວ ໄດ້ດໍາເນີນການເພື່ອປັບປຸງການເກັບກໍາສະຖິຕິ
ແຍກເພດ ແລະ ສ້າງຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມ
ກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ຊຶ່ງ

ເປັນອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນໜຶ່ງ ທີ່ມີລະບົບການຈັດຕັ້ງ ແຕ່ຂັ້ນສູນກາງລົງຮອດທ້ອງຖິ່ນ ກໍ່ມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການສົ່ງເສີມສິດທິຂອງແມ່ຍິງ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ໃນໄລຍະຜ່ານມາ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າໃນການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ກໍ່ຕາມ, ແຕ່ກໍ່ຍັງມີຄວາມແຕກໂຕນກັນໃນລະດັບຂອງການພັດທະນາ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ ພ້ອມທັງມີຄວາມແຕກໂຕນຂອງຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃນແຕ່ລະພາກໃນກຸ່ມເຜົ່າຕ່າງໆ ໃນ ສປປ ລາວ.⁶ ໂດຍສະເພາະ 42% ຂອງພົນລະເມືອງຊຶ່ງດໍາລົງຊີວິດໃນເຂດພູພຽງ ແລະ ພູສູງ ທີ່ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການ ແລະ ຢູ່ຫ່າງໄກຈາກຕະຫຼາດ ຍັງເປັນບັນຫາ ແລະ ສິ່ງທ້າທາຍ.⁷ ການເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນໃນເຂດເທດສະບານ ແລະ ໃນບັນດາເມືອງຕ່າງໆ ທີ່ຢູ່ລຽບຕາມຊາຍແດນກັບປະເທດໄທ, ໃນ

ຂະນະທີ່ ພາກເໜືອຂອງປະເທດ ຍັງປະເຊີນກັບຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ມີຄວາມຈຳກັດ ໃນການເຂົ້າເຖິງການຂົນສົ່ງ, ຕະຫຼາດ ແລະ ການໃຫ້ບໍລິການທາງສັງຄົມ.

ອັດຕາຄວາມທຸກຍາກສະເລ່ຍ ໃນເຂດຊົນນະບົດ ແມ່ນ 38% ໃນຂະນະທີ່ ອັດຕາສ່ວນຄວາມທຸກຍາກໃນເຂດຕົວເມືອງ ແມ່ນ 20%.⁸ ຂໍ້ມູນການສຳຫຼວດ ໃນປີ 2008/9 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມທຸກຍາກໂດຍລວມ ໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 25% ມາເປັນ 18%, ສຳລັບປະຊາກອນເຜົ່າອື່ນໆ ທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວລຸ່ມ (ລາວ-ໄຕ) ແມ່ນໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 50% ມາເປັນ 42%.⁹ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ໃນເຂດພູສູງ ແມ່ນມີຄວາມທຸກຍາກ ກວ່າບັນດາເມືອງໃນເຂດທີ່ງຽບຢ່າງເຫັນໄດ້ຈະແຈ້ງຈາກຕົວຊີ້ວັດທາງສັງຄົມທີ່ຍັງຕໍ່າຢູ່. ສະແດງອອກ ມີພຽງໜຶ່ງສ່ວນຫ້າຂອງປະຊາກອນທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວ-ໄຕ ທີ່ມີໄຟຟ້າ, ເມື່ອທຽບກັບ 60% ຂອງປະຊາກອນກຸ່ມລາວ-ໄຕ ທີ່ມີໄຟຟ້າໃຊ້.¹⁰ ການຄົ້ນຄວ້າດ້ານຄຸນນະພາບໃນ

ຕາຕະລາງ 2: ດັດສະນີຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ປີ 2011^{vi}

ດັດສະນີ ການພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນ ມະນຸດ	ດັດສະນີ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ		ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່	ອັດຕາການໄວຈະເລີນພັນຂອງໄວໜຸ່ມສາວ	ອັດຕາສ່ວນແມ່ຍິງໃນສະພາ (% ຂອງແມ່ຍິງ)	ພົນລະເມືອງ ທີ່ໄດ້ຮັບການ ສຶກສາ ຊັ້ນມັດທະຍົມ (ຄິດໄລ່ເປັນ % ສຳລັບ ແກນ ອາຍຸ 25 ປີຂຶ້ນໄປ)	ອັດຕາເຂົ້າ ຮ່ວມ ໃນ ກ້ອນກຳລັງ ແຮງງານ (%)	ອັດຕາຄຸມກຳເນີດ, ວິທີການ (% ຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ແຕ່ງງານແລ້ວ, ອາຍຸແຕ່ 15-49 ປີ)	ແມ່ຍິງຖືພາ ທີ່ໄດ້ຮັບ ການກວດທ້ອງຢ່າງໜ້ອຍ 1 ເທື່ອ (%)	ການເກີດລູກ ທີ່ໄດ້ຮັບການ ຊ່ວຍເຫຼືອ ຈາກ ພະນັກງານແພດ ທີ່ມີທັກສະ (%)				
	ຄ່າລຳດັບ										ຍິງ		ຊາຍ	
	2011	2011									2008	ສະເລ່ຍປະຈຳປີ 2010-2015	2011	2010
ອາຊີຕາເວັນອອກ ແລະ ປາຊີຟິກ	---	---	79	19,8	20,2	48,1	61,3	64,2	80,3	76,9	90,7	91,9		
ການພັດທະນາມະນຸດ	---	0,475	532	50,1	17,3	41,2	57,7	51,1	80,0	67,7	85,1	78,1		
138 ສປປ ລາວ	107	0,513	580	39,0	25,0	22,9	36,8	77,7	78,9	38,0	35,0	20,0		
ປະເທດດ້ອຍພັດທະນາ	---	0,594	537	106,1	20,3	16,8	27,4	64,4	84,0	28,7	63,7	38,2		

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາ ປີ 2011.

^{vi} ດັດສະນີ GII ແມ່ນການວັດແທກເພື່ອສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ຈາກ 3 ມິຕິ ໃນການບັນລຸເປົ້າໝາຍຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ ແລະ ຊາຍ ຄື: ສະຊຸບໄວຈະເລີນພັນ, ການມອບສິດເປັນເຈົ້າໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ຕະຫຼາດແຮງງານ. ຊຶ່ງປ່ຽນແປງຈາກ 0 (ເມື່ອແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ບໍ່ໄດ້ຮັບການປະຕິບັດຢ່າງຄວາມສະເໝີພາບເທົ່າທຽມກັນ) ແລະ 1 (ເມື່ອແມ່ຍິງ ຫຼື ຜູ້ຊາຍ ບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມເທົ່າທຽມກັນ ໃນທຸກໆດ້ານເມື່ອທຽບກັບອີກຝ່າຍໜຶ່ງ). ດ້ານສຸຂະພາບ ແມ່ນວັດແທກຈາກ 2 ຕົວຊີ້ວັດ ຄື: ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ແລະ ອັດຕາການຈະເລີນພັນຂອງໄວໜຸ່ມ. ມິຕິດ້ານການມອບສິດເປັນເຈົ້າໃຫ້ແມ່ຍິງ ວັດແທກຈາກ 2 ຕົວຊີ້ວັດ ຄື: ຈຳນວນບ່ອນນັ່ງຂອງສະມາຊິກສະພາ ໂດຍແບ່ງຕາມເພດ ແລະ ລະດັບການຮຽນຈົບການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມ ແລະ ຊັ້ນສູງ. ມິຕິດ້ານແຮງງານ ວັດແທກຈາກການເຂົ້າຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງກຳລັງແຮງງານ. ດັດສະນີ GII ຖືກອອກແບບມາ ເພື່ອໃຊ້ໃຫ້ເຫັນຂອບເຂດການບັນລຸດ້ານການພັດທະນາຂອງມະນຸດ ໃນປະເທດໃດໜຶ່ງ ໄດ້ຖືກທີ່ຖືກເສື່ອມຖອຍ ຍອນຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ແລະ ເພື່ອໃຊ້ເປັນຂໍ້ມູນພື້ນຖານ ສຳລັບການວິເຄາະນະໂຍບາຍ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມໃນການສົ່ງເສີມນະໂຍບາຍ. ໃນຕາຕະລາງນີ້, ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ແມ່ນກຳນົດມາຈາກການຕາຍຕໍ່ການເກີດ 100,000 ເທື່ອ; ອັດຕາການຈະເລີນພັນຂອງໄວໜຸ່ມ ແມ່ນກຳນົດຈາກຈຳນວນການເກີດຕໍ່ແມ່ຍິງ 1,000 ຄົນ ທີ່ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 15 - 19 ປີ; ຂໍ້ມູນອາຍຸ ແມ່ນຂໍ້ມູນຊຸມປີບໍດິນມານີ້ ການເກີດໝາຍເຖິງ 'ການເກີດໃນສະຖານທີ່ການແພດ'; ແລະ 'ການຊ່ວຍເຫຼືອ' ໝາຍເຖິງການເກີດທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອ ຈາກກຸ່ມຄົນທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ໃຫ້ເປັນແພດອາສາສະໝັກ ທີ່ບໍ່ແມ່ນທ່ານໝໍ, ພະຍາບານ, ພະຍາບານພະດູງຄັນ (UNDP 2011).

ບາງບ້ານທີ່ທຸກຍາກທີ່ສຸດ ໃນປີ 2006 ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມທຸກຍາກອາດຈະເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ເມື່ອທຽບກັບ ການປະເມີນຜົນທີ່ຜ່ານມາ ໃນປີ 2000.¹¹

ສຳລັບຊົນເຜົ່າ ປັດໄຈທາງດ້ານທີ່ຕັ້ງພູມສັນຖານ ແມ່ນຕົວກຳນົດ ທີ່ສຳຄັນຂອງຄວາມທຸກຍາກ. ສຳລັບກຸ່ມລາວ-ໄຕ ໜຶ່ງສ່ວນສູ່ ຂອງຈຳນວນສະມາຊິກທີ່ດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນສະພາບຂອງຄວາມ ທຸກຍາກເມື່ອທຽບກັບອື່ນໆ (ຄື: ກຸ່ມມອນ-ຂະແມ, ມັງ-ລູມງຽນ, ແລະ ຈີນ-ທິເບດ).¹² ທີ່ຍັງດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນສະພາບທີ່ທຸກຍາກ ກວມເຖິງ 50% ໃນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ, ຄົວເຮືອນທີ່ ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ (FHH) ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຈະມີ ຄວາມທຸກຍາກກວ່າຄົວເຮືອນທີ່ຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ (MHH) ລວມທັງທາງດ້ານການສຶກສາ, ອົງປະກອບຂອງຄົວ ເຮືອນ ແລະ ປັດໄຈອື່ນໆ.¹³ ນອກຈາກນັ້ນ, ປັດໄຈທາງເພດກໍ່ ເປັນສິ່ງໜຶ່ງ ທີ່ເປັນຕົວກຳນົດຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມແຕກ ຕ່າງທາງສັງຄົມ ໂດຍສະເພາະ ໃນຊຸມຊົນທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າ. ຍົກຕົວ ຢ່າງ ເດັກຊາຍ ຫຼື ເດັກຍິງ ຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ທີ່ມີອັດຕາສ່ວນຂອງ ການເຂົ້າໂຮງຮຽນບໍ່ເທົ່າກັບເດັກຍິງຈາກກຸ່ມລາວ-ໄຕ, ເຮັດໃຫ້ ເດັກເຫຼົ່ານັ້ນ ມີການສຶກສາຕໍ່າ. ສະນັ້ນ, ຈິ່ງພົບວ່າ ໃນກຸ່ມເດັກຍິງ ທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວລຸ່ມນັ້ນ ຈະມີການສຶກສາຕໍ່າທີ່ສຸດ. ໂດຍລວມ ແລ້ວ, ຕົວຊີ້ວັດດ້ານການສຶກສາສຳລັບແມ່ຍິງໃນຊົນນະບົດ ທີ່ບໍ່ ແມ່ນກຸ່ມລາວ-ໄຕ ແມ່ນຢູ່ໃນໝວດຕໍ່າທີ່ສຸດ ໃນຂົງເຂດອາຊີຕາ ເວັນອອກ.¹⁴

ສປປ ລາວ ໄດ້ຄ່ອຍໜ້ອຍຊ່ອງວ່າຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ພາຍໃນປະເທດໃຫ້ແຄບລົງ ແຕ່ກໍ່ຍັງຫຼ້າຫຼັງກວ່າຫຼາຍປະເທດ ອົງຕາມດັດສະນີການພັດທະນາມະນຸດຂອງອົງການສະຫະປະ ຊາດເພື່ອການພັດທະນາ ໃນປີ 2011 ສປປ ລາວ ຖືກຈັດຢູ່ໃນ ອັນດັບທີ 183 ຈາກ 187 ປະເທດໃນທົ່ວໂລກ.¹⁵ ຕົວເລກສຳລັບ ດັດສະນີຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ (GII) ປີ 2011 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ສປປ ລາວ ເປັນອັນດັບທີ 107 ໃນຈຳນວນ

¹¹ ດັດສະນີ SIGI (ຈາກ OECD ປີ 2009) ແມ່ນໄດ້ມາຈາກ 12 ຕົວຊີ້ວັດ ຊຶ່ງຈັດກຸ່ມ ເປັນ 5 ໝວດໝູ່ ຄື: ໝວດຄອບຄົວ (ການແຕ່ງງານແຕ່ອາຍຸຍັງນ້ອຍ, ການມີຜົວ/ເມຍ ໄດ້ຫຼາຍຄົນພ້ອມກັນ, ການຄວບຄຸມຂອງພໍ່ແມ່, ການສືບພັນ ແລະ ອື່ນໆ); ຄວາມສົມບູນທາງຮ່າງກາຍ; ຄ່ານິຍົມ ທີ່ຢາກມີລູກຊາຍ; ເສລີພາບ ທາງສັງຄົມ (ອິດສະລະພາບ ໃນການເຄື່ອນໄຫວ, ການນຸ່ງຖື); ແລະ ສິດທິໃນ ການເປັນເຈົ້າຂອງ (ການເຂົ້າເຖິງສິນເຊື້ອ, ທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນອື່ນໆ). ດັດສະນີ ດັ່ງກ່າວນີ້ ຈັດຈາກ 0 (ມີຄວາມສະເໝີພາບ ຫຼື ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ) ເຖິງ 1 (ຄວາມ ບໍ່ສະເໝີພາບມີສູງ) (ໃຫ້ເບິ່ງເວບ ໄຊ <http://www.oecd.org/dataoecd/49/39/42296064.pdf> ແລະ <http://genderindex.org/>).

146 ປະເທດ.

ໃນປີ 2009 (ປີຫຼ້າສຸດທີ່ມີຂໍ້ມູນ), ສປປ ລາວ ເປັນອັນດັບທີ 38 ໃນຈຳນວນ 102 ປະເທດ ເມື່ອຄິດໄລ່ຕາມດັດສະນີບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສະຖາບັນສັງຄົມ (SIGI) ອົງຕາມດັດສະນີດ້ານ ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສະຖາບັນສັງຄົມ ຂອງອົງການເພື່ອການ ຮ່ວມມືທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການພັດທະນາ (OECD) ສປປ ລາວ ທີ່ຢູ່ໃນລະດັບກາງຂອງອານຸພາກພື້ນ. ດັດສະນີ SIGI ສຳລັບ ສປປ ລາວ ແມ່ນ 0.036, ທຽບກັບປະເທດໄທ 0.011; ກຳປູເຈຍ 0.022; ຫວຽດນາມ 0.030; ມຽນມາ 0.046 ແລະ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ ທີ່ 0.218.¹⁶

ຈຸດປະສົງ

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ສັງລວມເອົາຂໍ້ມູນ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຈາກ ບົດລາຍງານ ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບປະເດັນບົດບາດຍິງ- ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ຫວ່າງບໍ່ດົນມານີ້ ເພື່ອສະແດງເຖິງຄວາມ ເອົາໃຈໃສ່ຂອງທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານໂລກ ຊຶ່ງເປັນຄູ່ຮ່ວມຍຸດທະສາດຂອງປະເທດ. ນອກຈາກນັ້ນ, ບົດລາຍ ງານສະບັບນີ້ ຍັງມີຈຸດປະສົງເພື່ອປະກອບສ່ວນໃຫ້ວຽກງານ ຂອງລັດຖະບານ ແລະ ບັນດາຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາອື່ນໆ ໂດຍການ ນຳເອົາຂໍ້ມູນຫຼ້າສຸດກ່ຽວກັບປະເດັນບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຂຶ້ນມາຢູ່ ໃນຖັນແຖວໜ້າ. ບົດລາຍງານນີ້ ຈະທົບທວນຄືນ ແລະ ປັບປຸງປະ ເດັນສຳຄັນກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ທີ່ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນໃນບົດ ລາຍງານການປະເມີນຜົນບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ສະບັບປີ 2004 ທີ່ຂຽນໂດຍ ເອດິບີ ແລະ ໃນເອກະສານກ່ຽວ ກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ ສະບັບປີ 2005 ທີ່ຂຽນ ໂດຍສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ສູນຂໍ້ມູນບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ເພື່ອການພັດທະນາ (GRID) ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຂອງ ທະນາຄານໂລກ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ບໍ່ແມ່ນຜະລິດຕະພັນ ຂອງການເກັບກຳຂໍ້ມູນມືໜຶ່ງ ແຕ່ມັນເປັນການເກັບກຳເອົາບັນ ດາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ເພື່ອທົບທວນຄືນໃຫ້ ກວມເອົາຫຼາຍຂະແໜງການ.

ຄວາມຂາດເຂີນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ເຊື່ອຖືໄດ້ນັ້ນ ຍັງເປັນ ບັນຫາທ້າທາຍອັນພົ້ນເດັ່ນໃນທຸກຂະແໜງການໃນສປປ ລາວ; ຄວາມຂາດເຂີນນີ້ ຍິ່ງທະວີຄູນສຳລັບຂໍ້ມູນ ແລະ ບົດຄົ້ນ ຄວ້າແຍກຕາມເພດ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ບົດລາຍງານນີ້ ຈິ່ງໄດ້

ສັງລວມ ເອົາບັນດາບົດວິເຄາະປະເດັນ ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າ ຂະແໜງການ ທີ່ໄດ້ປາກົດຂຶ້ນມາ ໃນຫວ່າງບໍ່ດົນມານີ້.^{vi}

ໃນ ສປປ ລາວ ກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັບຫຼາຍປະເທດ ທີ່ມີລັກສະນະ (ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະບໍ່ແມ່ນທັງໝົດກໍ່ຕາມ) ຂອງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ຄວາມແຕກໂຕນທີ່ມີທ່າອ່ຽງ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງ ຕົກຢູ່ໃນທ່າເສຍປຽບຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍ. ໃນທາງກັບກັນ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ພຽງແຕ່ນຳແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ໄປສູ່ການສູນເສຍໂອກາດເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສົ່ງຜົນກະທົບອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ສຳລັບປະເທດໃນການນຳໃຊ້ທ່າແຮງບົ່ມຊ້ອນຂອງປະເທດ ເຂົ້າໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ສະນັ້ນ, ການວິເຄາະໃນບົດລາຍງານນີ້ ສ່ວນຫຼາຍ ຈຶ່ງເປັນການລົງເລິກໄປໃນວິທີການ ເພື່ອລຶບລ້າງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສົ່ງເສີມການເຂົ້າຮ່ວມ ຂອງແມ່ຍິງທາງດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ການແກ້ໄຂປະເດັນກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງເຖິງການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຍິງ ແລະ ຊາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ໝົດທຸກຄົນ ໃນ ສປປ ລາວ ສາມາດປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການພັດທະນາຄອບຄົວ, ຊຸມຊົນ ແລະ ປະເທດຊາດ ໃຫ້ມີຄວາມຈະເລີນ.

^{vi} ບັນດາຂໍ້ມູນມີສອງ ທີ່ນຳມາໃຊ້ໃນບົດລາຍງານນີ້ ແມ່ນໄດ້ມາຈາກແຫຼ່ງຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການສຳຫຼວດກ່ຽວກັບສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນ ຂອງຄົນລາວ (ປີ 2005) ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຂອງ UNFPA, ການສຳຫຼວດທີ່ມີຫຼາຍກຸ່ມຕົວຊີ້ວັດ ຄັ້ງທີ 3 (MICS III 2006) ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຈາກ UNICEF, ການປະເມີນຜົນຄວາມທຸກຍາກ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ຄັ້ງທີ 2 (Chamberlain 2007 ແລະ UNDP, IUCN ແລະ MRC 2006) ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຈາກເອດີບີ, ບົດຄົ້ນຄວ້າລະອຽດ ກ່ຽວກັບຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ຄວາມສ່ຽງດ້ານສະບຽງອາຫານ ໂດຍອົງການອາຫານໂລກ (WFP) (2007), ບົດລາຍງານເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດ ດ້ານການພັດທະນາ (2008) ໂດຍການສະໜັບສະໜູນ ຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ, ບົດສຳຫຼວດວິສາຫະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດກາງ (2005, 2007 ແລະ 2009) ໂດຍອົງການ GIZ ແລະ ບົດສຳຫຼວດວິສາຫະກິດ (2009) ໂດຍທະນາຄານໂລກ. ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ບົດລາຍງານນີ້ ໄດ້ນຳເອົາເນື້ອໃນຂອງບົດສຳຫຼວດລາຍຈ່າຍ ແລະ ການບໍລິໂພກຂອງຄົນລາວ ປີ 2007/08 (LECS4) ຊຶ່ງເປັນບົດສຳຫຼວດຕົວຢ່າງຄົວເຮືອນໃນທົ່ວປະເທດ ແລະ ບົດລາຍງານນີ້ ຊ່ວຍໃຫ້ສາມາດປຽບທຽບໄດ້ກັບປີຜ່ານໆມາ (ໂດຍອີງຕາມຊຸດກຸ່ມຂໍ້ມູນຕົວຢ່າງ). ບົດລາຍງານນີ້ ຍັງໄດ້ອີງຕາມບົດລາຍງານ ປະຈຳໄລຍະທີ 6 ແລະ 7 ຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ເພື່ອລາຍງານໃຫ້ຄະນະກຳມະການຊີດໍ (UN Doc. CEDAW/C/Lao/7, 30 ພຶດສະພາ 2008) ແລະ ບົດຄຳເຫັນມັ່ນທ້າຍຂອງຊີດໍ (UN Doc. CEDAW/C/Lao/CO/7, 14 ສິງຫາ 2009).

ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະມີການທົບທວນຄືນຫຼາຍປະເດັນ ກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໃນບົດລາຍງານນີ້ທີ່ໄດ້ກວມເອົາຫຼາຍຂະແໜງການ ເຊັ່ນ: ດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ສະນັ້ນ, ບົດລາຍງານນີ້ ຈຶ່ງໄດ້ລົງເລິກ 5 ປະເດັນກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຊຶ່ງໄດ້ຈັດກຸ່ມເປັນ 4 ກຸ່ມໃຫຍ່ຄື: ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ (ເນັ້ນໃສ່ການພັດທະນາ ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບຂອງມະນຸດທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດຂັ້ນພື້ນຖານ); ໂອກາດການເຂົ້າເຖິງ ດ້ານເສດຖະກິດ (ເນັ້ນໃສ່ຄວາມສະເໝີພາບຂອງໂອກາດທາງເສດຖະກິດ ສຳລັບຍິງ ແລະ ຊາຍ ໃນປະເທດ); ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ (ສຶກສາຄວາມສະເໝີພາບ ໃນການອອກສຽງ ແລະ ການຕັດສິນບັນຫາ) ແລະ ຂົງເຂດທີ່ປາກົດຕົວຂຶ້ນ (ສຶກສາກ່ຽວກັບການເຊື່ອມສານ ແລະ ການຄ້າກັບພາກພື້ນ, ການອົບພະຍົບ ແລະ ການປ່ຽນແປງສະພາບອາກາດ).

ບົດລາຍງານນີ້ ສັງລວມເອົາວິທີການຂອງບົດລາຍງານການພັດທະນາສາກົນ ປີ 2012 ຂອງທະນາຄານໂລກກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການພັດທະນາ.¹⁶

ພາກກ່ຽວກັບການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ຈະໄດ້ທົບທວນຄືນກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນດ້ານຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ສຶກສາ, ນ້ຳສະອາດ, ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ຄວາມພິການ ເຊິ່ງຈະກວມເອົາທ່າອ່ຽງ ໃນແຕ່ລະໄລຍະ ໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອຫຼຸດຊ່ອງວ່າງດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນຂົງເຂດເຫຼົ່ານີ້. ຍ້ອນວ່າ ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຂອງລັດຖະບານລາວ ໃນການສົ່ງເສີມບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຜົນຂອງການຄົ້ນຄວ້າມີທ່າອ່ຽງ ຈຶ່ງເປັນໄປໃນດ້ານບວກ, ໂດຍສະເພາະ ໃນເຂດຕົວເມືອງ, ທົ່ງພຽງ ແລະ ຄາດວ່າຈະສືບຕໍ່ປັບປຸງດີຂຶ້ນເລື້ອຍໆ. ໃນການພັດທະນາມະນຸດ ເນື້ອໃນຈິດໃຈສຳຄັນນັ້ນ ກໍ່ຄືວ່າ ໃນຂະນະທີ່ເປົ້າໝາຍສ່ວນຫຼາຍ ໄດ້ບັນລຸຜົນແລ້ວ ແລະ ຊ່ອງວ່າງດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໄດ້ແຄບລົງ ແຕ່ວ່າຕົວຊີ້ວັດຈຳນວນໜຶ່ງ ຍັງຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງ ຄວາມຊັກຊ້າ ຫຼື ບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າເລີຍ ແລະ ພົນລະເມືອງບາງກຸ່ມ ຍັງຖືກປ່ອຍປະໄວຢູ່ເບື້ອງຫຼັງຂອງການພັດທະນາ. ໃນອະນາຄົດ ການສືບຕໍ່ເຮັດໃຫ້ຊ່ອງວ່າງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແຄບລົງ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ຊຶ່ງຖືວ່າ ຍັງເປັນບັນຫາທ້າທາຍຕົ້ນຕໍ.

ຮູບພາບ 1: ບົດລາຍງານ ກ່ຽວກັບ ການພັດທະນາໂລກ: ຫັດສະນະຕ່າງໆ ຂອງຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ

I) **ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ:** ຄວາມສະເໝີພາບຂອງຍິງ ແລະ ຊາຍ ໃນທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນຜະລິດຂັ້ນພື້ນຖານ);

II) **ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ:** ຄວາມສະເໝີພາບຂອງໂອກາດ ໃນການໄດ້ຮັບຜົນຈາກຄວາມສາມາດ ແລະ ຊັບສິນເລົ່ານັ້ນ; ແລະ

III) **ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ:** ຄວາມສະເໝີພາບໃນການອອກສຽງ, ຄວາມສາມາດໃນການປະຕິບັດງານ ແລະ ການປະກອບສ່ວນໃຫ້ເກີດຜົນໄດ້ຮັບ

1. ການເຂົ້າເຖິງ ການບໍລິການຕ່າງໆ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ:

- ສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ
- ການສຶກສາ
- ນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ
- ຄວາມສ່ຽງພິເສດ

2. ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ:

- ການເຂົ້າຮ່ວມເປັນກຳລັງແຮງງານ
- ກະສິກຳ
- ຕະຫຼາດ ແລະ ສິນເຊື້ອ
- ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ
- ການເຊື່ອມໂຍງ ແລະ ການຄ້າກັບພາກພື້ນ

3. ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ:

- ລະບົບກົດໝາຍ
- ການປົກຄອງ
- ການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ
- ສື່ສານມວນຊົນ
- ຕ້ານການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ

ພາກກ່ຽວກັບ **ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ** ຂອງບົດລາຍງານນີ້ ຈະສຶກສາປະເດັດກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ, ພ້ອມທັງ ຈະທົບທວນຄືນດ້ານຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຫັດສະນະບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ກັບຄວາມທຸກຍາກ, ການເຂົ້າຮ່ວມໃນເສດຖະກິດ, ກະສິກຳ ແລະ ການພັດທະນາຊົນນະບົດ, ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ການຄຸ້ມຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ສປປ ລາວ ກຳລັງປະເຊີນໜ້າກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ ແລະ ໂອກາດຕ່າງໆ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ຈຳເປັນຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຍິງ ແລະ ຊາຍ ໄດ້ຮັບໂອກາດຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ເພື່ອນຳໃຊ້ທ່າແຮງຂອງໂດຍປາສະຈາກການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ. ສິ່ງສຳຄັນກໍຄື ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກົດໝາຍ ໄດ້ຮັບປະກັນສິດສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍໃນຂອບເຂດກວ້າງ, ແຕ່ໃນທາງປະຕິບັດບັນດາກົດໝາຍຕ່າງໆ ຍັງພົບກັບບັນຫານີ້. ການນຳໃຊ້ຄວາມສາມາດຂອງ ແມ່ຍິງ, ຜູ້ຊາຍ, ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ ຢ່າງເຕັມສ່ວນຈະເປັນກຸນແຈສຳຄັນໃນການບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາ. ໃນຂະນະດຽວກັນ ພົນລະເມືອງກຸ່ມທີ່ດ້ອຍໂອກາດ ເຊັ່ນ: ແຮງງານອົບພະຍົບ ກໍຕ້ອງໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງຈາກຄວາມສ່ຽງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍຂ້າມຊາຍແດນ.

ພາກກ່ຽວກັບ **ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການປະກອບຄຳຄິດຄຳເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ** ຈະສຶກສາເປັນພິ

ເສດກ່ຽວກັບການອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງເຊິ່ງລວມທັງການເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນລະດັບລັດຖະບານ, ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນຄົວເຮືອນ ໂດຍປາສະຈາກຄວາມຮຸນແຮງ. ເຊິ່ງປະເດັດສຳຄັນນີ້ ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກອບກົດໝາຍໃນຂອບເຂດກວ້າງຂວາງ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນທຸກດ້ານ. ແຕ່ໃນການປະຕິບັດບັນດາກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນການຕັດສິນບັນຫາໃນການປະຊຸມຍິງປະເຊີນກັບສິ່ງທ້າທາຍອັນໃຫຍ່ຫຼວງ.

ສຸດທ້າຍ **ແມ່ນພາກກ່ຽວກັບຂົງເຂດທີ່ປາກົດຕົວຂຶ້ນ** ທີ່ຈະເວົ້າເຖິງປະເດັດບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ທ່າແຮງຂອງການໄດ້ຮັບຜົນຈາກການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າສູ່ການຄ້າພາກພື້ນ; ການເຄື່ອນຍ້າຍ (ເຊິ່ງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງ ພາບຂອງບັນຫາການຄ້າມະນຸດ); ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນຈາກບັນຫາການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ.

ພາກສຸດທ້າຍຂອງບົດລາຍງານນີ້ ຈະສະຫຼຸບ ແລະ ສັງລວມເອົາບັນດາຄຳແນະນຳ ຈາກການອະທິບາຍຂອງບົດລາຍງານນີ້ ເຂົ້າໃນຕາຕະລາງສະຫຼຸບຫຍໍ້.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານ ຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ເຖິງວ່າຈະໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການພັດທະນາມະນຸດ ກໍ່ຕາມ, ແຕ່ວ່າ ກໍ່ຍັງຄົງມີຊ່ອງວ່າງຢູ່. ປະເດັນກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ຫຼື ການພັດທະນາມະນຸດນັ້ນ ແມ່ນຍັງມີຄວາມແຕກໂຕນກັນຫຼາຍໃນແຕ່ລະພາກ ແລະ ໃນແຕ່ລະກຸ່ມຊົນເຜົ່າ. ໃນຂະນະທີ່ ສປປ ລາວ ກຳລັງສືບຕໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າໃນດ້ານຕົວຊີ້ວັດດ້ານການພັດທະນາມະນຸດໃນທົ່ວປະເທດ ຈຳນວນໜຶ່ງແລ້ວ, ແຕ່ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ ແລະ ໃນແຕ່ລະພາກ ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍ, ພ້ອມທັງມີຄວາມແຕກໂຕນໃນແຕ່ລະກຸ່ມຊົນເຜົ່າ. ສະນັ້ນ, ໃນພາກນີ້ຈະໄດ້ທົບທວນຄືນ ເຖິງບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນຂົງເຂດຕົວເມືອງ, ຊົນນະບົດ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ໃນ ສປປ ລາວ ໂດຍເນັ້ນໜັກພິເສດ ໃສ່ດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ສຶກສາ, ນໍ້າສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ, ພ້ອມທັງ ເນັ້ນໜັກໃສ່ກຸ່ມພິການທີ່ດ້ອຍໂອກາດ.

ສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ

ໂດຍລວມແລ້ວ ດ້ານສຸຂະພາບຂອງຄົນລາວ ແມ່ນມີການປັບປຸງດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ແຕ່ວ່າບັນຫາທ້າທາຍກໍຍັງມີຕໍ່ເນື່ອງເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ຜົນໄດ້ຮັບດ້ານສຸຂະພາບຂອງແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ປັບປຸງດີຂຶ້ນໃນຫຼາຍດ້ານ, ລວມທັງການປິ່ນປົວຮັກສາສຸຂະພາບຂອງແມ່ກ່ອນເກີດ ແລະ ການເກີດທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກແພດທີ່ມີຄວາມຊຳນານທີ່ມີການຄອບຄຸມຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ບັນຫາທ້າທາຍຕໍ່ເນື່ອງໃນຂະແໜງການນັ້ນ ຍັງສືບຕໍ່ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງໄວຈະເລີນພັນຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງພິເສດ. ການຕາຍທີ່ພົວພັນກັບການຖືພາ ແລະ ການເກີດລູກ ຍັງເປັນສາເຫດອັນດັບໜຶ່ງ ໃນການຕາຍຂອງແມ່ຍິງໄວຈະເລີນພັນ ໃນ ສປປ ລາວ.¹⁷

ການຫຼຸດຜ່ອນອັດຕາການຕາຍຂອງເດັກ ອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 5 ປີ ແມ່ນປະຕິບັດໄດ້ດີຕາມທີ່ກຳນົດໄວ້ ໃນສະຫວັດສະຫວັດດ້ານການພັດທະນາ, ການຕາຍຂອງເດັກອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 5 ປີ ຕ້ອງຫຼຸດລົງ 2 ສ່ວນ 3 ນັບແຕ່ປີ 1990-2015 ແຕ່ສຸຂະພາບຂອງແມ່ຍິງ ຍັງບໍ່ທັນບັນລຸໄດ້ເປົ້າໝາຍທີ່ກຳນົດໄວ້ ໃນເປົ້າໝາຍສະຫັດສະຫວັດ

ດ້ານພັດທະນາ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບແມ່ (ເຊິ່ງໄດ້ກຳນົດໃຫ້ການຕາຍຂອງແມ່ ຕ້ອງຫຼຸດລົງ 3 ໃນ 4 ແຕ່ປີ 1990-2015). ສິ່ງນີ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີຄວາມຄືບໜ້າດ້ານສຸຂະພາບເດັກ, ແຕ່ວ່າບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າຫຼາຍໃນດ້ານສຸຂະພາບຂອງແມ່ ໃນທົ່ວປະເທດ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ດີເທົ່າທີ່ຄວນ.

ອັດຕາຈະເລີນພັນ ແລະ ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ທີ່ສູງນັ້ນ ປະກອບເຂົ້າກັນກັບໂພຊະນາການທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ຂາດການເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການສຸຂະພາບ ຂັ້ນພື້ນຖານ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນໃນເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ. ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ທີ່ຍັງມີສູງ ເຮັດໃຫ້ ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດໜຶ່ງ ທີ່ມີອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ສູງໃນລະດັບຕົ້ນໆ ຂອງໂລກ ອີງຕາມດັດສະນີຕົວຊີ້ວັດດັ່ງກ່າວ¹⁸ ການຂາດການເຂົ້າເຖິງການວາງແຜນຄອບຄົວ ແລະ ການໃຫ້ບໍລິການປິ່ນປົວສຸຂະພາບແມ່, ປະກອບກັບການປະຕິບັດຕາມຮີດຄອງເດີມ ທີ່ສືບທອດມາ ບໍ່ສະເພາະແຕ່ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ສຸຂະພາບຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງມີຜົນກະທົບຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ຄົນຮຸ່ນຕໍ່ໄປ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຜົນກະທົບທາງດ້ານສຸຂະພາບ, ການສຶກສາ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດ.¹

ຕາຕະລາງ 3: ການປ່ຽນແປງໃນ ຄວາມຄືບໜ້າບາງຕົວຊີ້ວັດທາງດ້ານສຸຂະພາບທີ່ໄດ້ຄັດເລືອກ

	ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ປີ 1990	ກະຊວງສາທາລະ ນະສຸກ ສິກປີ 09-10	ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ/ ທະນາ ຄານໂລກຄາດຄະເນ ໃນປີ 2011
ອັດຕາຈະເລີນພັນລວມ ຕໍ່ແມ່ຍິງ (ອາຍຸແຕ່ 15-49)	7	4	ບໍ່ມີ
ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ (ຕໍ່ການເກີດຕາມທຳມະຊາດ 100,000 ເທື່ອ)	1200	405	580
ການຄອບຄຸມ ຂອງການຮັກສາສຸຂະພາບຂອງແມ່ ກ່ອນເກີດ (ອັດຕາສ່ວນ ຮ້ອຍ ຂອງຈຳນວນລວມ)	21	28,5	30,3
ການເກີດທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກ ຜູ້ຊ່ວຍເກີດທີ່ມີຄວາມຊຳນານ (ອັດຕາສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງຈຳນວນລວມ)	14	37	18,5

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ທະນາຄານໂລກ ປີ 2011 e ແລະ ທະນາຄານໂລກ ປີ 2011 h.

ການເຂົ້າເຖິງບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ

ຄຸນນະພາບ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ ແມ່ນແຕກໂຕນກັນຫຼາຍ, ໂດຍສະເພາະ ລະຫວ່າງເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ. ທັງຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ ແລະ ຊົນເຜົ່າອື່ນໆ ຕ່າງກໍ່ມີໝໍຢາພື້ນເມືອງ ທີ່ໃຫ້ການປິ່ນປົວດ້ວຍໄສຍະສາດ ແລະ ຢາພື້ນເມືອງ (ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ແມ່ນຍິດຖືເອົາຕົວການເຈັບປ່ວຍຂອງ

ຍິງ ແລະ ຊາຍທີ່ເຄີຍເກີດຂຶ້ນຜ່ານມາ ເພື່ອເປັນຕົວຢ່າງໃນການປິ່ນປົວ) ການປິ່ນປົວລັກສະນະນີ້ ມີທັງຢູ່ໃນຊຸມຊົນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ. ໂດຍ ລວມແລ້ວ, ການປິ່ນປົວສຸຂະພາບໃນ ສປປ ລາວ ມີທັງຂອງພາກລັດ, ເອກະຊົນ ແລະ ການປິ່ນປົວແບບພື້ນເມືອງ. ການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງການໃຫ້ບໍລິການ ແມ່ນແຕກຕ່າງກັນ ຂຶ້ນກັບສະຖານທີ່ຕັ້ງພູມລຳເນົາ.

ພາບໂດຍ insmai.com

ພຶດຕິກຳໃນການຮັກສາສຸຂະພາບຂອງທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຍັງຢູ່ໃນລະດັບທີ່ຕໍ່າ. ໃນປີ 2007/08, ມີພຽງ 11% ຂອງຈຳນວນແມ່ຍິງ ແລະ 10% ຂອງຈຳນວນຜູ້ຊາຍທີ່ບອກວ່າ ມີບັນຫາສຸຂະພາບເປັນເວລາ 4 ອາທິດຜ່ານມາ. ແຕ່ໃນນີ້, ມີພຽງແຕ່ 10% ໄດ້ໄປປິ່ນປົວ. ໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ ແມ່ຍິງມີແນວໂນ້ມຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍໜ້ອຍໜຶ່ງໃນການໄປປິ່ນປົວ.

ປະຊາຊົນເຂດຊົນນະບົດໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ ມີແນວໂນ້ມໄປປິ່ນປົວຮັກສາສຸຂະພາບຫຼາຍກວ່າກຸ່ມອື່ນໆ 10%²⁰ ໃນບາງກໍລະນີ, ແມ່ຍິງປະສົບກັບຂໍ້ຈຳກັດໃນການເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບ ຍ້ອນສິ່ງກົດຂວາງທາງດ້ານຮີດຄອງປະເພນີ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບອັນໜັກໜ່ວງ ຕໍ່ຄອບຄົວ ອີກຢ່າງ ການປິ່ນປົວຂອງແມ່ຍິງມັກຈະຂຶ້ນກັບຜູ້ເປັນຜິວ ແລະ ຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາ ເຊິ່ງຜູ້ຊາຍຈະເປັນຜູ້ຕັດສິນວ່າຈະໃຫ້ແມ່ຍິງໄປປິ່ນປົວສຸຂະພາບ ຫຼື ບໍ່ ແລະ ໄປປິ່ນປົວຢູ່ບ່ອນໃດ.²¹ ແຕ່ປາກົດວ່າ ບໍ່ມີຄວາມແຕກໂຕນທາງດ້ານອັດຕາຂອງການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ລະຫວ່າງ ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ (ໂດຍສະເລ່ຍ) ແມ່ນບໍ່ມີຄວາມແຕກໂຕນ.

ການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນ ໃນປີ 2010 ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນ 6 ແຂວງພາກໃຕ້ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ປັດໄຈທາງການເງິນ ກໍ່ເປັນອຸປະສັກຂອງເຂົ້າເຖິງບໍລິການສຸຂະພາບຂອງແມ່ຍິງ. 45% ຂອງແມ່ຍິງໄດ້ລາຍງານວ່າ “ການທາເງິນ ເພື່ອປິ່ນປົວສຸຂະພາບ” ແມ່ນອຸປະສັກອັນໜຶ່ງ ໃນການໄປພົບແພດ ຫຼື ການປິ່ນປົວ. ນອກນັ້ນ, ຍັງໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ ແມ່ຍິງສ່ວນໃຫຍ່ ບໍ່ຢາກໄປຫາໝໍຄົນດຽວ ແລະ ການເດີນທາງ ກໍ່ເປັນອຸປະສັກ. ແມ່ຍິງຈຳນວນ 13% ໄດ້ລາຍງານວ່າ: ພາສາ ແລະ ການສື່ສານ ກໍ່ເປັນອີກໜຶ່ງອຸປະສັກ.²²

ຄອບຄົວທີ່ຂາດເຂີນເງິນເກັບສະສົມ ເພື່ອໃຊ້ຈ່າຍຄ່າປິ່ນປົວ, ຈະຊອກທາງເງິນ ເພື່ອປິ່ນປົວດ້ວຍການກູ້ຢືມເງິນນອກລະບົບ; ການຫຼຸດຜ່ອນການບໍລິໂພກ; ການໃຫ້ລູກຫຼານອອກໂຮງຮຽນ ຫຼື ສິ່ງລູກຫຼານໄປເຮັດວຽກຢູ່ນອກຊຸມຊົນ ແລະ ການຂາຍຊັບສິນ. ບາງຄອບຄົວ ກໍ່ແບ່ງສັນບັນສ່ວນໃນການປິ່ນປົວສຸຂະພາບ ໂດຍການເລືອກທີ່ຈະບໍ່ປິ່ນປົວ ຫຼື ປິ່ນປົວສະມາຊິກຄອບຄົວທີ່ເຈັບປ່ວຍເຊິ່ງບາງເທື່ອ ກໍ່ປິ່ນປົວແບບເຄິ່ງກາງ ອັນກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນທີ່ຮ້າຍແຮງຕາມມາ. ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ມີການລາຍງານເຖິງແນວໂນ້ມທີ່ເປັນຜົນກະທົບຕໍ່ກັບເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍວ່າ ແຕກຕ່າງກັນ ຫຼື ບໍ່ ໃນຄອບຄົວຕ່າງໆ ໃນ ສປປ ລາວ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ການສຶກສາຈາກການຮັກສາຂອງປະເທດອື່ນໆ ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນທີ 2: ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຜູ້ຊ່ວຍເກີດ ທີ່ມີຄວາມຊຳນານ ສຳລັບການເກີດລູກທີ່ປອດໄພ.

ນາງພຽນ ອາຍຸ 64 ປີ ທີ່ມາຈາກບ້ານແຫ່ງໜຶ່ງ ໃນແຂວງຫຼວງພະບາງ, ເຫດການຜ່ານໄປ 30 ປີ ແຕ່ລາວຍັງຈື່ໄດ້ດີ ໃນມື້ທີ່ລາວເກີດລູກ ຊຶ່ງມີພຽງແຕ່ຜິວຂອງລາວ ທີ່ຊ່ວຍລາວໃນການເກີດລູກ ພວກເຂົາເຈົ້າໃຊ້ໄມ້ໄຜ່ ເພື່ອຕັດສາຍແຫ່. ລາວເລົ່າວ່າ: “ເວລານັ້ນ ຂ້ອຍເກີດລູກຢູ່ສາດ ທີ່ບູເທິງພື້ນເຮືອນຂອງຂ້ອຍ” “ ພວກຂ້ອຍໃຊ້ຫຍ້າປູໄວ້ກ້ອງສາດ ເພື່ອຊັບເລືອດທີ່ໄຫຼອອກມາຈາກສາຍແຮ່ທີ່ຖືກຕັດ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ການເກີດລູກດ້ວຍວິທີນີ້ ຈະບໍ່ຄ່ອຍມີຄົນເຮັດຫຼາຍກໍ່ຕາມ ແຕ່ການເກີດລູກແບບນີ້ ກໍ່ຍັງມີການປະຕິບັດສືບຕໍ່ມາ ໃນຫຼາຍບ້ານທີ່ຢູ່ໃນເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ.

ລັດຖະບານຮັບຮູ້ດີ ເຖິງຄວາມຕ້ອງການໃຫ້ມີຜູ້ຊ່ວຍເກີດ ທີ່ມີຄວາມຊຳນານຄອບຄຸມໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ເຂດທີ່ບໍ່ມີການບໍລິການທີ່ພຽງພໍ. ຜົນການສຶກສາພົບວ່າ ແມ່ຍິງລາວມັກຈະໄປປິ່ນປົວສຸຂະພາບການແພດທີ່ເປັນເພດຍິງ ແຕ່ຈຳນວນແພດທີ່ເປັນເພດຍິງພັດມີຄວາມຈຳກັດ. ບັນດາໂຄງການຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ ເຊັ່ນ: ໂຄງການພັດທະນາລະບົບສຸຂະພາບ ທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກເອດີບີ ແມ່ນກຳລັງຊ່ວຍແກ້ໄຂບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ ໂດຍການຝຶກອົບຮົມແພດທີ່ເປັນເພດຍິງ ແລະ ສ້າງສຸກສາລາໃນເຂດທ່າງໄກ ທີ່ມີເຜົ່າຕ່າງໆ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ຫຼາຍ. ພະນັກງານແພດ, ແພດປະຈຳບ້ານ ແລະ ອາສາສະມັກປະຈຳບ້ານ ທີ່ເປັນເພດຍິງທີ່ຮູ້ເວົ້າພາສາຊົນເຜົ່າ ກໍ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ໃຫ້ຮູ້ຈັກໃນການເປັນຜູ້ຊ່ວຍເກີດລູກທີ່ມີຄວາມຊຳນານ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີບີ 2012.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ກັນ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນ ການເຂົ້າເຖິງການປົ່ນປົວສຸຂະພາບ ແຕ່ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ໄດ້ສະແດງອອກໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງ ຕໍ່ກັບ ບັນຫາດັ່ງກ່າວ.

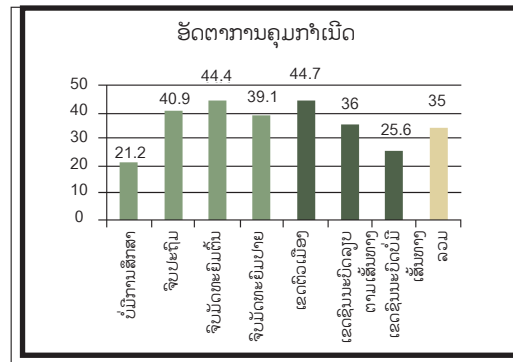
ສຳລັບກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ສາມາດປາກພາສາລາວໄດ້, ພາສາ ກໍ່ເປັນ ອຸປະສັກອັນສຳຄັນ ໃນການເຂົ້າເຖິງ ການໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະ ພາບ ແລະ ການໄດ້ຮັບການປົ່ນປົວທີ່ດີ. ການແບ່ງປັນຄວາມແຕກ ຕ່າງທາງວັດທະນາທຳ ກໍ່ເປັນບັນຫາທ້າທາຍ ລະຫວ່າງພະນັກ ງານແພດ ແລະ ຄົນເຈັບ ທີ່ມາຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ທີ່ມີຄວາມແຕກ ຕ່າງກັນທາງດ້ານພາສາ, ວັດທະນາທຳ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຖື ທີ່ ແຕກຕ່າງກັນ. ຕົວຢ່າງ: ພະຍາບານຄົນໜຶ່ງ ໃນສະຖານທີ່ໃຫ້ການ ບໍລິການສຸຂະພາບແຫ່ງໜຶ່ງ ໃນແຂວງຊຽງຂວາງ ໄດ້ເວົ້າວ່າ: ໃນ ປີ 2003 ບັນດາທ່ານໝໍ ໄດ້ສ້າງຫ້ອງເກີດລູກໄວ້ໜຶ່ງຫ້ອງ ສຳລັບ ຊ່ວຍແມ່ຍິງເກີດລູກ ໃນສະຖານທີ່ແຫ່ງນີ້, ແຕ່ວ່າ ພວກແມ່ຍິງ ກໍ່ຍັງບໍ່ມາເກີດ. ຍ້ອນພວກເຮົາບໍ່ເວົ້າພາສາດຽວກັນ ຈຶ່ງເປັນອຸປະ ສັກ. ພວກເຂົາບໍ່ເຊື່ອຂ້າພະເຈົ້າ ຂ້າພະເຈົ້າ ເປັນຄົນລາວລຸ່ມ ແລະ ພວກເຂົາເປັນຄົນລາວສູງ”.^{viii}

ການເຂົ້າເຖິງການວາງແຜນຄອບຄົວ ແລະ ການຄຸມກຳເນີດ ແມ່ນກຳລັງໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນ, ແຕ່ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍຢ່າງທີ່ຍັງບໍ່ ຫັນປັນລູຄວາມຕ້ອງການ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເຂດຊົນນະ ບົດທີ່ມີສະພາບເສັ້ນທາງບໍ່ດີ. ຈຳນວນ 27% ຂອງແມ່ຍິງທີ່ຕ້ອງ ການຄຸມກຳເນີດ ແຕ່ຍັງບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງໄດ້.²³ ໃນຂະ ນະທີ່ ອັດຕາການຄຸມກຳເນີດ ກຳລັງໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນ, ແຕ່ ຕາມການລາຍງານ ມີພຽງປະມານ 38% ຂອງແມ່ຍິງລາວ ທີ່ ແຕ່ງງານແລ້ວ ນຳໃຊ້ວິທີການຄຸມກຳເນີດແບບໃໝ່. ອັດຕາການ ນຳໃຊ້ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ ລະຫວ່າງເຂດຕົວເມືອງ (45%), ເຂດ ຊົນນະບົດລຽບຕາມເສັ້ນທາງ (36%) ແລະ ເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ ມີເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງ (26%) ແລະ ລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ທີ່ມີການສຶກ ສາ ແລະ ບໍ່ມີການສຶກສາ.²⁴ ເຫດຜົນຫຼັກຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບ ກ ານຄຸມກຳເນີດແມ່ນແມ່ຍິງທີ່ບໍ່ມີການສຶກສາ ຫຼື ຈົບພຽງແຕ່ຊັ້ນປະ ຖົມ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະຖືກຜິວ ປະຕິເສດການຄຸມກຳເນີດ ຫຼາຍ

^{viii} ລາວລຸ່ມ ໝາຍເຖິງຄົນທີ່ຢູ່ເຂດພື້ນທີ່ຕ່ຳ ແລະ ໝາຍເຖິງ ກຸ່ມຄົນທີ່ປາກພາສາ ລາວ ອາໄສຢູ່ຫຼາຍໃນເຂດພື້ນທີ່ຕ່ຳ. ລາວສູງ ໝາຍເຖິງຄົນທີ່ຢູ່ເຂດພື້ນທີ່ສູງ ແລະ ມັກຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອກ່າວເຖິງກຸ່ມຄົນຊົນເຜົ່າ ທີ່ບໍ່ປາກພາສາລາວ ທີ່ອາໄສ ໃນເຂດພື້ນທີ່ສູງ (ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ແລະ ອົງການ UNFPA 2008).

ກວ່າແມ່ຍິງ ທີ່ຈົບການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ.²⁵

ຮູບພາບ 2: ອັດຕາການຄຸມກຳເນີດຂອງແມ່ຍິງແຕ່ງງານແລ້ວ ໃນປະຈຸບັນ ໂດຍຈັດຕາມຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: LRHS 2005.

ສຸຂະພາບແມ່

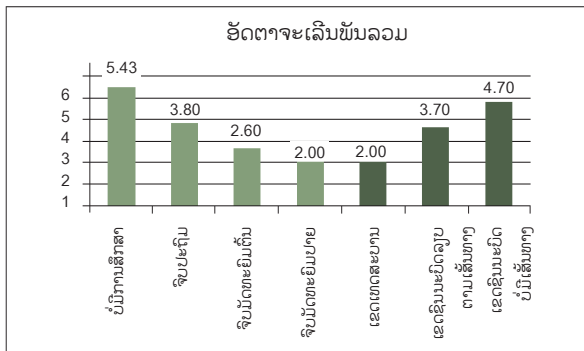
ສປປ ລາວ ແມ່ຍິງທີ່ບໍ່ມີການສຶກສາ ເກີດລູກຫຼາຍກວ່າແມ່ຍິງ ທີ່ມີການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມປາຍ ສູງເຖິງ 2 ເທື່ອເຄິ່ງ. ຍ້ອນ ແນວນັ້ນ, ອັດຕາການຈະເລີນພັນ ໃນ ສປປ ລາວ ຈຶ່ງຍັງມີອັດຕາ ທີ່ສູງທີ່ສຸດໃນພາກພື້ນ. ອັດຕາຈະເລີນພັນແຫ່ງຊາດ ໄດ້ຫຼຸດລົງ ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ ໃນໄລຍະສອງທົດສະວັດຜ່ານມາ (ຫຼຸດລົງປະ ມານ ຈາກເດັກ 7 ຄົນຕໍ່ແມ່ 1 ຄົນ ໃນຊຸມປີ 1990). ໂດຍສະເລ່ຍ ໃນປະຈຸບັນ ແມ່ຍິງຄົນໜຶ່ງ ມີລູກປະມານ 4 ຄົນ^{xix} ໃນ ສປປ ລາວ ກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັບຫຼາຍປະເທດທີ່ການຈະເລີນພັນ ມີການພົວພັນກັບ ສະຖານະພາບດ້ານການສຶກສາ ແລະ ທີ່ຕັ້ງພູມສັນຖານ^x ການຈະ ເລີນພັນໃນກຸ່ມແມ່ຍິງຊົນນະບົດ ທີ່ອາໄສໃນເຂດທີ່ບໍ່ມີເສັ້ນທາງ ແລະ ບໍ່ມີການສຶກສາທາງການ ແມ່ນມີອັດຕາສ່ວນສູງສຸດ ແລະ ຕ່ຳສຸດແມ່ນແມ່ຍິງໃນເຂດຕົວເມືອງທີ່ມີການສຶກສາ.

^{xix} ແມ່ນການສຳຫຼວດຕົວຢ່າງ ໃນທົ່ວປະເທດ. 21.600 ຄົວເຮືອນ ໄດ້ຖືກຄັດ ເລືອກເປັນຜູ້ຕອບຄຳຖາມ. ໃນນັ້ນ, ມີແມ່ຍິງອາຍຸລະຫວ່າງ 15 ເຖິງ 49 ປີ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ອາຍຸລະຫວ່າງ 15 ເຖິງ 59 ປີ, ໂດຍບໍ່ແຍກຕາມສະຖານະພາບການແຕ່ງ ງານຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, ໄດ້ຖືກຄັດເລືອກໃຫ້ເຂົ້າຮ່ວມການສຳຫລວດລົງເລິກ (LR HS 2005).

^x ທ່າອ່ງງຂອງການອົບພະຍົບ ທີ່ພວມເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆນັ້ນ ອາດສົ່ງຜົນຕໍ່ຄຳນິຍົມ ດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ກ່ຽວກັບການຈະເລີນພັນໃນອະນາຄົດ ໃນ ສປປ ລາວ. ເອກະສານຂອງ Chen ແລະ ຄະນະ (2010) ໄດ້ອະທິບາຍເຖິງ ຂະບວນການປ່ຽນ ແປງທາງສັງຄົມ ໃນ ສປ ຈີນ ຊຶ່ງປະຊາຊົນໃນຊົນນະບົດ ໄດ້ກັບຄືນມາຫຼາຍ ພ້ອມ ກັບມີການກະຈາຍຄວາມຮູ້ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອຊຸມຊົນ ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າ ຕົນເອງຫຼາຍຂຶ້ນ ໃນການວາງແຜນຄອບຄົວ (ເຊິ່ງການປ່ຽນແປງຄຳນິຍົມດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຮັບການຊີ້ບຸກເກີດໄດ້ງ່າຍ ໃນບັນດາກຸ່ມແມ່ຍິງທີ່ມີການສຶກສາ ແລະ ລາຍ ຮັບສູງກວ່າ).

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: LRHS 2005.

ຮູບພາບ 3: ອັດຕາຈະເລີນພັນລວມ, ຈັດຕາມລະດັບການສຶກສາຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ພື້ນທີ່ພູມສັນຖານ, 2005

ໃນປີ 2010, ວຽກສຳຫຼວດຈາກພາກໃຕ້ ຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ພົບວ່າ ອາຍຸສະເລ່ຍຂອງແມ່ທີ່ມີລູກຕໍ່າກວ່າສອງຄົນ ແມ່ນ 26,3 ປີ ແລະ ຈຳນວນສະເລ່ຍຂອງການເກີດລູກ ແມ່ນ 3,3 ຄົນ. ມັນເປັນໄປຕາມຄາດໝາຍ ກໍຄື ອັດຕາການເກີດທີ່ໄດ້ລາຍງານມານັ້ນ ເປັນອັດຕາສ່ວນກັບອາຍຸຂອງແມ່ ຄື: ແມ່ທີ່ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 15-19 ປີ ໃນເວລາສຳຫຼວດນັ້ນ ໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ ການເກີດສະເລ່ຍ ແມ່ນ 1,3 ໃນເວລາສຳຫຼວດ, ສ່ວນຜູ້ທີ່ມີອາຍຸ 45 ປີ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ ໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ ຈຳນວນສະເລ່ຍການເກີດແມ່ນ 7,1. ແມ່ຫຼາຍຄົນລາຍງານຈຳນວນລູກຊາຍ (ສະເລ່ຍປະມານ 1,39) ເທົ່າກັບຈຳນວນລູກສາວໂດຍປະມານ (ສະເລ່ຍ 1,38) ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຮືອນໃນປະຈຸບັນນີ້. ແມ່ທີ່ຖືກສຳພາດຫຼາຍກວ່າໜຶ່ງສ່ວນສີ່ (28%) ໄດ້ລາຍງານວ່າໄດ້ເກີດລູກ ແລະ ລູກຕາຍໃນເວລາຕໍ່ມາ.

ຕາຕະລາງ 4: ຈຳນວນສະເລ່ຍຂອງການເກີດ ຈັດຕາມອາຍຸຂອງແມ່

ອາຍຸແມ່	ຈຳນວນສະເລ່ຍຂອງການ ເກີດ
15-19 ປີ	1,3
20-24 ປີ	2,1
25-29 ປີ	3,3
30-34 ປີ	4,8
35-39 ປີ	6,3
40-44 ປີ	6,3
45+ ປີ	7,1
ສະເລ່ຍ=26,3 ປີ	ສະເລ່ຍ=3,3

ທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນ: ທະນາຄານໂລກ 2010

ພາບໂດຍ insmai.com

ການປະເມີນໃນທົ່ວໂລກ ຂອງອົງການອະນາໄມໂລກ (WHO) ໄດ້ພົບວ່າ ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ (MMR) ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນຍັງຄົງຢູ່ໃນລະດັບສູງທີ່ສຸດໃນໂລກ. ການສຳຫຼວດພົບລະເມືອງແຫ່ງຊາດ ສຳລັບ ປີ 2005 ໄດ້ລາຍງານໃຫ້ຮູ້ວ່າ MMR ແມ່ນ 405 ຕໍ່ການເກີດ 100.000 ເທື່ອ.²⁶ ຕົວຊີ້ວັດດ້ານການພັດທະນາຂອງໂລກ ໄດ້ຄາດຄະເນວ່າ MMR ແມ່ນ 580 ຕໍ່ການເກີດ 100.000 ເທື່ອ ໃນປີ 2008; ຕົວເລກນີ້ ແມ່ນຍັງສູງ ເມື່ອທຽບກັບລະດັບລາຍຮັບຂອງ ສປປ ລາວ ທີ່ຍັງຕໍ່າ. ປະເທດກຳປູເຈຍ ມີຄ່າຕົວເລກ MMR ແມ່ນ 290 ແລະ ປະເທດຫວຽດນາມ ມີພຽງແຕ່ 56 ຂອງການຕາຍຂອງແມ່ຕໍ່ການເກີດ 100.000 ເທື່ອ ໃນປີດຽວກັນນັ້ນ.²⁷

ຕາຕະລາງ 5: ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ໂດຍອີງຕາມ (ດັດສະນີການພັດທະນາໂລກ) ໃນເຂດອາຊີຕາເວັນອອກ ແລະ ປາຊີຟິກ, ປີ 2008

ປະເທດ	ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ (ຕໍ່ການເກີດ 100.000 ເທື່ອ)
ສປປ ລາວ	580
ຕີມໍເລັດສະເຕ	370
ກຳປູເຈຍ	290
ປາປົວນິວກີນີ	250
ອິນໂດເນເຊ	240
ຟິລິບປິນ	94
ຫວຽດນາມ	56
ໄທ	48
ສປ ຈີນ	38

ທີ່ມາຂອງຂໍ້ມູນ: ທະນາຄານໂລກ 2009d.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ສິ່ງທີ່ດີກໍຄືວ່າ MMR ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນກຳລັງຫຼຸດລົງ; ເຖິງ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ທັນບັນລຸເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານ ການພັດທະນາຂອງຕົນ ຊຶ່ງການກຳນົດອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ໃນປີ 2015 ໃຫ້ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 300. ການວັດລະດັບ MMR ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ, ສ່ວນໜຶ່ງແມ່ນຍ້ອນການຕາຍ ຂອງແມ່ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຢູ່ນອກສະຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການບັນທຶກໄວ້. ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ນຳກັນວ່າ MMR ແມ່ນຍັງ ສູງຫຼາຍ ແລະ ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເຂດຊົນນະ ບົດ, ເນື່ອງຈາກອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນສາມາດ ບໍ່ອ່ອນໄຫວໄດ້. MMR ທີ່ສູງນັ້ນ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄຸນນະພາບການເຂົ້າ ເຖິງ ແລະ ການເຂົ້າເກີດລູກສຸກເສີນ ແລະ ການຮັກສາສຸຂະພາບ ກ່ອນເກີດຂອງແມ່ ແມ່ນຍັງເປັນບັນຫາທ້າທາຍ ສຳລັບ ສປປ ລາວ.²⁸

ການຄອບຄຸມ ຂອງການຮັກສາສຸຂະພາບແມ່ກ່ອນເກີດ (ANC) ສຳລັບແມ່ຍິງຖືພາ ແມ່ນຍັງຕໍ່າ ໃນ ສປປ ລາວ. ໃນປີ 2005 ເກືອບໜຶ່ງໃນສາມຂອງແມ່ຍິງຖືພາ ທີ່ໄປຝາກທ້ອງພຽງ 1 ເທື່ອ ຈາກແພດທີ່ສຸກສາລາ ຫຼື ສາທາລະນະສຸກ. ອັດຕາການຝາກ ທ້ອງຂອງແມ່ຍິງໃນຕົວເມືອງ ແມ່ນມີຫຼາຍກວ່າ ເມື່ອທຽບໃສ່ເຂດ ຊົນນະບົດ. 84% ຂອງແມ່ຍິງໃນຕົວເມືອງ ໄດ້ຮັບການຝາກທ້ອງ ເມື່ອທຽບກັບແມ່ຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ມີເສັ້ນທາງຜ່ານ ມີພຽງ 29% ແລະ ມີພຽງ 9% ຂອງແມ່ຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ບໍ່ມີເສັ້ນ ທາງເຂົ້າເຖິງ ທີ່ໄດ້ຮັບການຝາກທ້ອງ. ອັດຕາການຝາກທ້ອງໄດ້ ເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍ ກັບແມ່ຍິງທີ່ມີການສຶກສາ ແລະ ມີຖານະດີ.²⁹

ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ແລະ ເດັກທີ່ສູງ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ຄວາມຄືບໜ້າທີ່ຊັກຊ້າ ໃນການຮັບປະກັນໃຫ້ມີຜູ້ຊ່ວຍເກີດທີ່ມີ ຄວາມສຳນານໃນທຸກໆການເກີດ ແລະ ການໃຫ້ບໍລິການ ເພື່ອ ເຂົ້າເຖິງການເກີດລູກແບບສຸກເສີນຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ການຮັກ

ສາສຸຂະພາບແມ່ກ່ອນເກີດ. ຄວາມສ່ຽງສູງສຸດຂອງການຕາຍ ສຳ ລັບແມ່ ແລະ ເດັກ ແມ່ນໃນໄລຍະເວລາເກີດ ແລະ 24 ຊົ່ວໂມງ ຫຼັງເກີດ. ແມ່ຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ຍັງເກີດລູກຢູ່ເຮືອນ, ໂດຍບໍ່ມີຜູ້ ຊ່ວຍເກີດທີ່ມີຄວາມຊຳນານ. ການສຳຫຼວດໃນປີ 2005 ກ່ຽວກັບ ສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນ ໄດ້ພົບວ່າ 76% ຂອງແມ່ອາຍຸລະຫວ່າງ 15-49 ປີ ທີ່ໄດ້ເກີດລູກຢູ່ເຮືອນ ເຊື່ອວ່າ ການເກີດລູກຢູ່ໃນສະ ຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ ແມ່ນບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນ.³⁰ ອີກ 34% ເວົ້າວ່າ ໄລຍະທາງເພື່ອໄປເຖິງສະຖານທີ່ເກີດ ແມ່ນໄກໄພດ; ມີ ພຽງແຕ່ 6% ເວົ້າວ່າ: ລາຍຈ່າຍ ແມ່ນປັດໄຈສຳຄັນຢ່າງໜຶ່ງ.³¹

ແຕ່ປີ 1995-2005, ສັດສ່ວນຂອງການເກີດທີ່ມີຜູ້ຊ່ວຍເກີດ ທີ່ມີຄວາມຊຳນານ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 14% ມາເປັນ 18,5%.³² ແຕ່ຄວາມແຕກໂຕນຂອງອັດຕາການເກີດຂອງແມ່ທີ່ມີຜູ້ຊ່ວຍ ເກີດແມ່ນຍັງມີສູງລະຫວ່າງເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດຊົນນະ ບົດ; ຂຶ້ນກັບລະດັບການສຶກສາ, ຄວາມຮັ່ງມີ ແລະ ຊົນເຜົ່າ.³³ ປະມານ 52% ຂອງແມ່ໃນເຂດຕົວເມືອງເກີດລູກໃນສະຖານ ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການເກີດເມື່ອທຽບກັບແມ່ໃນເຂ ດຊົນນະບົດ ມີພຽງ 12% ທີ່ໄປເກີດລູກໃນສະຖານທີ່ສາທາ ລະນະສຸກ. ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາ, ການສຶກສາ, ຄວາມຮັ່ງມີ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ແມ່ນຕົວກຳນົດອັນສຳຄັນໜຶ່ງຂອງການເກີດທີ່ມີແພດ ທີ່ມີຄວາມຊຳນານຊ່ວຍ. ຈະມີພຽງແຕ່ 3% ຂອງແມ່ທີ່ບໍ່ມີການ ສຶກສາທີ່ມີແພດຊ່ວຍໃນເວລາເກີດລູກ ແລະ ມີອັດຕາສູງເຖິງ 63% ຂອງແມ່ທີ່ບໍ່ມີການສຶກສາ ເກີດລູກ (ໜ້າ 16) ໂດຍທີ່ບໍ່ ມີແພດທີ່ມີຄວາມຊຳນານຊ່ວຍເກີດ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບຜູ້ຊ່ວຍເ ກີດທີ່ມີຄວາມຊຳນານທີ່ຊ່ວຍແມ່ທີ່ທຸກຍາກເກີດ ກໍມີພຽງແຕ່ 5% ໃນຄອບຄົວທຸກຍາກທີ່ສຸດ ເມື່ອທຽບກັບແມ່ໃນຄອບຄົວ ທີ່ມີຖານະດີທີ່ສຸດ 82%, 27% ຂອງຄອບຄົວທີ່ຄົວເຮືອນທີ່ມີ ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ແລະ ສາມາດເວົ້າ ພາສາລາວໄດ້

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 3: ຜົນໄດ້ຮັບຈາກ ການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນກ່ຽວກັບສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນ 6 ແຂວງພາກໃຕ້

ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນ ກ່ຽວກັບໂພຊະນາການ, ສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນ 6 ແຂວງພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມສ່ຽງ ແລະ ບັນຫາທ້າທາຍດ້ານສຸຂະພາບ ທີ່ແມ່ຍິງໃນຂົງເຂດຊົນນະບົດກຳລັງປະເຊີນຢູ່. ກຸ່ມຕົວຢ່າງ ປະກອບດ້ວຍ ຂໍ້ມູນທີ່ເກັບໃນເດືອນມີນາ-ເມສາ 2010 ຈາກ 2.741 ຄົວເຮືອນໃນທົ່ວແຂວງ ບໍລິຄຳໄຊ, ຄຳມ່ວນ, ສະຫວັນນະເຂດ, ສາລະວັນ, ຈຳປາສັກ ແລະ ອັດຕະປື. ກຸ່ມຕົວຢ່າງໄດ້ຂະຫຍາຍກວມເອົາເຂດພື້ນທີ່ຂອງສຸກສາລາ 38 ແຫ່ງ ແລະ ກວມເອົາຄົວເຮືອນ ຈາກ 193 ບ້ານ ໃນ 21 ເມືອງທຸກຍາກທີ່ສຸດ ເຄິ່ງໜຶ່ງທີ່ໄດ້ສຳຫຼວດມາ ບອກວ່າ ຕົນເອງເກີດລູກໂດຍປາສະຈາກການມີຜູ້ຊ່ວຍເກີດ. 25% ບອກວ່າ ໄດ້ມີໝໍຕຳແຍ (TBA) ຊ່ວຍເກີດ. ຊຶ່ງໝໍຕຳແຍໃນຊຸມຊົນ ມັກຈະຖືກນຳໃຊ້ຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊ່ວຍເກີດໃນຂະແໜງສາທາລະນະສຸກ. ຕາມການລາຍງານໄດ້ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ມີພຽງແຕ່ 20% ຂອງແມ່ຍິງທີ່ເກີດລູກ ໄດ້ນຳໃຊ້ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງການແພດ.

ຕາຕະລາງ 6: ການຊ່ວຍເຫຼືອໃນເວລາເກີດ

ການຊ່ວຍເຫຼືອໃນເວລາເກີດ	(%)
ບໍ່ມີ	51%
ພະນັກງານແພດ	20%
ໝໍຕຳແຍ	25%
ໝໍພື້ນເມືອງ	0.4%
ລວມ	100%

ມີການລາຍງານວ່າ: ຫຼາຍກວ່າ 70% ຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ເກີດລູກຢູ່ເຮືອນ. ໃນຂະນະທີ່ ທ່າອ່ຽງໃນທົ່ວປະເທດ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການເກີດໃນສະຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ ແມ່ນກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງແຜ່ຫຼາຍ. ມີການລາຍງານວ່າ ແມ່ຍິງຫຼາຍຄົນເກີດລູກໃນປ່າ (198 ຄົນ) ຫຼາຍກວ່າເກີດໃນສະຖານທີ່ສຸກສາລາ (165 ຄົນ) ແລະ ການເກີດທັງໝົດໃນສະຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ (ລວມທັງ ສຸກສາລາ, ໂຮງໝໍເມືອງ ແລະ ໂຮງໝໍແຂວງ) ມີພຽງແຕ່ 13% ຂອງການເກີດລູກ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 7). 45% ເວົ້າວ່າ ເຫດຜົນທີ່ແມ່ຍິງບໍ່ໄປເກີດລູກຢູ່ສະຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ ຍ້ອນບໍ່ມີຄວາມສະດວກສະບາຍ, 20% ເວົ້າວ່າ ຍ້ອນຮີດຄອງປະເພນີ ແລະ 11% ລາຍງານວ່າ ຍ້ອນພວກເຂົາຂາດເຂີນເງິນ ມີການລາຍງານຕື່ມອີກວ່າ ແມ່ຍິງອີກ 18% ບໍ່ມີເວລາໄປສະຖານທີ່ສາທາລະນະສຸກ.i

ຕາຕະລາງ 7: ສະຖານທີ່ເກີດລູກ

ສະຖານທີ່ເກີດລູກ	(%)
ເຮືອນ	70%
ສະຖານທີ່ເກີດລູກ	5.6%
ປ່າ	7.3%
ສຸກສາລາ	6.1%
ໂຮງໝໍເມືອງ	6.4%
ໂຮງໝໍແຂວງ	2.8%
ລວມ	100%

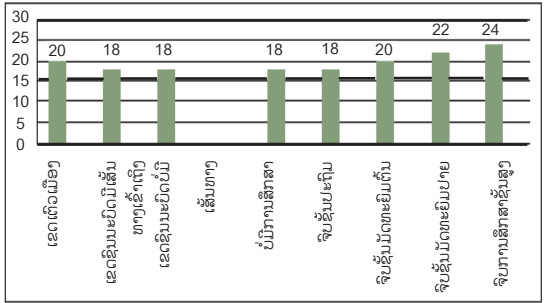
ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ທະນາຄານໂລກ 2010j.

ທີ່ໄດ້ເກີດລູກໃນສະຖານທີ່ ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສາທາລະນະສຸກ ເມື່ອທຽບກັບ 6% ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ປາກພາສາມັງ.³⁴ ອັດຕາສ່ວນຂອງການຖືພາໃນໄວໜຸ່ມແມ່ນມີສູງໃນ ສປປ ລາວ, ແຕ່ວ່າ ອັດຕາການຖືພານີ້ ຫຼຸດລົງຫຼາຍຕາມລະດັບຂອງການຮຽນ

ຈົບ. ການຖືພາແຕ່ອາຍຸຍັງນ້ອຍ ເປັນຕົວຊີ້ວັດອັນສຳຄັນ ເຖິງສຸຂະພາບ ແລະ ສະຖານະພາບຂອງແມ່ຍິງໃນສັງຄົມ, ຊຶ່ງມັນມີການກ່ຽວພັນຢ່າງສະໜິດແໜ້ນ ກັບລະດັບການສຶກສາ, ລາຍຮັບໃນຄອບຄົວ ແລະ ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ແລະ ເດັກ. ການຖືພາແຕ່ອາຍຸຍັງນ້ອຍ ມັກຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດມີອາການສັບສົນ ໃນແມ່

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ທີ່ເປັນໄວໜຸ່ມ ທີ່ຮ່າງກາຍຍັງບໍ່ທັນຈະເລີນເຕີບໂຕເຕັມທີ່ ເພື່ອຮັບເອົາການຖືພາ ແລະ ເກີດລູກ. ອັດຕາການຈະເລີນພັນໃນໄວໜຸ່ມ ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນມີສູງ (ໃນແມ່ຍິງອາຍຸລະ ຫວ່າງ 15-19 ປີ 1.000 ຄົນ ມີ 47 ຄົນທີ່ເກີດລູກແຕ່ອາຍຸຍັງນ້ອຍ),³⁵ ເກືອບ 17% ຂອງເດັກຍິງໄວໜຸ່ມເກີດລູກ ແລະ ລ້ຽງລູກເອງ ໃນອາຍຸລະຫວ່າງ 15-19 ປີ.³⁶ ການແຕ່ງງານ ແມ່ນຈຸດເລີ່ມຂອງການລ້ຽງລູກ ແລະ ມັນເກີດຂຶ້ນໃນເວລາທີ່ພວກເຂົາອາຍຸຍັງນ້ອຍ ທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບເດັກຍິງຫຼາຍຄົນ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ແມ່ຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ ຈຶ່ງແຕ່ງງານໄວກວ່າແມ່ຍິງໃນເຂດຕົວເມືອງ ປະມານ 2 ປີ. ໃນຂະນະທີ່ ເກນອາຍຸຕາມກົດໝາຍສຳ ລັບການແຕ່ງງານ ແມ່ນ 18 ປີ, ແຕ່ວ່າ ກົດໝາຍລາວ ອະນຸຍາດໃຫ້ແຕ່ງງານໄດ້ໃນເວລາທີ່ອາຍຸບໍ່ທັນຄົບ ເປັນ “ກໍລະນີພິເສດ ແລະ ຈຳເປັນ” (ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ແມ່ນຍ້ອນການຖືພາໃນໄວອາຍຸຍັງນ້ອຍ).³⁷

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: LRHS 2005.

ຮູບພາບ 4: ອາຍຸສະເລ່ຍ ໃນເວລາແຕ່ງງານເທື່ອທຳອິດ ໃນກຸ່ມແມ່ຍິງອາຍຸ ລະຫວ່າງ 25-45 ປີ, ໂດຍຈັດຕາມປະຫວັດບ່ອນຢູ່ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ

ໄວໜຸ່ມຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ ມີອັດຕາຈະເລີນພັນສູງກວ່າກຸ່ມອື່ນໆ. ການຈະເລີນພັນໃນໄວໜຸ່ມສາວ ຫຼຸດລົງຫຼາຍຕາມລະດັບຈົບການສຶກສາ. ໜຶ່ງສ່ວນສາມຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ບໍ່ມີການສຶກສາ ເລີ່ມເກີດລູກໃນອາຍຸລະຫວ່າງ 15-19 ປີ. ອັດຕາສ່ວນນີ້ຫຼຸດລົງຫຼາຍ ມາເປັນ 2,4% ສຳລັບແມ່ຍິງທີ່ຈົບການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ.³⁸

ການຕິດເຊື້ອເຮັດໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ

ສປປ ລາວ ເປັນພຽງປະເທດດຽວ ໃນອານຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ ທີ່ມີການແຜ່ລາມຂອງເຊື້ອເຮັດໄອວີ ໃນລະດັບທີ່ຕໍ່າ ໃນກຸ່ມ

ປະຊາກອນທົ່ວໄປ ແລະ ມີພຽງແຕ່ 0,5% ຂອງການແຜ່ລະ ບາດ ໃນກຸ່ມສູງ.³⁹ ຄາດຄະເນວ່າ ຈຳນວນຂອງປະຊາກອນທີ່ຕິດເຊື້ອໄວຣັດເຮັດໄອວີ (HIV) ແມ່ນປະມານ 8.000 ຄົນໃນປີ 2009. 62% ຂອງກໍລະນີທີ່ລະບຸວ່າເປັນພະຍາດເອດສ໌ ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 25-39 ປີ, ເຊິ່ງເປັນໄລຍະຈະເລີນພັນທີ່ດີທີ່ສຸດຂອງກຸ່ມຄົນ ດັ່ງກ່າວ. ການຕິດຕໍ່ຂອງເຊື້ອເຮັດໄອວີ ໂດຍຫຼັກແລ້ວ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຈາກການຮ່ວມເພດ ກັບເພດກົງກັນຂ້າມ.⁴⁰ ກຸ່ມສູງຕ່າງໆ ໃນສປປ ລາວ ຕໍ່ການຕິດເຊື້ອເຮັດໄອວີ ປະກອບດ້ວຍກຸ່ມຂາຍບໍລິການທາງເພດ ແລະ ຜູ້ໃຊ້ບໍລິການທາງເພດ, ຜູ້ອົບພະຍົບ ແລະ ກຸ່ມປະຊາກອນເຄື່ອນທີ່.⁴¹ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບກຸ່ມຜູ້ຊາຍ ທີ່ມັກມີເພດສຳພັນກັບຜູ້ຊາຍ (MSM) ແມ່ນຍັງຈຳກັດ, ແຕ່ບົດລາຍງານບາງອັນ ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງການແຜ່ລາມຂອງເຊື້ອເຮັດໄອວີ ໃນກຸ່ມນີ້. ໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ 5,6% ຂອງ MSM ຕິດເຊື້ອເຮັດໄອວີ, ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ ຈາກຜົນສຶກສາໃນແຂວງຫຼວງພະບາງ ບໍ່ພົບວ່າມີການຕິດເຊື້ອນີ້ ໃນກຸ່ມດັ່ງກ່າວ.⁴²

ຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບ ເຮັດໄອວີ/ເອດສ໌ ຍັງບໍ່ທັນກວ້າງຂວາງ ໃນສປປ ລາວ. ໃນທົ່ວປະເທດ ມີແມ່ຍິງພຽງແຕ່ 70% ທີ່ເຄີຍໄດ້

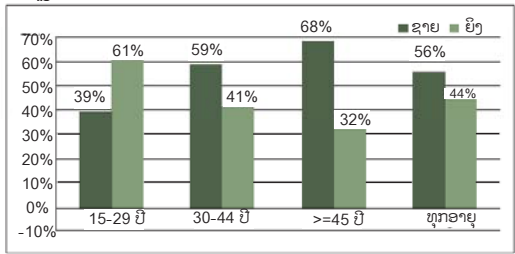

ພາບໂດຍ insmai.com

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ຍິນກ່ຽວກັບພະຍາດນີ້, ເຊິ່ງຕົວເລກດັ່ງກ່າວນີ້ ຫຼຸດລົງເປັນ 46% ໃນເຂດຊົນນະບົດທີ່ໂດດດ່ຽວ.⁴³ ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບເສັ້ນທາງຕິດຕໍ່ ຈາກແມ່ສູ່ລູກ ຍັງມີຕໍ່າ ມີພຽງແຕ່ 19% ໃນທົ່ວປະເທດ.

ໃນ ສປປ ລາວ, ກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັບບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານ, ເຮັດ ໄອວີ/ເອດສ໌ ແມ່ນມີການເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໃນໄວໜຸ່ມ ແລະ ໃນເພດຍິງ. ໂດຍລວມແລ້ວ ກໍລະນີທີ່ໄດ້ລາຍງານມານັ້ນ ແມ່ນ ເກີດຂຶ້ນໃນລັກສະນະທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ລະຫວ່າງເພດຊາຍ ແລະ ເພດຍິງ (56% ແລະ 44% ຕາມລຳດັບ). ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມທີ່ມີເຊື້ອເຮັດໄອວີ/ເອດສ໌, 61% ແມ່ນແມ່ຍິງ ແຕ່ ໃນເມື່ອທຽບກັບແມ່ຍິງທີ່ເປັນຜູ້ໃຫຍ່ ຈະເປັນເພດຊາຍທີ່ມີອັດ ຕາສ່ວນຫຼາຍກວ່າ.⁴⁴

ຮູບພາບ 5: ຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ມີເຊື້ອເຮັດໄອວີ, ຈັດຕາມເພດ ແລະ ກຸ່ມ ອາຍຸ (1990-2009)

ເຖິງແມ່ນວ່າ ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມໃຫຍ່ ກໍາລັງປັບປຸງພຶດຕິກຳຂອງ ພວກເຂົາ ກ່ຽວກັບການມີເພດສຳພັນກ່ອນແຕ່ງງານ, ແຕ່ວ່າໄວ ໜຸ່ມຍິງ ຍັງມີອຳນາດໃນການຕໍ່ລອງທີ່ຕໍ່າໃນສິ່ງນີ້. ການສຳຫຼວດ ຂະໜາດນ້ອຍ ເພື່ອສຳຫຼວດຍິງໜຸ່ມສາວໃນເຂດຕົວເມືອງ ໃນ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນຈຳນວນແມ່ຍິງ ທີ່ມີເພດສຳພັນກ່ອນແຕ່ງງານ, ມີຫຼາຍກວ່າ 25% ແມ່ນຖືກບັງ ຄັບຈາກຄູ່ນອນຂອງຕົນ ແລະ 23% ເຄີຍເອົາລູກອອກ.⁴⁵

ການເຄື່ອນຍ້າຍທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ການປ່ຽນແປງວິຖີດຳລົງຊີວິດ ເຊັ່ນວ່າ: ການເຄື່ອນຍ້າຍແຮງງານພາຍໃນປະເທດ ແລະ ຂ້າມປະ ເທດ ແລະ ການປ່ຽນແປງວິຖີການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງ ການມີເພດສຳພັນ ເຮັດໃຫ້ຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອເຮັດໄອວີ ມີສູງຂຶ້ນ. ການມີເພດສຳພັນ ປະກອບກັບອັດຕາການໃຊ້ຖົງຢາງ ອະນາໄມທີ່ຕໍ່າ ເຮັດໃຫ້ບັນດາເມຍ ແລະ ແຟນສາວ ຕົກຢູ່ໃນ ຄວາມສ່ຽງ ທີ່ຈະຕິດພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ລວມທັງເຊື້ອ ເຮັດໄອວີ. ການຈ່າຍເງິນ ເພື່ອມີເພດສຳພັນ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນແຕ່ ຫຼາຍໃນກຸ່ມຜູ້ຊາຍບາງກຸ່ມ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນ “ພວກຜູ້ຊາຍ ເຄື່ອນຍ້າຍທີ່ມີເງິນ”⁴⁶, ກຳມະກອນ ເຊັ່ນ: ກຳມະກອນກໍ່ສ້າງ ແລະ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 4: ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຂອງຊຸມຊົນ ລຽບ ຕາມໂຄງການເສດຖະກິດເຊື່ອມຕໍ່ພາກເໜືອ ກັບການຕິດເຊື້ອ ເຮັດໄອວີ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ພາຍຫຼັງສຳເລັດ ການກໍ່ສ້າງ.

ໂດຍການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກເອີບີ ແລະ AusAID, ສູນຕ້ານເອດສ໌ (HIV/AIDS/STI) ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ໄດ້ຮ່ວມມືກັບກະ ຊວງໂຍທາທິການ ແລະ ຂົນສົ່ງ ເພື່ອຈັດຕັ້ງແຜນງານສ້າງຄວາມ ຮັບຮູ້ ແລະ ບັງຄັບ ກ່ຽວກັບ ເຮັດໄອວີ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງ ເພດສຳພັນ ພາຍຫຼັງການສ້າງຕັ້ງໂຄງການ ໃນປີ 2009-2011 ລຽບຕາມເສັ້ນທາງຫຼວງແຫ່ງຊາດ ເລກທີ 3 ໃນແຂວງບໍ່ແກ້ວ ແລະ ແຂວງຫຼວງນໍ້າທາ. ອາສາສະໝັກເພື່ອນສອນເພື່ອນ 98 ຄົນ ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ (47% ເປັນເພດຍິງ) ພວກເຂົາໄດ້ ພົວພັນກັບ 1.189 ຄົນ (ເປັນເພດຍິງ 428 ຄົນ, 761 ຄົນເປັນ ເພດຊາຍ) ຊຶ່ງເປັນພະນັກງານຂັບລົດຕູ້, ລົດບັນທຸກ, ຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່, ພະນັກງານກາຊີໂນ, ກຳມະກອນສ້າງທາງ, ຄ້າຍທະຫານຈຳນວນ 3.851 ຄົນ, ຍິງ 1.579 ຄົນ ແລະ ຊາຍ 2.272 ຄົນ ໃນບ້ານຕ່າງໆ ທີ່ມີໂຄງການຕັ້ງຢູ່ ໂດຍການສົນທະນາຕົວຕໍ່ຕົວ ຫຼື ເປັນກຸ່ມ. ບັນ ດາອາສາສະໝັກເພື່ອນສອນເພື່ອນເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ຮ່ວມກັບພະນັກ ງານໂຄງການ ເພື່ອເຜີຍແຜ່ຫຼາກຫຼາຍຂໍ້ມູນ, ອຸປະກອນການສຶກ ສາ ແລະ ສື່ສານ ກ່ຽວກັບຄວາມສ່ຽງຂອງເຮັດໄອວີ ແລະ ພະຍາດ ຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ແລະ ການປິ່ນປົວ, ແລະ ໄດ້ແຈກຢາຍຖົງ ຢາງອະນາໄມໃຫ້ທັງເພດຍິງ ແລະ ຊາຍ. ການສຳຫຼວດໃນຕອນ ທ້າຍ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມຮັບຮູ້ຂອງແມ່ຍິງ ກ່ຽວກັບບັນ ຫາພະຍາດເອດ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 44% ໃນແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ ແລະ ເພີ່ມຂຶ້ນ 19% ໃນກຸ່ມຜູ້ຊາຍໄວໜຸ່ມ ແລະ “ຜູ້ຊາຍເຄື່ອນທີ່ ທີ່ມີເງິນ”.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີບີ 2011a

ຄົນຂັບລົດບັນທຸກ, ກຳມະກອນອົບພະຍົບ, ຄົນຂາຍເຄື່ອງຍ່ອຍ, ອຸດສາຫະກຳບັນເທີງ ແລະ ທະຫານ. ກຸ່ມຊາຍບໍລິການທາງເພດ ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນມີລັກສະນະບໍ່ເປັນທາງການ ເມື່ອທຽບກັບ ບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານ ເຊັ່ນ: ປະເທດໄທ ແລະ ປະເທດກຳ ປູເຈຍ, ແຕ່ມີການລາຍງານວ່າ ຈຳນວນຜູ້ຊາຍບໍລິການທາງເພດ ທີ່ພົບກັບລູກຄ້າຢູ່ຕາມຖະໜົນ ຫຼື ສາມາດໂທຫາໄດ້ນັ້ນ ແມ່ນກຳ ລັງເພີ່ມຂຶ້ນ.

⁴³ການຕິດຕາມລຸ້ນທີສອງ (ຮອບທີ 3) ເພື່ອຕິດຕາມ ສາວຂາຍບໍລິການ ແລະ ພະນັກງານໄພພິບັດ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີເຖິງ 50% ຂອງຜູ້ຊາຍໃນ ສປປ ລາວ ຈ່າຍເງິນເພື່ອມີເພດສຳພັນເປັນປົກກະຕິ (UNGASS, UNAIDS ແລະ CHAS 2010).

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ເຖິງແມ່ນວ່າ ຜູ້ຂາຍບໍລິການທາງເພດ ແລະ ຜູ້ໃຊ້ບໍລິການ ໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບອັດຕາການໃຊ້ຖົງຢາງອະນາໄມທີ່ສູງ, ແຕ່ວ່າຫຼາຍຄົນໃນກຸ່ມນີ້ ຍັງຮູ້ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນ ແລະ ການປິ່ນປົວພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ແລະ ເຮັດຊ໌ໄອວີໄທ້ອຍ. ກຸ່ມຂາຍບໍລິການທາງເພດລາຍງານວ່າ ຍ້ອນພະນັກງານບໍລິການສາທາລະນະສຸກ ແລະ ສັງຄົມໂດຍທົ່ວໄປ ມັກເບິ່ງເຂົາເຈົ້າໃນທາງລົບຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາ ບໍ່ມັກໄປພົບແພດ ຢ່າງເປັນທາງການ ແຕ່ເລືອກໄປປິ່ນປົວນຳຜູ້ທີ່ມີທັກສະໜ້ອຍກວ່າ ຫຼື ປິ່ນປົວດ້ວຍຕົນເອງ.

ການຂາດສານອາຫານ

ສປປ ລາວ ປະສົບກັບການຂາດສານອາຫານໃນແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກໃນອັດຕາທີ່ສູງ ແລະ ບໍ່ປ່ຽນແປງໃນຕະຫຼອດໄລຍະເວລາ 15 ປີ ຜ່ານມາ. ປະມານ 12% ຂອງແມ່ຍິງໃນໄວຈະເລີນພັນ ແມ່ນມີນ້ຳໜັກຫຼຸດເກນມາດຕະຖານ ຍ້ອນສະຖານະພາບທາງໂພຊະນາການ.⁴⁷ ນອກຈາກນັ້ນ, ພະຍາດເລືອດຈາງທີ່ມີຢູ່ແຜ່ຫຼາຍ ຍັງເປັນປັດໄຈ ໃຫ້ອັດຕາການເຈັບປ່ວຍ ແລະ ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ໃນປະເທດມີສູງ.

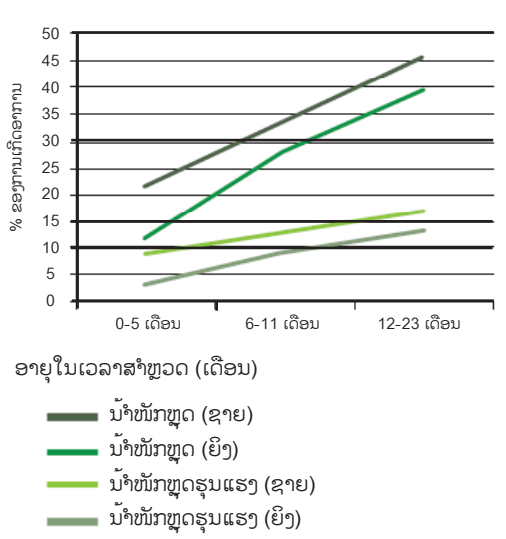
ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ເດັກນ້ອຍເກືອບ 2 ຄົນ ໃນທຸກໆ 5 ຄົນ ທີ່ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 5 ປີ ແມ່ນມີນ້ຳໜັກການມາດຕະຖານໃນລະດັບປານກາງ ແລະ 6% ແມ່ນເປັນເດັກຈ່ອຍຜອມ.⁴⁸ ໃນເຂດຊົນນະບົດ, ມີເດັກຈຳນວນເຄິ່ງໜຶ່ງ ຂາດສານອາຫານຢ່າງຮຸນແຮງ.⁴⁸ ຈຳນວນເດັກຂາດໂພຊະນາການແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນສູງຫຼາຍ ໃນເຂດພື້ນທີ່ສູງໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວ-ໄຕ.

ການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນໃນປີ 2010 ໃນພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ ພົບວ່າ 31% ຂອງເດັກອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 2 ປີ ແມ່ນມີນ້ຳໜັກຫຼຸດເກນມາດຕະຖານໃນລະດັບປານການ ໃນຂະນະທີ່ ໜຶ່ງໃນສິບຄົນ (11%) ແມ່ນມີນ້ຳໜັກຫຼຸດເກນມາດຕະຖານຮຸນແຮງ. ການແຜ່ລາມຂອງອາການເດັກມີລວງສູງຕໍ່າກວ່າມາດຕະຖານ ຍັງມີເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍ: 36% ຂອງປະຊາກອນໃນກຸ່ມນັ້ນ ແມ່ນເປັນຄົນເຕັຍ ແລະ 13% ແມ່ນເຕັຍຫຼາຍ. ຄົນຈ່ອຍ ກໍ່ພົບເຫັນຫຼາຍເຊັ່ນກັນ ມີເຖິງ 14% ຂອງປະຊາກອນ ແມ່ນຈ່ອຍ ແລະ 2,9% ແມ່ນຈ່ອຍ

⁴⁷ຕົວເລກທາງການຂອງລັດຖະບານ ແລະ ຕົວເລກຂອງເຄິ່ງໜຶ່ງ ເປັນເດັກເຕັຍ ແລະ ໜຶ່ງໃນສາມເປັນເດັກທີ່ມີນ້ຳໜັກຫຼຸດເກນມາດຕະຖານ.

ຮຸນແຮງ. ບັນດາຕົວເລກຂອງການຂາດໂພ ຊະນາການເຫຼົ່ານີ້ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຈະຮຸນແຮງຂຶ້ນຕາມອາຍຸທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ. ຍົກຕົວຢ່າງ: ການເກີດທີ່ມີຄົນເຕັຍຈະເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 22% ໃນກຸ່ມເດັກອາຍຸລະຫວ່າງ 0-5 ເດືອນ ມາເປັນ 50% ໃນກຸ່ມເດັກອາຍຸລະຫວ່າງ 11-23 ເດືອນ, ຊຶ່ງສະແດງເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການເຂົ້າຊ່ວຍເຫຼືອ ເພື່ອການສະໜອງອາຫານເສີມ ໃນຮູບທີ່ເໝາະສົມ.

ຜົນການສຶກສາພົບວ່າ ມີຄວາມແຕກຕ່າງຢ່າງເຫັນໄດ້ຊັດເຈນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການຂາດສານອາຫານ, ໂດຍທີ່ເພດຊາຍໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຫຼາຍກວ່າເພດຍິງ. ຍົກຕົວຢ່າງ: 35% ໃນກຸ່ມເດັກຊາຍທີ່ຂາດສານອາຫານ ແລະ 27% ໃນກຸ່ມເດັກຍິງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ການເກີດມີຄົນເຕັຍ ແມ່ນ 40% ໃນກຸ່ມເດັກຊາຍແມ່ນມີລວງສູງຕໍ່າກວ່າເກນມາດຕະຖານ ແລະ ໃນຂະນະທີ່ ມີພຽງ 27% ໃນກຸ່ມເດັກຍິງ.

ຮູບພາບ 6: ການເກີດມີອາການນ້ຳໜັກຫຼຸດເກນມາດຕະຖານໃນເດັກອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 2 ປີ

ອາຫານ ແລະ ວິທີການໃຫ້ອາຫານ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນໄລຍະຖືພາ ແລະ ຫຼັງເກີດລູກມີການພົວພັນກັບວັດທະນະທຳ, ຄວາມເຊື່ອດັ້ງເດີມ ແລະ ການສຶກສາ ໃນ ສປປ ລາວ. ໃນໄລຍະຖືພາ, ແມ່ຍິງ ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງເພີ່ມ ຫຼື ປ່ຽນແປງສິ່ງທີ່ພວກເຂົາກິນປະຈຳ. ພວກເຂົາເຮັດວຽກຕໍ່ເນື່ອງຈົນຮອດມື້ເກີດ. ພາຍຫຼັງເກີດແລ້ວ ແມ່ຫຼາຍຄົນ ປະຕິບັດຂໍ້ຫ້າມໃນການກິນອາຫານຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ເປັນ

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ເວລາເຖິງ 1 ເດືອນ ແລະ ໃນຫຼາຍກໍລະນີພວກເຂົາ ເລີ່ມເຮັດວຽກ ຫັກ ພາຍຫຼັງເກີດໄດ້ສອງສາມມື້. ໃນທົ່ວປະເທດ ມີແມ່ເກີດລູກ ໃໝ່ພຽງແຕ່ 55% ທີ່ເລີ່ມໃຫ້ລູກກິນນົມຕົນໃນມື້ທຳອິດ ຫຼັງການ ເກີດລູກ.⁴⁹ ການລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່ ແມ່ນມີປັດໄຈທາງດ້ານວັດ ທະນາທຳເປັນຕົວກຳນົດ ແລະ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປ ຕາມ ແຕ່ລະກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ແລະ ແຕ່ລະພາກ. ປະຊາກອນກຸ່ມລາວ-ໄຕ ສ່ວນຫຼາຍ ອັດຕາສ່ວນການລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່ພຽງຢ່າງດຽວ (ສຳລັບເດັກອາຍຸແຕ່ 0-5 ເດືອນ) ມີຕ່ຳກວ່າກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ປາກ ພາສາອື່ນ. ອັດຕາຂອງການລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່ພຽງຢ່າງດຽວ ຍັງ ຫຼຸດລົງຕາມລະດັບ ຂອງຄວາມຮັ່ງມີທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ (ຍົກເວັ້ນແຕ່ໃນ ກຸ່ມປະຊາກອນ ທີ່ມີລາຍຮັບສູງສຸດ ແລະ ໃນເຂດຕົວເມືອງ ກໍ່ມີ ອັດຕາການລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມແມ່ຢ່າງດຽວ ກໍ່ຕ່ຳເຊັ່ນກັນ⁵⁰

ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຫຼາຍຄົນ ບໍ່ກິນອາຫານເສີມທີ່ຈຳເປັນມີພຽງ ແຕ່ 69% ຂອງຜູ້ໃຫ້ສຳພາດ ໃນການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນ ປີ 2010 ທີ່ບອກວ່າ ກິນອາຫານທີ່ອຸດົມສົມບູນ ດ້ວຍວິຕາມິນເອ, ແລະ ມີພຽງແຕ່ 55% ໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບການກິນອາຫານທີ່ອຸດົມ ສົມບູນດ້ວຍທາດເຫຼັກ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຜົນການສຶກສາ ຍັງພົບ ວ່າ 37% ຂອງແມ່ຍິງໃນໄວຈະເລີນພັນ ແລະ ປະມານ 40% ຂອງເດັກອາຍຸຕ່ຳກວ່າ 5 ປີ ເປັນພະຍາດເລືອດຈາງ ແລະ ຂາດ ວິຕາມິນເອ ຢ່າງຮຸນແຮງ. ພຶດຕິກຳກ່ຽວກັບການກິນອາຫານ ບໍ່ໄດ້ ພົວພັນຈະແຈ້ງກັບກຸ່ມຊົນເຜົ່າ, ແຕ່ມີທ່າອ່ຽງອັນພື້ນເດັ່ນວ່າ ການ ກິນອາຫານຫຼາກຫຼາຍໝວດໝູ່ ແມ່ນພົວພັນກັບລະດັບການສຶກ ສາທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງທົວໜ້າຄອບຄົວ.⁵¹

ເຫຼົ້າ ແລະ ຢາເສບຕິດ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 5: ບູລິມະສິດດ້ານສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ

ຍຸດທະສາດດ້ານສຸຂະພາບຂອງລັດຖະບານ ແລະ ຍຸດທະສາດອື່ນໆ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ໄດ້ອະທິບາຍລະອຽດໄວ້ໃນ ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ VII (NSED) ປີ 2011-15. ຍຸດທະສາດດ້ານສຸຂະພາບ ສຳລັບ ປີ 2020 ມີ 4 ແນວຄວາມຄິດພື້ນຖານຄື: (1) ການຄອບຄຸມການໃຫ້ບໍລິການປິ່ນປົວສຸຂະພາບໃຫ້ທົ່ວເຖິງ ແລະ ສະເໝີພາບ; (2) ການພັດທະນາການ ໃຫ້ບໍລິການປິ່ນປົວສຸຂະພາບລວງໜ້າ ແບບປະສົມປະສານ; (3) ການໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ ຕາມຄວາມຈຳເປັນ ແລະ (4) ການ ໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ ທີ່ເພິ່ງພາຕົນເອງ ຫຼື ກຸ່ມຕົນເອງດ້ານການເງິນ. ຊຶ່ງເປົ້າໝາຍເລັ່ງໄສການປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງສຸຂະພາບ ແລະ ໂຄງການການສະໜອງງົບປະມານດ້ານສາທາລະນະສຸກ ພ້ອມທັງເນັ້ນໜັກໃສ່ຄວາມອາດສາມາດ ໃນການຈ່າຍຄ່າບໍລິການ ສຳ ລັບຄົນທຸກຍາກ.

ການດຳເນີນງານອື່ນໆ ຂອງລັດຖະບານ ໃນຂົງເຂດສາທາລະນະສຸກ ປະກອບດ້ວຍ ບັນດານະໂຍບາຍເພີ່ມເຕີມຈຳນວນໜຶ່ງ. ຍົກຕົວ ຢ່າງ ນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍການປິ່ນປົວສຸຂະພາບຂັ້ນພື້ນຖານ ຂອງກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ປີ 2007 ແມ່ນສາມາດຕອບສະໜອງໂດຍ ກົງຕາມເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາ ຊຶ່ງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກບັນດານະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບໄວຈະ ເລີນພັນ ແລະ ໂພຊະນາການ. ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດວ່າດ້ວຍສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນ ປີ 2005 ຈະໃຫ້ຄຳແນະນຳໃນການບັນລຸເປົ້າ ໝາຍຂອງນະໂຍບາຍ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍປະຊາກອນ ແລະ ການພັດທະນາ ແລະ ບັນດາເຄື່ອງມື ຂອງນະໂຍບາຍອື່ນໆ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການເຕີບໂຕ ແລະ ການລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ເຊັ່ນ: ນະ ໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍການມີລູກທ່າງ ປີ 1995; ນະໂຍບາຍຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນນະ ໂຍບາຍ ວ່າດ້ວຍການເປັນແມ່ທີ່ປອດໄພ ປີ 1997; ນະໂຍບາຍ ແລະ ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອການປ້ອງກັນ ແລະ ການປິ່ນປົວ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ປີ 1998; ແລະ ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ວ່າດ້ວຍພະຍາດເອດສ໌ ປີ 2001. ນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ວ່າ ດ້ວຍເຮັດຊ໌ໄອວີ/ເອດສ໌ ແລະ ແຜນປະຕິບັດງານປີ 2011-2015 (ສອດຄ່ອງກັບ NSED ຄັ້ງທີ XII) ໄດ້ລະບຸເຖິງການຂະຫຍາຍ ການປິ່ນປົວ ແລະ ຂະຫຍາຍວຽກງານປ້ອງກັນ ຢ່າງມີເປົ້າໝາຍ ແລະ ສະໜັບສະໜູນການໃຫ້ບໍລິການສຳລັບກຸ່ມສູງ. ເພື່ອເພີ່ມການ ຄອບຄຸມໃນການໃຫ້ບໍລິການ, ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ໄດ້ພັດທະນາຂອດບໍລິການ ສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ແຕ່ປີ 2009-2015 ເພື່ອຄວາມປອດໄພຂອງແມ່ ແລະ ເດັກ ແລະ ລັດຖະບານ ໄດ້ສ້າງຮ່າງຍຸດທະສາດ ແລະ ຂອບແຜນດຳເນີນງານ ສຳລັບໃຫ້ບໍລິການ ປິ່ນປົວສຸຂະພາບແມ່, ເດັກເກີດໃໝ່ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ສຳລັບ ປີ 2009-2015. ພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບການເປັນແມ່ຢ່າງປອດໄພ, ແລະ ແຜນງານປິ່ນປົວສຸຂະພາບເດັກ ແລະ ວາງແຜນລູກຮ່າງ, ລັດຖະບານ ພະຍາຍາມຫຼຸດຜ່ອນການຕາຍຂອງແມ່, ເດັກເກີດໃໝ່ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ໃຫ້ໄດ້ 25% ແລະ ຍັງປູກຈິດສຳນຶກໃຫ້ຜູ້ຊາຍກ່ຽວກັບມາດຕະການວາງແຜນຄອບຄົວ. ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາສິນ ທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍປະຊາກອນ ແລະ ການພັດທະນາ ແລະ ລົງນາມໃນສິນທິສັນຍາສາກົນຕ່າງໆຈຳນວນໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ ສຸຂະພາບ.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ໃນຂະນະທີ່ ຍັງບໍ່ໄດ້ມີການບັນທຶກໄວ້ຈະແຈ້ງ, ແຕ່ວ່າຫຼັກການທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຕິດເຫຼົ້າ ແລະ ຢາເສບຕິດ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຢາມ້າ ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມໃນເຂດຕົວເມືອງ ແມ່ນເປັນບັນຫາທີ່ກຳລັງແຜ່ລະບາດ ໃນ ສປປ ລາວ.⁵² ການຕິດຝິ່ນ ຍັງສືບຕໍ່ເປັນບັນຫາ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເຂດພູດອຍທ່າງໄກສອກຫຼີກ ທີ່ມີຄວາມທຸກຍາກ ປະກອບກັບຂໍ້ຈຳກັດໃນການເຂົ້າເຖິງການປົວທາງການແພດ ແລະ ຍ້ອນວ່າຝິ່ນເຮັດໃຫ້ເຊົາ ຫຼື ອາການເຈັບປວດພູດຜ່ອນລົງ ຈຶ່ງເປັນທາງເລືອກດຽວ ທີ່ນິຍົມນຳໃຊ້ສຳລັບບາງຄົນ. ເຖິງແມ່ນວ່າຜູ້ຊາຍ ຈະມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຕິດເຫຼົ້າ ແລະ ຢາເສບຕິດຫຼາຍກວ່າແມ່ຍິງ, ແມ່ຍິງຫຼາຍຄົນ ຜູ້ທີ່ເຄີຍເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຈາກການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຂອງຜູ້ຊາຍທີ່ກິນເຫຼົ້າ ໄດ້ລາຍງານວ່າ ການຕິດເຫຼົ້າຂອງຜູ້ຊາຍ ເປັນບັນຫາຫຼັກຂອງຄອບຄົວ. ຈຳນວນສູນພັນພູ ຫຼື ສູນປົວຄົນຕິດເຫຼົ້າ ແລະ ຢາເສບຕິດ ໃນ ສປປ ລາວ ໃນປະຈຸບັນ ແມ່ນຍັງຈຳກັດ. ນອກນັ້ນ, ຍັງມີບັນຫາທີ່ກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວກ່ຽວກັບການກິນເຫຼົ້າທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມສາວ ລວມທັງນັກຮຽນເພດຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ. ບາງຄົນໃນຈຳນວນໄວໜຸ່ມເຫຼົ່ານີ້ ກໍ່ສັງເກດເຫັນໄດ້ວ່າ ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 18 ປີ ແລະ ມັກຈະເຫັນພວກເຂົາຢູ່ໃນຮ້ານເບຍ, ບາ ແລະ ງານລ້ຽງຕ່າງໆ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເມືອງໃຫຍ່, ໃນຕົວເມືອງຂອງແຂວງ ແລະ ເມືອງຕ່າງໆ.

ຄວາມສ່ຽງພິເສດ

ຄົນພິການໃນ ສປປ ລາວ ປະສົບກັບອຸປະສັກຫຼາຍດ້ານໃນການເຂົ້າຮ່ວມໃຊ້ວິດທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ພວກເຂົາປະເຊີນກັບການຈຳແນກຢ່າງກວ້າງ, ເຊັ່ນ: ການການຖືກປ່ອຍ ປະລະເລີຍ

ແລະ ຖືກເບິ່ງໃນດ້ານລົບໃນວັດທະນາທຳ. ເດັກໄປໂຮງຮຽນກໍ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງ ທີ່ພວກເຂົາຈະອອກໂຮງ ຮຽນໄວ. ເດັກຍິງພິການຍິ່ງມີຄວາມດ້ອຍໂອກາດເປັນພິເສດ. ອຸປະກອນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ຄົນພິການສາມາດເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການສາທາລະນະ ຍິ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດເຖິງແມ່ນວ່າຄວາມພິການໂດຍລວມ ລະຫວ່າງຍິງ ແລະ ຊາຍ, ມີຮູບແບບສະເພາະ ແລະ ຕົ້ນກຳເນີດຂອງຄວາມພິການ ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍໃນແຕ່ລະເພດ ແລະ ຜົນກະທົບທາງພິການ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງ ທີ່ຈະບໍ່ໄປເຂົ້າໂຮງຮຽນ ເມື່ອທຽບກັບເດັກ ທີ່ມີຮ່າງກາຍສົມບູນ ແລະ ຖ້າວ່າພວກເຂົາໄປໂຮງຮຽນກໍ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງ ທີ່ພວກເຂົາຈະອອກໂຮງຮຽນໄວ. ເດັກຍິງພິການ ຍິ່ງມີຄວາມດ້ອຍໂອກາດເປັນພິເສດ. ອຸປະກອນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ຄົນພິການ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການໃຫ້ບໍລິການສາທາລະນະ ຍິ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ຄວາມພິການໂດຍລວມ ລະຫວ່າງ ຍິງ ແລະ ຊາຍ, ແຕ່ຮູບແບບສະເພາະ ແລະ ຕົ້ນກຳເນີດຂອງຄວາມພິການ ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍໃນແຕ່ລະເພດ ແລະ ຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ຈິດໃຈ ຕໍ່ກັບຄວາມພິການກໍ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະຖານະພາບທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມຂອງແມ່ຍິງພິການລາວແມ່ນມີໜ້ອຍ ແລະ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະຖະນະພາບຂອງແມ່ຍິງພິການພາຍໃນຄອບຄົວ, ຊຸມຊົນ ແລະ ສັງຄົມກໍ່ມີໜ້ອຍເຊັ່ນກັນ. ຫຼັກການຈາກປະເທດອື່ນໆ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງພິການ ມັກຈະຖືກເບິ່ງໃນທາງລົບ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຖືກລ່ວງລະເມີດທາລຸນທາງເພດ ແລະ ທາງຮ່າງກາຍ ໃນລະດັບທີ່ຮຸນແຮງຂຶ້ນ ແລະ ສິດທິດ້ານເພດສຳພັນ ແລະ ສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນຂອງພວກເຂົາ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້.

ຕາຕະລາງ 8: ສາຍເຫດຂອງຄວາມພິການ, ຈັດຕາມເພດ

ສາຍເຫດຂອງຄວາມພິການ	ຍິງ	%	ຊາຍ	%	ລວມ	%
ເປັນແຕ່ເກີດ	9.637	43,7	11.591	33,4	21.228	37,4
ອຸບັດຕິເຫດຈາກສົງຄາມ	692	3,1	5.079	14,6	5.771	10,2
ອຸບັດຕິເຫດ	2.334	10,6	6.318	18,2	8.652	15,3
ອຸບັດຕິເຫດຈາກການເສບຢາ	192	0,9	427	1,2	619	1,1
ພະຍາດ	7.203	32,7	8.412	24,3	15.615	27,5
ອື່ນໆ	1.172	5,3	1.586	4,6	2.758	4,9
ບໍ່ມີຄຳຕອບ	821	3,7	1.263	3,6	2.084	3,7
ລວມ	22.051	100	34.676	100	56.727	100

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ລັດຖະບານລາວ ປີ 2005.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 6: ການທົບທວນຄືນກ່ຽວກັບສິດທິຂອງຄົນພິການ

ໃນເດືອນ ມັງກອນ ປີ 2008, ລັດຖະບານ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມເປັນພາກສີ່ໃນສົນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ. ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ ຖະແຫຼງວ່າ: ຄົນພິການໃນທຸກຮູບແບບຕ້ອງມີສິດທິມະນຸດ, ເສລີພາບຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ອະທິບາຍແຈ້ງວິທີທາງ ທີ່ສິດທິມະນຸດ ຖືກນຳໃຊ້ກັບຄົນພິການ. ລັດຖະບານລາວ ໄດ້ຮ່າງ “ດຳລັດວ່າດ້ວຍສິດທິຄົນພິການ” ແລະ ແຜນແມ່ບົດກ່ຽວກັບແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການ-ສັງຄົມ ສຳລັບປີ 2007-2020 ເຊິ່ງກວມເອົາ:

- I. ການສ້າງຕັ້ງຂອບກົດໝາຍ ສຳລັບສິດທິ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງຄົນພິການ.
- II. ການຮັບຮອງເອົາສົນທິສັນຍາ ຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງຄົນພິການ.
- III. ທົບທວນບັນດາກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ຈາກທັດສະນະຂອງຄົນພິການ.

ການສຶກສາ

ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໄດ້ຖືກຫຍັບໝໍ້ເຂົ້າ ໃນການເຂົ້າຮຽນປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມ, ແຕ່ບັນຫາທ້າທາຍ ກໍຍັງຄົງມີຢູ່ການສືບຕໍ່ຮຽນຈົບການສຶກສາຍັງເປັນສິ່ງທ້າທາຍ. ເຖິງແມ່ນວ່າຊ່ອງວ່າງໄດ້ຖືກຫຍັບໝໍ້ເຂົ້າແລ້ວ, ແຕ່ເດັກຍິງຍັງກໍຍັງມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງ ທີ່ຈະຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນເຂດຊົນນະບົດ. ໃນທົ່ວປະເທດ ມີເດັກຍິງຈຳນວນໜ້ອຍກວ່າເດັກຊາຍທີ່ເຂົ້າໂຮງຮຽນ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຫຼັງຈາກຊັ້ນປະຖົມ. ຊ່ອງວ່າງນີ້ ຍິ່ງກວ້າງຂຶ້ນຫຼາຍໃນການສຶກສາຊັ້ນສູງ ໃນໄລຍະປີຜ່ານໆມາ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າກໍຕາມ. ການສົ່ງເສີມອັດຕາການເຂົ້າຮຽນທົ່ວປະເທດຂອງເດັກຍິງມີຄວາມກ້າວໜ້າຫຼາຍໃນຕົວເມືອງໃນບ່ອນທີ່ເປັນຈຸດສຸມຂອງການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ.

ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃນການສຶກສາ, ເລີ່ມຈາກການເຂົ້າຮຽນ ແມ່ນມີຫຼາຍທີ່ສຸດໃນເມືອງທຸກຍາກ, ຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ມີຊົນເຜົ່າອາໄສຢູ່ຫຼາຍກຸ່ມ. ໃນຂົງເຂດເຫຼົ່ານີ້, ຄຸນນະພາບຂອງການສຶກສາ ແມ່ນຍັງຕໍ່າ ແລະ ອັດຕາການອອກໂຮງຮຽນ ໂດຍສະເພາະ ໃນກຸ່ມເດັກຍິງ ແມ່ນມີຫຼາຍຕໍ່ເນື່ອງ.⁵³ ການແບ່ງແຍກເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ເຂດຕົວເມືອງ ເຮັດໃຫ້ປະເທດລາວ ຖືກຈັດເປັນໜຶ່ງ ໃນບັນດາປະເທດໃນເຂດອາຊີຕາເວັນອອກ ແລະ

ພາບ ໂດຍ ທະນາຄານໂລກ

ປາຊີຟິກ ທີ່ຍັງບໍ່ສາມາດປະຕິບັດວຽກງານການສຶກສາຂອງເດັກຍິງ ໄດ້ດີເທົ່າທີ່ຄວນ.

ສຳລັບ ເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາແລ້ວ, ສປປ ລາວ ແມ່ນ “ຢູ່ນອກເສັ້ນທາງ” ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາ ສຳລັບເປົ້າໝາຍ 2 ກ່ຽວກັບການສຶກສາສຳລັບພົດທຸກຄົນ ແລະ ສຳລັບເປົ້າໝາຍ 3 ກ່ຽວກັບການລົບລ້າງຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນທຸກລະດັບຂອງການສຶກສາ.

ການເຂົ້າຮຽນ

ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າໃນດ້ານການສຶກສາ ຊຶ່ງຫຼຸດຊ່ອງວ່າງອັດຕາການເຂົ້າຮຽນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນຊັ້ນປະຖົມ. ອັດຕາເຂົ້າຮຽນຊັ້ນປະຖົມທົ່ວປະເທດ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີໃນຊຸມປີຜ່ານມາ ເຮັດໃຫ້ຊ່ອງວ່າງຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຖືກຮັດແຄບເຂົ້າ⁵⁴ ນັບແຕ່ປີ 2007/08 ຊ່ອງວ່າງອັດຕາການເຂົ້າຮຽນໃນຊັ້ນປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມຕົ້ນລະຫວ່າງ ຍິງ-

⁵³ອັດຕາເຂົ້າຮຽນລວມ ພາຍເຖິງ ການສະໝັກເຂົ້າຮຽນ ໃນລະດັບການສຶກສາໃດໜຶ່ງ ໂດຍບໍ່ຈຳແນກຕາມອາຍຸ, ຄິດໄລ່ເປັນອັດຕາເປີເຊັນຂອງຈຳນວນປະຊາກອນໃນກຸ່ມເກນອາຍຸທີ່ທາງການກຳນົດ ສຳລັບລະດັບນັ້ນ; ອັດຕາເຂົ້າຮຽນສຸດທິ ພາຍເຖິງການສະໝັກເຂົ້າຮຽນ ຂອງກຸ່ມອາຍຸທີ່ທາງການກຳນົດ ສຳລັບລະດັບການສຶກສາໃດໜຶ່ງ, ຄິດໄລ່ເປັນອັດຕາເປີເຊັນ ຂອງຈຳນວນປະຊາກອນ ໃນກຸ່ມເກນອາຍຸນັ້ນ.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ຊາຍ ໄດ້ຫຼຸດລົງປະມານ 2%. ແຕ່ວ່າທ່າອ່ຽງການອອກໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງໃນຊັ້ນມັດທະຍົມແມ່ນກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນ. ການເຂົ້າຮຽນໃນຊັ້ນປະຖົມ, ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານພື້ນທີ່ພູມສັນຖານ ກໍ່ເປັນຕົວກຳນົດ ອັດຕາເຂົ້າຮຽນໃນພາກເໜືອ, ພາກໃຕ້ ແລະ ໃນເຂດຊົນນະບົດ ແມ່ນຍັງສືບຕໍ່ຕໍ່າລົງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໂດຍສະເພາະ ເດັກຍິງໃນທຸກກຸ່ມຄົນ ແມ່ນຍັງມີຕໍ່າ ຍົກເວັ້ນແຕ່ເດັກຍິງແຕ່ 6-10 ປີ ໃນເຂດຕົວເມືອງ. ເຂດຊົນນະບົດທີ່ບໍ່ມີເສັ້ນທາງຜ່ານ ຈະມີອັດຕາການເຂົ້າຮຽນທີ່ຕໍ່າທີ່ສຸດ: ມີເດັກປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ເດັກຍິງຍັງເປັນອັດຕາສ່ວນໃຫຍ່ຂອງປະຊາກອນໃນເກນອາຍຸເຂົ້າໂຮງຮຽນ (6-20 ປີ) ທີ່ບໍ່ເຄີຍໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ ເຊິ່ງກວມ 17% ຂອງເດັກຍິງ ທຽບກັບເດັກຊາຍມີພຽງ 11%⁵⁴

ເຖິງແມ່ນວ່າ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການຫຼຸດຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມ ແຕ່ວ່າການປັບປຸງອັດຕາການເຂົ້າຮຽນໃນແຕ່ລະພາກ ລະຫວ່າງຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດຊົນນະບົດ ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ. ໃນເຂດຕົວເມືອງ ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມຂອງເດັກຍິງຫຼາຍກວ່າເດັກຊາຍ ແຕ່ວ່າໃນເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ບໍ່ມີເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງ ຈະມີເດັກຍິງພຽງແຕ່ເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຈຳນວນເດັກຊາຍ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ. ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າຮຽນ ແມ່ນມີຕໍ່າຫຼາຍໃນພາກເໜືອ ເຊິ່ງຕໍ່າກວ່າພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້. ບົດລາຍງານປີ 2005 ຂອງທະນາຄານໂລກ ກ່ຽວກັບການເຂົ້າໂຮງຮຽນ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ ໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນອັດຕາການເຂົ້າຮຽນລວມໂດຍສະເລ່ຍໃນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ, ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນ ດ້ານສັງຄົມຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ຈາກ 54% ຂອງເດັກຊາຍ ລາວ-ໄຕ ໃນເຂດຕົວເມືອງທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮຽນ ແຕ່ມີພຽງ 7% ຂອງເດັກຍິງຊົນນະບົດ ຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວ-ໄຕ.ທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮຽນ.⁵⁵

ໃນປີ 2009-10, ການເຂົ້າຮຽນໃນຊັ້ນປະຖົມສຳລັບເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງແມ່ນ 94%; ໃນການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມແມ່ນ

ພາບໂດຍ insmai.com

56%; ແລະ ໃນການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມປາຍແມ່ນ 30%. ໃນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ, ການເຂົ້າຮຽນສຸດທິສຳລັບເດັກຍິງໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 46% ມາເປັນ 56%; ແລະ ໃນຊັ້ນມັດທະຍົມປາຍ ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນສຳລັບເດັກຍິງ ແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 30% ມາເປັນ 30,4%. ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນຂອງເດັກຍິງ ຍັງຕໍ່າກວ່າເດັກຊາຍປະມານ 10%. ແຕ່ວ່າການເຂົ້າຮຽນສຳລັບເດັກຊາຍ ໃນຊັ້ນມັດທະຍົມປາຍ ແມ່ນໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 40% ມາເປັນ 37% (ໃຫ້ເບິ່ງຕາຕະລາງ 12). ສະຫຼຸບລວມແລ້ວ, ການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ ແມ່ນຕໍ່າກວ່າເດັກຊາຍໃນທຸກລະດັບຂອງການສຶກສາ. ອັດຕາການຍ້າຍນັກຮຽນກໍ່ມີສູງເຊັ່ນກັນ. ນອກຈາກນັ້ນແລ້ວ, ອັດຕາການອອກໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງ ກໍ່ສືບຕໍ່ສູງກວ່າເດັກຊາຍ. ດັດສະນີຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ສຳລັບການສຶກສາຊັ້ນສູງ ໄດ້ປັບປຸງດີຂຶ້ນເປັນແຕ່ໄລຍະ, ໂດຍມີ 43% ຂອງເພດຍິງທີ່ເຂົ້າຮຽນໃນສົກປີ 2009/10, ເມື່ອທຽບກັບການເຂົ້າຮຽນຂອງແມ່ຍິງໃນສົກປີ 1996/97, ເຊິ່ງເປັນເວລາ ທີ່ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດລາວ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນເບື້ອງຕົ້ນ ມີພຽງ 23%.⁵⁶

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ຕາຕະລາງ 9: ຈຳນວນເດັກຍິງຕໍ່ເດັກຊາຍ 100 ຄົນ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮຽນ, ຈັດຕາມລະດັບການສຶກສາ

	1991	2002	2006	2009
ປະຖົມ	77	84	86	88
ມັດທະຍົມຕົ້ນ	66	74	78	80
ມັດທະຍົມປາຍ	56	68	74	78
ຊັ້ນສູງ	49	57	62	76

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2009.⁵⁷

ຕາຕະລາງ 10: ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການສຶກສາ

	2005-2006		2009-2010	
	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ
ການເຂົ້າຮຽນສຸດທິໃນໂຮງຮຽນປະຖົມ (%)	87	81	94	92
ການເຂົ້າຮຽນສຸດທິໃນໂຮງຮຽນມັດທະຍົມຕົ້ນ (%)	57	46	65	56
ການເຂົ້າຮຽນສຸດທິໃນໂຮງຮຽນມັດທະຍົມປາຍ (%)	40	30	37	30

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2006 ແລະ 2010

ຕາຕະລາງ 11: ການປ່ຽນແປງໃນດ້ານ ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ ແລະ ການເຂົ້າໂຮງຮຽນ

	1990	ຫຼ້າສຸດ
ອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ສຳລັບແມ່ຍິງ (ອາຍຸ 15 ປີຂຶ້ນໄປ)	47,7 (ໃນປີ 1995)	70
ການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນປະຖົມຂອງເດັກຍິງ (ຕໍ່ເດັກຊາຍ 100 ຄົນ)	77	88
ການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນຂອງເດັກຍິງ (ຕໍ່ເດັກຊາຍ 100 ຄົນ)	56	78

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2006 ແລະ 2010.

ການສຶກສາວິຊາຊີບ ແລະ ເຕັກນິກ

ໃນການສຶກສາຊັ້ນສູງ, ທັງໃນການສຶກສາ ວິຊາຊີບ/ເຕັກນິກ ແລະ ການສຶກສາຊັ້ນສູງ, ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂອງນັກຮຽນຊາຍ ຈະ ມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າເດັກຍິງ ແລະ ຍິງການສຶກສາສູງຂຶ້ນເທົ່າໃດ ກໍ່ຍິ່ງເຮັດໃຫ້ມີຊ່ອງວ່າງໃນການເຂົ້າຮຽນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ຍິ່ງ ມີຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະໃນຂະແໜງເຕັກນິກ. ໂອກາດດ້ານການ ສຶກສາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບເຕັກນິກ ແລະ ວິຊາຊີບ (TVET) ແມ່ນຍິ່ງມີຄວາມຈຳກັດ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງມີຄວາມແຕກ ໂຕນກັນຫຼາຍໃນແຕ່ລະເຂດ. ໃນປີ 2005/06 ສະຖາບັນການສຶກ ສາດ້ານເຕັກນິກ 33 ແຫ່ງ ໃນນັ້ນ, ເປັນສະຖາບັນຂອງເອກະຊົນ 14 ແຫ່ງ ແລະ ມີໂຮງຮຽນຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ພຽງແຕ່ 12 ແຫ່ງ ສຳລັບນັກຮຽນທີ່ຮຽນຈົບຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ. ວິຊາທີ່ ຄົນນິຍົມຮຽນ

ຫຼາຍ ແມ່ນວິຊາພາສາອັງກິດ, ທຸລະກິດ, ການຕະຫຼາດ, ບັນຊີ- ການເງິນ, ທະນາຄານ, ການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ໂຮງແຮມ, ລົດຍົນ, ການໄຟຟ້າ, ວິສະວະກຳ ແລະ ກະສິກຳ ແມ່ນເປັນວິຊາທີ່ມີຄົນ ນິຍົມຫຼາຍ. ການຝຶກອົບຮົມນອກລະບົບ ແລະ ການຍົກລະດັບ ການສຶກສາ ແມ່ນຍັງມີຄວາມຈຳກັດຫຼາຍ.

40% ຂອງນັກຮຽນ TVET ເປັນຜູ້ຍິງ. ເຖິງແມ່ນວ່າມີຈຳນວນເດັກ ຍິງຫຼາຍກວ່າເດັກຊາຍໄດ້ເຂົ້າເຖິງການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ, ແຕ່ ວ່າເດັກຍິງ ແລະ ແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ ກວມເອົາພຽງແຕ່ 40% ຂອງນັກ ຮຽນ TVET ທັງໝົດ.⁵⁸ ເຖິງແມ່ນວ່າຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງຍິງ- ຊາຍ ໄດ້ຫຼຸດລົງໃນລະຫວ່າງປີ 2005/06 ແລະ ປີ 2008/09 ໃນ ໂຮງຮຽນວິຊາຊີບ (ຊັ້ນຕົ້ນ), ໃນຊັ້ນສູງ/ປະລິນຍາຕີ, ແຕ່ໄດ້ຫຼຸດລົງ ໃນລະດັບໂຮງຮຽນເຕັກນິກຊັ້ນກາງ.

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ຄວາມແຕກໂຕນໃນອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂອງນັກຮຽນຍິງ ແລະ ຊາຍແມ່ນຂຶ້ນກັບລະດັບ ແລະ ວິຊາຮຽນ. ສຳລັບຊັ້ນສູງ (ແມ່ນຕ້ອງຈົບຊັ້ນມັດທະຍົມປາຍກ່ອນ) 94% ຂອງນັກຮຽນຍິງແມ່ນເຂົ້າຮຽນໃນຂະແໜງກະສິກຳ, ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ການໂຮງແຮມ ແລະ ຕັດຫຍິບ. ວິຊາທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມນິຍົມອັນສອງ ແມ່ນຂະແໜງໄຟ້ພ້າ ຊຶ່ງກວມເອົາ 28% ຂອງນັກຮຽນທັງໝົດ ແຕ່ມີນັກຮຽນພຽງ 4% ເທົ່ານັ້ນ ທີ່ເຂົ້າຮຽນໃນຫຼັກສູດນີ້. ໃນລະດັບໃບຢັ້ງຢືນ ເກືອບເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງນັກຮຽນ ແມ່ນເຂົ້າຮຽນໃນສາຂາຫຼັກສູດການໂຮງແຮມ. ໃນນັ້ນ, (96% ແມ່ນເປັນນັກຮຽນຍິງ) ແຕ່ຍັງຂາດຂໍ້ມູນລາຍງານ ກ່ຽວກັບການເຂົ້າສູ່ຕະຫຼາດແຮງງານ ຂອງທັງສອງເພດພາຍຫຼັງທີ່ຮຽນຈົບ TVET ^{xiv}

ເພດຍິງ ແມ່ນມີໜ້ອຍໃນກຸ່ມຂອງຄູ TVET. ໃນປີ 2008/09, ຄູ TVET ທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ມີໜ້ອຍກວ່າ 30% ແລະ ມີແມ່ຍິງພຽງແຕ່ 5 ຄົນ ທີ່ເປັນອຳນວຍການ ໃນຈຳນວນອຳນວຍການທັງໝົດ 43 ຄົນ ໃນບັນດາສະຖາບັນ TVET ຕ່າງໆ.⁶⁰ ອັດຕາສ່ວນ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ເປັນຄູສອນ ໃນ TVET ແມ່ນແຕກຕ່າງກັນໄປ ໃນແຕ່ລະຂະແໜງວິຊາ, ເຊິ່ງມັນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງ ການແບ່ງແຍກເພດໃນຕະຫຼາດແຮງງານ ແລະ ໃນປະຊາກອນທີ່ເປັນນັກຮຽນ.^{xv}

ຈຳນວນແມ່ຍິງ ທີ່ເຂົ້າຮຽນ ໃນການສຶກສາຊັ້ນສູງ ແມ່ນມີພຽງໜ້ອຍດຽວ ແລະ ບໍ່ສົມສ່ວນ. ຜ່ານມາ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການຂະຫຍາຍອັດຕາການເຂົ້າຮຽນລວມ ໃນການສຶກສາຊັ້ນສູງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ກໍຍັງກວ້າງຂຶ້ນ ຕາມລະດັບການສຶກສາທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ. ການກະຈາຍຂອງນັກຮຽນ ຍິງ-ຊາຍ ກໍແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍເຊັ່ນກັນ ໃນແຕ່ລະສາຂາວິຊາ. ເພດຍິງ ມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າເພດຊາຍ ໃນສາຂາສາທາລະນະສຸກ, ວິທະຍາສາດສັງຄົມ, ທະນາຄານ, ບັນຊີ ແລະ ເລຂານຸການ ແຕ່ວ່າ ໃນທາງກັບກັນ ໃນສາຂາວິຊາວິສະວະກຳ, ສະຖາປັດ, ປ່າໄມ້, ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ກິດໝາຍ ແລະ ການປົກຄອງ ແມ່ນເປັນນັກຮຽນຊາຍຫຼາຍ ກວ່ານັກຮຽນຍິງ.

ພາບໂດຍ insmai.com

ຕາຕະລາງ 12: ຈຳນວນນັກຮຽນໃນການສຶກສາວິຊາຊີບ ແລະ ຊັ້ນສູງ ຈັດຕາມເພດ, ປີ 2006 ແລະ 2009

	2005-2006			2008-2009		
	ລວມ	ຍິງ	ຊາຍ	ລວມ	ຍິງ	ຊາຍ
ລະດັບການສຶກສາ						
ໂຮງຮຽນວິຊາຊີບ (ຊັ້ນຕົ້ນ)	3.356	1.041	2.315	187	92	95
ໂຮງຮຽນເຕັກນິກຊັ້ນກາງ	20.915	9.220	11.695	12.761	4.850	7.911
ຊັ້ນສູງ ແລະ ປະລິນຍາຕີ	48.847	18.776	30.071	111.945	48.168	63.777
ປະລິນຍາໂທ	-	-	-	387	128	259
ປະລິນຍາເອກ	-	-	-	92	2	90
ລວມ	73.118	29.037	44.081	125.372	53.240	72.132

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2006 ແລະ 2009.

^{xiv} ມີແມ່ຍິງກວມຈຳນວນ 93% ຂອງຄູສອນຕັດຫຍິບທັງໝົດ; 89% ຂອງຄູສອນການໂຮງແຮມ; 46% ຂອງຄູສອນວິຊາທຸລະກິດ; 38% ຂອງຄູສອນຄອມພິວເຕີ ແລະ ໄອທີ; 25% ຂອງຄູສອນວິຊາວິສະວະກຳກໍ່ສ້າງ; 2% ຂອງຄູສອນວິຊາກໍ່ສ້າງ ແລະ ບໍ່ມີຈັກຄົນໃນວິຊາກິນຈັກ, ນ້ຳປະປາ ຫຼື ຊ່າງໄມ້ (HIFAB 2010).

^{xv} ມີຄູແມ່ຍິງກວມຈຳນວນ 93% ຂອງຄູສອນຕັດຫຍິບທັງໝົດ; 89% ຂອງຄູສອນວິຊາການໂຮງແຮມ; 46% ຂອງຄູສອນວິຊາບໍລິຫານທຸລະກິດ; 38% ຂອງຄູສອນວິຊາຄອມພິວເຕີ ແລະ ໄອທີ; 25% ຂອງຄູສອນວິຊາວິສະວະກຳກໍ່ສ້າງ; 2% ຂອງຄູສອນວິຊາກໍ່ສ້າງ ແລະ ບໍ່ມີຄູແມ່ຍິງຈັກຄົນ ໃນວິຊາກິນຈັກ, ນ້ຳປະປາ ແລະ ຊ່າງໄມ້ (HIFAB 2010).

ການຄ້າງທ້ອງ, ເລື່ອນຊັ້ນ ແລະ ຮຽນຈົບ

ໂດຍລວມແລ້ວ, ເດັກຊາຍໃຊ້ເວລາໃນໂຮງຮຽນ ຫຼາຍປົກກະຕິເດັກຍິງ. ຍິງລະດັບການສຶກສາສູງເທົ່າໃດ, ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງໃນອັດຕາການເຂົ້າຮຽນ, ການຄ້າງທ້ອງ, ການອອກໂຮງຮຽນ ແລະ ການຮຽນຈົບ ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ, ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນລະບົບການສຶກສາ ແມ່ນມີຫຼາຍກວ່າໃນບັນດາເມືອງທຸກຍາກກວ່າ ແລະ ເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວ-ໄຕ.

ຄວາມຄືບໜ້າຂອງການຮຽນໃນລະດັບຊັ້ນປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມຍັງເປັນສິ່ງທ້າທາຍ ສໍາລັບເດັກຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວ, ປະມານ 80% ຂອງນັກຮຽນທັງໝົດທີ່ຈົບໂຮງຮຽນປະຖົມ ໄດ້ສືບຕໍ່ເຂົ້າຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມ. ປະມານ 78% ຂອງນັກຮຽນເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນເປັນເດັກຍິງ ແລະ 82% ເປັນເດັກຊາຍ. ນັກຮຽນໃນເຂດຊົນນະບົດ ຈໍາເປັນຕ້ອງເດີນທາງໃນໄລຍະໄກ ເພື່ອສືບຕໍ່ການສຶກສາຂອງພວກເຂົາ, ເຮັດໃຫ້ເກີດມີບັນຫາດ້ານຄວາມປອດໄພ ແລະ ຂອດຈໍາກັດອື່ນໆ ສໍາລັບເດັກຍິງ.

ຕາຕະລາງ 13: ປີທີ່ເຂົ້າໂຮງຮຽນຈົບຈົບ, ຈັດຕາມເພດ

	ຊາຍອາຍຸ 6 ປີຂຶ້ນໄປ	ຍິງອາຍຸ 6 ປີຂຶ້ນໄປ	ຊາຍອາຍຸ 15-19 ປີ	ຍິງອາຍຸ 15-19 ປີ
ທົ່ວປະເທດ	5,3	4,1	6,7	6,1
ກຸ່ມລາວ-ໄຕ	6,2	5,1	7,5	7,3
ກຸ່ມມອນ-ຂະເໝນ	3,4	2,0	4,8	3,8
ເຜົ່າຈີນ-ຫີເບດ	2,0	1,4	3,1	2,5
ກຸ່ມມົ້ງອີວມຽນ	3,6	1,9	5,7	3,6
ອື່ນໆ	4,0	2,8	5,0	3,3

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: LECS ປີ 2009.

ຕາຕະລາງ 14: ອັດຕາສ່ວນຮ້ອຍຂອງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ທີ່ເສັ້ງຜ່ານໂຮງຮຽນປະຖົມ

	ປໍ 1		ປໍ 2		ປໍ 3		ປໍ 4		ປໍ 5		ຈົບ	
	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ
2005-2006	73	73	81	82	86	88	87	93	92	95	82	84
2009-2010	63	60	80	83	85	88	89	90	92	94	77	80

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2006 ແລະ 2010.

ຕາຕະລາງ 15: ອັດຕາສ່ວນຮ້ອຍຂອງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ທີ່ເສັ້ງຜ່ານໂຮງຮຽນມັດທະຍົມປາຍ

	ມໍ 4		ມໍ 5		ມໍ 5		ຈົບ	
	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ	ຊາຍ	ຍິງ
2005-2006	82	88	89	91	92	96	87	91
2009-2010	85	88	89	91	95	97	89	92

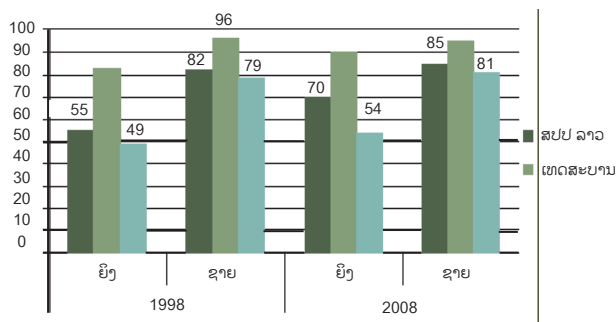
ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງສຶກສາທິການ ປີ 2006 ແລະ 2010.

^{xx} ຊັ້ນປະຖົມ ແມ່ນເລີ່ມແຕ່ປໍ 1-ປໍ5 ໃນປີ2010/2011 ກະຊວງສຶກສາໄດ້ເພີ່ມອີກ 1 ປີ ໃນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ (ເພີ່ມຈາກ 3 ປີ ມາເປັນ 4ປີ)

ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້

ອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ສຳລັບແມ່ຍິງກໍ່ມີການປັບປຸງດີຂຶ້ນ. ອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມລຳອຽງດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ທີ່ເຄີຍມີມາແຕ່ດົນນານຕໍ່ກັບຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ. ອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ສຳລັບແມ່ຍິງ ໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ຮັບການປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນຫຼາຍຈາກ 48% ໃນປີ 1995 ມາເປັນ 70% ໃນປີ 2007/08, ແຕ່ວ່າກໍ່ຍັງຕໍ່າກວ່າອັດຕາສ່ວນຂອງຜູ້ຊາຍ (85%)^{xvii}

ຮູບພາບ 7: ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ຂອງຜູ້ໃຫຍ່, ຈັດຕາມເພດ ແລະ ເຂດ, ປີ 1998 ແລະ 2008
ການອ່ານອອກຂຽນເປັນຂອງຜູ້ໃຫຍ່, ຈັດຕາມເພດ ແລະ ເຂດ (1998 ແລະ 2008)

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: LECS2 1999 ແລະ LECS4 2007/08.

ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນກຸ່ມແມ່ຍິງໃນໄລຍະທົດສະວັດຜ່ານມານັ້ນ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍໃນເຂດຕົວເມືອງ ເຊິ່ງຫຼາຍກວ່າເຂດຊົນນະບົດ. ໃນລະຫວ່າງ ປີ 1998 ເຖິງປີ 2008, ຊ່ອງວ່າງຂອງອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໃນເຂດຕົວເມືອງໄດ້ຫຼຸດລົງຫຼາຍ ຈາກ 14% ມາເປັນ 5%, ແຕ່ວ່າໃນເຂດຊົນນະບົດນັ້ນ ໄດ້ຫຼຸດລົງພຽງແຕ່ໜ້ອຍດຽວເທົ່ານັ້ນ ຈາກ 30% ມາເປັນ 27%.^{xviii}

^{xviii} ອັດຕາການຫຼຸດໂຕນ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການອ່ານອອກຂຽນເປັນ ແມ່ນຄິດໄລ່ຕາມຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ອັດຕາສ່ວນຮ້ອຍຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ອ່ານອອກຂຽນເປັນ ແລະ ອັດຕາສ່ວນຮ້ອຍຂອງຜູ້ຊາຍ ທີ່ອ່ານອອກຂຽນເປັນ (LECS4 2007/08)

ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມ ກໍ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງຂຶ້ນເຊັ່ນດຽວກັນ, ແຕ່ອັດຕາການອອກຂຽນໄດ້ຂອງແມ່ຍິງໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມ ແຕ່ອາຍຸ 15-24 ປີ ລາຍງານວ່າ ອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ ແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນ, ແຕ່ວ່າກໍ່ຍັງຕໍ່າຫຼາຍ ສຳລັບແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ (79%) ເຊິ່ງຕໍ່າກວ່າຜູ້ຊາຍໄວໜຸ່ມ (89%).⁶¹ ຕົວເລກເຫຼົ່ານີ້ ຄວນຕີຄວາມໝາຍຢ່າງລະມັດລະວັງ ຍ້ອນວ່າອັດຕາທົດລອງ ສຳລັບການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ນັ້ນແມ່ນຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງເມື່ອທຽບກັບອັດຕາການລາຍງານອັດຕາການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມສາວ ແມ່ນມີສູງຫຼາຍໃນເຂດຕົວເມືອງ ທີ່ສູງກວ່າເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ມີສູງໃນກຸ່ມທີ່ໃຊ້ພາສາລາວ-ໄຕ ເຊິ່ງສູງກວ່າກຸ່ມອື່ນໆ.⁶²

ພາຍໂດຍທະນາຄານໂລກ

ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ແລະ ຄວາມປອດໄພ

ການເຂົ້າຮຽນບໍ່ເປັນປົກກະຕິຂອງເດັກຍິງທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຊັ້ນຮຽນທີ່ສູງ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຕໍ່ເນື່ອງແຕ່ປີ 2000.⁶³ ເຫດຜົນຂອງອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງທີ່ບໍ່ປົກກະຕິ ແມ່ນຍ້ອນຄວາມຮັບຜິດຊອບວຽກເຮືອນຂອງເດັກຍິງ ເຊັ່ນ: ການເບິ່ງແຍງນ້ອງ ແລະ ວຽກປູກຝັງລ້ຽງສັດ. ບັນຫາການເງິນ ກໍ່ຍັງເປັນອຸປະສັກທີ່ກົດຂວາງການເຂົ້າໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງ ເຊັ່ນ: ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ແລະ ອຸປະ

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ກອນການຮຽນ ລວມທັງຄວາມຕ້ອງການໃຫ້ເດັກຍິງ ຊ່ວຍວຽກ ຄອບຄົວ ບັນດາປັດໄຈພາຍນອກ ກໍ່ມີຄວາມສໍາຄັນເຊັ່ນກັນ ເຊັ່ນ : ໄລຍະທາງເພື່ອໄປເຖິງໂຮງຮຽນ; ເສັ້ນທາງໄປສູ່ໂຮງຮຽນ ແລະ ການມີວິດຖ່າຍແຍກຕ່າງຫາກ ສໍາລັບເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ. ນອກຈາກນັ້ນ,ພາສາທີ່ໃຊ້ໃນລະບົບການສອນກໍ່ເປັນບັນຫາເຊັ່ນ ກັນ. ພາສາລາວ ເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການສຶກສາສໍາລັບເດັກຍິງຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວ-ໄຕ; ນອກນັ້ນ, ກໍ່ຍັງມີຫຼັກສູດ ການຮຽນທີ່ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການດໍາລົງຊີວິດຂອງນັກຮຽນ; ຕາຕະ ລາງເຂົ້າໂຮງຮຽນທີ່ບໍ່ສາມາດປັບປຸງໄດ້; ການສິດສອນບໍ່ມີຄຸນ ນະພາບ; ຈໍານວນຄູາຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມລາວ-ໄຕ ມີ ຈໍານວນຈໍາກັດ ແລະ ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃນໂຮງຮຽນບໍ່ ພຽງພໍບັນດາປັດໄຈທາງວັດທະນະທໍາ-ສັງຄົມ ກໍ່ໄດ້ກະທົບຕໍ່ກັບ ການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ. ປັດໄຈດັ່ງກ່າວນີ້ ປະກອບດ້ວຍ: ລະ ດັບຂອງການສະໜັບສະໜູນຈາກຜູ້ປົກຄອງ; ຂາດຄວາມຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບໂອກາດທີ່ຈະໄດ້ມາຈາກການສຶກສາ (ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າ); ລະດັບການສຶກສາຂອງຜູ້ປົກຄອງ; ແລະ ຮິດຄອງປະເພນີ (ລວມທັງການແຕ່ງງານແຕ່ອາຍຸຍັງນ້ອຍ ສໍາລັບ ເດັກຍິງ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວ- ໄຕ). ນອກນັ້ນ, ກໍ່ຍັງຂາດເຂີນຕົວແບບທີ່ເປັນເພດຍິງໃນການ ສຶກສາທີ່ເປັນໝູ່ເພື່ອນ ຫຼື ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາ ແລະ ຍັງຂາດຕົວຢ່າງ ຂອງນັກຮຽນຍິງທີ່ຮຽນຈົບມາແລ້ວ ສາມາດນໍາຄວາມຮູ້ໄປໝູນ ໃຊ້ເຂົ້າໃນຊີວິດປະຈໍາວັນຕົວຈິງ.

ການຂາດເຂີນສິ່ງອໍານວຍສະດວກ, ການເຂົ້າເຖິງສິ່ງອໍານວຍ ຄວາມສະດວກ ແລະ ການຂາດໄພຊະນາການ ສິ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ ທາງລົບຕໍ່ການສຶກສາ. ການຂາດເຂີນ ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃນໂຮງຮຽນທ້ອງຖິ່ນ ແມ່ນເປັນອຸປະສັກສໍາລັບເດັກຍິງ ໃນການ ຮຽນບໍ່ຈົບຊັ້ນປະຖົມ. ເດັກຍິງມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ໜ້ອຍກວ່າເດັກ ຊາຍທີ່ຈະເດີນທາງໄກ ເພື່ອໄປຮຽນໜັງສືໃຫ້ຈົບໂຮງຮຽນ ຫຼື ເຂົ້າ ໂຮງຮຽນກິນນອນ ຍ້ອນປັດໄຈດ້ານຄວາມປອດໄພ.⁶⁴ ປະມານ 15% ຂອງບ້ານຕ່າງໆທີ່ເປັນເຜົ່າລາວ ຍັງບໍ່ມີໂຮງຮຽນປະຖົມ ພາຍໃນໄລຍະທ່າງ ທີ່ສາມາດເດີນທາງໄປກັບໄດ້. ຊ່ອງວ່າງນີ້ ຍັງມີຫຼາຍໃນໝູ່ບ້ານທີ່ບໍ່ແມ່ນຂອງຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ. ໄດ້ມີການ

ລາຍງານວ່າ ໃນປີ 2002-03, 34% ຂອງເດັກຍິງຊົນນະບົດ ທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ ບໍ່ເຄີຍໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນ (ທຽບກັບ 6% ຂອງເດັກຍິງໃນຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ).⁶⁵ ປະມານ 70% ຂອງໂຮງ ຮຽນປະຖົມ ທີ່ຢູ່ໃນບັນດາເມືອງທີ່ທຸກຍາກທີ່ສຸດ ຍັງບໍ່ມີໂຮງຮຽນ ປະຖົມສົມບູນມີຫ້ອງຮຽນ ພຽງແຕ່ຊັ້ນປ1-ປ2 ຫຼື ປ3 ເທົ່ານັ້ນ ໂຮງຮຽນປະຖົມຫຼາຍກວ່າ 4.500 ແຫ່ງ (ປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງ ຈໍານວນໂຮງຮຽນທັງໝົດໃນທົ່ວປະເທດ) ແມ່ນມີຫ້ອງຮຽນພຽງ ແຕ່ໜຶ່ງ ຫຼື ສອງຫ້ອງ.

ບັນຫາຄວາມປ່ອດໄພ ກໍ່ເປັນອຸປະສັກກົດຂວາງຕໍ່ການ ເຂົ້າໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງ. ສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນຫຼາຍ ແຫ່ງ ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນອໍານວຍຄວາມສະດວກ ຫຼື ປອດໄພພຽງພໍ ທີ່ ຈະເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ ມີຄວາມຍືນຍົງ. ຍົກຕົວ ຢ່າງ: ໂຮງຮຽນຫຼາຍແຫ່ງ ບໍ່ມີສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸ ຂາອະນາໄມ ທີ່ແຍກຕ່າງຫາກສໍາລັບເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ. ນອກຈາກນັ້ນແລ້ວ, ບົດສຶກສາຈໍານວນໜຶ່ງ ໄດ້ລາຍງານໃຫ້ເຫັນ ເຖິງ ເຫດການທີ່ມີການລ່ວງລະເມີດທາງ ວາຈາ, ຈິດໃຈ ແລະ ທາງເພດ.⁶⁷ ການສຶກສາ ກ່ຽວກັບອຸປະສັກທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ໄດ້ ພົບວ່າ ສະພາບເງື່ອນໄຂໃນທ້ອງຖິ່ນຂອງໂຮງຮຽນ ແຕກຕ່າງກັນ ຫຼາຍໃນແຕ່ລະສະຖານທີ່, ບາງເທື່ອກໍ່ບໍ່ມີບ່ອນພັກແຍກຕ່າງຫາກ ສໍາລັບເດັກຍິງ. ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນເຮືອນຄົວ ສະພາບ ເຮືອນຄົວກໍ່ເປັນແບບຊົ່ວຄາວ ທີ່ສ້າງໂດຍຜູ້ປົກຄອງຂອງນັກ ຮຽນ ສໍາລັບໃຫ້ເດັກແຕ່ງກິນເປັນກຸ່ມນ້ອຍ ແລະ ມີພຽງແຕ່ໝໍ້ ໜ່ວຍດຽວ. ຄວາມຂາດເຂີນໃນການເຂົ້າເຖິງນໍ້າ ແລະ ສຸຂາອະ ນາໄມ, ໄພພິບໍາສໍາລັບການຮຽນ ແລະ ເຄື່ອງນຸ່ງຮົ່ມ ແລະ ເສື້ອກັນ ໜາວ ແລະ ຜ້າທີ່ມີຄ່າຊື່ງຽງ ມັກຈະໄດ້ຮັບລາຍງານວ່າ ເກີດຂຶ້ນ ເປັນປະຈໍາ. ການຂາດການເບິ່ງແຍງຢ່າງໃກ້ຊິດ ກໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດ ຄວາມສ່ຽງສໍາລັບ ເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍໃນການຂົ່ມຂູ່ ແລະ ລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ປັດໄຈສຸດທ້າຍ ຄື: ຊ່ອງວ່າງລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນກຸ່ມຄູສອນກໍ່ໄດ້ຖືກຫຍັບແຄບເຂົ້າໃນລະດັບປະຖົມ ແລະ ມັດທະຍົມ, ແຕ່ວ່າຄູຊາຍ ກໍ່ຍັງມີຫຼາຍກວ່າໃນລະດັບການ ສຶກສາຊັ້ນສູງຂຶ້ນໄປ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ອາດສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບທີ່ເປັນ ແຮງຈູງໃຈຂອງເດັກຍິງໃນການຮຽນ.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 7: ແຜນງານຕ່າງໆ ທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ດ້ານປະສິດທິພາບຂອງການສຶກສາ

ຂອບພັດທະນາຂະແໜງການສຶກສາ (ESDF) ປີ 2009 ຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ກວມເອົາທຸກລະດັບການສຶກສາໃນຂອບວຽກນີ້, ການນຳ ສະເໜີວິທີການສິດສອນແບບຄວບຫ້ອງນັ້ນ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ປະສິດທິພາບຂອງການສຶກສາມີຄວາມເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນ. ການບໍລິການທີ່ໄດ້ຮັບການ ປັບປຸງດີຂຶ້ນ ປະກອບດ້ວຍການຮັບສະໝັກ ແລະ ຊັບຊ້ອນຄູທີ່ເປັນຄົນຊົນເຜົ່າໄປສອນໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ; ການປັບປຸງ ຄຸນນະພາບຂອງການສິດສອນ ແລະ ອຸປະກອນສິດສອນ ແລະ ການຮັບປະກັນໃຫ້ສະພາບແວດລ້ອມຂອງໂຮງຮຽນມີຄວາມປອດໄພ ທີ່ເອົາ ໃຈໃສ່ເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງທາງເພດ, ກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ແລະ ຄວາມຈຳເປັນຂອງເດັກພິການ. ການສຶກສາເພື່ອພົດທຸກຄົນ-ແຜນ ງານເລັ່ງລັດ (EFA-FTI) ປີ 2010 ສະໜັບສະໜູນ ໂດຍການສະໜອງຫ້ອງຮຽນສຳລັບໂຮງຮຽນກຽມປະຖົມ ແລະ ໂຮງຮຽນປະຖົມ ໃນບ້ານຕ່າງໆ ໃນ 56 ເມືອງ ທີ່ມີການສຶກສາຕ່ຳທີ່ສຸດໃນທົ່ວປະເທດ ໃຫ້ຄອບຄຸມຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍອີງຕາມອັດຕາການເຂົ້າຮຽນ ແລະ ອັດຕາການຮຽນຈົບສະເລ່ຍ ສຳລັບເດັກຍິງ ທີ່ຕ່ຳກວ່າອັດຕາສະເລ່ຍແຫ່ງຊາດ.

ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ເປົ້າໝາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງກຸ່ມຄົນທີ່ດ້ອຍໂອກາດ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນເດັກຍິງ ແລະ ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າ ໃນເຂດຊົນນະບົດ, ກະຊວງສຶກສາທິການໄດ້ສ້າງຮ່າງນະໂຍບາຍ ວ່າດ້ວຍການສຶກສາຮຽນຮ່ວມ ໂດຍອີງຕາມເປົ້າໝາຍຕ່າງໆ ຂອງ ESDF ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ພົດທຸກຄົນມີສິດເຕັມສ່ວນໃນການການສຶກສາທີ່ມີຄຸນນະພາບ ໂດຍບໍ່ຈຳແນກເພດ, ຊົນເຜົ່າ, ຄວາມພິການ, ສະຖານະພາບທາງເສດຖະກິດ ແລະ ອື່ນໆ. ການສຶກສາຮຽນຮ່ວມແມ່ນຈຸດໃຈກາງສຳລັບ “ໂຮງຮຽນຄຸນນະພາບ” ທີ່ກະຊວງ ສຶກສາທິການໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຈາກກອງທຶນສະຫະປະຊາຊາດສຳລັບເດັກ (UNICEF). ວິທີການນີ້ ໄດ້ ຮັບໝາກຜົນທີ່ປະທັບໃຈຕໍ່ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ.⁶⁸ ວິທີການນີ້ ເນັ້ນໜັກໃສ່ການຮຽນຮ່ວມທີ່ເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ບົດບາດຍິງ- ຊາຍ, ການຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຈຳເປັນຂອງຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການປຸກລະດົມຊຸມຊົນ. ນອກຈາກນີ້, ປັດໄຈສະໜັບສະໜູນຈາກ ຂະແໜງສາທາ, ໂພຊະນາການ, ນ້ຳສະອາດ, ສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ການປົກປ້ອງເດັກ ເພື່ອສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ, ຄວາມປອດໄພ ແລະ ປົກປ້ອງເດັກ ທີ່ເປັນການດຶງດູດເດັກຍິງໃຫ້ມາເຂົ້າໂຮງຮຽນຫຼາຍຂຶ້ນ.

ໃນການສຶກສາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບເດັກນົກ ແລະ ວິຊາຊີບ, ໂຄງການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ການສຶກສາ ແລະ ການຝຶກ ອົບຮົມກ່ຽວກັບເດັກນົກ ແລະ ວິຊາຊີບ ທີ່ຫາກໍໄດ້ອະນຸມັດໃນຫວ່າງປໍດົນມານີ້⁶⁹ ໄດ້ໃຫ້ 20% ໂຄຕາ ສຳລັບນັກຮຽນເຂົ້າຮ່ວມຝຶກອົບ ຮົມທີ່ເປັນເພດຍິງ ໃນຂະແໜງວິຊາຊີບຕ່າງໆ ໃນຂົງເຂດສ້າງທັກສະບູລິມະສິດ (ກໍ່ສ້າງ, ເຄື່ອງໃຊ້ຄົວເຮືອນ, ສ້ອມແປງລົດ ແລະ ກົນ ຈັກໜັກ); ການກໍ່ສ້າງຫໍພັກ; ໃຫ້ທຶນການສຶກສາສຳລັບນັກຮຽນ ທີ່ມາຈາກຄົວເຮືອນທຸກຍາກ; ໃຫ້ເງິນອຸດໜູນ 6 ເດືອນ ສຳລັບຜູ້ໃຊ້ ແຮງງານທີ່ຮັບເອົານັກຮຽນຍິງເຂົ້າຝຶກງານ; ມີການໂຄສະນາການຕະຫຼາດເພື່ອປັບປຸງນັດສະນະທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຕໍ່ບາດບົດຍິງ-ຊາຍໃນ ຕະຫຼາດແຮງງານ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີປີ 2011a ແລະ 2011i; ແລະ ທະນາຄານໂລກ 2010.

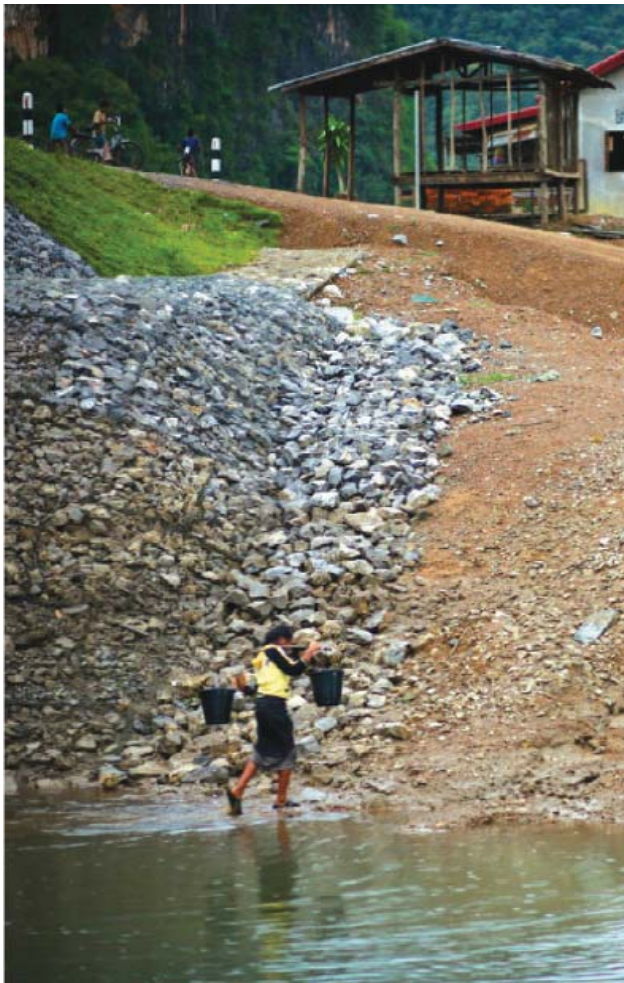
ນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ

ນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ເປັນການໃຫ້ບໍລິການສາທາ ລະນະຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ທັງເປັນພື້ນຖານສຳຄັນ ການປັບປຸງສຸ ຂະພາບ ແລະ ການສຶກສາ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຕໍ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າອັນພື້ນເດັ່ນ ໃນຂະແໜງການນີ້, ແຕ່ວ່າຍັງເປັນບັນຫາທ້າຍທາຍ ໃນການບັນ ລຸເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດດ້ານການພັດທະນາ ກ່ຽວກັບນ້ຳສະ ອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ຊຶ່ງຈະຕ້ອງ “ພາຍໃນປີ 2015 ອັດຕາ ສ່ວນຂອງປະຊາກອນ ທີ່ເຂົ້າບໍ່ເຖິງນ້ຳດື່ມສະອາດທີ່ປອດໄພ

ແລະ ສຸຂະອະນາໄມຂັ້ນພື້ນຖານ ຕ້ອງກວມໃຫ້ໄດ້ເຄິ່ງໜຶ່ງ “ ແຕ່ ປີ 1995-2008, ອັດຕາສ່ວນຂອງປະຊາກອນຂອງ ສປປ ລາວ ທີ່ ນຳໃຊ້ແຫຼ່ງນ້ຳດື່ມ ທີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນນັ້ນ ແມ່ນໄດ້ເພີ່ມ ຂຶ້ນ ຈາກ 44% ມາເປັນ 67%, ໃນຂະນະທີ່ ອັດຕາສ່ວນການ ນຳໃຊ້ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ໄດ້ຮັບ ການປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນນັ້ນ ແມ່ນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 18% ມາເປັນ 63%.⁷⁰ ເຊິ່ງຍັງບໍ່ທັນສາມາດບັນລຸໄດ້ເປົ້າໝາຍສະຫັດສະວັດ ດ້ານພັດທະນາ ສຳລັບການປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງສຸຂະອະນາໄມ ໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ຕັ້ງເປົ້າໝາຍໄວ້ 70% ຂອງຈຳນວນປະຊາກອນ ໃຫ້ໄດ້ເຂົ້າເຖິງ.

ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ລະຫວ່າງຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ

ປະຊາຊົນໃນເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ທຸກຍາກ ມີການເຂົ້າເຖິງນ້ຳທີ່ສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ຍົກຕົວຢ່າງ ມີພຽງແຕ່ 23% ຂອງຄົວເຮືອນໃນເຂດຊົນນະບົດທີ່ບໍ່ມີເສັ້ນທາງສາມາດເຂົ້າເຖິງນ້ຳທີ່ສະອາດ (ນ້ຳປະປາ ຫຼື ນ້ຳສ້າງທີ່ມີຝາປົກປິດ), ປຽບທຽບກັບ 88% ຂອງຄົວເຮືອນໃນເຂດຕົວເມືອງ.⁷¹ ແລະ ອັດຕາການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງນ້ຳດັ່ງກ່າວ ສຳລັບຄົວເຮືອນທຸກຍາກ ແມ່ນປະມານ 10-15% ຕໍ່າກວ່າອັດຕາຂອງຄົວເຮືອນທີ່ບໍ່ທຸກຍາກ.⁷² ສຳລັບດ້ານສຸຂະອະນາໄມແລ້ວ 38% ຂອງປະຊາກອນ ສາມາດເຂົ້າເຖິງສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະອະນາໄມທີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງ, ສ່ວນໃນເຂດຕົວເມືອງແມ່ນ 87% ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້.⁷³

ພາບໂດຍ Junshien

ພາລະເນື່ອງຈາກຂອບເຂດຈຳກັດ ໃນການເຂົ້າເຖິງນ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມທີ່ຈຳກັດ ໄດ້ຕົກເປັນພາລະອັນໜັກໜ່ວງຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ. ໃນບ່ອນທີ່ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງນ້ຳມີຂອບເຂດຈຳກັດ, ພາລະໃນການໄປຕັກນ້ຳຈາກແຫຼ່ງສຳຮອງ ຈະຕົກເປັນພາລະຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ. ສິ່ງນີ້ ເປັນພາລະທາງຮ່າງກາຍທີ່ໜັກໜ່ວງ ສຳລັບໄວໜຸ່ມສາວ, ຄົນເຖົ້າ ແລະ ຄົນປ່ວຍ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເວລາຮ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງໜ້ອຍລົງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ແມ່ຍິງຍັງຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ໃນເມື່ອນ້ຳດື່ມສະອາດບໍ່ມີຫຼື ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການເຂົ້າເຖິງ.

ພາບໂດຍ Junshien

ຄວາມຂາດເຂີນນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ຍັງເປັນສາເຫດພາໃຫ້ເກີດການເຈັບປ່ວຍ ແລະ ຕິດເຊື້ອພະຍາດ ໃນ ສປປ ລາວ ເຊັ່ນ: ພະຍາດຖອກທ້ອງ ທີ່ນຳໄປສູ່ສາເຫດຂອງການຕາຍຂອງເດັກໃນເຂດຊົນນະບົດ, ພ້ອມທັງສິ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກັບສຸຂະພາບຂອງແມ່ແລະເດັກ. ການສຳຫຼວດຄົວເຮືອນ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ FHH ຈະສາມາດເຂົ້າເຖິງນ້ຳດື່ມທີ່ສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມຂັ້ນພື້ນຖານ (ຫ້ອງນ້ຳ ຫຼື ວິດຖ່າຍ) ໜ້ອຍກວ່າຄອບຄົວທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ (MHH) ໃນທຸກກຸ່ມຊົນເຜົ່າ.

ເຖິງແມ່ນວ່າເຂດຊົນນະບົດ ຕ້ອງການໃຫ້ມີການປັບປຸງຫຼາຍ

ພາກທີ I - ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດມະນຸດ : ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ທາງດ້ານແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ

ດ້ານ, ແຕ່ວ່າ ການເຂົ້າເຖິງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ ໃນເຂດໃຈກາງເມືອງ ແລະ ໃນຕົວເມືອງຕ່າງໆ ກໍຍັງເປັນບັນຫາ ທ້າທາຍ. ເຖິງແມ່ນວ່າເຂດຕົວເມືອງມີຈຳນວນປະຊາກອນ ເຖິງ ປະມານ 27%, ແຕ່ວ່າ ການບໍລິໂພກ ແລະ ລາຍຈ່າຍຂອງ ຄົວເຮືອນ ມີຈຳນວນເຖິງ 50% ຂອງຈຳນວນລວມທົ່ວປະເທດ. ໂຄງສ້າງເສດຖະກິດທີ່ເຮົາວຽກງານກະສິກຳເປັນໃຈກາງ ກໍໄດ້ ມີການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາເຊັ່ນກັນ. ໃນປີ 1998 ວຽກງານກະສິ ກຳ ໄດ້ກວມເອົາຫຼາຍກວ່າ 53% ຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນ

ພາຍໃນທົ່ວປະເທດ. ໃນປີ 2008, ມັນໄດ້ຫຼຸດລົງເປັນ 35% ຕາມ ຫຼັງຂະແໜງບໍລິການ ຊຶ່ງແມ່ນ 37% ແລະ ຂະແໜງອຸດສາຫະ ກຳ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 22% ມາເປັນ 28%.74 ລັດຖະບານ ໄດ້ພິ ຈາລະນາໃຫ້ບັນຫາພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ແລະ ການບໍລິການນ້ຳດື່ມ ທີ່ສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ບໍ່ພຽງພໍ ແລະ ການໃຫ້ການບໍລິ ການ ເປັນບັນຫາທ້າທາຍພື້ນເດັ່ນ ທີ່ໄດ້ລະບຸໃຫ້ເປັນຂົງເຂດເອົາ ໃຈໃສ່ໃນບຸລິມະສິດຍຸດທະສາດການພັດທະນາແຫ່ງຊາດຂອງ ສປປ ລາວ. ໃຫ້ເບິ່ງກ່ອງຂໍ້ມູນ 8).

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 8: ການພິຈາລະນາກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນແຜນງານນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມແຫ່ງຊາດ

ໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ VI (NSEDP) ປີ 2006-2010 ເປົ້າໝາຍການສະໜອງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ (WSS) ແມ່ນເພື່ອ: ຍົກລະດັບການເຂົ້າເຖິງນ້ຳທີ່ສະອາດປອດໄພ ໃຫ້ກວມເອົາ 75% ຂອງປະຊາກອນ; ຍົກລະດັບ ການເຂົ້າເຖິງນ້ຳທີ່ປອດໄພໃນເຂດຊົນນະບົດ ໃຫ້ກວມເອົາ 70% ຂອງປະຊາກອນ; ຍົກລະດັບການຮັກສາສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ທາງດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບມາດຕະຖານດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ໃຫ້ກວມເອົາ 60% ຂອງປະຊາກອນ ແລະ ຍົກອັດຕາ ສ່ວນຂອງໂຮງຮຽນທີ່ມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະອະນາໄມທີ່ແຍກຕາມເພດ ໃຫ້ກວມເອົາ 36%. NSEDP ຄັ້ງທີ VII ສືບຕໍ່ຕາມບຸລິມະສິດເຫຼົ່ານີ້ ເຂົ້າໃນການສະໜອງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ (WSS) ແຕ່ວ່າ ຍັງນຳເອົາບຸລິມະສິດ ເຂົ້າໃສ່ໃນ ການພັດທະນາຕົວເມືອງຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ກາຍເປັນຕົວເມືອງໃຫຍ່.

ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍ WSS ຂອງລັດຖະບານ, ສູນສຸຂະພາບສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສະໜອງນ້ຳແຫ່ງຊາດ (ນ້ຳສະອາດ) ພາຍໃຕ້ກະຊວງ ສາທາລະນະສຸກ ຈຶ່ງໄດ້ສຸມໃສ່ການເພີ່ມອັດຕາສ່ວນຂອງການຄອບຄຸມ, ແລະ ໃນປະຈຸບັນນີ້, ກໍໄດ້ໃຫ້ບຸລິມະສິດກັບເຂດທີ່ທຸກຍາກທີ່ ສຸດ, ເຂດທີ່ມີການເຂົ້າເຖິງໄດ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ສຸດຂອງປະເທດ. ໂດຍການໃຫ້ບໍລິການແບບຍືນຍົງ ຜ່ານການມີສ່ວນ ຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ, ແບ່ງປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບລາຍຈ່າຍ ແລະ ກະຈາຍອຳນາດໃນຂະບວນວາງແຜນການ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ຍຸດ ທະສາດແຫ່ງຊາດ ກ່ຽວກັບຂະແໜງການ WSS ໃນເຂດຊົນນະບົດ ໄດ້ເຊື່ອມເອົາບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນແຜນປະຕິບັດງານຂອງ ຕົນ. ຍຸດທະສາດນີ້ ເນັ້ນໜັກໃສ່ຄວາມຈຳເປັນ ໃນການຫຼຸດໄລຍະທາງ ແລະ ເວລາທີ່ນຳໃຊ້ ເພື່ອໄປຕັກນ້ຳ ແລະ ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງ ມີໂອ ກາດໃນການເຂົ້າຮ່ວມໃນຂັ້ນຕ່າງໆ ຂອງການຕັດສິນໃຈຫຼາຍຂຶ້ນ.

ໃນໂຄງການສະໜອງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ໃນຕົວເມືອງຂະໜາດນ້ອຍ, ສປປ ລາວ ແມ່ນກຳລັງທົດລອງໂຄງການໃຫ້ທຶນ ການສຶກສາ ສຳລັບນັກຮຽນຍິງທີ່ຈົບໂຮງຮຽນມັດທະຍົມ ເພື່ອສືບຕໍ່ຮຳຮຽນໃນສາຂານ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ຫຼື ສາຂາວິສະວະກຳສິ່ງ ແວດລ້ອມ ໃນລະດັບວິທະຍາໄລ ເພື່ອຂະຫຍາຍແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດທີ່ມີຄຸນນະພາບໃນອະນາຄົດ. ນ້ຳປະປາຂອງແຕ່ລະແຂວງ ກໍໄດ້ກະກຽມແຜນພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ເພື່ອຍົກລະດັບຄວາມສາມາດຂອງພະນັກງານ ແລະ ກຳລັງສ້າງ-ປັບປຸງຍຸດທະ ສາດການຮັບສະໝັກພະນັກງານ ທີ່ມີລັກສະນະສະເໝີ ພາບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ພະນັກງານເພດຍິງ.

ເປົ້າໝາຍຂອງລັດຖະບານລາວ ໃນຂະແໜງການ WSS ພາຍໃຕ້ NSEDP ຄັ້ງທີ VII ປະກອບດ້ວຍ: i.) ໃຫ້ທຶນການສຶກສາ ແລະ ຝຶກອົບຮົມ ໃນຂະແໜງການນ້ຳສະອາດ. ໃນນັ້ນ, 30% ຂອງຜູ້ໄດ້ຮັບທຶນ ແມ່ນແມ່ຍິງ ແລະ ii.) ລວມເອົາກິດຈະກຳ ຂອງການສົ່ງເສີມ ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນແຜນການຂອງການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຢ່າງໜ້ອຍໃຫ້ໄດ້ 10 ແຜນ. ຕົວຊີ້ວັດທາງດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ. ຂອງວຽກ ງານການຮ່ວມມືກັບເອດີບີ ສຳລັບຂະແໜງການນີ້ ຍັງຕ້ອງການໃຫ້ມີລັກສະນະເຈາະຈົງ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີບີ 2011a.

ພາບໂດຍທະນາຄານໂລກ

ຂໍ້ຈຳກັດໃນແຜນງານດ້ານສຸຂະອະນາໄມ

ໜ້າວຽກຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ມີຢູ່ໃນປະຈຸບັນນີ້ ແມ່ນມີຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ແມ່ນລວມຢູ່ໃນບັນດາໂຄງການ ເພື່ອປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່.⁷⁵ ໜ້າວຽກຂອງໂຄງການ ແມ່ນເນັ້ນໜັກໃສ່ສຸຂະອະນາໄມ ໂດຍນຳໃຊ້ວິທີການເທັກໂນໂລຊີດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ແບບງ່າຍດາຍ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍ ທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອລົບລ້າງການຖ່າຍຊະຊາຍ, ໂດຍໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບທີ່ຕັ້ງຂອງເຂດເປົ້າໝາຍ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ທາງເລືອກຂອງເທັກໂນໂລຊີດ້ານສຸຂະອະນາໄມ ທີ່ສະເໜີໃຫ້ຄົວເຮືອນ ແມ່ນຍັງມີຂອບເຂດຈຳກັດ. ຍ້ອນທາງເລືອກມີຂອບເຂດຈຳກັດ, ການເຜີຍແຜ່ກ່ຽວກັບສຸຂະອະນາໄມໃຫ້ປະຊາຊົນຈຶ່ງໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນຂຶ້ນໃນທົ່ວປະເທດເພື່ອປະກອບຕື່ມໃຫ້ ບັນດາໂຄງການດ້ານສຸຂະ ອະນາໄມ

ທີ່ນຳພາໂດຍຊຸມຊົນ. ແມ່ຍິງແມ່ນເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຫຼັກການຈັດການກັບບໍລິຫານນ້ຳໃນຄົວເຮືອນ ແລະ ບຳລຸງຮັກສາ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະອະນາໄມ. ແຕ່ວ່າ ພວກເຂົາມີອິດທິພົນໜ້ອຍ ຫຼື ບໍ່ມີອິດທິພົນເລີຍ ຕໍ່ກັບການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ແລະ ເທັກໂນໂລຊີ ກ່ຽວກັບລະບົບນ້ຳ ຫຼື ສຸຂະອະນາໄມ. ແຕ່ມີທ່າແຮງທີ່ພື້ນເດັ່ນ ໃນການມອບສິດເປັນເຈົ້າໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ໂດຍການໃຫ້ພວກເຂົາໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສ້າງນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບນ້ຳ, ວິສະວະກຳກ່ຽວກັບນ້ຳ, ການບຳລຸງຮັກສາ ແລະ ການສ້ອມແປງ, ການສຶກສາ ແລະ ການປູກຈິດສຳນຶກກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ, ແລະ ການຄຸ້ມຄອງການເງິນເພື່ອໃຊ້ຈ່າຍເຂົ້າໃນການລະບົບການໃຊ້ນ້ຳ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ. ໃນປະຈຸບັນໄດ້ມີການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການເຮັດວຽກສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ແມ່ນສຳລັບຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ຈາກໂອກາດດັ່ງກ່າວເຊັ່ນກັນ.⁷⁶

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ຕະຫຼອດໄລຍະ 2 ທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ ເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ ມີການຂະຫຍາຍຕົວໃນລະດັບທີ່ໝັ້ນທົ່ງ ແລະ ເຂັ້ມແຂງ. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເສດຖະກິດມີການຂັບເຄື່ອນ ຍ້ອນຂະແໜງການສິ່ງອອກຂອງຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດກໍາລັງຂະຫຍາຍຕົວ, ການຜະລິດກະສິກໍາ ມີຄວາມເຕີບໂຕຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການຜະລິດອຸດສາຫະກໍາ ກໍ່ມີການພື້ນຕົວສິ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ໄດ້ມີການຂະຫຍາຍຕົວ ໃນອັດຕາ ສະເລ່ຍ 7.9% ຕໍ່ປີ ໃນຊຸມປີ 2006-2010, ໃນທ່າມກາງຂອງສະພາບວິກິດການທາງເສດຖະກິດຂອງໂລກ ໃນປີ 2008-2009 ແຕ່ສິ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ເສດຖະກິດຂອງປະເທດພຽງເລັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ.⁷⁷ ນັບແຕ່ໄລຍະກາງສະໄໝ ເຫັນວ່າ ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຈະຍັງຄົງເປັນໄປໃນທິດທາງບວກ.⁷⁸ ນອກຈາກນີ້, ສປປ ລາວ ຍັງມີປະຊາກອນໜຸ່ມນ້ອຍ ແລະ ການເຕີບໂຕຂອງປະຊາກອນ ຊຶ່ງເປັນກໍາແຮງປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນຕະຫຼາດເຮືອງານພາຍໃນ. ສະນັ້ນ, ພາກນີ້ຈະເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການທົບທວນຄືນປະເດັດສໍາຄັນຕົ້ນຕໍ ທີ່ຕິດພັນກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມທຸກຍາກ, ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆຄູ່ກັບໂອກາດໃນການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສປປ ລາວ ຍັງໄດ້ປະເຊີນກັບຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ຊຶ່ງພາກນີ້ ຈະສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມສ່ຽງດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບກົນໄກຕະຫຼາດ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງສິນເຊື່ອ ແລະ ການການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ.

ຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມດ້ອຍໂອກາດ

ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ຫັນຄືງກໍ່ຕາມ, ບັນຫາຕິດພັນກັບຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມບໍ່ພົ້ນຄົງດ້ານສະບຽງອາຫານ ຍັງຄົງເປັນບັນຫາສໍາຄັນຕົ້ນຕໍ ຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດຂອງ ສປປ ລາວ. ໃນສົກປີ 2007 /08; ເກືອບໜຶ່ງສ່ວນສີ່ຂອງຄອບຄົວຢູ່ເຂດຊົນນະບົດມີຊີວິດການເປັນຢູ່ ຕໍ່າກວ່າລະດັບມາດຕະຖານຂອງຄວາມທຸກຍາກດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ສອງສ່ວນສາມຂອງຄອບຄົວຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ໂດຍສະເພາະ ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຈາກເຫດການໃດໜຶ່ງ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນໄພນໍ້າຖ້ວມ, ໄພແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ຜົນກະທົບ ຈາກໂຄງການພັດທະນາ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີວິຖີການດໍາລົງຊີວິດ ພວກເຂົາເຈົ້າ ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ຄວາມບໍ່ພົ້ນຄົງດ້ານສະບຽງອາຫານ.

ຄວາມທຸກຍາກແມ່ນ ປະກົດການທີ່ມີລັກສະນະກວ້າງຂວາງ ຢູ່ພາຍໃນ ສປປ ລາວ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ເຂດພູດອຍທາງພາກຕາເວັນອອກ ແລະ ພາກຕາເວັນອອກສຽງເໜືອ ທີ່ມີຊາຍແດນຕິດກັບປະເທດຫວຽດນາມ ຊຶ່ງເປັນເຂດທີ່ມີຊົນຊາດຊົນເຜົ່າອາໄສຢູ່ຫຼາຍ.⁷⁹ ໃນຂະນະທີ່ສັດສ່ວນຂອງຄວາມທຸກຍາກ ໄດ້ເກືອບເຄິ່ງໜຶ່ງຈາກ 46% ໃນປີ 1993 ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 25 % ໃນປີ 2010, ແຕ່ກໍຍັງມີຫຼາຍຄອບຄົວທີ່ທຸກຍາກ ທີ່ດໍາລົງຊີວິດໃກ້ເສັ້ນຂອງຄວາມທຸກຍາກ.⁸⁰

ຄອບຄົວທຸກຍາກເຫຼົ່ານີ້ ຍັງມີສ່ຽງສູງ ແລະ ຕໍ່ການຂາດເຂີນຕາມລະດູການ ແລະ ຈາກໄພທໍາມະຊາດທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຕໍ່ການຜະລິດກະສິກໍາຂອງພວກເຂົາ. ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ໄພຂົ່ມຂູ່ເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຍິງ-ຊາຍ ໃນລະດັບທີ່ບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ ໃນເຂດຊົນນະບົດ, ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນການລ້ຽງສັດ. ໃນເວລາທີ່ມີພະຍາດລະບາດ, ການປູກຝັງລ້ຽງ-ສັດ ຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໂດຍກົງ ຊຶ່ງສາມາດມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ການດໍາລົງຊີວິດຂອງແມ່ຍິງ ຍ້ອນວ່າ ພວກເຂົາມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການສະໜອງສະບຽງອາຫານໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວ. ນອກຈາກນັ້ນ, ໄພນໍ້າຖ້ວມທີ່ບໍ່ໄດ້ຄາດຄະເນໄດ້ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຜົນລະບູກຢ່າງຮ້າຍແຮງເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດເຫຼືອພຽງເລັກນ້ອຍໃຫ້ແມ່ຍິງເກັບກ່ຽວໄວ້ເປັນແນວພັນ. ໄພແຫ້ງແລ້ງ, ໄພນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ພະຍາດລະບາດສົ່ງຜົນກະທົບໂດຍກົງ ຕໍ່ຊັບພະຍາກອນຂອງແມ່ຍິງ ຊຶ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມດ້ອຍໂອກາດເພີ່ມຂຶ້ນຕື່ມອີກ.⁸² ຍຸດທະສາດໃນການແກ້ບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຂຶ້ນກັບວິທີການ

ຮູບໂດຍ : ທະນາຄານໂລກ

ຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວ ໃນການຮັບມື ເຊັ່ນ: ບາງຄອບຄົວໄປເປັນແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍ ເພື່ອຊອກຫາວຽກເຮັດງານທໍາຕາມລະດູການ, ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນ, ໄປເປັນຄົນຮັບຈ້າງໃນຄອບຄົວຄ້າຂາຍສັດລ້ຽງ, ບາງຄອບຄົວກໍ່ໃຊ້ເງິນທີ່ມີຢູ່ລົງທຶນຄ້າຂາຍຍ່ອຍ.

ຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ (FHH) ກວມເອົາປະມານ 10 % ຂອງຈໍານວນຄອບຄົວທັງໝົດ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍຈັດຢູ່ໃນຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມທຸກຍາກຫຼາຍກວ່າຄອບຄົວທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າ(MHH). ນອກນັ້ນ, ຂໍ້ມູນຈໍານວນໜຶ່ງຍັງຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ອັດຕາຄວາມທຸກຍາກລະຫວ່າງຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ແລະ ຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປ ຂຶ້ນກັບແຕ່ລະຊົນເຜົ່າ.⁸³ ຕົວຢ່າງ: ການສຶກສາຂໍ້ມູນທາງດ້ານສັງຄົມ ທີ່ໄດ້ຮັບການດໍາເນີນພາຍໃຕ້ໂຄງການ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

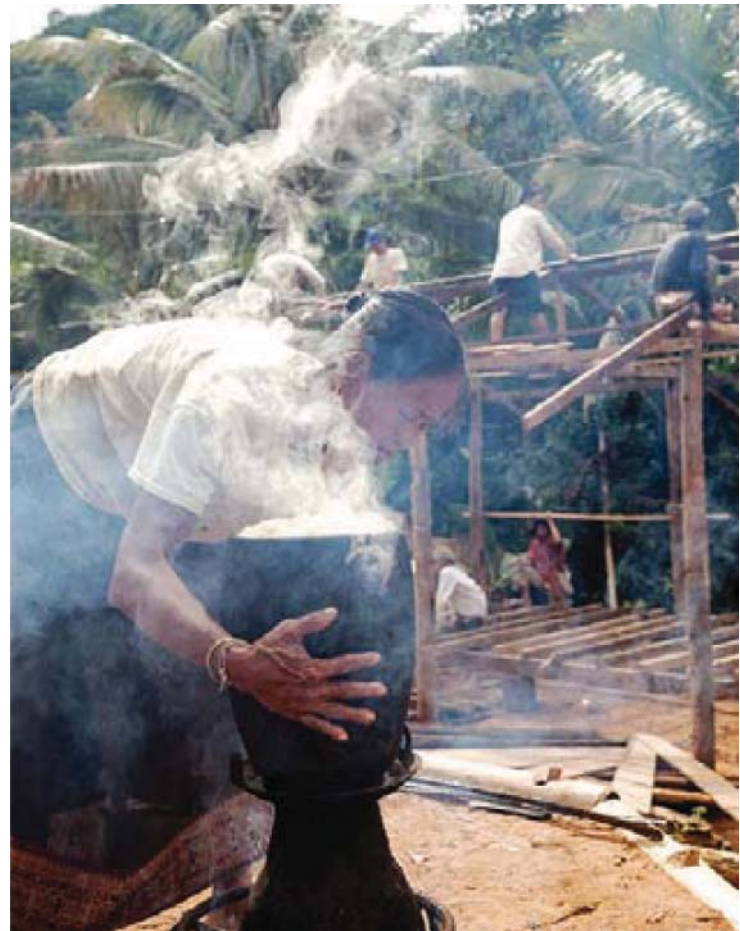
ຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າ ຢູ່ສີ່ແຂວງພາກໃຕ້ ຂອງທະນາຄານໂລກພົບວ່າ ໂດຍສະເລັຍແລ້ວ ຈໍານວນຄອບຄົວທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ແມ່ນມີຄວາມທຸກຍາກ ກວມເອົາອັດຕາສ່ວນທີ່ຫຼາຍກວ່າ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນຢູ່ແຂວງອັດຕະປື ຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ກວມເອົາຈໍານວນ 8% ຊຶ່ງວ່າທັງໝົດນີ້ເປັນຄອບຄົວທີ່ທຸກຍາກ ຢູ່ແຂວງເຊກອງ ແລະ ສະຫວັນນະເຂດ ປະມານ 80 % ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ແມ່ນຖືວ່າເປັນຄອບຄົວ ທີ່ທຸກຍາກຄືກັນ.⁸³

ຈົບຊັ້ນປະຖົມ ແລະ 66% ຂອງຄອບຄົວເຫຼົ່ານັ້ນ ແມ່ນມີລະດັບການບໍລິໂພກ ທີ່ຢູ່ໃກ້ເສັ້ນພາວະວິກິດດ້ານສະບຽງອາຫານ.⁸⁴ ແມ່ຍິງຢູ່ໃນຄອບຄົວທຸກຍາກ ມີລະດັບການສຶກສາ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປາກເວົ້າພາສາລາວ ໜ້ອຍກວ່າຜູ້ຊາຍທີ່ຢູ່ບ້ານດຽວກັນ ອີງຕາມບົດລາຍງານການປະເມີນຄວາມທຸກຍາກແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PPA) ໃນປີ 2006. ບົດລາຍງານຍັງພົບວ່າ ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ແລະ ເດັກ ຍັງມີລະດັບສູງຫຼາຍ, ກັບສະຖິຕິອັດຕາການຕາຍໃນລະດັບປະເທດ.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 9: ຄວາມທຸກຍາກທີ່ຕິດພັນກັບຄົວເຮືອນ ທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ

ໃນທົ່ວປະເທດ ຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ (FHH) ກວມ 10 % ຂອງຈໍານວນຄອບຄົວທັງໝົດ. ໃນນັ້ນ, ລວມມີ 14 % ດຳລົງຊີວິດຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ແລະ 8.7 % ແມ່ນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. ສໍາລັບກຸ່ມຄອບຄົວທີ່ເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ, ມີໜ້ອຍກວ່າ 5 % ທີ່ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນແມ່ຍິງ ແລະ ສະພາບການນີ້ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະແຂວງ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນແຂວງພາກເໜືອກວມເອົາ 3 %, ແຂວງພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ 6 %. ຄວາມເປັນໜ້າຍ ແລະ ຢ່າຮ້າງ ເປັນສາເຫດສໍາຄັນຕົ້ນຕໍ ທີ່ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງກາຍເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ. ໃນນັ້ນ, ຈໍານວນ 20 % ແມ່ນແມ່ຍິງທີ່ສ້າງຄອບຄົວແລ້ວ ແລະ ຄູ່ສົມລົດຍົກຍ້າຍໄປຢູ່ບ່ອນອື່ນ. ແມ່ຍິງທີ່ເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ມັກຈະມີອາຍຸສູງກວ່າຄູ່ສົມລົດຂອງພວກເຂົາ (ໂດຍສະເລັຍອາຍຸທ່າງກັນ ປະມານ 7 ປີ) ແລະ ສ່ວນຫຼາຍມີລະດັບການສຶກສາຕໍ່າກວ່າຄູ່ສົມລົດ (ຖ້າທຽບກັບຄອບຄົວທີ່ຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າ ມີພຽງ 31 % ຂອງຄອບຄົວທີ່ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ, ທີ່ສາມາດອ່ານອອກຂຽນໄດ້).^x

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ລັດຖະບານລາວ 2005.

ພາບໂດຍ : ທະນາຄານໂລກ

ອັດຕາຂອງຄອບຄົວຂາດເຂີນສະບຽງອາຫານ ແມ່ນມີລະດັບການຮູ້ທັງສີ ແລະ ລະດັບການສຶກສາຕໍ່າ. ທັງຜູ້ຊາຍ ແລະ 71 % ຂອງຄອບຄົວທີ່ຂາດເຂີນອາຫານ ແມ່ນມີລະດັບການສຶກສາບໍ່

^{xix} ການຄິດໄລ່ ແມ່ນບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນຈາກການສຳຫຼວດ LECS4 ທີ່ຊື່ໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກໂຕນຂອງລະດັບຄວາມທຸກຍາກ ລະຫວ່າງ FHH ທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າ ລາວ-ໄຕ ຊຶ່ງກວມເອົາ 22 % (ສົມທຽບກັບຜູ້ຊາຍແລ້ວ ຢູ່ໃນລະດັບ 18 %) ແລະ FHH ທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າມົ້ງ-ອົວມຽນ ຊຶ່ງກວມເອົາ 63 % (ສົມທຽບກັບຜູ້ຊາຍຢູ່ໃນລະດັບ 48). ການສຳຫຼວດກຸ່ມຕົວຢ່າງ FHH ທີ່ຖືກຄັດເລືອກຈາກຊົນເຜົ່າຂະໜາດນ້ອຍ, ທີ່ມີງານສຳຫຼວດຕ້ອງມີຄວາມລະມັດລະວັງໃນການວິເຄາະຕົວເລກ ແລະ ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຮັບ.

^{xx} ສໍາລັບຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ FHH, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ໃນບົດລາຍງານຂອງ GOL 2005 ແລະ ບົດລາຍງານຂອງອົງການ FAO ແລະ ກະຊວງ MAF 2010. ຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານັ້ນ ແມ່ນອີງຕາມຂໍ້ມູນຈາກບົດລາຍງານ LECS3 ແລະ LECS4 ສິກປີ 2007/08 ແລະ (Boupha 2004) ແລະ ບົດລາຍງານຜົນການສຳຫຼວດການກະສິກໍາຂອງ ສປປ ລາວ 1998/99 (ໂດຍ MPI ແລະ MAF 2009). ຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ມາຈາກການສຳຫຼວດຈາກ 1,479 ຄອບຄົວ ໃນ 11 ບ້ານ ແຂວງຫວັນນະເຂດ ແລະ ຈໍາປາສັກ ແລະ ໂດຍຜ່ານການທົດລອງພາກສະໜາມ ຢູ່ 10 ບ້ານ ຂອງແຂວງອັດຕະປື ແລະ ເຊກອງ (Sithivong & Sisouvong 2007).

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 10: ການຄົ້ນຄວ້າເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຫຼາຍຂຶ້ນ ກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ຕິດພັນກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ.

ຂໍ້ມູນການຄົ້ນຄວ້າ ກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ຕິດພັນດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໃນ 49 ຊົນເຜົ່າໃນທົ່ວປະເທດ ສປປ ລາວ ຍັງມີຈຳກັດ ພາໃຫ້ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈແບບວິຖີການດຳລົງຊີວິດ, ການປະພຶດຄວາມເຊື່ອຖືທາງສາດສະໜາ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ອາດຈະເປັນປັດໄຈໃນການກຳນົດບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນຊົນເຜົ່າເຫຼົ່ານັ້ນ.

ຄວາມທຸກຍາກ ຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນຢູ່ເຂດພູດອຍທີ່ປະກອບມີຫຼາຍຊົນເຜົ່າ ທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ. ບົດລາຍງານທາງດ້ານຄຸນນະພາບ ທີ່ໄດ້ຮັບການເຜີຍແຜ່ຫວ່າງບໍດົນມານີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຂໍ້ມູນ ແລະ ທັດສະນະຂອງແມ່ຍິງກ່ຽວກັບບົດບາດຂອງແມ່ຍິງ ໃນບ້ານທີ່ມີຄວາມທຸກຍາກທີ່ສຸດຂອງປະເທດ (ໃນນັ້ນ, 56 % ຂອງບ້ານທຸກຍາກ ແມ່ນໃນກຸ່ມມອນ, ຂະແມ, ແລະ ອີກ 17 % ມີງ-ມຽນ):

- ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ, ຜູ້ຊາຍມີໜ້າທີ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໜ້າວຽກທີ່ໜັກໜ່ວງ, ອັນຕະລາຍ, ເຮັດໂດຍລຳພັງ, ເຮັດໃນເວລາກາງຄືນ ແລະ ເປັນວຽກທີ່ຮຽກຮ້ອງເຖິງການນຳໃຊ້ກຳລັງແຮງງານຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແຕ່ສຳເລັດໃນເວລາສັ້ນ. ແມ່ຍິງຈະມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບວຽກປະຈຳວັນທີ່ມີລັກສະນະເປົາ ຊຶ່ງສາມາດເຮັດໄດ້ຄຽງຄູ່ກັບການເບິ່ງແຍງເດັກນ້ອຍໄປນຳ, ວຽກງານທີ່ຕ້ອງໃຊ້ເວລາດົນກວ່າ ແລະ ວຽກງານທີ່ເຮັດເປັນກຸ່ມປະມານສອງຄົນ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ.
- ຂະບວນການຫັນປ່ຽນຈາກລະບົບເສດຖະກິດທຳມະຊາດແບບກຸ່ມຕົນເອງໄປສູ່ລະບົບເສດຖະກິດຕະຫຼາດ ອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ, ຊຶ່ງເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງທີ່ຮີດຄອງປະເພນີ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ຄວາມຈຳກັດທາງຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ເປັນສິ່ງກົດຂວາງພວກເຂົາເຈົ້າຈາກການເຂົ້າເຖິງຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການຜະລິດແບບຕະຫຼາດ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນລະບົບເສດຖະກິດຕະຫຼາດອາດຈະຫຼຸດຜ່ອນຖານະ ແລະ ລະດັບການຕັດສິນບັນຫາຂອງແມ່ຍິງຊົນ ເຜົ່າມອນ, ຂະແມ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ມີສ່ວນພົວພັນໂດຍກົງກັບໄລຍະຮອບວຽນການຜະລິດກະສິກຳເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ ທີ່ອາດເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຕ້ອງເຮັດວຽກແຮງງານ ແລະ ບໍ່ຖືກຮັບຮູ້ຄຸນຄ່າ.
- ໜຶ່ງໃນບົດລາຍງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ທີ່ອ້າງອີງໃນບົດລາຍງານ PPA ພົບວ່າ ແມ່ຍິງຢູ່ໃນບາງຊົນເຜົ່າເປັນຜູ້ປະກອບສ່ວນຕົ້ນຕໍ ໃນການຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອຄວາມຢູ່ລອດຂອງຄອບຄົວ ທີ່ປະສົບບັນຫາຈາກການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ແມ່ຍິງຈຳນວນໜຶ່ງ ເປັນຄົນຊົນເຜົ່າອາຄຳຢູ່ເມືອງລອງ ເປັນຜູ້ວ່າຈາງງານແມ່ຍິງຄົນອື່ນໃຫ້ເປັນກຳມະກອນ ຢ່າງເປັນປົກກະຕິ ແລະ ໃນປະຈຸບັນ ກໍຍັງເຮັດຢູ່ ເຊັ່ນວ່າ: ວ່າຈາງເດັກຍິງຄົນໜຶ່ງຈາກເຜົ່າລາຮູຊີ ຊຶ່ງເຄີຍເປັນໂສເພນີ ແລະ ວ່າຈາງເດັກຍິງຊົນເຜົ່າຂະມຸ ຜູ້ທີ່ເຄີຍໄປຊອກວຽກເຮັດງານທຳຢູ່ປະເທດໄທ.

ບົດລາຍງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າສະບັບອື່ນໆ ຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນຂົງເຂດການສຶກສາ, ສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການອ່ານອອກຂຽນໄດ້. ເດັກຍິງ ແລະ ແມ່ຍິງຢູ່ໃນຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍ ຍັງມີລັກສະນະຫຼ້າຫຼັງກວ່າແມ່ຍິງກຸ່ມດຽວກັນ ເປັນຊົນເຜົ່າ ລາວ-ໄຕ. ສິ່ງນີ້ສ້ອງແສງໃຫ້ເຫັນວ່າ ບັນຫາຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ນອກເໜືອຈາກປັດໄຈຄວາມທຸກຍາກ ຕົວຢ່າງ: ຄວາມຄົບໜ້າກ່ຽວກັບອັດຕາເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງຊົນເຜົ່າ ລາວ-ໄຕ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບສູງກວ່າ ອັດຕາເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ ຫຼື ເດັກຊາຍຈາກຊົນເຜົ່າອື່ນໆ, ເຊັ່ນດຽວກັນ ເດັກຍິງຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນເຜົ່າລາວ-ໄຕ ມີຄວາມຫຼ້າຫຼັງ. ນອກນັ້ນ, ຄວາມແຕກໂຕນັ້ນທາງດ້ານຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ໃນຂະແໜງການສຶກສາໃນເຂດຕົວເມືອງ ແມ່ນມີລັກສະນະບໍ່ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ, ຍົກເວັ້ນພາຍໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າມອນຂະແມ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ອັດຕາເຂົ້າຮຽນໂດຍລວມຂອງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແຕ່ວ່າຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ໃນເຂດຕົວເມືອງມີລະດັບຄວາມແຕກໂຕນັ້ນຫຼາຍກວ່າຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ.

ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ຍັງມີຫຼັກຖານອີກຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ໃນສັງຄົມທີ່ມີລັກສະນະດັງເດີມ ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນຜູ້ນຳ; ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດທາງດ້ານການມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນວຽກງານການພັດທະນາສັງຄົມຂອງແມ່ຍິງທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ຖືກຈຳກັດ. ຕົວຢ່າງ: ກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນເຜົ່າລາວໄຕ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນເຜົ່າຢາວ, ເຜົ່າມົ້ງ ແລະ ເຜົ່າອາຄຳ ທີ່ຜູ້ຊາຍເປັນຜູ້ສືບທອດມູນ (ສົມທຽບກັບເຜົ່າລາວ-ໄຕ ທີ່ນຳໃຊ້ລະບົບສືບມູນຈາກສາຍແມ່ຍິງ). ການຄົ້ນຄວ້າໂຕສະເພາະໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງໃນກຸ່ມນີ້ ຈະບໍ່ມີສິດສູງ, ບໍ່ມີບົດບາດ, ມັກຈະຖືກປະຕິເສດໃນລະດັບການຕັດສິນບັນຫາຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ຖືວ່າເປັນກຸ່ມຄົນທີ່ບໍ່ມີບົດບາດສຳຄັນ ຖ້າທຽບໃສ່ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ.

ນອກຈາກນີ້, ບົດລາຍງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ກ່ຽວກັບຊຸມຊົນຂະມຸ, ລີ້, ຊຶ່ງເປັນຊົນເຜົ່າໜຶ່ງທີ່ຂຶ້ນກັບຊົນເຜົ່າມອນ-ຂະແມ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄົນສ່ວນຫຼາຍໃນຊົນເຜົ່ານີ້ ເຫັນແມ່ຍິງເປັນພຽງຜູ້ລ້ຽງດູເດັກນ້ອຍ, ຜູ້ເບິ່ງແຍງພໍ່, ອ້າຍ, ຜົວ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວຂອງຕົນເອງເທົ່ານັ້ນ. ສ່ວນຫຼາຍແມ່ຍິງບໍ່ມີສິດຄອບຄອງຊັບສິນ ແລະ ຖືກຕັດແຍກອອກຈາກພາລະບົດບາດໃນການເປັນຜູ້ນຳພາ. ໂດຍລວມແລ້ວ ທັງຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ ມີຄວາມຈຳກັດໃນການກຳນົດຮູບແບບວິຖີການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ອຳນາດໃນການຕັດສິນບັນຫາ. ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນ, ແມ່ຍິງຊ້າພັດມີຂໍ້ຈຳກັດເພີ່ມເຕີມທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນທາງວັດຖຸ. ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍເວົ້າວ່າພວກເຂົາມີຄວາມກັງວົນ ແລະ ເຄີຍພົບພໍ້ບັນຫາກ່ຽວກັບເຂົ້າບໍ່ພໍກິນ ຫຼື ບໍ່ກຸ່ມປີ, ບໍ່ມີແຮງງານສຳລັບເຮັດການຜະລິດ, ຄວາມດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ຂາດຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ ໃນຕົນເອງ, ບໍ່ມີຄວາມສະເໝີພາບ ທາງດ້ານຄອບຄອງຊັບສິນ, ຖືກໂດດດຽວ, ບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງກັບຄວາມຕ້ອງການພື້ນຖານຂອງເດັກ, ບໍ່ມີຄວາມສະເໝີພາບພາຍໃນຄອບຄົວຂອງຕົນ ແລະ ບັນຫາການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນພາຍໃນຄອບຄົວ ແລະ ຮີດຄອງປະເພນີ. ນອກຈາກນີ້, ແມ່ຍິງຍັງພົບບັນຫາກ່ຽວກັບການບໍ່ຮູ້ທັງສີ ແລະ ຕົວເລກຊຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາມີຄວາມດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ອ່ອນແອ ເພີ່ມເຕີມອີກ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງພາໃຫ້ເກີດມີຄວາມບໍ່ກ້າສະແດງອອກ, ບໍ່ມີຄວາມກຽມພ້ອມໃນການປັບຕົວ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນເສດຖະກິດຕະຫຼາດ.

ອົງການ UNFPA ລາຍງານວ່າ ຮີດຄອງປະເພນີ ຂອງຊົນເຜົ່າຈຳນວນໜຶ່ງ ເປັນຕົ້ນ ການເກີດລູກຢູ່ບ່າດ້ວຍຕົນເອງ ຫຼື ຕ້ອງເຊັນໄຫວ້ສັດລ້ຽງ ກ່ອນທີ່ຈະໄປໂຮງໝໍ. ຍິງເປັນປັດໄຈຄວາມສ່ຽງເພີ່ມຂຶ້ນ ທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ສະພາບຂອງແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງທີ່ບໍ່ແມ່ນເຜົ່າລາວ-ໄຕ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້ ຄວາມແຕກໂຕນັ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍລະຫວ່າງແມ່ຍິງບັນດາເຜົ່າ ກ່ຽວກັບການເກີດລູກ ເຊັ່ນວ່າ: 1/3 ຂອງເຜົ່າລາວ-ໄຕ ທີ່ເກີດລູກໂດຍມີພໍ່ຊ່ວຍເກີດ, ໃນຂະນະທີ່ເຜົ່າຄະມຸ ມີພຽງ 11%, ເຜົ່າມົ້ງແມ່ນ 7.4 % ແລະ ເຜົ່າອື່ນໆ ກວມເອົາ 5.5 ສ່ວນຮ້ອຍ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ຈຳເປີລຽນ 2006, ຄົງ ແລະ ວານເດີວອນ 2005, ຂວັນວິຈິດ 2010, ທະນາຄານໂລກ 2003 ແລະ ອົງການ UNFPA 2008.

ການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ການພັດທະນາຊົນນະບົດ

ຕະຫຼາດແຮງງານຂອງ ສປປ ລາວ ຍັງເປັນຕະຫຼາດທີ່ບໍ່ທັນເປັນລະບົບ ແລະ ອີງໃສ່ການຜະລິດກະສິກຳເປັນຕົ້ນຕໍ ໝາຍຄວາມວ່າ 71% ຂອງຄົວເຮືອນທັງໝົດ. ໃນນັ້ນ, 40% ຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ເຮັດການຜະລິດກະສິກຳ, ປູກຝັງລ້ຽງສັດ ຫຼື ຫາປາ ເປັນກິດຈະກຳຕົ້ນຕໍ ໃນການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ວຽກງານສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນເປັນເສດຖະກິດຄອບຄົວ.⁸⁵ ໂດຍລວມແລ້ວ ຂະແໜງກະສິກຳ ເປັນຂະແໜງການທີ່ສຳຄັນຕົ້ນຕໍ ສຳລັບການເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກຂອງປະເທດ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບການສ້າງຂີດຄວາມອາດສາມາດດ້ານເສດຖະກິດໃຫ້ກັບແມ່ຍິງ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ຂະແໜງການຜະລິດກະສິກຳຂອງ ສປປ ລາວ ກໍ່ກຳລັງຢູ່ໃນຂະບວນການປ່ຽນແປງການຜະລິດ ໃຫ້ເປັນສິນຄ້າ, ຊາວກະສິກອນສ່ວນຫຼາຍຍິງຄົງເຮັດການຜະລິດແບບກຸ້ມຕີນເອງ ຫຼື ເຮັດການຜະລິດແບບເຄິ່ງກຸ້ມຕີນເອງ ໂດຍມີການແບ່ງງານອີງຕາມບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ທີ່ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະຊົນເຜົ່າ ແລະ ລະດັບຄວາມທຸກຍາກຂອງແຕ່ລະພາກຂອງປະເທດ.

ຜົນຜະລິດກະສິກຳທີ່ມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ແລະ ກາລະໂອກາດ ໃນການຊອກວຽກເຮັດງານທຳຢູ່ຂະແໜງການອື່ນໆ ກໍ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ສິ່ງນີ້ເປັນປັດໄຈກະຕຸກຊຸກຍູ້ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ແລະ ຊົນເຜົ່າຈຳນວນໜຶ່ງ ສາມາດຫຼຸດພົ້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ສາມາດສະໜອງໂອກາດດ້ານເສດຖະກິດໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ. ສຳລັບແມ່ຍິງທີ່ຢູ່ໃນຄອບຄົວທີ່ມີຂໍ້ຈຳກັດດ້ານຊັບສິນ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ຫຼື ພາກສ່ວນທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນ ໃນການເຮັດການຜະລິດ ແລະ ບໍ່ມີທັກສະພື້ນຖານໃນການສ້າງລາຍໄດ້ ຈາກຂະແໜງການອື່ນໆ, ຂະບວນການຜະລິດກະສິກຳໃຫ້ເປັນສິນຄ້າ ອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບ ຕໍ່ແມ່ຍິງເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ອາດຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດມີຄວາມສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ.

ເພື່ອເປັນການຮັບມືກັບການປ່ຽນແປງເຫຼົ່ານີ້, ພາກລັດຕ້ອງສ້າງລະບົບສະຫວັດດີການສັງຄົມ ໃຫ້ຄອບຄຸມໝົດທຸກກຸ່ມຄົນ. ການຫັນປ່ຽນຢ່າງໄວວາ ດັ່ງທີ່ກ່າວມານັ້ນ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດມີປະກົດການຫຍໍ້ຫຍຸ້ງໃນສັງຄົມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຊັບພະຍາກອນທາງສັງຄົມ ແລະ ກິນໄກຕອບຮັບຕາມຮີດຄອງປະເພນີ ມີຄວາມເຄັ່ງຕຶງ. ການຫັນປ່ຽນມາເປັນເສດຖະກິດຕະຫຼາດ ມີຄວາມສັບສົນຫຍຸ້ງຍາກ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນກຸ່ມແມ່ຍິງທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ

ຮູບພາບ ໂດຍ: ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ

ຊຶ່ງວ່າພວກເຂົາມີຂໍ້ຈຳກັດ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ພາສາປາກເວົ້າ, ຄວາມຮູ້ດ້ານວິຊາການ ແລະ ບໍ່ມີປະສົບການໃນການດຳເນີນທຸລະກິດ ສິ່ງເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາ ບໍ່ມີຄວາມກຽມພ້ອມໃນເຂົ້າສູ່ເສດຖະກິດແບບລະບົບກິນໂກການຕະຫຼາດ.⁸⁶

ຊັບສິນ - ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ກັບການແບ່ງງານຕາມຮີດຄອງປະເພນີ

ຄອບຄົວຊາວນາສ່ວນໃຫຍ່ ຍັງຍຶດຖືຮູບແບບວິຖີການຈັດສັນແຮງງານຂອງ ຊາຍ-ຍິງ ອີງຕາມໜ້າວຽກທີ່ຕິດພັນກັບການປູກຝັງ ແລະ ລ້ຽງສັດ ເຖິງແມ່ນວ່າ ວິທີການນີ້ ໄດ້ຮັບການປ່ຽນແປງແລ້ວ ໃນບາງເຂດທີ່ມີວິຖີການດຳລົງຊີວິດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ໃນບ່ອນທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍເພີ່ມຂຶ້ນ.

ຕາມຮີດຄອງປະເພນີແລ້ວ, ແມ່ຍິງມີພາລະບົດບາດທີ່ຕິດພັນກັບການເຮັດໄຮ່ເຮັດສວນ (ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນການປູກຝັງ, ບົວລະບັດ ແລະ ເກັບກູ້ຜົນຜະລິດ) ແລະ ເບິ່ງແຍງສັດລ້ຽງ. ສ່ວນຜູ້ຊາຍ ແມ່ນຮັບຜິດຊອບວຽກງານສະເພາະດ້ານທີ່ຕິດພັນກັບການກະສິກຳ ເຊັ່ນ: ຄາດໄຖ, ກໍ່ສ້າງເຂື່ອນກັນນ້ຳ ແລະ ກະກຽມເມັດພັນ. ຫຼາຍຄອບຄົວຖືເອົາການລ້ຽງສັດ ເປັນແຫຼ່ງລາຍຮັບຕົ້ນຕໍ ແລະ ສຳລັບການບໍລິໂພກພາຍໃນຄອບຄົວ ແມ່ຍິງເປັນພາກສ່ວນທີ່ຮັບຜິດຊອບລ້ຽງໝູ, ເປັດໄກ່ ແລະ ແບ້. ສ່ວນຜູ້ຊາຍເປັນພາກສ່ວນຮັບຜິດຊອບລ້ຽງສັດທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ກວ່າ ເຊັ່ນ: ງົວ ແລະ ຄວາຍ.⁸⁷ ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ເຂດທີ່ງຽງ ຫຼື ພູດອຍກໍ່ຄືກັນ ຖ້າເວົ້າເຖິງການຕັດສິນບັນຫາກ່ຽວກັບຊົນລະປະທານ ຫຼື ການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງນ້ຳ ແມ່ນຖືວ່າເປັນໜ້າວຽກຂອງຜູ້ຊາຍ ເຖິງແມ່ນວ່າ ແມ່ຍິງຈະເປັນຜູ້ຈັດການຕົ້ນຕໍ ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ນ້ຳພາຍໃນຄອບຄົວກໍ່ຕາມ. ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ໂຄງການຊົນລະປະທານໂຄງການໜຶ່ງທີ່ປະສົບຜົນສຳ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ເລັດສູງສຸດ ໃນດ້ານການບຸກລະດົມຊຸມຊົນ, ແຕ່ຕົວແທນແມ່ຍິງທີ່ເປັນສະມາຊິກກຸ່ມຜູ້ໃຊ້ນໍ້າ ພາຍໃຕ້ໂຄງການດັ່ງກ່າວນັ້ນ ມີພຽງ 35% ເທົ່ານັ້ນ ທຽບໃສ່ຄາດໝາຍທີ່ຖືກຕັ້ງໄວ້ ແມ່ນ 50%⁸⁸ ປະກົດການນີ້ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນວ່າ ແມ່ຍິງຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດດ້ານກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະ “ຄວາມຈຳກັດດ້ານເວລາ” ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາມີຫຼາຍໜ້າວຽກທີ່ຕ້ອງໄດ້ປະຕິບັດ.

ນອກນັ້ນ, ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ກັບການແບ່ງງານຕາມເຮືອນຂອງປະເພນີ ຍັງສະແດງອອກໃນຂະແໜງການປະມົງ. ການລ້ຽງປາໃນໜອງ ແລະ ການລ້ຽງປາໃນນາເຂົ້າ ມີບົດບາດສໍາຄັນຫຼາຍຂຶ້ນ ໃນໄລຍະຫຼາຍທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ. ພາລະບົດບາດສ່ວນໃຫຍ່ຂອງແມ່ຍິງໃນຂະແໜງການປະມົງ ແມ່ນການລ້ຽງປາໃນໜອງ ແລະ ການລ້ຽງໃນນາເຂົ້າ ສ່ວນຜູ້ຊາຍມີພາລະບົດບາດໃນການຫາປາຕາມທໍາມະຊາດ ຕາມລໍາແມ່ນໍ້າຂອງ ແລະ ແມ່ນໍ້າລຳເຊອື່ນໆ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ແມ່ຍິງຍັງເປັນພາກສ່ວນທີ່ມີພາລະບົດບາດສໍາຄັນໃນການແປຮູບ ແລະ ຄໍາຂາຍປາ.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 11: ‘ຄວາມຈຳກັດດ້ານເວລາ’ ເປັນສິ່ງກົດ ຂວາງໃຫ້ແມ່ຍິງ ຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ

ພາລະບົດບາດຂອງແມ່ຍິງຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ມີລັກສະນະຕາຍຕົວ ແມ່ນໜຶ່ງໃນສິ່ງກົດຂວາງທີ່ສໍາຄັນຂອງແມ່ຍິງ ໃນການຈັດສັນເວລາຂອງພວກເຂົາ ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຄອບຄົວ ແລະ ການຜະລິດທີ່ມີລາຍໄດ້ ແລະ ບໍ່ມີລາຍໄດ້. ສິ່ງນີ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີ “ຄວາມຈຳກັດດ້ານເວລາ”. ກິດຈະກຳພາຍໃນຄອບຄົວ ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ເວລາຫຼາຍ ແລະ ເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຄວາມເໝືອນລ້າ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນວຽກຕັກນໍ້າ, ຫາພືນ ຊຶ່ງລວນແລ້ວແຕ່ຖືວ່າເປັນໜ້າວຽກລວມ ສໍາລັບສະມາຊິກຂອງຄອບຄົວທີ່ເປັນເພດຍິງ ແລະ ໜ້າວຽກເຫຼົ່ານີ້ມີຄວາມໜັກໜ່ວງຫຼາຍ ໂດຍສະເພາະ ຢູ່ເຂດຊຸມຊົນທີ່ບໍ່ມີພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ເຊັ່ນ: ລະບົບນໍ້າປະປາ ແລະ ຕາໜ່າງໄຟຟ້າ.

ພາລະແບກທາບທີ່ຕິດພັນກັບວຽກພາຍໃນຄອບຄົວ ອາດສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງແມ່ຍິງ ຊຶ່ງສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ໂອກາດເຫຼົ່ານີ້ ມັກຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການເອົາໃຈໃສ່ ກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍການສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນຂົງເຂດການຈ້າງງານ ຍ້ອນວ່າ: (1) ແມ່ຍິງມີພາລະແບກທາບດ້ານເວລາທີ່ຕ້ອງໃຊ້ເຂົ້າໃນການເຮັດວຽກເຮືອນ ໂດຍບໍ່ມີລາຍໄດ້ທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ບໍ່ມີແຮງງານທົດແທນ ເຊັ່ນ: ວຽກເບິ່ງແຍງລູກນ້ອຍ ຫຼື ເກີດລູກ ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຖືວ່າເປັນສິ່ງກົດຂວາງ ແລະ ຂໍ້ຈຳກັດອັນຕົ້ນຕໍ ທີ່ເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໂອກາດການຈ້າງງານທີ່ມີລາຍໄດ້. (2) ຄວາມທຸກຍາກດ້ານເວລາຂອງແມ່ຍິງກາຍເປັນປັດໄຈປະກອບສ່ວນ ທີ່ເຮັດໃຫ້ບໍ່ມີຄວາມສະເໝີພາບດ້ານໂອກາດສໍາລັບການສຶກສາ ຊຶ່ງກາຍເປັນສິ່ງກົດຂວາງແມ່ຍິງໃນການຮຽນຮູ້ເອົາເຕັກນິກວິຊາການເພື່ອໃຊ້ເຂົ້າໃນການຊອກວຽກທີ່ມີລາຍໄດ້. ໃນຂະນະທີ່ຜູ້ຊາຍບໍ່ສາມາດເປັນແຮງງານທົດແທນໃນການເຮັດວຽກເຮືອນ, ເດັກຍິງສ່ວນຫຼາຍຈະເປັນພາກສ່ວນທີ່ຮັບຜິດຊອບພາລະແບກທາບຕໍ່ຈາກແມ່ຂອງພວກເຂົາ (ສ່ວນຫຼາຍເດັກຊາຍເຮັດວຽກຢູ່ຕາມທົ່ງໄຮ່ທົ່ງນາ ແລະ ເຮັດວຽກໃນໄລຍະເວລາທີ່ສັ້ນກວ່າ). ສິ່ງນີ້ປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ອັດຕາເຂົ້າຮຽນ ແລະ ຄວາມຮອບຮູ້ຂອງເດັກຍິງ ມີໜ້ອຍລົງ ແລະ ສົ່ງຜົນສະທ້ອນໃຫ້ພວກເຂົາ ກາຍເປັນກຸ່ມຄົນທີ່ມີຄວາມອ່ອນແອ ໃນຕະຫຼາດແຮງງານໄດ້.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ອົງການ FAO, ອົງການ IFAD ແລະ ອົງການ ILO 2010

ທັງຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ ເປັນຜູ້ເກັບ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້. ປ່າໄມ້ເປັນແຫຼ່ງສະບຽງອາຫານຂອງຄອບຄົວ ໂດຍສະເພາະແມ່ນລະຫວ່າງລະດູການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ເປັນແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທາງເສດຖະກິດທີ່ສໍາຄັນ. ອີງຕາມເຮືອນຂອງປະເພນີແລ້ວ, ແມ່ຍິງເປັນພາກສ່ວນທີ່ຮັບຜິດຊອບເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ເຊັ່ນ: ໜໍ່ໄມ້, ຮາກໄມ້, ຜັກຕາມທໍາມະຊາດ, ເຫັດ, ໝາກໄມ້, ນໍ້າເຜິ້ງ ແລະ ແມງໄມ້, ສ່ວນຜູ້ຊາຍເປັນພາກສ່ວນ ຮັບຜິດຊອບລ່າສັດ. ແມ່ຍິງເປັນພາກສ່ວນຮັບຜິດຊອບສໍາຄັນຕົ້ນຕໍ ທາງດ້ານເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະ ຜະລິດຕະພັນຈາກປ່າໄມ້ ຍ້ອນວ່າສິ່ງທີ່ພວກເຂົາເກັບມາ ແມ່ນເປັນສ່ວນປະກອບທີ່ສໍາຄັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານຂອງຄອບຄົວ.⁸⁹ ສະນັ້ນ, ຍ້ອນການຄຸ້ມຄອງການຕັດໄມ້ທໍາລາຍປ່າ ແລະ ບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງດິນປ່າ ຍັງເຮັດບໍ່ທັນໄດ້ດີ, ແມ່ຍິງທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາໃຊ້ເວລາຫຼາຍຂຶ້ນ ໃນການຊອກຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ເພື່ອໃຊ້ເປັນສະບຽງອາຫານ.⁹⁰ ສິ່ງນີ້ ແມ່ນບັນຫາສໍາຄັນ ຊຶ່ງພົວພັນກ່ຽວກັບ ຂະບວນການສົ່ງເສີມເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ໃຫ້ເປັນສິນຄ້າ ຍ້ອນວ່າເຄື່ອງປ່າຂອງດົງກວມເອົາ 46-60% ຂອງລາຍໄດ້ທັງໝົດຂອງຄອບຄົວ ເຜົ່າຢູ່ເຂດພູດອຍ ແລະ ຕົວເລກນີ້ ເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 80% ສໍາລັບປະຊາຊົນຢູ່ເຂດທີ່ມີລະດັບສູງທາງດ້ານຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຫ່າງໄກສອກຫຼີກ. ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຄອບຄົວທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ ຊຶ່ງເປັນພາກສ່ວນເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາຂະໜາດນ້ອຍ ຢູ່ຕາມພູດອຍທີ່ແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ອາໄສຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ເປັນຕົ້ນຕໍ ໃນການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ສ້າງລາຍໄດ້, ຖ້າສົມທຽບກັບຄອບຄົວຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ.⁹¹

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 12: ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ເນັ້ນໜັກໃສ່ຂະແໜງການກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້

ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ການເຊື່ອມສານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນຂະແໜງກະສິກໍາ-ປ່າໄມ້ ປີ 2009 ປະກອບມີ 6 ບຸລິມະສິດຕົ້ນຕໍ ຄືດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- i.) ຍົກລະດັບຂີດຄວາມອາດສາມາດໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ບຸກຄະລາກອນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບວຽກງານການສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ພາຍໃນກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ (MAF) ແລະ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆອ້ອມຂ້າງ ແລະ ປັບປຸງແຜນງານຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນທຸກໆລະດັບ.
- ii.) ເສີມສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບ ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ເພີ່ມລະດັບຄວາມຕອບຮັບຂອງພະນັກງານລັດຖະກອນພາຍໃນກະຊວງ ໃນທຸກໆລະດັບ.
- iii.) ເຊື່ອມສານວຽກງານການວິເຄາະບັນຫາບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສະຖິຕິ/ຕົວເລກ/ຂໍ້ມູນແຍກເພດເຂົ້າໃນການຂະບວນການວາງແຜນຂອງກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້.
- iv.) ຍົກລະດັບທາງດ້ານການສຶກສາ, ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ແລະ ທັກສະຕົ້ນຕໍຂອງແມ່ຍິງພາຍໃນກະຊວງ ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາສາມາດມີຄວາມກ້າວໜ້າ ຢູ່ໃນທຸກໆລະດັບ.

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສຳລັບແມ່ຍິງ

- v.) ບັບປຸງລະບົບການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ຄວບຄຸມຊັບພະຍາກອນ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງຢູ່ເຊດຊົນນະບົດ. ແລະ
- vi.) ບັບປຸງສາຍພົວພັນການຮ່ວມມືກັບອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆ ທີ່ເຮັດວຽກງານສົ່ງເສີມຄວາມກ່າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນຂະແໜງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້.

ບຸລິມະສິດເຫຼົ່ານີ້ ຖືກລວມເຂົ້າໃນແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບການພັດທະນາຂະແໜງກະສິກຳ ປີ 2011-15. ເຊັ່ນດຽວກັນ, ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ຄັ້ງທີ 7 ປີ 2010-15 ກໍ່ລວມເອົາຄາດໝາຍການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນຄາດໝາຍເພີ່ມອັດຕາສ່ວນຕົວເລກຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ, ການຜະລິດກະສິກຳ, ການແປຮູບໃຫ້ເປັນສິນຄ້າ, ຫັດຖະກຳ ແລະ ການບໍລິການ ໃຫ້ໄດ້ 20% ແລະ ຄາດໝາຍອື່ນໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເພີ່ມອັດສ່ວນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນຂະບວນການວາງແຜນ ແລະ ກຳນົດນະໂຍບາຍ.

ກະຊວງກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ລະດັບສູນກາງ ແລະ ແຂວງ ຕ້ອງໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ເຂົ້າໃນວຽກງານການສ້າງຂີດຄວາມອາດສາມາດຂອງພະນັກງານຂອງຕົນ ໃນດ້ານການວິເຄາະກ່ຽວກັບການເຊື່ອມສານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນການວາງແຜນ, ເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ບັນທຶກສະຖິຕິ ແຍກເພດ. ການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກເອດີບີ ໂດຍຜ່ານໂຄງການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານວິຊາການ (TA) ທີ່ກຳລັງໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຢູ່ພາຍໃນກະຊວງກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ໃນປະຈຸບັນ ກໍ່ເປັນອີກໜຶ່ງກິດຈະກຳ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນວຽກງານນີ້. ເຄື່ອງມື ແລະ ວິທີການທີ່ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຜ່ານ TA ດັ່ງກ່າວນັ້ນ ຈະໄດ້ຮັບການເຊື່ອມສານ ແລະ ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳໂຄງການອື່ນໆ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ ພາຍໃຕ້ທິດຊີ້ນຳ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໂດຍກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ 2009 ແລະ ເອດີບີ 2011f.

ຮູບພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ການເຂົ້າເຖິງ ກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນ: ຮີດຄອງປະເພນີ ຈຳນວນໜຶ່ງຍັງເປັນອຸປະສັກ

ການເຂົ້າເຖິງກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະ ສິ່ງປຸກສ້າງ ແມ່ນພາກສ່ວນໜຶ່ງໃນປັດໄຈຕົ້ນຕໍ ໃນການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການສ້າງຂີດຄວາມສາມາດຂອງແມ່ຍິງ.⁹² ກຳມະສິດທາງດ້ານຊັບສິນ ເປັນປັດໄຈປະກອບສ່ວນທີ່ສຳຄັນໃນການດຳລົງຊີວິດ, ເປັນສິ່ງຄ້ຳປະກັນທາງເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ການລົບລ້າງ

ຄວາມທຸກຍາກຂອງແມ່ຍິງ. ເວົ້າລວມແລ້ວ, ການຖືຄອງກຳມະສິດເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນຊ່ວຍເພີ່ມອັດຕາການຢູ່ລອດຂອງເດັກ, ອັດຕາເຂົ້າຮຽນ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງການເບິ່ງແຍງສຸຂະພາບ ແລະ ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະກາຍເປັນຄອບຄົວທຸກຍາກ ແລະ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດມີການຢ່າຮ້າງ, ປະລະຫຼືຄວາມເຈັບປ່ວຍອື່ນໆ. ນອກນັ້ນ, ມັນຍັງເປັນສິ່ງກະຕຸກຊຸກຍູ້ທີ່ສຳຄັນ ໃນການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ການຫັນປ່ຽນເປັນລະບົບເສດຖະກິດຕະຫຼາດ ຍ້ອນວ່າການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ຖືຄອງກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນ ສາມາດປ່ຽນເປັນແຫຼ່ງທຶນ ສຳລັບການລົງທຶນ (ເຊັ່ນວ່າ ໃຊ້ເປັນບ່ອນຜະລິດກະສິກຳເພື່ອເປັນສິນຄ້າ) ແລະ ຍັງສາມາດປ່ຽນສິ່ງຄ້ຳປະກັນສຳລັບການລົງທຶນອື່ນໆ ທີ່ບໍ່ແມ່ນການຜະລິດກະສິກຳ.⁹³

ໃນ ສປປ ລາວ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ມີສິດເສລີພາບເທົ່າທຽມກັນ ພາຍໃຕ້ລະບຽບກົດໝາຍກ່ຽວກັບການຄອບຄອງທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນ ແລະ ສິດໃນການສືບທອດມູນມໍລະດົກ. ກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນ ລະບຸໄວ້ວ່າ “ຊັບສິນໃດໜຶ່ງທີ່ໄດ້ຮັບ ແລະ ຖືຄອງກຳມະສິດກ່ອນສົມລົດ ບໍ່ວ່າຈະໄດ້ຮັບຜ່ານທາງການສືບທອດມູນມໍລະດົກ ຫຼື ມອບໃຫ້ຄູ່ສົມລົດເປັນການສະເພາະ ແມ່ນບໍ່ຖືວ່າເປັນສິນສົມສ້າງ”.⁹⁴ ທີ່ດິນທີ່ໄດ້ຮັບໃນໄລຍະສົມລົດຕ້ອງອອກໃບຕາດິນນຳໃຊ້ຮ່ວມກັນ ຫຼື ອອກຊື່ຮ່ວມກັນ ໂດຍມີສອງລາຍເຊັນທັງຂອງເມຍ ແລະ ຜົວ. ອີງຕາມດຳລັດເລກທີ 192 ຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ປີ 2005 ກ່ຽວກັບການຊົດເຊີຍ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຄືນໃໝ່ ຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການພັດທະນາ ລະບຸໄວ້ວ່າ “ແຕ່ລະບຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ, ໂດຍບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນ, ຈະມີສິດໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ສຳລັບຊັບສິນທີ່ສູນເສຍ ໃນອັດຕາທົດແທນຄືນ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານອື່ນໆ ໃນໄລຍະຂ້າມຜ່ານ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບພື້ນຟູທາງດ້ານເສດຖະກິດ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ພວກເຂົາບໍ່ມີການດຳລົງຊີວິດທີ່ຮ້າຍແຮງລົງກວ່າເກົ່າ ຍ້ອນຜົນກະທົບທາງລົບຈາກໂຄງການພັດທະນາ.”⁹⁵

ລະດັບຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງແມ່ຍິງ ໄດ້ຮັບການປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນເທື່ອລະກ້າວ ຊຶ່ງເປັນຜົນປະໂຫຍດອັນໜຶ່ງ ຈາກການຖືສິດຄອບຄອງທີ່ດິນ ຫຼື ຮ່ວມກຳມະສິດຄອບຄອງທີ່ດິນ. ແຕ່ວ່າ ອີງຕາມສະຖິຕິ ຈົນເຖິງປະຈຸບັນ ມີພຽງໜຶ່ງສ່ວນສາມຂອງປະຊາຊົນ ພາຍໃນປະເທດ ຫຼື ປະມານ 1.6 ລ້ານຕອນ ທີ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນທີ່ດິນ ຊຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ເປັນພາກສ່ວນທີ່ຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ຊານເມືອງທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ຂອງລັດ ຍັງບໍ່ໄດ້ຖືກກຳນົດໃນແຜນທີ່ນຳໃຊ້ ແລະ ບໍ່ຖືກຂຶ້ນທະບຽນ. ຜູ້ນຳໃຊ້ທີ່ດິນທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີໃບຕາດິນຢ່າງຖືກຕ້ອງ ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດຈະຖືກຍົກຍ້າຍ ຫຼື ຖືກຍຶດທີ່ດິນໂດຍ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ບໍ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ.

ນອກນັ້ນ ທັງຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງລ້ວນແຕ່ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນງານທີ່ຕິດພັນກັບການລວມບ້ານ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຄືນໃໝ່. ໃນຂະນະທີ່ປະເທດຊາດກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ເຂົ້າໃນການພັດທະນາປະເທດ, ໂຄງການພັດທະນາ ຫຼື ໂຄງການລົງທຶນຈຳນວນໜຶ່ງ (ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນໂຄງການໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ, ຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການຜະລິດກະສິກຳໃຫ້ເປັນສິນຄ້າ) ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຍົກຍ້າຍ ແລະ ຕັ້ງຖິ່ນຖານຄືນໃໝ່ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ລັດຖະບານ ມີນະໂຍບາຍແລ້ວ ກ່ຽວກັບບັນຫານີ້ (ດຳລັດ 192). ແຕ່ວ່າຂອດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍ ຍັງບໍ່ທັນມີລັກສະນະເປັນເອກະພາບກັນ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້ ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານກ່ຽວກັບການໂຮມບ້ານເຂົ້າກັນ ມີຜົນສະທ້ອນຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ກ່ຽວພັນກັບຂັ້ນຕອນການຍົກຍ້າຍທາງວັດຖຸ ແລະ ຂັ້ນຕອນການປົກຄອງ. ແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນມີຄວາມສ່ຽງສູງ ທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທາງລົບ ເຊັ່ນ: ສູນເສຍທີ່ດິນ, ສູນເສຍສິດນຳໃຊ້, ບໍ່ຖືກເອົາໃຈໃສ່ຈາກຕົວແທນຜູ້ຜະລິດກະສິກຳ, ປະລະການຮຽນ ແລະ ມີພາລະດ້ານແຮງງານຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ໂດຍມີຄວາມຕ້ອງການຈ້າງງານສູງຂຶ້ນ ຫຼື ໂດຍ

ຜ່ານທາງການເຮັດວຽກເປັນໂສເພນີ ຫຼື ເຄື່ອນຍ້າຍຂ້າມຊາຍແດນ ເພື່ອໄປຂາຍແຮງງານຢູ່ປະເທດອື່ນໆ.⁹⁶ ບົດລາຍງານຂອງອົງການ UNIAIP ໃນປີ 2008 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຈຳນວນແມ່ຍິງທີ່ມາຈາກບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍ ຕົກເປັນເຫຍື່ອການຄ້າຂາຍມະນຸດ ມີຈຳນວນສູງທີ່ສຸດ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມດ້ານກຳລັງແຮງງານ

ບົດລາຍງານການສຳຫຼວດພົນລະເມືອງສະບັບລ່າສຸດ ລະບຸວ່າ ມີພຽງປະມານ 6 % ຂອງປະຊາກອນທັງໝົດ ຫຼື ປະມານ 13 % ຂອງກຳລັງແຮງງານທັງໝົດ ທີ່ສັງກັດອົງການຈັດຕັ້ງພາກລັດ.^{xxi} ເຖິງແມ່ນວ່າ ກຳລັງແຮງງານທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ພາກລັດ ມີຈຳນວນສູງກວ່າກຳລັງແຮງງານທີ່ເຮັດຢູ່ໃນພາກເອກະຊົນກໍຕາມ, ການພັດທະນາພາກເອກະຊົນ ຈະເປັນປັດໄຈຂັບເຄື່ອນການເຕີບໂຕຂອງເສດຖະກິດ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7. ດັ່ງນັ້ນ ອັດຕາສ່ວນການມີສ່ວນຮ່ວມສະເລ່ຍ ຂອງກຳລັງແຮງງານທັງຊາຍ ແລະ ຍິງ ມີຈຳນວນເກືອບເທົ່າກັນ (ສຳລັບ ເກນອາຍຸ 15- 64 ອັດຕາການມີສ່ວນຮ່ວມຢູ່ໃນລະດັບ 79.5% ຂອງຈຳນວນແມ່ຍິງທັງໝົດ ແລະ 81% ຂອງຈຳນວນຜູ້ຊາຍທັງໝົດ) ແລະ ເຂດຕົວເມືອງ ມີລະດັບສູງກວ່າເຂດຊົນນະບົດ.⁹⁷

ຕາຕະລາງ 16: ການເຂົ້າຮ່ວມດ້ານກຳລັງແຮງງານຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໃນເກນອາຍຸ 15-64

ການສຳຫຼວດພົນລະເມືອງປີ 1995			ການສຳຫຼວດພົນລະເມືອງປີ 2005					
ລວມ	ຕົວເມືອງ	ຊົນນະບົດ	ລວມ	ຕົວເມືອງ	ຊົນນະບົດ	ຊົນນະບົດ	ມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງ	ຊົນນະບົດທີ່ບໍ່ມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງ
ແມ່ຍິງ	83.1	61.1	88.1	79.5	64.2	86.4	85.5	88.5
ຜູ້ຊາຍ	83.5	69.8	86.5	81.0	71.0	85.9	85.1	87.9
ລວມ	83.3	65.4	87.4	80.3	67.5	86.1	85.3	88.2

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: GOL 1995 ແລະ 2005.

ອີງຕາມແຕ່ລະໜວດສະຖານທີ່ ແລະ ເກນອາຍຸທັງໝົດ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ອັດຕາສ່ວນຂອງເດັກຍິງທີ່ຢູ່ໃນເກນອາຍຸກຳລັງແຮງງານ ມີຈຳນວນສູງກວ່າອັດຕາສ່ວນຂອງເດັກຊາຍ ທີ່ຢູ່ໃນເກນອາຍຸກຳລັງແຮງງານ. ຢູ່ໃນເຂດຕົວເມືອງ, ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ປະມານ 40 % ຂອງເດັກຍິງ ເກນອາຍຸ 15-19 ເຮັດວຽກເປັນກຳລັງແຮງງານ;

ທຽບກັບເດັກຊາຍໃນເກນອາຍຸດຽວກັນ ມີພຽງ 28%.⁹⁵ ສິ່ງນີ້ອາດເກີດຂຶ້ນຍ້ອນວ່າ ອັດຕາເຂົ້າຮຽນຂຶ້ນມັດທະຍົມ ແລະ ການສຶກສາຂັ້ນສູງຂອງເດັກຊາຍຢູ່ລະດັບສູງ, ໃນຂະນະທີ່ອັດຕາສ້າງຄອບຄົວຂອງເດັກຍິງຢູ່ໃນລະດັບສູງ ໂດຍສະເພາະເດັກຍິງຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ.

^{xxi} “ຂະແໜງການທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ” ໃນເອກະສານນີ້ ໝາຍເຖິງບຸກຄົນຜູ້ທີ່ເປັນ “ຜູ້ເຮັດວຽກໃຫ້ໂດຍຕົນເອງ” ຫຼື “ຜູ້ເຮັດວຽກໃຫ້ຄອບຄົວໂດຍບໍ່ມີຄຳຈ້າງ”. ຂຶ້ນກັບແຕ່ລະຄຳນິຍາມ, ບຸກຄົນທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດພາກເອກະຊົນ ຄວນຈະຖືວ່າເປັນບຸກຄົນທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຂະແໜງການທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດເຊັ່ນກັນ (GOL, 2005).

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສູງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ຕາຕະລາງ 17: ຕົວເລກເດັກນ້ອຍ ແລະ ຊາວໜຸ່ມທີ່ຖືກຈ້າງງານ, ແຍກຕາມເພດ, ເກນອາຍຸ ແລະ ສະຖານທີ່

ເຂດຕົວເມືອງ			ເຂດຊົນະບົດທີ່ມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງ		ເຂດຊົນະບົດທີ່ບໍ່ມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງ	
ເກນອາຍຸ	ເພດຊາຍ	ເພດຍິງ	ເພດຍິງ	ເພດຊາຍ	ເພດຊາຍ	ເພດຍິງ
10-14	3.8	6.3	14.0	22.1	23.0	36.0
15-19	27.5	38.6	52.2	70.7	61.7	81.7

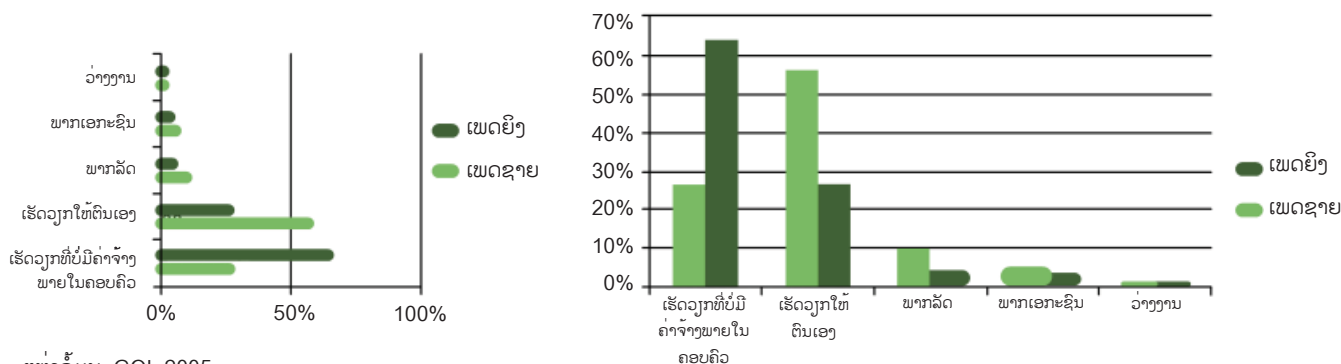
ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ບົດລາຍງານການສໍາຫຼວດພົນລະເມືອງ 2005.

ວຽກພາຍໃນຄອບຄົວທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງ ເປັນເລື່ອງປົກກະຕິ ສໍາລັບ ແມ່ຍິງຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍ. ກໍາລັງແຮງງານສ່ວນໃຫ່ຍ, ລວມທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ, ເປັນກໍາລັງແຮງງານທີ່ຈ້າງງານຕົນເອງ ແຕ່ວ່າໃນນັ້ນ, ມີຄວາມແຕກໂຕນດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ກ່ຽວກັບຮູບແບບ ແລະ ຄ່າຕອບແທນການຈ້າງງານ. ບົດລາຍງານການສໍາຫຼວດປະຊາກອນ ປີ 2005 ລະບຸໄວ້ວ່າ ຫຼາຍກວ່າ 64% ຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງທີ່ຢູ່ໃນເກນອາຍຸກໍາລັງແຮງງານ ເປັນ “ຜູ້ເຮັດວຽກທີ່ບໍ່ມີຄ່າຈ້າງ” ທຽບໃສ່ຜູ້ຊາຍ ແລະ ເດັກຊາຍທີ່ຢູ່ໃນເກນອາຍຸດຽວກັນ ມີພຽງ 27%. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ຜູ້ຊາຍ

ແລະ ເດັກຊາຍຈໍານວນຫຼາຍກວ່າ 56% ໄດ້ຖືກຈັດເຂົ້າກຸ່ມ “ຄົນທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຕົນເອງ” ໝາຍເຖິງ ພາກສ່ວນທີ່ດໍາເນີນວິສາຫະກິດຂອງຕົນເອງ, ທຽບໃສ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ຊຶ່ງມີພຽງ 26%.

ໂດຍສະເລັຍແລ້ວ, ໃນແຕ່ລະມື້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ເຮັດວຽກຫຼາຍຊົ່ວໂມງ ກວ່າຜູ້ຊາຍ ແລະ ເດັກຊາຍ. ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ບວກໃສ່ວຽກເຮືອນ ເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກຄອບຄົວເພດຍິງ ຕ້ອງໃຊ້ເວລາ 6.4 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້ ໃນການເຮັດວຽກ, ທຽບໃສ່ສະມາຊິກຄອບຄົວເພດຊາຍ ທີ່ໃຊ້ເວລາ 5.2 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້.

ແຜນວາດ 8 ແລະ 9: ຕົວເລກການຈ້າງງານຂອງປະຊາກອນໃນເກນອາຍຸທີ່ເປັນກໍາລັງແຮງງານແຕ່ 10 ປີຂຶ້ນໄປ, ແຍກຕາມເພດ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: GOL 2005

ຮອງຈາກຂະແໜງກະສິກໍາ, ບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວນັ້ນ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ 15% ຂອງແມ່ຍິງເຮັດວຽກໃນຂະແໜງການບໍລິການ ແລະ ອີກ 6% ເຮັດວຽກໃນຂະແໜງອຸດສາຫະກໍາຕັດຫຍິບ ແລະ ການຜະລິດເພື່ອສົ່ງອອກ. ຈໍານວນໜ້ອຍກວ່າ 1% ເຮັດວຽກໃນຂະແໜງຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ໄຟຟ້າ, ນໍ້າປະປາ ແລະ ກໍ່ສ້າງ. ໂດຍລວມແລ້ວ, ໃນໄລຍະແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດຜ່ານມາ, ສປປ ລາວ

ມີອັດຕາການຈ້າງງານ ທີ່ຢູ່ໃນບາດກ້າວຂະຍາຍຕົວ. ຄາດໝາຍການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ທີ່ລະບຸໄວ້ໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 6 ສໍາເລັດເກີນຄາດໝາຍ 18% ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນການຈ້າງງານໃນຂະແໜງການບໍລິການ, ຮອງລົງມາ ແມ່ນຂະແໜງອຸດສາຫະກໍາ ແລະ ກໍ່ສ້າງ.⁹⁹

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ຕາຕະລາງ 18: ໄລຍະເວລາ ທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການດໍາເນີນກິດຈະກຳ ແຍກຕາມເພດ ແລະ ຕາມຈຳນວນຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້

ກິດຈະກຳ	ເພດຍິງ	ເພດຊາຍ	ທັງໝົດ
ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້	4.0	4.7	4.3
ເປັນລູກຈ້າງ	0.3	0.8	0.5
ເຈົ້າຂອງທຸລະກິດ	0.7	0.4	0.6
ເຮັດການຜະລິດກະສິກຳ	2.1	2.3	2.2
ເກັບພືນ/ຕັກນໍ້າ	0.4	0.2	0.3
ລ່າສັດ/ຫາປາ	0.1	0.7	0.4
ວຽກກໍ່ສ້າງ	0.0	0.1	0.1
ຫັດຖະກຳ	0.3	0.1	0.2
ວຽກເຮືອນ	2.4	0.5	1.5
ໄປໂຮງຮຽນ	0.9	1.2	1.0
ນອນ, ກິນ ແລະ ພັກຜ່ອນ	15.2	15.9	15.5
ທ່ອງທ່ຽວ, ອື່ນໆ	1.5	1.7	1.6

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ບົດລາຍງານ LECS4 2007/08.

ອັດຕາການຈ້າງງານມີບາດກ້າວຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງມີສະຖຽນລະພາບ

ໃນທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ, ໃນຊຸມປີ 1995-2005, ອັດຕາສ່ວນຂອງແມ່ຍິງ ທີ່ຖືກຈ້າງງານໃນທົ່ວປະເທດ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 38% ມາເປັນ 44 %. ໂຮງງານທີ່ຜະລິດສິນຄ້າສິ່ງອອກໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຢູ່ຕາມຕົວເມືອງຕ່າງໆ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບທົ່ວໜ່ວຍທຸລະກິດຂະໜາດຄອບຄົວກໍ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວ ຊຶ່ງສະໜອງວຽກເຮັດງານທຳໃຫ້ແມ່ຍິງຈຳນວນໜຶ່ງ. ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ການຫັນປ່ຽນຈາກການຜະລິດກະສິກຳແບບກຸ່ມຕົນເອງ ມາເປັນການຜະລິດເປັນສິນຄ້າ ເຊັ່ນ: ການປູກກາເຟ, ຊາ ແລະ ຕົ້ນຢາງພາລາ, ກໍ່ເປັນອີກໜຶ່ງປັດໄຈ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີວຽກເຮັດງານທຳຫຼາຍຂຶ້ນ. ວຽກງານທີ່ມີຄ່າຈ້າງ ສາມາດເປັນແຫຼ່ງລາຍຮັບໃໝ່ໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ແລະ ສ້າງໂອກາດໃຫ້ພວກເຂົາ ມີເອກະລາດທາງດ້ານການເງິນ ໂດຍບໍ່ມີການປ່ຽນແປງໜ້າທີ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ຕິດພັນກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວ. ອີກດ້ານໜຶ່ງ, ການຈ້າງງານແມ່ຍິງ ອາດຈະເຮັດໃຫ້ສະພາບ “ມີຄວາມຈຳກັດດ້ານເວລາ” ຂອງແມ່ຍິງ ມີຄວາມຮຸນແຮງຂຶ້ນຕື່ມ ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາ ຕ້ອງເຮັດວຽກເຮືອນກັບວຽກໃໝ່ ທີ່ມີຄ່າຈ້າງຂອງພວກເຂົາໄປຄຸ່ງຄູ່ກັນ.

ຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງຄ່າຈ້າງງານຂອງເພດຍິງ-ຊາຍ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ

ຮູບແບບການຈຳແນກທີ່ພື້ນເດັ່ນ ທີ່ຕິດພັນກັບຕະຫຼາດແຮງງານ ແມ່ນຄວາມແຕກໂຕນຂອງຄ່າຈ້າງ ລະຫວ່າງພະນັກງານເພດຍິງ ແລະ ເພດຊາຍ. ນອກຈາກຄ່າຈ້າງ, ຍັງມີຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງວຽກງານ, ປະເພດຂອງວຽກ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງການເຮັດວຽກ.¹⁰⁰ ໂດຍສະເລັຍແລ້ວ, ພະນັກງານທີ່ເປັນເພດຍິງ ມີລະດັບເງິນເດືອນ ແລະ ຄ່າຕອບແທນອື່ນໆ ຕໍ່າກວ່າພະນັກງານເພດຊາຍ. ສາເຫດສ່ວນໜຶ່ງຂອງບັນຫານີ້ ແມ່ນຄ່າຈ້າງສະເລັຍ ຂອງຂະແໜງອຸດສາຫະກຳຕັດຫຍິບ ຊຶ່ງເປັນຂະແໜງທີ່ແມ່ຍິງກວມອັດຕາສ່ວນໃຫຍ່ ໃນການເຮັດວຽກ ສະໜອງເງິນຄ່າຈ້າງຕໍ່າກວ່າຂະແໜງການອື່ນ ເຊັ່ນ: ຂະແໜງການອຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ຊຶ່ງເປັນຂະແໜງທີ່ຜູ້ຊາຍກວມອັດຕາສ່ວນເຮັດວຽກຫຼາຍກວ່າ. ອີງຕາມບົດລາຍງານຂອງສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການພັດທະນາ (GRID) ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຄ່າຈ້າງສະເລັຍປະຈຳເດືອນຂອງພະນັກງານເພດຍິງເທົ່າກັບສອງສ່ວນສາມຂອງຄ່າຈ້າງຂອງພະນັກງານເພດຊາຍ.¹⁰¹ ບົດລາຍງານຂອງສະພາການຄ້າ ແລະ ອຸດສາຫະກຳ (LCCI) ລະບຸວ່າ, ພາຍໃນທົ່ວໜ່ວຍທຸລະກິດເອກະຊົນ, ແມ່ຍິງທີ່ມີຕຳແໜ່ງບໍລິຫານມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນ ແຕ່ວ່າພວກເຂົາໄດ້ຮັບອັດຕາຄ່າຈ້າງພຽງແຕ່ເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຜູ້ຊາຍທີ່ມີຕຳແໜ່ງຄ້າຍຄືກັນ.¹⁰² ຫຼັກຖານ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ອີກຈໍານວນໜຶ່ງຍັງຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍມີໂອກາດສູງທີ່ຈະເປັນແຮງງານຕາມລະດູການ ແລະ ເປັນແຮງງານໄລຍະສັ້ນຖ້າທຽບກັບຜູ້ຊາຍ.¹⁰³

ສະພາບຄວາມແຕກໂຕນດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ລະຫວ່າງລະດັບຕໍາແໜ່ງບໍລິຫານ ແລະ ຕໍາແໜ່ງຄຸ້ມຄອງ ມີລະດັບສູງກວ່າສະພາບຂອງຕໍາແໜ່ງວິຊາການ.^{xiii} ພາຍໃນກຸ່ມພະນັກງານວິຊາການ, ພະນັກງານເພດຍິງ ທີ່ກວມເອົາສູງສຸດແມ່ນຂົງເຂດວຽກງານຕໍ່ໄປນີ້: ວຽກບັນເທີງ ແລະ ສິລະປະ, ວຽກສັງຄົມສົງເຄາະ ແລະ ສຸຂະພາບ, ການສຶກສາ, ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ການບໍລິການທີ່ພັກ ແລະ ອາຫານ, ໂຮງງານຜະລິດສິນຄ້າ ແລະ ການບໍລິການ “ດ້ານອື່ນໆ”. ຂະແໜງທີ່ມີອັດຕາສ່ວນແມ່ຍິງເຮັດວຽກໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແມ່ນຂະແໜງອຸດສາຫະກຳ ທີ່ຕ້ອງການໃຊ້ແຮງງານໜັກ ເຊັ່ນ: ວຽກຊຸດຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ກໍ່ສ້າງຂົວທາງ.

ແມ່ຍິງ ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງວິສະຫະກິດ ມີຈໍານວນຫຼາຍຂຶ້ນ

ແມ່ຍິງຈໍານວນໜຶ່ງ ເປັນຜູ້ດໍາເນີນ ຫຼື ຊ່ວຍດໍາເນີນທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍຂອງຄອບຄົວ ຊຶ່ງວ່າສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ. ໃນທົ່ວປະເທດ, ທຸລະກິດຄອບຄົວທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າ ມີຈໍານວນຫຼາຍກວ່າທຸລະກິດຄອບຄົວທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນຫົວໜ້າ ໜ້ອຍໜຶ່ງ (ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າ ກວມເອົາ 52%), ແຕ່ວ່າ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ສະຖິຕິແມ່ນກົງກັນຂ້າມ (ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າທຸລະກິດກວມເອົາ 47%).¹⁰⁴ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າ ບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມນິຍົມຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ແຕ່ວ່າຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ຕົວເລກຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດທີ່ນໍາພາໂດຍແມ່ຍິງ ມີຈໍານວນເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ໃນປີ 2009 ບົດລາຍງານການສໍາຫຼວດແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບ ວິສາຫະກິດທີ່ສະໜັບສະໜູນໂດຍທະນາຄານໂລກ ພົບວ່າ 31% ຂອງຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດແມ່ນມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ ຫຼື ຮ່ວມເປັນເຈົ້າຂອງ.^{xiii} ແລະ ຜົນການສໍາຫຼວດຂອງອົງການ GIZ ຢູ່ 5 ແຂວງພົບວ່າ ອັດຕາສ່ວນຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດ ທີ່ມີຜູ້ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 36 %

ໃນປີ 2005 ເປັນ 41% ໃນປີ 2009.^{xiv}

ບໍລິສັດທີ່ຂຶ້ນທະບຽນໃໝ່ຢ່າງເປັນທາງການ ໂດຍແມ່ຍິງ ກໍ່ມີຈໍານວນເພີ່ມຂຶ້ນ ເຊັ່ນກັນ. ໃນປີ 2010, ແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ ສ່ວນຮ້ອຍຂອງທຸລະກິດທັງໝົດທີ່ຂຶ້ນທະບຽນໃໝ່ ແມ່ນ 54.8%, ທຽບກັບປີ 2009 ທີ່ມີພຽງ 43.9%.¹⁰⁵ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວແມ່ຍິງລາວທີ່ລິເລີ່ມສ້າງຕັ້ງທຸລະກິດ ໂດຍສ່ວນຫຼາຍເປັນຄົນໜຸ່ມ. ໃນປີ 2004, ການສໍາຫຼວດກ່ຽວກັບຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດຈຸລະພາກ ຢູ່ 5 ແຂວງ ພົບວ່າ ຈໍານວນເກືອບເຄິ່ງໜຶ່ງທີ່ຕອບແບບສອບຖາມ ເວົ້າວ່າ ພວກເຂົາໄດ້ເລີ່ມດໍາເນີນທຸລະກິດ ໃນເວລາທີ່ພວກເຂົາມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 30 ປີ (ໃນນັ້ນ, 9 % ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 20 ປີ ແລະ 40% ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 20-29 ປີ). ວິສາຫະກິດຂອງແມ່ຍິງ ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ເຮືອນຂອງຕົນເອງ ຫຼື ຕັ້ງຢູ່ໃກ້ຕະຫຼາດ ໃນຂະນະທີ່ວິສາຫະກິດຂອງຜູ້ຊາຍສ່ວນໃຫຍ່ມີລັກສະນະເຄື່ອນທີ່.^{xv} ຜົນການສຶກຂໍ້ມູນໃນໄລຍະບໍ່ດົນມານີ້ ພົບວ່າ ມີພຽງ 5% ຂອງວິສາຫະກິດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງນໍາໃຊ້ອຸປະກອນລະບົບກິນຈັກ ຫຼື ເຄື່ອງອີເລັກໂຕຣນິກ, ທຽບກັບວິສາຫະກິດທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ ມີເຖິງ 48%.¹⁰⁶

ທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາພົບບັນຫາກ່ຽວກັບຕະຫຼາດ, ເງິນທຶນລິເລີ່ມທຸລະກິດ ແລະ ເງິນດໍາເນີນທຸກລະກິດ ຊຶ່ງວ່າເປັນປັດໄຈຕົ້ນຕໍ ທີ່ເປັນສິ່ງກົດຂວາງໃນການເລີ່ມຕົ້ນວິສາຫະກິດ. ມີພຽງຜູ້ປະກອບການທີ່ເປັນແມ່ຍິງເທົ່ານັ້ນ ລາຍງານວ່າ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ວຽກເຮືອນ ແລະ ຂໍ້ຈໍາກັດດ້ານການເຄື່ອນຍ້າຍ ຍ້ອນພາລະສ່ວນຕົວ ແລະ ຄອບຄົວ ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາພົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍ ໃນການລິເລີ່ມທຸລະກິດໃໝ່.¹⁰⁷ ນອກນັ້ນ, ພວກເຂົາຍັງເຫັນວ່າຄ່າທໍານຽມຂຶ້ນທະບຽນວິສາຫະກິດມີມູນຄ່າສູງເກີນໄປ. ການນໍາໃຊ້ລະບົບຂຶ້ນທະບຽນວິສາຫະກິດແບບໃໝ່ ໄດ້ຮັບການບັງຄັບໃຊ້ໃນປີ 2011 ໂດຍແນໃສ່ຫຼຸດຜ່ອນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຂຶ້ນທະບຽນລົງ 35% ທຽບກັບລະບົບແບບເກົ່າ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງພາໃຫ້ມີການຂຶ້ນທະບຽນໃໝ່ຈໍານວນ 65,000 ຫົວໜ່ວຍ, ໃນນັ້ນ 44% ແມ່ນແມ່ຍິງ ຊຶ່ງມີລະດັບສູງ

^{xiii} ຂໍ້ມູນເກັບໃນປີ 2009 ຈາກ 728 ບໍລິສັດ, ລວມມີ ວິສາຫະກິດຂະໜາດຈຸລະພາກ ຢູ່ 5 ແຂວງ ຄື: ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ຫຼວງພະບາງ, ຈໍາປາສັກ, ສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ຫຼວງນໍ້າທາ (ອົງການ GIZ 2009).

^{xiiii} ການສໍາຫຼວດ ລວມມີ ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດທີ່ໄດ້ຮັບການຂຶ້ນທະບຽນແລ້ວ ທີ່ມີພະນັກງານ 5 ຄົນຂຶ້ນໄປ. 31% ຂອງບໍລິສັດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ ໄດ້ຮັບການສົມທຽບສະເລ່ຍ ກັບປະເທດ ແລະ ພາກພື້ນອື່ນໆ, ຈໍານວນນີ້ ຍັງຖືວ່າໜ້ອຍກວ່າພາກພື້ນອາຊີຕາເວັນອອກ (Daviles and Record 2010).

^{xv} ບົດລາຍງານການສໍາຫຼວດກ່ຽວກັບ SME ກວມເອົາ 728 ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດທັງທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ, ລວມທັງວິສາຫະກຳຂະໜາດຈຸລະພາກ ຢູ່ 5 ແຂວງ ຄື: ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ຫຼວງພະບາງ, ຈໍາປາສັກ, ສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ຫຼວງນໍ້າທາ ໂດຍການນໍາໃຊ້ລະບົບການຈັດປະເພດ ຂອງກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າ ສໍາລັບ SME: ຂະໜາດຈຸລະພາກ (ພະນັກງານ 1-4 ຄົນ ໂດຍມີຊັບສິນທັງໝົດໜ້ອຍກວ່າ 70 ລ້ານກີບ); ຂະໜາດນ້ອຍ (ພະນັກງານ 5-19 ຄົນ ໂດຍມີຊັບສິນທັງໝົດໜ້ອຍກວ່າ 250 ລ້ານກີບ); ຂະໜາດກາງ (ພະນັກງານ 20-99 ຄົນ ໂດຍມີຊັບສິນທັງໝົດໜ້ອຍກວ່າ 1,200 ລ້ານກີບ) (ອົງການ GIZ 2009).

^{xvi} ອົງຕາມຜົນການສໍາຫຼວດພາກສະໜາມ ຈໍານວນ 250 ທ່ານ ທີ່ເປັນຜູ້ປະກອບການ (ແມ່ຍິງ 150 ທ່ານ ແລະ ຜູ້ຊາຍ 100 ທ່ານ) ໃນ ສປປ ລາວ. ໃນນັ້ນ, ລວມມີ 5 ແຂວງ ຄື: ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ຫຼວງພະບາງ, ຈໍາປາສັກ, ສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ແຂວງວຽງຈັນ (ສະຫະພັນແມ່ຍິງ/GRID ແລະ ອົງການ ILO 2004).

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ຮູບພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ກວ່າຈຳນວນ 40% ໃນປີ 2008.¹⁰⁸ ບົດລາຍງານຜົນການສຳຫຼວດ ປີ 2004 ກຳນົດຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ຄວາມຈຳເປັນຂຶ້ນຖານຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໃນການເລີ່ມຕົ້ນດຳເນີນທຸລະກິດ. ຕົວຢ່າງ: ແມ່ຍິງມີຄວາມຕ້ອງການຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບການຕະຫຼາດ, ການຄຸ້ມຄອງທຸລະກິດ ແລະ ການຄ້າ ສ່ວນຜູ້ຊາຍຕ້ອງການຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບກົນຈັກ ແລະ ວິຊາສະເພາະ, ການຕະຫຼາດ ແລະ ການລົງສັດ.¹⁰⁹

ລະບຽບກິດໜ້າຍກ່ຽວກັບການດຳເນີນທຸລະກິດ ຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ມີຈຳແນກດ້ານຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ. ໃນຕົວຈິງແລ້ວ, ມີຄວາມແຕກໂຕນທີ່ສຳຄັນຈຳນວນໜຶ່ງ ລະຫວ່າງບໍລິສັດທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ ກັບບໍລິສັດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ (FOFs) ອີງຕາມບົດລາຍງານການສຳ-ຫຼວດວິສາຫະກິດ ໃນປີ 2009.¹¹⁰ ຄວາມແຕກໂຕນທີ່ໜຶ່ງ, FOFs ມີຂະໜາດນ້ອຍກວ່າບໍລິສັດທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ: FOFs ມີຈຳນວນພະນັກງານໜ້ອຍກວ່າ ແລະ ມີກຳໄລທຸລະກິດ ໜ້ອຍກວ່າ 2.5 ເທົ່າຂອງບໍລິສັດຂອງຜູ້ຊາຍ. ຂະໜາດສະເລັຍຂອງບໍລິສັດຂອງແມ່ຍິງໃນໄລຍະເລີ່ມຕົ້ນ ມີພະນັກງານ 29.5 ຄົນ, ທຽບກັບບໍລິສັດຂອງຜູ້ຊາຍທີ່ມີພະນັກງານ 94.9 ຄົນ ໃນໄລຍະເລີ່ມຕົ້ນ. ຄວາມແຕກໂຕນທີ່

ສອງ, FOFs ມີບາດກ້າວຂະຫຍາຍຕົວໄວກວ່າບໍລິສັດທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ. ໂດຍສະເລັຍທຸລະກິດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ ມີຈຳນວນພະນັກງານເພີ່ມຂຶ້ນທົບເທິງ ໃນໄລຍະປີ 2006-09.

FOFs ມັກຈະດຳເນີນທຸລະກິດກ່ຽວກັບການຂາຍຍ່ອຍ. ເກືອບວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງທຸລະກິດທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງເຮັດທຸລະກິດຂາຍຍ່ອຍ. FOFs ສ່ວນຫຼາຍບໍ່ເປັນພາກສ່ວນໃດໜຶ່ງຂອງບໍລິສັດໃຫຍ່ ແລະ ບໍ່ມີເຈົ້າຂອງເປັນຄົນຕ່າງປະເທດ. ຄວາມແຕກໂຕນທີ 4, FOFs ວ່າຈ້າງພະນັກງານເພດຍິງຫຼາຍກວ່າ ແລະ ນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ ໜ້ອຍກວ່າ ແລະ ຜູ້ບໍລິຫານອາຈຸໂສ ຂອງບໍລິສັດເປັນ ຜູ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາໃນລະດັບສູງ ຖ້າທຽບໃສ່ບໍລິສັດທີ່ມີຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ. ຈຳນວນ 20% ຂອງ FOFs ເທົ່ານັ້ນ, ສົມທຽບກັບບໍລິສັດຂອງຜູ້ຊາຍ ທີ່ມີຈຳນວນ 43%, ທີ່ວ່າຈ້າງຜູ້ຈັດການ ທີ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາຂັ້ນສູງຈາກຕ່າງປະເທດ.

FOFs ຈະບໍ່ປ່ອຍໃຫ້ບໍລິສັດຕົນເອງ ຖອນເງິນເກີນ ຫຼື ກູ້ຢືມເກີນບັນຊີທະນາຄານ. ບໍລິສັດແມ່ຍິງທີ່ມີສິນເຊື້ອ ຕ້ອງມີສິ່ງຄ້າປະກັນໃນມູນຄ່າທີ່ສູງກວ່າບໍລິສັດຂອງຜູ້ຊາຍເປັນເຈົ້າຂອງ. ຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກທີ່ສຳຄັນກວ່າສາມຂໍ້ທຳອິດ ທີ່ທັງສອງປະເພດບໍລິສັດພົບມີຄື: ອັດຕາພາສີ, ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ກຳແຮງງານທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາຢ່າງພຽງພໍ ແຕ່ວ່າ FOFs ຈະເປັນພາກສ່ວນທີ່ພົບບັນຫາຫຼາຍກວ່າພາກສ່ວນອື່ນ.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 13: ແຜນງານແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບການພັດທະນາ SME ຂອງລັດຖະບານລາວ

ລັດຖະບານ ລາວ ໂດຍຜ່ານຫ້ອງການພັດທະນາ ແລະ ສົ່ງເສີມວິສາຫະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ (SMEPDO) ໄດ້ຮ່າງແຜນແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບການພັດທະນາ SME ປີ 2011-2015. ແຜນດັ່ງກ່າວ ປະກອບມີຮູບການເຊື່ອມສານວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໂດຍການສ້າງຂີດຄວາມສາມາດໃຫ້ຜູ້ປະກອບການທີ່ ເປັນແມ່ຍິງ. ກິດຈະກຳຕົ້ນຕໍກ່ຽວກັບການສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ໃຫ້ແມ່ຍິງ ລວມມີກິດຈະກຳສະໜັບສະໜູນດ້ານການພັດທະນາທຸລະກິດໃຫ້ດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ, ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມດ້ວຍຄວາມສະເໝີພາບໃນການປະເມີນຜົນກະທົບຈາກນິຕິກຳຕ່າງໆ ແລະ ສ້າງຖານຂໍ້ມູນວິສາຫະກິດແບບແຍກເພດ. ກິດໜ້າຍວ່າດ້ວຍ SME ໄດ້ຮັບການຮັບຮອງເອົາ ແລະ ປະກາດໃຊ້ຢ່າງເປັນທາງການໂດຍສະພາແຫ່ງຊາດ ໃນວັນທີ 21 ທັນວາ 2011.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີປີ 2011d.

ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດແລະແຫຼ່ງທຶນ

ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຕະຫຼາດຍັງເປັນຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກ ສໍາລັບຜູ້ປະກອບການຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ, ໃນນັ້ນລວມມີແມ່ຍິງ. ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທີ່ມີຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມດຳລົງຊີວິດຢູ່ຫຼາຍ, ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ການບໍລິການການເງິນຍັງມີຄວາມຈຳກັດ ແລະ ນາຍໜ້າຍັງເປັນພາກສ່ວນທີ່ຄຸ້ມຄອງລາຄາຕະຫຼາດ, ພາໃຫ້ຜູ້ຜະລິດ ແລະ ຊາວກະສິກອນມີອຳນາດໃນການຕໍ່ລອງໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ຮິດຄອງປະເພນີຈຳນວນໜຶ່ງກາຍເປັນຂໍ້ຈຳກັດການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງແມ່ຍິງ ຊຶ່ງສາມາດເປັນຜົນສະທ້ອນໃຫ້ແມ່ຍິງບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ. ນອນນັ້ນ, ຕາໜ່າງລະບົບພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ບໍ່ທົ່ວເຖິງ ກໍ່ເປັນອີກໜຶ່ງປັດໄຈປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ຕົ້ນທຶນ ໃນການດຳເນີນທຸກລະກິດຂະໜາດນ້ອຍສູງຂຶ້ນເຊັ່ນ: ການຜະລິດຫັດຖະກຳ ທີ່ແມ່ຍິງສ່ວນໃຫຍ່ປະຕິບັດ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ພາກລັດຍັງບໍ່ທັນມີການບໍລິການຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຕະຫຼາດຢ່າງເປັນລະບົບ ສໍາລັບຜູ້ຜະລິດ ແລະ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ ຕະຫຼາດຢູ່ຕາມໜ້າໜັງສືພິມ, ວິທະຍຸ ແລະ ໂທລະພາບ ກໍ່ມີຄວາມຈຳກັດ ຫຼື ບໍ່ມີເລີຍ. ແມ່ຍິງທີ່ມີຄວາມຮູ້ຈຳກັດດ້ານພາສາລາວ ແລະ ຫັກສະໃນການອ່ານອອກຂຽນໄດ້ ຈະປະສົບບັນຫາຫຼາຍທີ່ສຸດ ໃນການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຕະຫຼາດ. ທ່າມກາງທີ່ທຸລະກິດພາກ

ເອກະຊົນກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ສ້າງໂອກາດທີ່ດີໃຫ້ຜູ້ປະກອບການ ແຕ່ວ່າແມ່ຍິງຈະພົບບັນຫາຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍກ່ຽວກັບຂະບວນທີ່ຕິດພັນກັບການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ.

ການພັດທະນາຂະແໜງການເງິນຈຸລະພາກໃຫ້ເປັນລະບົບ

ໃນລະດັບຄອບຄົວ, ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ການກູ້ຢືມ ຫຼື ການຂໍສິນເຊື່ອຍັງບໍ່ເປັນລະບົບ ເຊັ່ນ: ກູ້ຢືມຈາກໝູ່ເພື່ອນ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວ. ການກູ້ຢືມຈາກທະນາຄານ ແລະ ພາກສ່ວນອື່ນໆ ທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ຍັງບໍ່ເປັນທີ່ນິຍົມ. ໃນປີ 2006, ມີພຽງ 6.5% ຂອງປະຊາກອນໃນເກນອາຍຸ 15-64 ປີ ທີ່ເປັນສະມາຊິກຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ໃຫ້ການບໍລິການການເງິນຈຸລະພາກ.¹¹

ພາກສ່ວນຜູ້ສະໜອງທີ່ເຂົ້າເຖິງ ລູກຄ້າໃນຈຳນວນຫຼາຍທີ່ສຸດແມ່ນພາກສ່ວນໂຄງການພັດທະນາ ແລະ ກອງທຶນພິເສດ. ຕັ້ງແຕ່ປີ 2007 ເປັນຕົ້ນມາ, ມີທະນາຄານພານິດທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດດຳເນີນທຸລະກິດ 11 ແຫ່ງ. ໃນນັ້ນ, ລວມມີ ທະນາຄານທີ່ມີປະສົບການ ໃນການເຂົ້າເຖິງກຸ່ມລູກຄ້າທີ່ເປັນຄົນທຸກຍາກ.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 14: ບົດລາຍງານການຕິດຕາມຜົນໄດ້ຮັບ ຈາກການດຳເນີນວິສາຫະກິດ ແລະ ຍຸດທະສາດການຈ້າງງານ ຂອງແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ

ແຜນງານ STEPS ຂອງ ສປປ ລາວ (ແຜນງານສົ່ງເສີມຜົນສຳເລັດ ແລະ ພອນສະຫວັນດ້ານການປະກອບວິສາຫະກິດ ຫຼື STEPS) ແມ່ນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງທຶນສະໜັບສະໜູນແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມຈາກທະນາຄານໂລກ. ໂຄງການນີ້ ໄດ້ຮັບການລິເລີ່ມຄັ້ງທຳອິດ ໃນປີ 2010 ໂດຍທຶນສະໜັບສະໜູນຈາກອົງການ ອອສເອດ (AusAID) ຊຶ່ງເປັນໂຄງການສະໜອງໂອກາດ ໃນການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ຫັກສະໃນການເຮັດທຸລະກິດໃຫ້ຊາວໜຸ່ມ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ. ທະນາຄານໂລກໄດ້ເຮັດການທົດລອງສອງຮູບແບບກິດຈະກຳ ຄື: 1) ເປີດແຂ່ງຂັນອີງຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ ເພື່ອກຳນົດ, ຝຶກອົບຮົມ ແລະ ສະໜັບສະໜູນແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມທີ່ມີຄວາມສົນໃຈໃນການສ້າງຕັ້ງ ຫຼື ຂະຫຍາຍທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ. ແລະ 2) ສ້າງຕັ້ງຫ້ອງການໃຫ້ຄຳປຶກາສາດ້ານການປະກອບອາຊີບ ຢູ່ສະຖານບັນການສຶກສາ 2 ແຫ່ງ ເພື່ອສະໜອງຄຳປຶກາສາ ແລະ ການບໍລິການດ້ານການປະກອບອາຊີບໃຫ້ນັກສຶກສາ ໂດຍແນໃສ່ປັບປຸງອາຊີບຂອງພວກເຂົາໃນອະນາຄົດ. ກິດຈະກຳທີ່ສອງນີ້ ເປັນກິດຈະກຳທຳອິດທີ່ມີໃນ ສປປ ລາວ.

ອີງຕາມບົດລາຍງານຕິດຕາມຜົນໄລຍະກາງ ພາຍຫຼັງສຳເລັດໂຄງການດັ່ງກ່າວນັ້ນ, ມີຫຼັກຖານຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ທັງສອງຮູບແບບກິດຈະກຳນັ້ນ ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງສຳເລັດຜົນ ແລະ ບັນລຸຈຸດປະສົງທີ່ກຳນົດໄວ້ ຄືເພື່ອສົ່ງເສີມການດຳເນີນວິສາຫະກິດ ແລະ ການຈ້າງງານຂອງຊາວໜຸ່ມ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມ.

ຜົນໄດ້ຮັບຕົ້ນຕໍ ມີຄື:

- 37% ຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການແຂ່ງຂັນ (ປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງ ແມ່ນແມ່ຍິງ) ລາຍງານວ່າ ໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນສ້າງຕັ້ງທຸລະກິດໃໝ່ ຫຼື ຂະຫຍາຍທຸລະກິດທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນແລ້ວນັ້ນ ພາຍໃນເວລາ 7-8 ເດືອນ ພາຍຫຼັງຈາກໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມຜ່ານໂຄງການ STEPS. ແລະ
- 49% ຂອງນັກສຶກສາຈົບໃໝ່ ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນກັບຫ້ອງການໃຫ້ຄຳປຶກາສາດ້ານການປະກອບອາຊີບ ທີ່ຕັ້ງຢູ່ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ (ລວມມີຈຳນວນແມ່ຍິງຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງ) ແລະ 41% ຂຶ້ນທະບຽນ ຢູ່ວິທະຍາໄລເຕັກນິກປາກປ່າສັກ (ລວມມີແມ່ຍິງຫຼາຍກວ່າໜຶ່ງສ່ວນສາມ) ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາຖືກຈ້າງງານພາຍໃນ 2-3 ເດືອນ ພາຍຫຼັງຈາກຮຽນຈົບ.

ຜົນໄດ້ຮັບເຫຼົ່ານີ້ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ໂຄງການນີ້ ສາມາດສ້າງວຽກເຮັດງານທຳໄດ້ເປັນຢ່າງດີ. ນອກນັ້ນ, ແຫຼ່ງທຶນຈາກພາຍນອກ, ຜົນກຳໄລ ແລະ ລາຍຮັບຈາກທຸລະກິດມີລັກສະນະສູງຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ອີງຕາມຜົນໄດ້ຮັບຂັ້ນພື້ນຖານເຫຼົ່ານີ້, ອົງການອອສເອດ (AusAID) ໄດ້ໃຫ້ທຶນສະໜັບສະໜູນເພີ່ມເຕີມ ເພື່ອສ້າງຜະລິດຕະພັນທາງຄວາມຮູ້ ແລະ ປະສົບການ ກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້ ໃນການສົ່ງເສີມການດຳເນີນທຸລະກິດ ແລະ ການຈ້າງງານຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເພື່ອເຊື່ອມສານເຂົ້າໃນຍຸດທະສາດຂອງຫ້ອງການທະນາຄານໂລກ ປະຈຳ ສປປ ລາວ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ບົດລາຍງານການຕິດຕາມຜົນ ໂຄງການ AGI-STEPS ປີ 2012 ແລະ ທະນາຄານໂລກ 2012

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ຄືກັນກັບຫຼາຍໆ ປະເທດໃກ້ຄຽງ, ລະບົບການເງິນຈຸລະພາກພາຍໃນ ສປປ ລາວ ມີລູກຄ້າຕົ້ນຕໍເປັນແມ່ຍິງ. ອີງຕາມສະຖິຕິການເງິນຈຸລະພາກ ແລະ ຊົນະບົດຂອງປະເທດລາວ ໃນປີ 2006, ວຽກງານການເງິນຈຸລະພາກ ກວມເອົາພຽງແຕ່ໜຶ່ງສ່ວນສາມຂອງບ້ານທັງໝົດທີ່ຖືກເກັບຂໍ້ມູນ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນກິດຈະກຳໃດໜຶ່ງຂອງໂຄງການພັດທະນາ, ອີງຈັດຕັ້ງລັດຖະບານ, ທະນາຄານ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ.^{xxxvi} ກິດຈະກຳການເງິນຈຸລະພາກເຫຼົ່ານີ້ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນເປັນລະບົບທີ່ເປັນເຄິ່ງທາງການ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດເປັນກຸ່ມໃຜກຸ່ມລາວ. ຂໍ້ມູນຕົວເລກກ່ຽວກັບກຸ່ມຝາກເງິນປະຢັດທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍທີ່ເປັນສະມາຊິກກຸ່ມກອງທຶນເຫຼົ່ານີ້. ແມ່ຍິງກວມເອົາ 61% ຂອງສະມາຊິກກອງທຶນການເງິນຈຸລະພາກທັງໝົດຂອງປະເທດ. ຈຳນວນເງິນສະເລ່ຍທີ່ແມ່ຍິງແຕ່ລະຄົນຝາກ (204,000 ກີບ) ແມ່ນເກືອບທົບເທິງຂອງຈຳນວນທີ່ຜູ້ຊາຍໄດ້ຝາກ (106,000 ກີບ).¹¹² ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງ ນີ້ສ່ວນໜຶ່ງ ອາດຈະເກີດມາຈາກຕາໜ່າງເຄືອຄ່າຍ ຂວາງຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການພັດທະນາກວ້າງຂວາງ.^{xxxvii}

ຮູບພາບໂດຍ: ເອດີບີ

^{xxx3}4,20 ບ້ານໃນຈຳນວນ 9,111 ບ້ານທັງໝົດ ທີ່ໄດ້ຮັບການສໍາຫຼວດ ເປັນເຂດປົກຄຸມຂອງວຽກງານການເງິນຈຸລະພາກ. ການສໍາຫຼວດກວມເອົາປະມານ 90% ຂອງບ້ານທັງໝົດ ໃນ ສປປ ລາວ (ສະຖາບັນ NERI 2006).

^{xxxiv}ບົດລາຍງານຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງ ລະບຸວ່າ ໃນປີ 2008 ອົງການຈັດຕັ້ງສະຫະພັນແມ່ຍິງ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ກອງທຶນຝາກປະຢັດ ຈຳນວນ 1,142 ກຸ່ມກອງທຶນ, ສະໂດຍສະເລ່ຍມີສະມາຊິກຈຳນວນ 100 ຄົນ ຕໍ່ກຸ່ມ ແລະ ທຶນສະສົມສະເລ່ຍປະມານ 115 ລ້ານກີບຕໍ່ກຸ່ມ.

ພາກເໜືອເປັນເຂດໜຶ່ງທີ່ມີຄວາມຊັກຊ້າກ່ຽວກັບວຽກງານການເງິນຈຸລະພາກກວ່າພາກອື່ນໆ ຂອງປະເທດ. ຢູ່ເຂດພາກກາງ, ລູກ ຄ້າຂອງກອງທຶນການເງິນຈຸລະພາກທີ່ເປັນແມ່ຍິງມີຈຳນວນ 7 ເທົ່າຂອງລູກຄ້າທີ່ເປັນຜູ້ຊາຍ. ຢູ່ເຂດພາກໃຕ້, ເຖິງແມ່ນວ່າຈຳນວນລູກຄ້າທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ບໍ່ມີຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ແຕ່ວ່າລູກຄ້າທີ່ເປັນຜູ້ຍິງມີຈຳນວນສອງເທົ່າຂອງລູກຄ້າທີ່ເປັນຜູ້ຊາຍ ແລະ ພວກເຂົາສາມາດສະສົມໄດ້ຫຼາຍກວ່າຜູ້ຊາຍ 5 ເທົ່າ. ຢູ່ພາກເໜືອ, ຈຳນວນລູກຄ້າ ທີ່ເປັນຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ ມີຈຳນວນເທົ່າກັນ. ສິ່ງນີ້ ອາດຈະມີສາເຫດມາຈາກພາກສ່ວນຜູ້ສະໜອງການບໍລິການການເງິນຈຸລະພາກ ຢູ່ເຂດນີ້ ແນໃສ່ສະໜອງການບໍລິການໃຫ້ລະດັບຄອບຄົວ ຫຼາຍກວ່າລະດັບບຸກຄົນທີ່ເປັນແມ່ຍິງ. ນອກນັ້ນ, ໂຄງການ ແລະ ກອງທຶນຕ່າງໆ ທີ່ລິເລີ່ມໂດຍກຸ່ມແມ່ຍິງ ຍັງບໍ່ທັນມີລັກສະນະກວ້າງຂວາງ ຖ້າທຽບກັບພາກອື່ນໆ ຂອງປະເທດ.¹¹³

ແມ່ຍິງຈຳນວນໜຶ່ງພົບວ່າ ຂໍ້ຈຳກັດທາງວັດທະນະທຳທີ່ຕິດພັນກັບໜີ້ສິນ ແລະ ລະດັບຄວາມຮູ້ຈຳກັດ ກ່ຽວກັບບໍລິການການເງິນເປັນອຸປະສັກໃນການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ. ຂໍ້ມູນຈາກການສຳຫຼວດຢູ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໃນປີ 2003 ທີ່ເກັບກຳຈາກຕະຫຼາດຂະໜາດໃຫຍ່ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງຈະຫຼີກລ້ຽງການກູ້ຢືມເງິນຈາກສະຖາບັນການເງິນທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມໝັ້ນໃຈ ໃນການເຂົ້າຫາສະຖານບັນການເງິນເຫຼົ່ານັ້ນ.¹¹⁴ ສ່ວນຫຼາຍພວກເຂົາມັກຈະກູ້ຢືມເງິນຈາກພາກສ່ວນປ່ອຍກູ້ທີ່ບໍ່ມີຂັ້ນຕອນສັບສົນ ຫຼື ເປັນສະມາຊິກກອງທຶນ ຫຼື ກຸ່ມສິນເຊື້ອໃດໜຶ່ງບໍ່ເປັນທາງການ. ຍ້ອນຄວາມບໍ່ມັກ ແລະ ຄວາມບໍ່ຊື່ນເຄີຍກັບລະບົບທະນາຄານ, ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນເອື້ອຍອີງຜູ້ເປັນຜິວ ໃນການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ. ແມ່ຍິງຈຳນວນນ້ອຍ ທີ່ຮັບຮູ້ວ່າ ພວກເຂົາສາມາດ ຫັນປ່ຽນທີ່ດິນຂອງຕົນ ເປັນສິ່ງຄ້ຳປະກັນເງິນກູ້ຈາກທະນາຄານ. ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນກູ້ຢືມໃນນາມຂອງຜິວ ຍ້ອນວ່າ ສ່ວນຫຼາຍຜິວ ຈະມີຄວາມຮູ້ດ້ານການເງິນຫຼາຍກວ່າແມ່ຍິງ ແລະ ມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນການປະຕິບັດຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ຂອງທະນາຄານ ເຊັ່ນ: ຂັ້ນຕອນການຈ່າຍຄືນເງິນສິນເຊື້ອ.

ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ: ຕາໜ່າງໄຟຟ້າ, ຖະໜົນຊົນນະບົດ, ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ

ຕາໜ່າງໄຟຟ້າ

ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າຢູ່ ສປປ ລາວ ມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຫຼວງຫຼາຍໃນໄລຍະປີ 1995-2010. ອັດຕາປົກຄຸມກ້າວ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ກະໂດດຈາກ 16% ໃນປີ 1995 ມາເປັນ 67% ຂອງຫຼັງຄາເຮືອນທັງໝົດ (700,000) ໃນປີ 2010.¹¹⁵ ຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດຊົນນະບົດ ຍັງຄົງເປັນບັນຫາກ່ຽວກັບອັດຕາປົກຄຸມ: ເຖິງແມ່ນວ່າ 99% ຂອງຊຸມຊົນໃນເຂດຕົວເມືອງມີໄຟຟ້າໃຊ້, ແຕ່ຖາລິມທຽບກັບເຂດຊົນນະບົດ ຊຶ່ງມີພຽງແຕ່ 48% ຂອງຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດເທົ່ານັ້ນ ທີ່ມີໄຟຟ້າໃຊ້.¹¹⁶ ເພື່ອແກ້ໄຂສິ່ງທ້າທາຍເຫຼົ່ານີ້, ລັດຖະບານໄດ້ວາງແຜນຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າໃຫ້ປົກຄຸມເຂດທີ່ມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງ ແລະ ສິ່ງເສີມການພັດທະນາລະບົບພະລັງງານ “ນອກຕາໜ່າງ” ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. ຄາດໝາຍປົກຄຸມພາຍໃນປີ 2020 ແມ່ນໃຫ້ໄດ້ 90% ຂອງຄົວເຮືອນທັງໝົດ.

ການເຂົ້າເຖິງຕາໜ່າງໄຟຟ້າ ສາມາດຊ່ວຍປະກອບສ່ວນໃນການຫຼຸດຜ່ອນຊ່ອງວ່າງຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ດ້ວຍຫຼາຍຮູບແບບ ເຊັ່ນ: ການພັດທະນາໄຟຟ້າຊົນນະບົດ ຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນເວລາທີ່ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ໃຊ້ໃນການເຮັດວຽກເຮືອນ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາ ສາມາດນໍາໃຊ້ເວລາທີ່ເຫຼືອເຂົ້າໃນວຽກງານອື່ນໆ (ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ). ບົດລາຍງານການສຳຫຼວດ ກ່ຽວກັບບ້ານຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທີ່ມີໄຟຟ້າໃຊ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ເປັນການປະກອບສ່ວນເພີ່ມການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ຂອງແມ່ຍິງ. ຕົວຢ່າງ: ການນໍາໃຊ້ບ້າດູດນໍ້າໄຟຟ້າ ເຂົ້າໃນການປູກຝັງ ແລະ ການຜະລິດກະສິກໍາຂະໜາດຄອບຄົວ ຫຼື ການນໍາໃຊ້ຕູ້ແຊ່ເຢັນ ເຂົ້າໃນທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດຈຸລະພາກ ເພື່ອສະໜອງສິນຄ້າໃຫ້ນັກທ່ອງທ່ຽວລ້ວນແລ້ວແຕ່ເປັນການປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງມີເວລາຫຼາຍຂຶ້ນໃນການດຳເນີນກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ໃຫ້ຄອບຄົວ ແລະ ຕົນ ເອງ. ນອກນັ້ນ, ບົດລາຍຍັງຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຕາໜ່າງໄຟຟ້າບໍ່ພຽງແຕ່ປະກອບສ່ວນໃນການເພີ່ມເວລາ ສໍາລັບກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ແລະ ພັກຜ່ອນ ແຕ່ມັນຍັງປະກອບສ່ວນໃນການຂະຫຍາຍໂອກາດໃນການຮຳຮຽນ, ປັບປຸງການບໍລິການທາງສັງຄົມ ແລະ ສະຫວັດດີການຊຸມຊົນ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ.

ຖະໜົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທ່າງໄກສອກຫຼີກ

ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງຖະໜົນທຶນທາງ ເປັນການສ້າງໂອກາດໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຕ່າງໆ

^{xxxviii} ສ. ທໍາມະໂນສິດ ແລະ ຄະນະ (2012) ກ່າວວ່າ ຜົນກະທົບທາງບວກຕ່າງໆ ດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບການກັບຂະຫຍາຍຕາໜ່າງຖະໜົນທຶນທາງ ດັ່ງທີ່ກ່າວໄວ້ນັ້ນ ບໍ່ພາຍຄວາມວ່າ ຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນທີ່ດີສະເໝີໄປ, ອີງຕາມຜົນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຢູ່ໃນ 4 ບ້ານທີ່ຕັ້ງຢູ່ຕາມຖະໜົນແຫ່ງຊາດເລກ 3. ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້ານີ້ ພົບວ່າ ການພັດທະນາຖະໜົນທຶນທາງຈຳນວນໜຶ່ງ ບໍ່ມີການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການປັບປຸງການເດີນທາງ ແລະ ຂົນສົ່ງຂອງຊຸມຊົນ, ຖ້າມີ ຜູ້ຊາຍຈະເປັນພາກສ່ວນທີ່ມີການເດີນທາງ ແລະ ຂົນສົ່ງ ຫຼາຍກວ່າແມ່ຍິງ. ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້ານີ້ ຍັງພົບເຫັນອີກວ່າ ໃນບ່ອນທີ່ແມ່ຍິງມີລະດັບລາຍໄດ້ທີ່ສູງຂຶ້ນ ແຕ່ສິ່ງນີ້ ຈະບໍ່ມີຜົນກະທົບພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານການຈັດສັນວຽກພາຍໃນຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາ.

ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນໂອກາດໃນການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຈາກພື້ນຖານໂຄງລ່າງອື່ນໆ ຄຽງຄູ່ກັບການສ້າງຜົນປະໂຫຍດລວມໃຫ້ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ຍິງ. ຜົນປະໂຫຍດເຫຼົ່ານັ້ນ ປະກອບມີ ການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ແລະ ໂຮງຮຽນ, ສຸກສາລາ, ສະຖານທີ່ເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ການບໍລິການຂັ້ນພື້ນຖານອື່ນໆ ແລະ ປະກອບສ່ວນໃນການສ້າງຕັ້ງແລະ ປັບປຸງກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ເຊັ່ນ: ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວແບບອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ຊ່ວຍສ້າງໂອກາດໃນການຊອກວຽກເຮັດງານທຳ ຢູ່ຕົວເມືອງໃກ້ຄຽງ.^{xxxviii} ການຂະຫຍາຍທຶນທາງຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ມີຄວາມສໍາຄັນທີ່ສຸດ ໃນການຍົກລະດັບຊີວິດການເປັນຢູ່ ຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ໂດຍຜ່ານທາງການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ອຸປະສັກ ໃນການຜະລິດກະສິກໍາ, ການເຮັດວຽກເຮືອນ, ການເບິ່ງແຍງສະມາຊິກຄອບຄົວ.

ໃນຂະນະທີ່ທຸກໆ ບ້ານໃນ ສປປ ລາວ ມີຖະໜົນທຶນທາງເຂົ້າເຖິງໃນລະດູແລ້ງ, ແຕ່ວ່າຍັງມີ 16% ຂອງຈຳນວນບ້ານທັງໝົດ ຍັງບໍ່ທັນມີທຶນທາງເຂົ້າເຖິງໃນລະດູຝົນ.¹¹⁷ ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງຖະໜົນທຶນທາງ ແມ່ນຍຸດທະສາດສຳຄັນໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຍັງເປັນອົງປະກອບສຳຄັນຂອງ ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງລັດຖະບານ ຍ້ອນວ່າການເຂົ້າເຖິງຖະໜົນທຶນທາງ ພາຍເຖິງຕົວກຳນົດລວມໃນການຈັດທາລະບົບນໍ້າສະອາດ ແລະ ໄຟຟ້າ ຢູ່ໃນບ້ານໃດໜຶ່ງ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ການຂະຫຍາຍທຶນທາງໄປສູ່ເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດມີຄວາມສ່ຽງສໍາລັບແມ່ຍິງ. ການເຂົ້າຖະໜົນ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດມີການຕັດໄມ້ແບບຜິດກົດໝາຍ, ການລ່າສັດປ່າ ແລະ ການຊອກຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງຫຼາຍເກີນໄປ ຊຶ່ງອາດຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນທາງລົບຕໍ່ລະບົບນິເວດວິທະຍາໃນບ່ອນທີ່ປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງຜູ້ທຸກຍາກດຳລົງຊີວິດຢູ່. ນອກນັ້ນ, ໃນໄລຍະການກໍ່ສ້າງຖະໜົນຈະພາໃຫ້ພະນັກງານກຳມະກອນກໍ່ສ້າງ, ຄົນຂັບລົດບັນທຸກ, ຊາວຄ້າຂາຍ ແລະ ນັກທ່ອງທ່ຽວມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນ ຊຶ່ງອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບພາໃຫ້ມີການແຜ່ລະບາດຂອງພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ແລະ ເຊື້ອພະຍາດເອດ.¹¹⁸ ເພື່ອແກ້ໄຂສິ່ງທ້າທາຍເຫຼົ່ານີ້, ກະຊວງໂຍທາທິການ ແລະ ຂົນສົ່ງ ໄດ້ຮ່ວມມືກັບສູນຕ້ານເອດແຫ່ງຊາດ (NCCA).

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 15: ພະລັງງານໄຟຟ້າ ສໍາລັບຄອບຄົວທຸກຍາກ: ການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າໃຫ້ຄົວເຮືອນ ທີ່ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນແມ່ຍິງ

ຄົວເຮືອນທຸກຍາກ ທີ່ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນແມ່ຍິງ ຍັງເປັນພາກສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ຍັງບໍ່ມີໄຟຟ້າໃຊ້. ຄວາມອາດສາມາດໃນການຈ່າຍຄ່າທຳນຽມເອົາໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນ (ປະມານ 100 US\$) ຖືກລາຍງານວ່າເປັນສິ່ງກົດຂວາງຕົ້ນຕໍສໍາລັບຄອບຄົວເຫຼົ່າທຸກຍາກ. ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫານີ້ ແລະ ຮັບຮູ້ວ່າ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ຄອບຄົວທຸກຍາກຈະໄດ້ຮັບຈາກການນຳໃຊ້ໄຟຟ້າ ແມ່ນຂຶ້ນກັບການກຳນົດລາຄາຄ່າບໍລິການ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນການຕໍ່ໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນ; ບໍລິສັດໄຟຟ້າລາວ ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການພະລັງງານ ສໍາລັບຄອບຄົວທຸກຍາກ (P2P) ຊຶ່ງເປັນໂຄງການທົດລອງ ເພື່ອສະໜອງເງິນກູ້ຢືມທີ່ບໍ່ມີດອກເບ້ຍ ໃຫ້ຄອບຄົວທີ່ທຸກຍາກທີ່ສຸດ ນຳໃຊ້ເປັນຄ່າທຳນຽມຕໍ່ໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນ. ຄອບຄົວທຸກຍາກສາມາດໃຊ້ແທນຄືນເປັນລາຍເດືອນ ພາຍໃນໄລຍະເວລາ 3 ປີ ສິ່ງນີ້ ແມ່ນເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ການຕໍ່ໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນ ມີຄວາມສະເໝີພາບທາງດ້ານງົບປະມານ ສໍາລັບແຕ່ລະຄອບຄົວ. ດັ່ງນັ້ນ, ອັດຕາການຕໍ່ໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 78% ເປັນ 95% ຂອງຄົວເຮືອນທັງໝົດ ທີ່ຂຶ້ນກັບບ້ານທົດລອງຂອງໂຄງການ. ສໍາລັບຄົວເຮືອນທີ່ມີຫົວໜ້າຄອບຄົວເປັນແມ່ຍິງ (ລວມມີ 8 %ຂອງຄົວເຮືອນທັງໝົດ, ເທົ່າກັບ 43% ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ມີຖະນະທຸກຍາກທັງໝົດ), ອັດຕາການຕໍ່ໄຟຟ້າເຂົ້າເຮືອນເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 63% ເປັນ 90%. ນອກນັ້ນ, ຄົວເຮືອນຕ່າງໆ ສາມາດນຳໃຊ້ພະລັງງານສະອາດໃນລາຄາທີ່ຕໍ່າກວ່າ ການນຳໃຊ້ແຫຼ່ງພະລັງທີ່ມີມົນລະພິດ ເຊັ່ນວ່າ: ການນຳໃຊ້ນໍ້າມັນເຊື້ອໄຟ ສໍາລັບຕາກງຽງ ແລະ ໝໍ້ໄຟລົດ. ໂຄງການ P2P ນີ້ ໄດ້ຮັບການຂະຫຍາຍອອກໄປໃນລະດັບປະເທດ. ໃນເດືອນມີນາ 2012 ຈຳນວນ 28,000 ຄົວເຮືອນ ໃນນັ້ນລວມມີ 1,300 ຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ ໄດ້ມີໄຟຟ້າໃຊ້ ຜ່ານທາງໂຄງການນີ້.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເມັດ, ໂບດແມນ ແລະຈັນທະລິນ 2009; ລາເຊັນ 2009; ແລະທະນາຄານໂລກ 2010e.

ດຳເນີນກິດຈະກຳເຊື່ອມສານວຽກງານເຜີຍແຜ່ ແລະ ຕ້ານພະຍາດຕິດທາງເພດສຳພັນ ເຂົ້າໃນກິດຈະກຳຂອງໂຄງການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ໂດຍເນັ້ນໜັກໃສ່ກຸ່ມຄົນທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນຊາວໜຸ່ມຍິງຊາຍທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດໜ່າງໄກສອກຫຼີກ. ກະຊວງໂຍທາທິການ ແລະ ຂົນສົ່ງ ໄດ້ສ້າງແຜນຍຸດທະສາດຕ້ານເອດແຫ່ງຊາດ ປີ 2010-2015 ຊຶ່ງປະກອບມີ: ວຽກງານການວິ

ເຄາະສະພາບການ; ວຽກງານກັບພາກສ່ວນຜູ້ຕັດສິນບັນຫາ; ກິດຈະກຳຝຶກອົບຮົມໃຫ້ພະນັກງານພາຍໃນກະຊວງ, ວຽກງານປ້ອງກັນ, ປິ່ນປົວ ແລະ ເບິ່ງແຍງ; ວຽກງານຫຼຸດຜ່ອນປົ່ມດ້ອຍທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບທາງຄວາມຄິດ ແລະ ວຽກງານຫຼຸດການນຳໃຊ້ສິ່ງເສບຕິດ.¹¹⁹

ໂຄງການ “ການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດ” ຢູ່ຕາມເຂດຊາຍແດນ ເທັນວ່າ ສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຊາວຄ້າຂາຍທີ່ເປັນແມ່ຍິງຢ່າງຮ້າຍແຮງ. ບົດລາຍງານຂອງທະນາຄານໂລກ (2011) ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີມາດຕະການແກ້ໄຂ ເພື່ອຫຼີກລ້ຽງບັນຫາເຫຼົ່ານີ້.¹²⁰ ສໍາລັບເຂດທີ່ມີລະບົບຂົນສົ່ງສາທາລະນະ, ເຊັ່ນເຂດຕົວເມືອງ, ແມ່ຍິງທີ່ເປັນຜູ້ສະລິດແລະຄ້າຂາຍ ກວມເອົາອັດຕາສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ເປັນຜູ້ໃຊ້ບໍລິການລະບົບຂົນສົ່ງເຫຼົ່ານັ້ນ. ສະນັ້ນ, ແມ່ຍິງຈຶ່ງເປັນພາກສ່ວນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໂດຍກົງ ຈາກການບໍລິການທີ່ບໍ່ໄດ້ຄຸນນະພາບ. ສິ່ງນີ້ ຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນທາງລົບຕໍ່ອຳນາດຕໍ່ລອງລາຄາສິນຄ້າ ຊຶ່ງອາດຈະເຮັດໃຫ້ລາຄາສິນຄ້າຂອງແມ່ຍິງຕໍ່າລົງ.¹²²

ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ ຜົນກະທົບຈາກການເຂົ້າເຖິງຖະໜົນ ທີ່ມີຕໍ່ແມ່ຍິງນັ້ນ ຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງກັບຜົນກະທົບທີ່ມີຕໍ່ຜູ້ຊາຍ.¹²³ ສະນັ້ນ, ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນໂຄງການກໍ່ສ້າງຂົວທາງ ໂດຍນຳໃຊ້ຂັ້ນຕອນ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: 1) ດຳເນີນການປະເມີນຜົນດ້ານສັງຄົມ ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ສໍາລັບໂຄງການສ້າງຖະໜົນທີ່ຖືກນຳສະເໜີໃໝ່; 2) ຕິດຕາມຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ ໂດຍການປຶກສາຫາລືກັບແມ່ຍິງຢູ່ໃນ ຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ ແລະ 3) ເປີດຮັບເອົາແມ່ຍິງຢູ່ໃນຊຸມຊົນ ໃຫ້ເປັນເປັນຄະນະກຳມະການບຳລຸງຮັກສາທາງລະດັບຊຸມຊົນ. ສໍາລັບໂຄງການທາງທີ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດໃນໄລຍະບໍດົນມານີ້, ລວມມີໂຄງການປັບປຸງພື້ນຖານໂຄງລ່າງເຂດຊົນນະບົດພາກເໜືອ, ທຸກໆໂຄງການ ຕ້ອງປະກອບມີກິດຈະກຳສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ. ໂຄງການນີ້ ໄດ້ຮັບການອອກແບບໃຫ້ສະໜອງວຽກເຮັດງານທຳໃຫ້ແມ່ຍິງ ໃຫ້ໄດ້ຕໍ່າສຸດ 15% ຂອງວຽກກໍ່ສ້າງ, 30% ຂອງວຽກບຳລຸງຮັກສາຖະໜົນທິນທາງໂດຍສະເພາະ, ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບເຊື່ອພະຍາດເອດ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ ໃຫ້ກຳມະກອນກໍ່ສ້າງ ແລະ ຊຸມຊົນ, ເຜີຍແຜ່ຄວາມພາຍຄວາມສຳຄັນຂອງວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃຫ້ພະນັກງານລະດັບກະຊວງ, ແຂວງ ແລະ ເມືອງ ຄຽງຄູ່ກັບການອອກໂປຕາດິນ ໃຫ້ມີທັງຊື່ຜິວ ແລະ ເມຍ ໃນກໍລະນີທີ່ມີການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຫຼື ເວນຄືນທີ່ດິນ.¹²⁴

ໃນລະດັບຊຸມຊົນ, ກະຊວງໂຍທາທິການ ແລະ ຂົນສົ່ງ ນຳໃຊ້ຄຳ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ສິ່ງແວນນໍາ ກ່ຽວກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການຖະໜົນຊຸມຊົນ (2005) ເພື່ອແຍກກຸ່ມປົກສາທາລິສະເພາະກັບແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ບ້ານແຕ່ງຕັ້ງຄະນະກຳມະການບຳລຸງຮັກສາທາງຂັ້ນບ້ານ (VMCs) ທີ່ປະກອບມີສະມາຊິກແມ່ຍິງ 1 ທ່ານ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ແມ່ຍິງໄດ້ມີການປະກອບສ່ວນຄຳຄິດເຫັນ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນບັນຫາກ່ຽວກັບການບຳລຸງຮັກສາທາງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ຍັງມີຕົວຊີ້ວັດຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການເຫຼົ່ານີ້ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດເທົ່າທີ່ຄວນ ແລະ ບໍ່ທັນພຽງພໍ ໃນການປ້ອງກັນຜົນກະທົບທາງລົບຕ່າງໆ.¹²⁵

ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການພັດທະນາລະບົບໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ

ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການພັດທະນາລະບົບໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າໄດ້ປະກອບສ່ວນ 2.5% ໃນ 7% ຂອງອັດຕາເຕີບທາງດ້ານເສດຖະກິດ ນັບແຕ່ປີ 2007 ຫາ 2010.¹²⁶ ແຕ່ວ່າຄຽງຄູ່ກັບຜົນປະໂຫຍດທີ່ຍາດມາໄດ້ ຊຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ສາມາດເຫັນໄດ້ໃນຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ, ມັນຍັງມີທ່າອ່ຽງຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ບັນຫາທີ່ດິນທຳມາຫາກິນບໍ່ພຽງພໍ, ການສູນເສຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ຂາດຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຖີດຖອຍຂອງຄຸນຄ່າທາງສັງຄົມ ຍັງເປັນບັນຫາຄຸກຄາມ ທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ.¹²⁷

ໃນກໍລະນີ ໂຄງການໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ ແລະ ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບ ຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ກິດຈະກຳ ຫຼື ວຽກງານຂອງແມ່ຍິງ ຈະເປັນພາກສ່ວນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທາງລົບໂດຍກົງ ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາເອື້ອຍອີງໃສ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດເປັນຕົ້ນຕໍ ໃນການດຳລົງຊີວິດ (ເຊັ່ນ: ນໍ້າ ແລະ ທີ່ດິນໃນການເຮັດການຜະລິດ) ແລະ ພວກເຂົາມີກຳມະສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນແບບບໍ່ເປັນທາງການ ຖ້າທຽບກັບຜູ້ຊາຍ. ສະນັ້ນ, ແມ່ຍິງອາດຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍ ເວລາມີການເວນຄືນທີ່ດິນ. ການເຄື່ອນຍ້າຍເຂົ້າມາໃນຊຸມຊົນຂອງກຳມະກອນກໍ່ສ້າງທີ່ມີຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍສາມາດເພີ່ມລະດັບຄວາມສ່ຽງການຕິດຕໍ່ພະ ຍາດທາງເພດສຳພັນ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມທີ່ພົວພັນກັບວຽກງານບໍລິການທາງເພດ.

ບົດຮຽນຈາກສາກົນ ຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງມີວຽກເຮັດງານທຳໃນຂະແໜງການອຸດສາຫະກຳກໍ່ສ້າງ ກວມເອົາອັດຕາສ່ວນໜ້ອຍ

ທີ່ສຸດ(5-6%).¹²⁸ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ໂຄງການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະໜາດໃຫຍ່ ແມ່ນມີຜູ້ຊາຍເຮັດວຽກເປັນຈຳນວນຫຼາຍ ຍ້ອນວ່າຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ລະດັບການສຶກສາຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໂດຍສະເພາະຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ເວົ້າພາສາລາວ. ໃນສປປ ລາວ ມີບໍລິສັດຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ສາກົນ 2 ບໍລິສັດ ຄື: ບໍລິສັດລ້ານຊ້າງ ຢູ່ເມືອງເຊໂປນ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ບໍລິສັດພູເບ້ຍ ດຳເນີນການຢູ່ເຂດພູເບ້ຍ. ທັງສອງບໍລິສັດມີນະໂຍບາຍດ້ານຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ທີ່ສົ່ງເສີມການວ່າຈ້າງແມ່ຍິງ ໃນຂະແໜງຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່. ສ່ວນຫຼາຍແມ່ຍິງເຮັດວຽກໃນພະແນກບໍລິຫານຄຸມຄອງ ຫຼື ຊ່ວຍວຽກ ເຊັ່ນ: ພະນັກງານຮັກສາຄວາມສະອາດ ແລະ ແມຄົວ, ແທນທີ່ຈະມີບົດບາດໃນການດຳເນີນງານຢູ່ພະແນກວິຊາສະເພາະໃດໜຶ່ງ. ແມ່ຍິງ ກວມອັດຕາສ່ວນ 77% ຂອງພະນັກງານທີ່ຂຶ້ນກັບພະແນກບໍລິຫານຂອງບໍລິສັດລ້ານຊ້າງເຊໂປນ, ສ່ວນພະແນກວິຊາສະເພາະອື່ນໆ ຂອງບໍລິສັດ ຍິ່ງມີອັດຕາສ່ວນຂອງແມ່ຍິງໜ້ອຍກວ່າ.¹²⁹

ຮູບແບບວິທີການຈັດສັດຜົນປະໂຫຍດລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການວາງແຜນແບບເນັ້ນໜັກໃສ່ແມ່ຍິງສາມາດຊ່ວຍປະກອບສ່ວນ ໃນການບັນເທົາຜົນກະທົບທາງລົບ ຈາກໂຄງການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ ທີ່ມີຕໍ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຍັງຊ່ວຍຍົກລະດັບຜົນປະໂຫຍດທີ່ມີຕໍ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຮັບປະກັນໃຫ້ໂຄງການມີຄວາມຍືນຍົງອີກດ້ວຍ. ຮູບແບບວິທີການທີ່ກ່າວມານັ້ນ ສາມາດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນກິດຈະກຳປົກສາທາລິກັບແມ່ຍິງ, ກິດຈະກຳວິເຄາະບັນຫາບົດບາດຍິງ-ຊາຍ, ການຈັດສັນລາຍໄດ້ໃຫ້ສະເໝີພາບ, ການສ້າງຕັ້ງກອງທຶນພັດທະນາຊຸມຊົນທີ່ມີຕົວແທນ ແລະ ສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ແລະ ການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ການບໍລິການເພີ່ມຕື່ມ ທີ່ເນັ້ນໜັກໃສ່ການສ້າງໂອກາດໃຫ້ແມ່ຍິງ.¹³⁰

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 16: ມາດຕະການຕອບຮັບຂໍ້ກ້າງວິນ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນເຂດໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າເທີນ 2

ໂຄງການນໍ້າເທີນ 2 ມີມູນຄ່າທັງໝົດ 1.45 ພັນລ້ານUS\$ ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກທະນາຄານໂລກ ແລະ ເອດີບີ. ໂຄງການນີ້ ເປັນໂຄງການໜຶ່ງທີ່ເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງຕັ້ງໜ້າວຽກງານຄວາມສະເໝີພາບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນໄລຍະການອອກແບບ ກໍ່ຄືໄລຍະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ ຕົວຢ່າງ: ໄດ້ມີການດຳເນີນການປະເມີນຢ່າງລະອຽດ ກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງຊາຍ ໃນໄລຍະອອກແບບໂຄງການ. ຜ່ານການປະເມີນຜົນເຫັນວ່າ ແມ່ຍິງ ແລະ

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສໍາລັບແມ່ຍິງ

ເດັກຍິງ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ແລະ ກຸ່ມທີ່ມາຈາກ ຄອບຄົວທຸກຍາກ ພົບອຸປະສັກໃນການເຂົ້າຮຽນທັງສີ, ຊອກວຽກ ເຮັດງານທຳ, ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ, ຄອບຄອງຊັບສິນ ທີ່ເປັນ ເງິນ ແລະ ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ. ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ສ້າງຂີດຄວາມ ສາມາດໃຫ້ແມ່ຍິງ ໃນເຂດໂຄງການ; ໂຄງການໄດ້ກຳນົດແຜນ ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນດຳເນີນງານເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ປະກອບມີກິນໄກຕິດຕາມແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ແລະ ຍົກລະດັບຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ໃຫ້ການສຶກສາອົບຮົມຊຸມຊົນກ່ຽວກັບຜົນຮ້າຍ ຂອງການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນຄອບຄົວ, ການຕື່ມເຫຼົ້າ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສໍາພັນ. ໃນນັ້ນ, ລວມມີເຊື່ອພະຍາດເອດ.

ໃນໄລຍະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ; ໂຄງການໄດ້ອອກໃບ ຕາດິນ ໃຫ້ຊາວບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ໂດຍການອອກຊື່ ທັງຜິວ ແລະ ເມຍ ແລະ ຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ທັງໝົດ ໂດຍຮັບຮູ້ ແລະ ຊ່ອງໜ້າ ທັງຜິວ ແລະ ເມຍ. ນອກນັ້ນ, ໂຄງການຍັງສຸມໃສ່ຄວາມ ສາມາດເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ໂຄງການພັດທະນາອ່າງນໍ້າຕອນລຸ່ມ ເອົາໃຈໃສ່ບັນຫາຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ. ເວລາທີ່ໂຄງການ ຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຄອບຄົວ (ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຄອບຄົວແມ່ໜ້າຍ) ທີ່ ບໍ່ມີຄວາມສາມາດໃນການໄດ້ຜົນປະໂຫຍດຕ່າງໆ ໃນອອກແຮງ ງານຈາກໂຄງການ, ໂຄງການ ຈະກຳນົດມາດຕະການບັນເທົາ ແບບໃໝ່ ເພື່ອປັບປຸງຊີວິດເປັນຢູ່ຂອງພວກເຂົາ ໃຫ້ດີຂຶ້ນກວ່າ ເກົ່າ ເຊັ່ນວ່າ: ກິດຈະກຳສົ່ງເສີມການລ້ຽງໄກ່ ແລະ ໝູ. ຄຽງຄູ່ກັນ ນີ້, ແມ່ຍິງໃນເຂດໂຄງການ ມີບົດບາດຢ່າງຕັ້ງໜ້າໃນການຄຸ້ມ ຄອງກອງທຶນ ປັບປຸງຊີວິດຄວາມເປັນຢູ່ຂອງບ້ານ ຊຶ່ງເປັນພາກ ສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການພັດທະນາອ່າງນໍ້າຕອນລຸ່ມ ແລະ ກິດຈະ ກຳເສີມສ້າງລາຍໄດ້ອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ການຜະລິດທັດຖະກຳ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ພອດເຕີ ແລະ ສີວະກູມາ 2011

ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ຂະໜາດນ້ອຍ

ເຖິງແມ່ນວ່າ ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະໜາດນ້ອຍ ມີຜົນປະໂຫຍດ ໜ້ອຍທາງເສດຖະກິດ, ແຕ່ມັນມີຜົນກະທົບຢ່າງຫຼວງຫຼາຍທາງ ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ.¹³¹ ຢ່າງໜ້ອຍມີການຂຸດ ຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະໜາດນ້ອຍທີ່ບໍ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນ ຢູ່ 9 ແຂວງ. ອົງການສະ ຫະປະຊາຊາດເພື່ອການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳ (UNIDO) ຄາດ ຄະເນວ່າ ໃນທົ່ວປະເທດມີບຸກຄົນທີ່ເຮັດການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະ ໜາດນ້ອຍ ຈຳນວນ 8,000 ກວ່າຄົນ ຊຶ່ງສ່ວນຫຼາຍແມ່ນແຮງງານ

ເຄື່ອນຍ້າຍຕາມລະດູການ ທີ່ເຮັດວຽກໃນໄລຍະລໍຖ້າລະດູການ ຜະລິດກະສິກຳຢູ່ຕາມເຂດຊົນນະບົດ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຈາກພາກສ່ວນ ອື່ນ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຈຳນວນຕົວຈິງຂອງການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະໜາດ ນ້ອຍ ມີຈຳນວນສູງກວ່ານີ້.¹³² ຜົນກະທົບດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍໃນຂະແໜງການນີ້ ຍ້ອນວ່າການ ຂຸດຄົ້ນແຮ່ຄຳ, ເພັດພອຍ ແລະ ແຮ່ກົວຢູ່ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງໃນກຳ ມະກອນຄົນຂຸດຄົ້ນຫຼາຍກວ່າ 75% ນັ້ນແມ່ນແມ່ຍິງ.¹³³ ຕົວຢ່າງ ໃນການຂຸດຄົ້ນແຮ່ກົວຂະໜາດນ້ອຍ, ບຸກຄົນທີ່ຂຸດຄົ້ນສ່ວນຫຼາຍ ເປັນສະມາຊິກຄອບຄົວດຽວກັນລວມມີແມ່ຍິງ, ຜູ້ຊາຍ, ເດັກຊາຍ, ເດັກຍິງ ແລະ ບາງຄັ້ງ ພໍ່ເຖົ້າ ຫຼື ແມ່ເຖົ້າ ມາຮ່ວມຂຸດຄົ້ນນຳກັນ. ການກໍ່ສ້າງ, ການຂຸດຄົ້ນແຮ່ຊາຍ ແລະ ຫິນ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນບໍ່ ເປັນລັກສະນະຕາມລະດູການ ຊຶ່ງລວມມີແຮງງານທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ປະມານ 40% ຂອງແຮງງານທັງໝົດ.

ບຸກຄົນທີ່ເຮັດການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂະໜາດນ້ອຍ ມີຄວາມຮູ້ຈຳກັດ ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນສຸຂະພາບ, ຄວາມປອດໄພ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ ທີ່ອາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ບົດລາຍງານຂັ້ນພື້ນຖານ ພົບວ່າ ມີການຫ້າມນຳໃຊ້ ສານບາຫຼອດໃນຂັ້ນຕອນການຂຸດຄົ້ນ ແລະ ປຸງແຕ່ງແຮ່ທາດ ໃນປະເທດ ແຕ່ວ່າການນຳໃຊ້ຍັງມີລະດັບ ຕໍ່າຫຼາຍ ຖ້າທຽບກັບປະເທດອື່ນໆ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ໃນກໍລະນີ ທີ່ມີການນຳໃຊ້ສານບາຫຼອດ ເຂົ້າໃນຂະບວນການປຸງແຕ່ງແຮ່ ຄຳ, ສ່ວນຫຼາຍແມ່ຍິງຈະເປັນຜູ້ດຳເນີນການປະສົມສານບາຫຼອດ ແລະ ປຸງແຕ່ງເຮັດໃຫ້ສານບາຫຼອດລະເທີຍອາຍ ໂດຍບໍ່ມີອຸປະ ກອນປ້ອງກັນ; ຂັ້ນຕອນເຫຼົ່ານີ້ ມັກຈະຖືກດຳເນີນການຢູ່ໃນເຮືອນ ຄົວຂອງພວກເຂົາ ຊຶ່ງອາດຈະມີເດັກນ້ອຍຢູ່ໃກ້ຄຽງ. ປະສົບການ ຈາກສາກົນ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວນມີການເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບຄວາມປອດໄພ ແລະ ການປ້ອງກັນສຸຂະພາບ ຄຽງຄູ່ກັບ ຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ອຸປະກອນປ້ອງກັນ ທີ່ມີລັກສະນະ ທຳມະດາ ແລະ ມີລາຄາຕໍ່າທີ່ສາມາດຊອກຊື້ໄດ້ທົ່ວໄປ (ເຊັ່ນ: ຖົງ ມືຢາງລາເຕັກ). ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ສາມາດປະກອບສ່ວນໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ບໍ່ໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ສຳພັດສານບາຫຼອດໂດຍກົງໄດ້ 90%.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 17: ການພັດທະນາບົດບາດຂອງແມ່ຍິງໃຫ້ພົ້ນເດັ່ນ ໃນຂະແໜງການຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່

ໂຄງການພັດທະນາທາງເລືອກໃນການດຳລົງຊີວິດ ເປັນໂຄງການໜຶ່ງທີ່ປະສິບຜົນສຳເລັດ ໃນການຍົກລະດັບຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຜູ້ຜະລິດທີ່ມີຄວາມທຸກຍາກ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ແມ່ຍິງ ໂດຍຜ່ານການສະໜັບສະໜູນຈາກບໍລິສັດຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ພູເບຍ ແລະ ເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງ “ໂຄງການສົ່ງເສີມການຜະລິດລະດັບທ້ອງຖິ່ນ”. ໂຄງການນີ້ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຕ່ປີ 2008 ຢູ່ບ່ອນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຢູ່ເຂດພູຄຳ. ຮູບການໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແມ່ນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຜ່ານກອງທຶນລວມ ຄຸ້ມຄອງໂດຍບໍລິສັດ ແລະ ຫຼັງຈາກນັ້ນ ຄຸ້ມຄອງຮ່ວມກັນໂດຍລັດຖະບານ ແລະ ບໍລິສັດ. ໜຶ່ງໃນກິດຈະກຳຂອງໂຄງການ ແມ່ນກິດຈະກຳສົ່ງເສີມການປູກຜັກເພື່ອສົ່ງຂາຍສູ່ຕະຫຼາດ ຊຶ່ງວ່າ 95% ຂອງກິດຈະກຳເຫຼົ່ານີ້ ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າຂອງ. ພວກເຂົາສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຕົນເອງ ແລະ ຄອບຄົວ ໂດຍການຂາຍຜັກໂດຍກົງໃຫ້ບໍລິສັດ.

ໂຄງການນີ້ ຍັງຮ່ວມມືຢ່າງໃກ້ຊິດຕິດແທດ ກັບກະຊວງສາທາລະນະສຸກ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ກໍ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນຈຳນວນໜຶ່ງ ໃນການດຳເນີນກິດຈະກຳ ເຊັ່ນ: ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງຊາວໜຸ່ມ. ນອກນັ້ນ, ຍັງມີກິດຈະກຳເຜີຍ ແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານວິຊາການຈາກອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ເຊັ່ນ: ອົງການກາແດງ ແລະ ອົງການ PSI.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ທະນາຄານໂລກ 2011 ແລະ Earth Systems Lao et. al. 2009a.

ຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ: ໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ ແມ່ນຂະແໜງການໜຶ່ງຂອງ ສປປ ລາວ ທີ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງວ່ອງໄວ. ນັກທ່ອງທ່ຽວຂາເຂົ້າມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນສາມເທົ່າ ແຕ່ປີ 2003 ຫາ ປີ 2008. ຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວໄດ້ປະກອບສ່ວນ 7-9% ຂອງການເຕີບໂຕຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ (GDP) ແລະ ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳໃຫ້ແມ່ຍິງ ໃນຂົງເຂດວຽກງານການໃຫ້ບໍລິການຕ່າງໆ. ໃນປະຈຸບັນ, ການຈ້າງງານໃນຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ ສ່ວນຫຼາຍມີຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດເຄິ່ງຕົວເມືອງ. ຍ້ອນມີຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງຕັ້ງໜ້າຈາກພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ, ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ໄດ້ຖືເອົາຂະແໜງການນີ້ ເປັນຈຸດສຸມເພື່ອແນໃສ່ພັດທະນາອຸດສາຫະກຳການທ່ອງທ່ຽວ. ຄາດຄະເນວ່າ ພາຍໃນປີ 2015, ອຸດສາຫະກຳການທ່ອງທ່ຽວຈະສາມາດສ້າງວຽກເຮັດງານທຳໃຫ້ປະຊາຊົນບັນເທີງ 1 ແສນຄົນ ແລະ ມີຈຳນວນເທົ່າກັນນີ້ ໃນຂົງເຂດວຽກງານອື່ນໆ ທີ່ບໍ່ອ້ອມອຸດສາຫະກຳທ່ອງທ່ຽວ.¹³⁴

ພະນັກງານຍິງ ແລະ ຊາຍ ມີການປະກອບສ່ວນໃນຫຼາຍໆຂົງເຂດວຽກງານທີ່ຕິດພັນກັບຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ. ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍເຮັດວຽກເປັນພະນັກງານຕາມເຮືອນພັກ ແລະ ໂຮງແຮມ, ຮ້ານອາຫານ, ສະຖານທີ່ບັນເທີງ ແລະ ບໍລິສັດທ່ອງທ່ຽວ. ໂດຍລວມແລ້ວ, ໃນຂະແໜງການນີ້ ແມ່ຍິງຈະບໍ່ໄດ້ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ແຕ່ວ່າຢູ່ພາກສ່ວນ ໃຫ້ບໍລິການ ແລະ ຮັກສາຄວາມສະອາດ. ຖ້າທຽບກັບຂະແໜງການບໍລິການສັອມແປງ ແລະ ຂົນສົ່ງ, ສ່ວນຫຼາຍຈະມີແຕ່ຜູ້ຊາຍ ທີ່ຖືກຈ້າງງານໃນຂະແໜງນີ້. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້ ຍັງມີໂອກາດທາງອ້ອມໃນການສ້າງລາຍໄດ້ຈາກຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ ເຊັ່ນວ່າ: ການຄ້າຂາຍເຄື່ອງທີ່ລະລຶກ ຫຼື ຂາຍສິນຄ້າໃຫ້ນັກທ່ອງທ່ຽວໂດຍກົງ. ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ, ແມ່ຍິງຈະຜະລິດສິນຄ້າທັດຖະກຳ ແລະ ຂາຍໃຫ້ນັກທ່ອງທ່ຽວ ຄຽງຄູ່ກັບການຕັ້ງໂຕຂາຍອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມໄປພ້ອມກັນ.¹³⁵

ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວແບບອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ທ່ຽວຊົມບ້ານ ອາດຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນ ຕໍ່ການແບກທາບພາລະຂອງແມ່ຍິງ ແຕ່ວ່າມັນກໍ່ສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາໄດ້ເຊັ່ນກັນ. ການທ່ອງທ່ຽວແບບອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ທ່ຽວຊົມບ້ານ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຊັບພະຍາກອນແບບໃໝ່ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ເຂດຊົນນະບົດ ແຕ່ວ່າການຈັດ

ສັນໜ້າທີ່ວຽກງານ, ການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນ ແລະ ການຕັດສິນບັນຫາໃນຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ເປັນປັດໄຈຕົ້ນຕໍ ທີ່ເຮັດໃຫ້ບໍ່ມີຄວາມສະເໝີພາບທາງດ້ານຜົນໄດ້ຮັບ ຫຼື ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ໜ້າທີ່ວຽກງານ. ຍ້ອນໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບການເບິ່ງແຍງລູກເດົ້າ ແລະ ຂໍ້ຈຳກັດທາງດ້ານເງິນຄອງປະເພນີ ກ່ຽວກັບການພົວພັນກັບຄົນພາຍນອກ; ແມ່ຍິງ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ກາລະໂອກາດຢ່າງເຕັມສ່ວນ ໃນການຊອກວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມ ຫຼື ສາມາດປະຕິບັດສິ່ງເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ໃນໄລຍະທີ່ເປັນໂສດເທົ່ານັ້ນ. ຜູ້ຊາຍໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ສ່ວນຫຼາຍຈະຮັກສາບົດບາດຄວາມເປັນຜູ້ນຳ ແລະ ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່ໄວ້, ສ່ວນແມ່ຍິງ ຈະເປັນພາກສ່ວນທີ່ມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບວຽກງານທີ່ມີຄ່າຈ້າງຕໍ່າ ແລະ ບໍ່ມີບົດບາດກິດຈະກຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຕັດສິນບັນຫາ ເຊັ່ນວ່າ: ພຽງແຕ່ເປັນຜູ້ສະໜອງອາຫານ, ທີ່ພັກເຊົາ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນກິດຈະກຳຕາມເຮືອນຄອງປະເພນີເທົ່ານັ້ນ.¹³⁶ ຄຽງຄູ່ກັບການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງລາຍຮັບທາງດ້ານການເງິນ, ກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວຈຳນວນໜຶ່ງເປັນຕົ້ນ ແມ່ນກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວແບບນອນຢູ່ເຮືອນປະຊາຊົນ ອາດຈະເພີ່ມພາລະແບກທາບໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວ ແລະ ບໍ່ມີຄ່າຕອບແທນ. ການແບກທາບພາລະເພີ່ມຂຶ້ນຍ້ອນວ່າ ແມ່ຍິງຕ້ອງໃຊ້ແຮງງານ ແລະ ເວລາຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ເຂົ້າໃນການດູແລເບິ່ງແຍງແຂກນັກທ່ອງທ່ຽວ ຊຶ່ງວ່າຄົນສ່ວນໃຫຍ່ເຫັນວ່າ ເປັນເລື່ອງປົກກະຕິທາງດ້ານໜ້າຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ວຽກເຮືອນ.¹³⁷

ຄຽງຄູ່ກັບຜົນປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ຮັບ ຈາກການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ, ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຂະແໜງການນີ້ ອາດຈະນຳໄປສູ່ຄວາມສ່ຽງທາງສັງຄົມໂດຍສະເພາະ ກຸ່ມຍິງສາວ ແລະ ເດັກຍິງ. ຜົນກະທົບດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງໂຄງການທ່ອງທ່ຽວແບບເອົາຊຸມຊົນເປັນພື້ນຖານ ສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໂດຍອີງຕາມກຸ່ມອາຍຸ ເຊັ່ນວ່າ: ການທ່ອງທ່ຽວທີ່ເອົາຊຸມຊົນເປັນພື້ນຖານຫຼາຍເກີນໄປ ອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບພາໃຫ້ອັດຕາເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງຫຼຸດລົງ ຍ້ອນຄອບຄົວອາດຈະມອບພາຍວຽກທີ່ຕິດພັນການທ່ອງທ່ຽວ ໃຫ້ພວກເຂົາໃນການຊ່ວຍແມ່ຍິງ.¹³⁸ ນັກທ່ອງທ່ຽວຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ທີ່ເດີນທາງເຂົ້າມາເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ການເຄື່ອນຍ້າຍບ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງຊາວໜຸ່ມ ຈາກເຂດຊົນນະບົດໄປຫາຕົວເມືອງ ເພື່ອຊອກວຽກເຮັດງານທຳໃນຂະແໜງທ່ອງທ່ຽວ ອາດຈະສົ່ງຜົນກະທົບພາໃຫ້ມີການຕິດເຊື້ອພະຍາດທາງເພດສຳພັນ.

ພາກທີ 2 - ບົດບາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ: ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ສຳລັບແມ່ຍິງ

ຮູບພາບໂດຍ: ເອດີບີ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 18: ໂຄງການພັດທະນາ ການທ່ອງທ່ຽວແບບຍືນຍົງໃນລະດັບພາກພື້ນເຂດລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງ

ໂຄງການນີ້ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນປີ 2009 ໂດຍອົງການທ່ອງທ່ຽວແຫ່ງຊາດ ຂອງ ສປປ ລາວ ເພື່ອສົ່ງເສີມການປ້ອງກັນ ແລະ ອະນຸລັກມໍລະດົກທາງທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳ, ເພື່ອສະໜັບສະໜູນກິດຈະກຳທ່ອງທ່ຽວແບບເອົາຊຸມຊົນເປັນພື້ນຖານ ແລະ ຍົກລະດັບແບບຕ່ອງໂສ້ ຂອງຂະແໜງການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ (ເຊັ່ນ: ການຄ້າ ແລະ ອາຫານ ແລະ ການຜະລິດສິນຄ້າເຄື່ອງຫັດຖະກຳ), ແລະ ເພື່ອພັດທະນາສາຍທາງທ່ອງທ່ຽວໃນລະດັບພາກພື້ນເຂດລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງ. ໂດຍແນໃສ່ສົ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ຍິງ ມີວຽກເຮັດງານທຳທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງ ໃນຂົງເຂດການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ມີຄ່າຈ້າງທີ່ສູງຂຶ້ນ, ໂຄງການສະໜອງການຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ແລະ ຫັກສະໃນການດຳເນີນທຸກລະກິດ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ຍິງທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍ. ພາຍໃນປີ 2011, ຫຼາຍກວ່າ 40% ຂອງຊຸດຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບທິວຂໍ້ການທ່ອງທ່ຽວ ໄດ້ຮັບການຈັດຂຶ້ນສຳລັບແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າໂດຍສະເພາະ ແລະ 15-50% ຂອງພະນັກງານນຳທ່ຽວທັງໝົດທີ່ເປັນແມ່ຍິງ. ແມ່ຍິງຈາກຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍຈຳນວນໜຶ່ງ ຊຶ່ງເປັນຜູ້ທີ່ບໍ່ເຄີຍມີລາຍຮັບທາງການເງິນມາກ່ອນ ປະຈຸບັນ ສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຕົນເອງ ຈາກການຂາຍປີ້ເຂົ້າຊົມສະຖານທີ່ມໍລະດົກທຳມະຊາດ, ຂາຍອາຫານ, ເຄື່ອງຫຍິບປັກຖືກແສວ, ເຈ້ຍສາ, ນ້ຳຕານກ້ອນ, ແລະ ເຄື່ອງຫັດຖະກຳອື່ນໆ. ນອກນັ້ນ, ໂຄງການຍັງແນໃສ່ເຊື່ອມໂຍງກິດຈະກຳຂອງໂຄງການ ກັບແຜນງານເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບເຊື່ອພະຍາດເອດ ແລະ ການຄ້າມະນຸດຂອງລັດຖະບານ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ເອດີບີ 2011g.

ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ:

ການຍົກສູງ ແລະ ສົ່ງເສີມການມີສິດອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນ ກົງຈັກລັດຖະບານ

ສິດທິຂອງແມ່ຍິງ ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ພາຍໃຕ້ລະບົບນິຕິກຳ ຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ປັດຈຸບັນ ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ມີຈຳນວນແມ່ຍິງເປັນສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ ຫຼາຍກວ່າໝູ່ໃນພາກພື້ນ ແຕ່ວ່າຈຳນວນແມ່ຍິງໃນລະດັບຊຸມຊົນ ແລະ ຄອບຄົວ ຍັງພົບຂໍ້ຈຳກັດໃນການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ມີຈຳນວນບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ ຊຶ່ງໃນພາກນີ້ ຈະສະເໜີບົດທົບທວນຄືນກ່ຽວກັບກົງຈັກຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງໃນການປົກປ້ອງສິດທິຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງ ແຕ່ຂັ້ນສູນກາງຈົນເຖິງຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄະນະກຳມາທິການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ, ທີ່ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ2003, ເພື່ອເປັນຈຸດປະສານງານຂອງລັດຖະບານ ໃນການເຊື່ອມສານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບ ໃນການວາງແຜນ ແລະ ການພັດທະນານະໂຍບາຍຕ່າງໆ. ໂດຍສະເພາະ ພາກທີ 3 ຂອງບົດລາຍງານນີ້ ຈະສະເໜີກ່ຽວກັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານຂອງ ສປປ ລາວ ໃນນັ້ນລວມມີ ກອບນິຕິກຳ, ລະບົບການປົກຄອງ, ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ ແລະ ສົມວນຊົນ. ພາກນີ້ ຈະສະຫຼຸບເຖິງຄວາມຈຳເປັນໃນການຍົກສູງ ແລະ ສົ່ງເສີມການມີສິດອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ.

ກອບນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍ

ກອບນິຕິກຳ ກ່ຽວກັບການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງ.¹³⁹ ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນລັດຖະທຳມະນູນ ສະບັບປັບປຸງໃໝ່ ໃນປີ 2003 ແລະ ໃນລະບຽບກົດໝາຍສະບັບອື່ນໆ; ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ມີສິດເທົ່າທຽມກັນໃນທຸກດ້ານ: ດ້ານການເມືອງ, ວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ແລະ ຄອບຄົວ. ລັດຖະທຳມະນູນ ສະບັບປີ 1991 ຂອງ ສປປ ລາວ ຮັບປະກັນສິດທິເທົ່າທຽມ ສຳລັບແມ່ຍິງແລະຜູ້ຊາຍ (ມາດຕາ 22 ແລະ ມາດຕາ 24) ລະບຸໄວ້ວ່າ “ປະຊາຊົນລາວທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ຕ້ອງໄດ້ຮັບສິດທິເທົ່າທຽມກັນ ໃນດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ໃນສະຖາບັນຄອບຄົວ”. ມາດຕາ 22 ກຳນົດຫຼັກການພື້ນຖານດ້ານຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ໃນນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍທັງໝົດ. ລັດຖະທຳມະນູນກຳນົດພາລະບົດບາດ ກ່ຽວກັບການສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃຫ້ສະຫະພັນແມ່ຍິງ (ມາດຕາ 7). ນອກນັ້ນ, ສິດທິເທົ່າທຽມກັນຂອງແມ່ຍິງ ຍັງໄດ້ລະບຸໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນກົດໝາຍທີ່ດິນ, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍຊັບສິນ, ກົດໝາຍແຮງງານ, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍເລືອກຕັ້ງ, ກົດໝາຍກົດໝາຍຄອບຄົວ ແລະ ກົດໝາຍອາຍາ.

ແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ

ແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ (NSAW) (2011-2015) ເພື່ອຍົກລະດັບ ສປປ ລາວ ໃຫ້ເປັນປະເທດ “ທີ່ແມ່ຍິງໝົດທຸກຄົນ ໄດ້ຮັບສິດທິທຽມກັບຜູ້ຊາຍ, ແລະ ມີຄວາມສາມາດນຳໃຊ້ສິດຂອງຕົນເອງຢ່າງເຕັມສ່ວນເຂົ້າໃນເວທີການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ຊີວິດຄອບຄົວ ຄຽງຄູ່ກັບການດຳລົງຊີວິດຢ່າງປອດໄພ”.¹⁴⁰ ຈຸດປະສົງເປົ້າໝາຍລວມຂອງແຜນຍຸດທະສາດດັ່ງກ່າວນີ້ ມີຄື: ເພື່ອຍົກລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ; ສົ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ຍິງ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປະກອບຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາຫຼາຍຂຶ້ນ; ສ້າງໂອກາດໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງ ເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຮັກສາສຸຂະພາບ, ການສຶກສາ, ການຝຶກອົບຮົມ, ວຽກເຮັດງານທຳ, ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້, ພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ແລະ ກົນໄກການປ້ອງກັນທາງສັງຄົມ; ສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າ ໃນຂະບວນການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງຮັບຜິດຊອບວຽກງານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຄະນະກຳມະທິການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ.

ແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ (NSAW) ລວມມີຂໍ້ກຳນົດກ່ຽວກັບທຶນຮອນ ທີ່ຈະໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນຍຸດທະສາດນີ້ ໂດຍການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດຖະບານອອກຄຳສັ່ງແນະນຳ ເຖິງແຕ່ລະຂະແໜງການ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນໃນແຕ່ລະຂັ້ນ ກ່ຽວກັບການເຊື່ອມສານ ແລະ ຜັນຂະຫຍາຍ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຍຸດທະສາດ NSAW ເຂົ້າໃນທຸກຂົງເຂດວຽກງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ຄຽງຄູ່ກັບການຈັດສັນງົບປະມານຂອງຕົນເອງເຂົ້າໃນວຽກງານນີ້ຢ່າງເໝາະສົມ.¹⁴¹ ກະຊວງການເງິນກໍ່ເຊັນດຽວກັນ ໄດ້ຮັບຄຳສັ່ງແນະນຳໃຫ້ກຳນົດຮ່ວງງົບປະມານ, ຈັດສັນງົບປະມານ ແລະ ບັນທຶກລາຍຈ່າຍ ທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນຍຸດທະສາດNSAW. ເຖິງແມ່ນວ່າມີຄຳສັ່ງແນະນຳຢ່າງເປັນທາງການກໍ່ຕາມ, ໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ບາງພາກສ່ວນອາດສາມາດຕົກໃນກໍລະນີ ທີ່ບໍ່ມີທຶນຮອນ ພຽງພໍ. ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 20 ຈະສະເໜີລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມ ກ່ຽວກັບແຜນຍຸດທະສາດ NSAW.

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 19: ຄາດໝາຍສູ້ຊີນຂອງແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ

ແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ເພື່ອສິ່ງເສີມຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ (NSAW) ມີຄາດໝາຍສູ້ຊີນ ຮອດປີ 2015 ດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ເປົ້າໝາຍ 1: ປູກູ້ຈິດສຳນຶກ ກຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຄຽງຄູ່ກັບການເສີຍແຕ່ເອກະສານນິຕິກຳຕ່າງໆ

- 60% ຂອງແຕ່ລະກະຊວງ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ແຂວງ ເຊື່ອມສານວຽກງານສິ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນແຜນຍຸດທະສາດຂອງຕົນ
- ເກັບກຳຂໍ້ມູນສະຖິຕິແຍກເພດ ເພື່ອສ້າງເປັນຖານຂໍ້ມູນ

ເປົ້າໝາຍ 2: ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ກົນໄກການຈັດຕັ້ງຄະນະກຳມາທິການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງທຸກຂັ້ນ

- ສ້າງຂີດຄວາມສາມາດຂອງອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ບຸກຄະລາກອນ ທີ່ຮັບຜິດຊອບວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢ່າງຕັ້ງໜ້າ

ເປົ້າໝາຍ 3: ຍົກລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງແມ່ຍິງເຂົ້າໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ

- ອັດຕາເຂົ້າຮຽນສຸດທິ ໃຫ້ໄດ້ 98% ໃນຊັ້ນປະຖົມ ແລະ 75% ໃນຊັ້ນມັດທະຍົມຕົ້ນ
- ອັດຕາລົບລ້າງຄວາມບໍ່ຮູ້ໜັງສື ໃຫ້ໄດ້ 20% ຂອງຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ກົກໜັງສື ແລະ ອັດຕາປະລະການຮຽນໃນຊັ້ນປະຖົມ
- ໃນສູນຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ (ເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງຜູ້ເຂົ້າຮຽນຕ້ອງເປັນແມ່ຍິງ)
- 50% ຂອງຈຳນວນທີ່ເຂົ້າຮຽນການສຶກສາຊັ້ນສູງ ຕ້ອງເປັນແມ່ຍິງ
- ອັດຕາການຕາຍຂອງເດັກອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 5 ປີ ໃຫ້ຫຼຸດເຫຼືອ 70 ຕໍ່ຈຳນວນເດັກເກີດໃໝ່ ແລະ ມີຊີວິດລອດ 1,000 ຄົນ
- ອັດຕາການຕາຍຂອງເດັກອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 1 ປີ ໃຫ້ຫຼຸດເຫຼືອ 45 ຕໍ່ຈຳນວນເດັກເກີດໃໝ່ ແລະ ມີຊີວິດລອດ 1,000 ຄົນ
- 90% ຂອງເດັກອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 1 ປີ ຕ້ອງໄດ້ຮັບວັກຊີນປ້ອງກັນໝາກແດງ
- ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ ຕ້ອງຫຼຸດລົງເຫຼືອ 260 ຕໍ່ຈຳນວນແມ່ເກີດລູກໃໝ່ ແລະ ມີຊີວິດລອດ 100,000 ຄົນ
- 50% ຂອງການເກີດລູກ ຕ້ອງມີແພດຊ່ວຍເກີດ
- 50% ຕ້ອງເປັນເຂດປົກຄຸມການວາງແຜນຄອບຄົວ
- 60% ຂອງແມ່ຖືພາມານ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຝາກທ້ອງ
- ອັດຕາການຕິດເຊື້ອເອດ ຂອງກຸ່ມປະຊາກອນທົ່ວໄປ ຕ້ອງຫຼຸດລົງຕໍ່ກວ່າ 1%
- ອັດຕາການຕິດເຊື້ອເອດ ຂອງກຸ່ມປະຊາກອນເກນອາຍຸ 15-24 ຕ້ອງຫຼຸດລົງຕໍ່ກວ່າ 5%
- ອັດຕາການຕາຍຍ້ອນໄຂ້ຍຸງ ຕ້ອງຫຼຸດເຫຼືອ 0.2 ຕໍ່ປະຊາກອນ100,000
- ອັດຕາການຕາຍຍ້ອນວັນນະໂລກ ຕ້ອງຫຼຸດເຫຼືອ 204 ຕໍ່ປະຊາກອນ100,000
- 70% ຂອງກໍລະນີຕິດເຊື້ອວັນນະໂລກ ຕ້ອງຖືກກວດພົບ ແລະ ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວ ໂດຍມີແພດຕິດຕາມໂດຍກົງ (DOTS)

ເປົ້າໝາຍ 4: ເພີ່ມຈຳນວນເພດຍິງ ເຂົ້າໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ໃນທຸກລະດັບການປົກຄອງ

- ຈຳນວນເພດຍິງຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ຕ້ອງເພີ່ມຂຶ້ນ 20% ໃນລະດັບເມືອງຂຶ້ນໄປ ແລະ ຕ້ອງຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງການນຳຂອງອົງການຈັດຕັ້ງພາກລັດ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊື່ນ
- 30% ຂອງສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ ຕ້ອງເປັນແມ່ຍິງ ໃນສະພາແຫ່ງຊາດສະໄໝທີ 7
- ຂະແໜງວິສະຫະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ແລະ ທີ່ມີແມ່ຍິງກວມອັດຕາສ່ວນຫຼາຍ ຕ້ອງມີແມ່ຍິງຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງການນຳ
- ຍົກລະດັບທິດສະດີການເມືອງ-ການປົກຄອງ ໃຫ້ແມ່ຍິງໃຫ້ໄດ້ 25%

ເປົ້າໝາຍ 5: ເພີ່ມທະວີການພົວພັນຮ່ວມມືກັບສາກົນ ໃນຂົງເຂດວຽກງານສິ່ງເສີມບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ

- ສະໜັບສະໜູນການເຂົ້າຮ່ວມ, ຝຶກອົບຮົມ ແລະ ແລກປ່ຽນບົດຮຽນ ກຽວກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສິນທິສັນຍາຊີດໍ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: NSAW ແລະ GOL 2011

ກົງຈັກການປົກຄອງ: ຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງໃນລະດັບຊາດ

ພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ ເປັນຜູ້ນຳພາທຸກພາລະກິດວຽກງານ ເມືອງການປົກຄອງໃນທຸກຂັ້ນຂອງລັດຖະບານ. ດັ່ງທີ່ໂລະບຸໄວ້ ໃນລັດຖະທຳມະນູນປີ 1991 ວ່າ ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ມີ ພັກການເມືອງດຽວໂດຍມີຫຼາຍຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ ທີ່ໄດ້ຮັບການ ປົກຄອງພາຍໃຕ້ການນຳພາຂອງພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ. ທຸກການເຄື່ອນໄຫວຂອງພັກ ຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບມະຕິຕົກລົງໃນ ກອງປະຊຸມກົມການເມືອງສູນກາງພັກ ທີ່ຈັດຂຶ້ນທຸກໆທ້າຍປີ.

ການນຳພາຂອງພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ

ພາຍໃນກຳມະການກົມການເມືອງສູນກາງພັກຈຳນວນ 11 ທ່ານ ປະກອບມີ ສະມາຊິກທີ່ເປັນແມ່ຍິງພຽງ 1 ທ່ານ ແລະ ພາຍໃນ ຄະນະກຳມະການສູນກາງພັກຈຳນວນ 55 ທ່ານ ປະກອບມີສະ ມາຊິກທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ພຽງ 4 ທ່ານ (ໜຶ່ງໃນນັ້ນ ແມ່ນກຳມະການ ກົມການເມືອງສູນກາງພັກ ແລະ ທັງເປັນປະທານສະພາແຫ່ງ ຊາດ).¹⁴² ກຳມະການກົມການເມືອງສູນກາງພັກ ເປັນຜູ້ອະນຸມັດ ທຸກການຄັດເລືອກ ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງຕໍາແໜ່ງອາວຸໂສທັງໝົດພາຍໃນ ລັດຖະບານ (ຕົວຢ່າງ: ປະທານປະເທດ, ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດ ຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າກົມ, ເຈົ້າແຂວງ ແລະ ເຈົ້າເມືອງ). ນອກນັ້ນ, ພັກຍັງເປັນຜູ້ອອກອະນຸຍາດ ໃຫ້ຜູ້ສະໝັກສະມາຊິກສະພາແຫ່ງ ຊາດກ່ອນຈະມີຄັດເລືອກ ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງເປັນທາງການ.

ບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ ອາດຈະເປັນຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກສຳລັບແມ່ຍິງໃນການ ເລື່ອນຕຳແໜ່ງພາຍໃຕ້ລະບົບກົງຈັກຂອງພັກໃນປະຈຸບັນ. ໂດຍ ລວມແລ້ວ, ການເລື່ອນຕຳແໜ່ງພາຍໃນພັກ ແລະ ລັດຖະບານ ຂຶ້ນກັບການແຕ່ງຕັ້ງພິເສດ, ຄວາມອາດສາມາດດ້ານການນຳພາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມທິດສະດີການເມືອງຢູ່ໂຮງຮຽນທິດສະດີ ການເມືອງທ່າງອນ ຫຼື ຢູ່ປະເທດໄກ້ຄຽງ ຄື ປະເທດຫວຽດນາມ ຫຼື ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ. ຄວາມກ້າວໜ້າທາງດ້ານຕຳ ແໜ່ງງານ ໂດຍຜ່ານຂັ້ນຕອນ ແລະ ຂະບວນການເຫຼົ່ານີ້ ເປັນສິ່ງ ທ້າທາຍ ສຳລັບແມ່ຍິງ ຄຽງຄູ່ກັບສິ່ງທ້າທາຍຕ່າງໆ ທີ່ຕິດພັນກັບ ໜ້າທີ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບພາຍໃນຄອບຄົວ ເຊັ່ນວ່າ ຕ້ອງໄດ້ດູ່ນ ດຽງເວລາເຮັດວຽກເຮືອນ ແລະ ເວລາຮຽນທິດສະດີການເມືອງ. ນອກນັ້ນ, ແມ່ຍິງຍັງຕ້ອງຜ່ານຜ່າສິ່ງກົດຂວາງການມີສ່ວນຮ່ວມ ອື່ນໆ ອີກຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ຕິດພັນກັບຮີດຄອງປະເພນີ ແລະ ລະບົບ ການປົກຄອງທີ່ສຽງສ່ວນໃຫຍ່ເປັນສຽງຈາກຜູ້ຊາຍ.

ສະຫະພັນແມ່ຍິງ: ຕົວແທນດ້ານສິດທິຜົນປະໂຫຍດ ຂອງແມ່ຍິງ

ສະຫະພັນແມ່ຍິງ^{xxx} ຖືກມອບໝາຍພາລະກິດໃຫ້ ເປັນຕົວແທນ ຂອງແມ່ຍິງຈາກທຸກຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ ແລະ “ປົກປ້ອງສິດທິຜົນປະ ໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງ”. ອົງການຈັດຕັ້ງສະຫະພັນແມ່ຍິງປະຕິບັດ

ພາບ ໂດຍ: insmai.com

ຫຼັກການ “ສາມດີ” ຄື: “ພົນລະເມືອງດີ, ພັດທະນາທີ່ດີ, ແລະ ສ້າງຄອບຄົວວັດທະນະທຳດີ”. ສະຫະພັນແມ່ຍິງມີຕາໜ່າງຢູ່ ແຕ່ລະບ້ານ ແລະ ມີສະມາຊິກໜຶ່ງທ່ານ ຕາງໜ້າແມ່ຍິງຂອງບ້ານ ຢູ່ໃນຄະນະກຳມະການປົກຄອງບ້ານ.¹⁴³ ໂດຍມີລະບົບການຈັດ ຕັ້ງແຕ່ຂັ້ນສູນກາງ, ແຂວງ, ເມືອງ ແລະ ຂັ້ນບ້ານ. ອົງການຈັດຕັ້ງ ສະຫະພັນແມ່ຍິງເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຂົວຕໍ່ລະຫວ່າງພັກປະຊາຊົນປະ ຕິບັດລາວ, ລັດຖະບານ ແລະ ເອື້ອຍນ້ອງຍິງທຸກຄົນທີ່ຢູ່ ເຂດຕົວ ເມືອງກໍ່ຄືຊົນນະບົດ. ຜ່ານຕາງໜ່າງການຈັດຕັ້ງທີ່ກວ້າງຂວາງ ຂອງຕົນ, ສູນສະຫະພັນແມ່ຍິງ ສາມາດນຳເອົາຄຳຄິດເຫັນ ຂອງ ແມ່ຍິງເຂົ້າໃນການປົກຄອງ ແລະ ກົງຈັກລັດຖະບານ ແຕ່ວ່າ ສ່ວນຫຼາຍກໍ່ຈະມີແຕ່ສຽງ ຫຼື ຄຳຄິດເຫັນຈາກແມ່ຍິງພຽງໜຶ່ງທ່ານ ເທົ່ານັ້ນໃນເວລາປະຊຸມ. ນອກຈາກກິດຈະກຳຢູ່ຂັ້ນຮາກຖານ ແລ້ວ, ສະຫະພັນແມ່ຍິງໄດ້ສົ່ງເສີມ ແລະ ຕິດຕາມການຈັດຕັ້ງປະ ຕິບັດແຜນການສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນລະດັບປະ

^{xxx} ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ມີຕົ້ນ ກຳເນີດຈາກສະມາຄົມແມ່ຍິງລາວຮັກຊາດ ໃນປີ 1955, ຊຶ່ງມີປະຫວັດຄວາມເປັນມາຈາກການປຸກລະດົມເອື້ອຍນ້ອງຍິງ ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນຂະບວນການຕໍ່ສູ້ກັບສັດຕູເພື່ອຍາດເອົາຄວາມເປັນເອກະລາດປະຊາທິປະໄຕ ຂອງຊາດ. ອົງການຈັດຕັ້ງສະຫະພັນແມ່ຍິງເປັນໜຶ່ງໃນສີ່ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ ທີ່ເປັນທາງການຂອງປະເທດ.

ເທດໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບນະໂຍບາຍຂອງພັກ ແລະ ລັດ, ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອຮັບປະກັນສິດສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ສະຫະພັນແມ່ຍິງຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ຕິດພັນກັບຄວາມອາດສາມາດ ໃນການເປັນຕົວແທນດ້ານສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງຢູ່ເຂດທ່າງໂກສອກຫຼີກ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນຊົນເຜົ່າລາວ-ໄຕ.

ແຜນງານຕົ້ນຕໍຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງ ລວມມີໂຄງການ ສຳລັບແມ່ຍິງທີ່ແນ່ໃສ່ພັດທະນາກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້, ກອງທຶນໝູນວຽນ, ການສຶກສາ, ໂພຊະນາການ ແລະ ສຸຂະພາບໄວຈະເລີນພັນ ຊຶ່ງວ່າສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ. ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳໂດຍສົມທົບກັບອົງການຈັດຕັ້ງພາກລັດ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຈຳນວນໜຶ່ງ. ໃນປີ 2011, ກອງປະຊຸມໃຫຍ່ຂອງລັດຖະບານ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາແຜນພັດທະນາແມ່ຍິງ ໄລຍະ 5 ປີ (2011-2015) ໂດຍແນ່ໃສ່ສິ່ງເສີມ ແລະ ປົກປ້ອງສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ.¹⁴⁴

ໃນປີ 1997, ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເພື່ອການພັດທະນາ (GRID) ຂຶ້ນ ແລະ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນກອງວິຊາການໃຫ້ສະຫະພັນແມ່ຍິງ. ສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານນີ້ໄດ້ຈັດຝຶກອົບຮົມ ຄູ່ຝຶກ ແລະ ນັກວິເຄາະວິໄຈ ໃນລະດັບສູນກາງ ແລະ ແຂວງ. ນອກນັ້ນ, ຍັງໄດ້ສ້າງປຶ້ມຄູ່ມື, ເອກະສານຮັບໃຊ້ການຝຶກອົບຮົມ ຄຽງຄູ່ກັບການສຶກສາຂໍ້ມູນ ແລະ ຂຽນບົດລາຍຈຳນວນໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ. ບົດລາຍງານເຫຼົ່ານັ້ນ ໄດ້ຮັບການຈັດພິມ ແລະ ເຜີຍແຜ່ຢ່າງກວ້າງຂວາງເປັນຕົ້ນ ແມ່ນໄດ້ເກັບໄວ້ໃນຫ້ອງສະໝຸດ ແລະ ສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານຈຳນວນ 5 ແຫ່ງທີ່ຂຶ້ນກັບສະຫະພັນແມ່ຍິງ.

ຄະນະກຳມາທິການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ (ຄ.ກ.ມ.ຊ)

ຄະນະກຳມາທິການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຫ່ງຊາດ ມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບກຳນົດ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍລະດັບຊາດ ເພື່ອສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ກໍຄື ການເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນຂັ້ນຕອນການ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານຂອງຂະແໜງການຕ່າງໆ. ໂດຍໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຢ່າງເປັນທາງການ ຜ່ານດຳລັດນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ເລກທີ 37/ນຍ ປີ 2003, ໂດຍມີທ່ານຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີຜູ້ປະຈຳການລັດຖະບານເປັນປະທານ ແລະ ມີຮອງປະທານຈຳນວນ

4 ທ່ານ ຄື: ປະທານສະຫະພັນແມ່ຍິງ, ທ່ານລັດຖະມົນຕີປະຈຳສຳນັກງານນາຍົກ, ທ່ານລັດຖະມົນຕີກະຊວງ ສາທາລະນະສຸກ ແລະ ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການກະຊວງສຶກສາ. ຄ.ກ.ມ.ຊ ມີສະມາຊິກທັງໝົດ 16 ທ່ານ ຄື: ທ່ານລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການ ຈາກແຕ່ລະກະຊວງ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ; ທ່ານປະທານສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ແລະ ຫ້ອງການໄອຍະການ ແລະ ທ່ານຜູ້ວ່າການທະນາຄານແຫ່ງຊາດລາວ. ຄ.ກ.ມ.ຊ ມີສາຍຕັ້ງຂຶ້ນກັບສຳນັກງານນາຍົກໂດຍກົງ. ສິ່ງນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ລັດຖະບານເຫັນຄວາມສຳຄັນ ແລະ ມີເຈດຈຳນົງໃນການສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ.

ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ກົງຈັກອົງການຈັດຕັ້ງຂອງ ຄ.ກ.ມ.ຊ ຍັງມີຄວາມຈຳກັດ ຍ້ອນວ່າ ສະມາຊິກຂອງ ຄ.ກ.ມ.ຊ ຍັງບໍ່ທັນເຂົ້າໃຈເລິກເຊິ່ງ ກ່ຽວກັບບັນຫາດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນແຕ່ລະຂະແໜງການ. ສິ່ງນີ້ແມ່ນອຸປະສັກທີ່ສຳຄັນສຳລັບວຽກງານເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ. ຕາໜ່າງກົງຈັກຄະນະກຳມາທິການເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງແຕ່ລະຂັ້ນ (ຄ.ກ.ມ) ໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນທົ່ວປະເທດ ແລະ ໃນຫ້ອງການປົກຄອງຂອງແຕ່ລະກະຊວງ-ອົງການ ແລະ ແຂວງ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ປະສິບການ ແລະ ປົກການ ພາຍໃນກົງຈັກລັດຖະບານ ຍັງຄົງເປັນປັດໄຈສຳຄັນທີ່ໃຊ້ໃນການຄັດເລືອກຄະນະກຳມາທິການ ຄ.ກ.ມ ຜູ້ຊາຍຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້ຕັດສິນບັນຫາບົນພື້ນຖານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ແຕ່ວ່າ ຍັງມີອິກຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມ ເຂົ້າໃຈພື້ນຖານກ່ຽວບົດບາດຍິງຊາຍ ແລະ ບໍ່ທັນມີທັກສະໃນການເຊື່ອມສານວຽກງານນີ້ເຂົ້າໃນ ກິດຈະກຳປະຈຳວັນຂອງຕົນ. ສະພາບການນີ້ ບວກໃສ່ຄວາມຈຳກັດທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນ ແລະ ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການຂອງບຸລິມະສິດອື່ນໆ ຍິ່ງເຮັດໃຫ້ເປັນສິ່ງກົດຂວາງ ວຽກງານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ໃນຊຸມປີທີ່ຜ່ານມາ, ກອງເລຂາ ຄ.ກ.ມ.ຊ ແລະ ຄ.ກ.ມ ຢູ່ໃນບາງຫ້ອງການ ໄດ້ຮັບທຶນສະໜັບສະໜູນຈຳນວນໜຶ່ງຈາກອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ. ແຕ່ວ່າ ກົງຈັກອົງການຈັດຕັ້ງນີ້ ຍັງຄົງມີຂໍ້ຈຳກັດຫຼາຍດ້ານ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນດ້ານຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄະລາກອນ, ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ຄວາມອາດສາມາດຂອງອົງການຈັດຕັ້ງໂດຍລວມ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດພາລະກິດຂອງຕົນໃຫ້ສຳເລັດຜົນ.

ຄະນະສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດເພດຍິງ

ລະຫວ່າງ ປີ 1990 ແລະ ປີ 2010, ອັດຕາສ່ວນຂອງສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 6% ມາເປັນ 25% (ເທົ່າກັບ ສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດທີ່ເປັນແມ່ຍິງ 29 ທ່ານ ຈາກ 115 ສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດໝົດ) ຊຶ່ງຖືວ່າເປັນຜົນສຳເລັດທີ່ໜ້າເພິ່ງພໍໃຈ 145 ສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການຂອງຕົນເອງ ໃນທ້າຍປີ 2002 ແລະ ໄດ້ພັດທະນາຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນປະຕິບັດກ່ຽວກັບການເຊື່ອມສານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ເພື່ອໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືອັນໜຶ່ງໃນການຍົກລະດັບຂັດຄວາມສາມາດດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ. ກິດຈະກຳທີ່ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ລວມມີ: ໄດ້ກຳນົດມະຕິຕົກລົງກ່ຽວກັບ ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນສະພາແຫ່ງຊາດ ສຳລັບ ໃຊ້ໃນກອງປະຊຸມສະພາລະດັບພາກພື້ນອາຊີ-ປາຊີຟິກ ໃນປີ 2009 (ຊຶ່ງສະພາແຫ່ງຊາດລາວ ເປັນປະທານ); ຈັດຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບ ການນຳພາໂດຍແມ່ຍິງ; ຈັດຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ໃຫ້ສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ; ທົບທວນຄືນແຜນງົບປະມານ ແລະ ນິຕິກຳຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ປະກອບມີວຽກງານສິ່ງເສີມບົດບາດຍິງ-ຊາຍ; ຄຸງຄູ່ກັບການຊື່ນຳລວມ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການປູກຈິດສຳນຶກໃຫ້ເຫັນຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນ ຂອງການສ້າງຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ. ຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ສຸດ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານ ແລະ ກິດຈະກຳເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງຄະນະສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດທີ່ເປັນເພດຍິງ ໃຫ້ສຳເລັດຜົນ ແຕ່ໃນຕົວຈິງແລ້ວ ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຍັງມີຈຳນວນຈຳກັດ.

ຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັດລັດຖະບານ ແລະ ນະໂຍບາຍການແບ່ງຂັ້ນຄຸ້ມຄອງ

ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບ ການແບ່ງຂັ້ນຄຸ້ມຄອງ ຂອງລັດຖະບານແຫ່ງສປປ ລາວ ກຳລັງໄດ້ຮັບການປັບປຸງໃຫ້ແທດເໝາະກວ່າເກົ່າ ຊຶ່ງໃນນັ້ນ ຄາດວ່າຈະມີການຂະຫຍາຍ ແລະ ຍົກລະດັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ ຄຸງຄູ່ກັບການປັບປຸງຄຸນນະພາບການບໍລິການຕ່າງໆ ລົງໄປສູ່ລະດັບຮາກຖານໃຫ້ມີຄວາມເປັນເຈົ້າການຫຼາຍກວ່າເກົ່າ.¹⁴⁶ ພະນັກງານໃນຂັ້ນຮາກຖານຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ເພື່ອຍົກລະດັບຂັດຄວາມສາມາດໃນການວາງແຜນ ໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ. ໂດຍມີລັດຖະມົນຕີ 3 ທ່ານ ແລະ ອີກໜຶ່ງສ່ວນສີ່ຂອງແມ່ຍິງ^{xxx} ທີ່ເປັນແມ່ຍິງຈາກລັດຖະມົນຕີທັງໝົດຈຳນວນ 12 ທ່ານ ກໍ່ຄື ທ່ານລັດຖະມົນຊ່ວຍທີ່ເປັນແມ່ຍິງ

ອີກ 3 ທ່ານ, ສິ່ງນີ້ ໝາຍຄວາມວ່າ ລັດຖະບານຂັ້ນສູນກາງ ມີຄວາມຄືບໜ້າໃນລະດັບໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບການສິ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ (ຕາຕະລາງ 9).¹⁴⁷ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ດີ, ອັດຕາສ່ວນຂອງແມ່ຍິງຢູ່ໃນກົງຈັກລັດຖະບານຖືວ່າຍັງໜ້ອຍຫຼາຍ.

ນອກຈາກຂັ້ນສູນກາງແລ້ວ, ຕຳແໜ່ງການນຳໃນລະດັບແຂວງ, ເມືອງ ແລະ ບ້ານ ຍັງມີຄວາມແຕກໂຕນດ້ານຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ໃນລະດັບແຂວງ, ບໍ່ມີເຈົ້າແຂວງທີ່ເປັນແມ່ຍິງຈັກຄົນ ແລະ ມີໜຶ່ງແຂວງເທົ່ານັ້ນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຮອງເຈົ້າແຂວງ. ໃນລະດັບເມືອງ ແລະ ບ້ານ, ຈຳນວນແມ່ຍິງຢູ່ໃນຕຳ ແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາກໍ່ມີຈຳນວນຕ່ຳເຊັ່ນດຽວກັນ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຂອງສຳນັກງານນາຍົກ, ໃນປີ 2010 ນາຍບ້ານທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ມີ 220 ທ່ານ ໃນຈຳນວນນາຍບ້ານທັງໝົດ 8,388 ທ່ານ (ແມ່ຍິງກວມເອົາອັດຕາສ່ວນ 3%) ແລະ ມີຮອງນາຍບ້ານທີ່ເປັນແມ່ຍິງ 942 ທ່ານ ໃນຈຳນວນຮອງນາຍບ້ານທັງໝົດ 15,848 ທ່ານ (ແມ່ຍິງກວມເອົາອັດຕາສ່ວນ 6%). ພາຍໃນອົງການຈັດຕັ້ງສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ທີ່ປະກອບມີສະມາຊິກ 13 ທ່ານ ໃນນັ້ນ, ມີແມ່ຍິງ 3 ທ່ານ.¹⁴⁸

ໃນປີ 2008, ປະມານ 40% ຂອງລັດຖະກອນທັງໝົດ ແມ່ນແມ່ຍິງ. ໃນນັ້ນ, ແມ່ຍິງທີ່ໄດ້ຮັບການເລື່ອນຕຳແໜ່ງຂຶ້ນ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ ຍັງມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ ໃນຂະນະດຽວກັນ ລະດັບການສຶກສາ ແລະ ປະສົບການລະຫວ່າງລັດຖະກອນທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ບໍ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ. ບົດລາຍງານຈຳນວນໜຶ່ງລະບຸວ່າ ລະບົບສະຫວັດດິການ ສຳລັບລັດຖະກອນຈຳນວນໜຶ່ງຍັງບໍ່ມີຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ. ຕົວຢ່າງ: ພະນັກງານຜູ້ຊາຍເທົ່ານັ້ນ ທີ່ມີຈະສິດຮັບເງິນອັດຕາເບ້ຍລ້ຽງ ສຳລັບເມຍຂອງພວກເຂົາ.¹⁴⁹

ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ: ການຍົກສູງ ແລະ ສິ່ງເສີມການມີສິດອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ

ຕາຕະລາງ19: ຈໍານວນແມ່ຍິງທີ່ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ

ຕໍາແໜ່ງ	ລວມ		ຜູ້ຍິງ		ຜູ້ຊາຍ	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
ລັດຖະມົນຕີ ຫຼື ທຽບເທົ່າ	31	36	3 10%	4 11%	28 90%	32 89%
ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍ	33	40	3 9%	3 8%	30 91%	37 93%
ເຈົ້າແຂວງ	17	17	0 3%	0 0%	17 100%	17 100%
ຮອງເຈົ້າແຂວງ	34	40	1 3%	3 8%	33 97%	37 93%
ເຈົ້າເມືອງ	143	143	2 1%	10 7%	141 99%	133 93%
ຮອງເຈົ້າເມືອງ	192	230	4 2%	9 4%	188 98%	221 96%
ນາຍບ້ານ	8,726	8,608	148 2%	220 3%	8,574 98%	8,388 97%
ຮອງນາຍບ້ານ	17,128	16,790	863 5%	942 6%	16,265 95%	15,848 94%

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: PACSA 2010

ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ: ກອບນິຕິກຳສະບັບໃໝ່

ການອະນຸມັດໃຫ້ມີການສ້າງຕັ້ງອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ ເປັນບາດກ້າວເປີດກວ້າງທີ່ສຳຄັນ ຂອງວຽກງານການພັດທະນາ ໃນ ສປປ ລາວ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນທີ່ບໍ່ສັງລັດ ຈໍານວນໜຶ່ງ ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານການພັດທະນາ ຢູ່ພາຍໃນປະເທດ ເປັນເວລາຫຼາຍປີແລ້ວກໍຕາມ¹⁵⁰ ຍັງມີອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມເພື່ອການພັດທະນາ ຢູ່ເຂດຕົວເມືອງ ຈໍານວນໜຶ່ງກຳລັງເກີດຂຶ້ນໃໝ່ ຊຶ່ງເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງ ທີ່ເຮັດວຽກການບໍລິການຊຸມຊົນ ແລະ ສັງຄົມ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່. ແຕ່ວ່າຈົນເຖິງປະຈຸບັນ, ຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດທາງດ້ານການລະບຽບກົດໝາຍຈໍານວນໜຶ່ງ ທີ່ເປັນອຸປະສັກໃນການສ້າງຕັ້ງອົງການຈັດຕັ້ງທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ເປັນອິດສະຫຼະ ກໍຄື ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ. ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ ໃນ ສປປ ລາວ ມີທ່າແຮງໃນການປະກອບສ່ວນຍົກລະດັບຂີດຄວາມສາມາດຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ສິ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ. ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມທີ່ເປັນອິດສະຫຼະ, ຖ້າມີສະພາບແວດລ້ອມເອື້ອອຳນວຍ, ສາມາດຖືກໃຊ້ໃຫ້ເປັນມາດຕະການ ແລະ ເຄື່ອງມືເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນກິນໄກ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຮ່ວມກັນທາງສັງຄົມຂອງປະເທດ ແລະ ສາມາດໃຊ້ເປັນກິນ

ໄກກວດສອບຄຸນນະພາບການບໍລິການປະຊາຊົນ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ເຖິງລະດັບຊາດ ເຊັ່ນວ່າກວດສອບຄຸນນະພາບຂອງການບໍລິການບົນພື້ນຖານຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ ແລະ ຊາຍ.

ໃນໄລຍະບໍ່ດົນມານີ້, ລັດຖະບານ ໄດ້ຜ່ານດຳລັດວ່າດ້ວຍການສ້າງຕັ້ງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສະແຫວງຫາຜົນກຳໄລ ໃນປີ 2009. ດຳລັດສະບັບນີ້ ກຳນົດຄວາມຮັບຮູ້ພາລະບົດບາດຂອງອົງການຈັດຕັ້ງດັ່ງກ່າວ ຢ່າງເປັນທາງການ ແລະ ຖືກຕ້ອງສອດຄ່ອງກັບລະບຽບກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ. ກອບນິຕິກຳຂອງການສ້າງຕັ້ງອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ ຖືວ່າເປັນຮັບຮູ້ເຖິງການປະກອບສ່ວນດ້ານການພັດທະນາສັງຄົມ ຂອງອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ ໂດຍສະເພາະ ການພັດທະນາ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອຊຸມຊົນທີ່ດ້ອຍໂອກາດ. ຄວາມຈິງແລ້ວ, ກອບການບັງຄັບໃຊ້ດຳລັດສະບັບນີ້ ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມຊັດເຈນ ເຊັ່ນວ່າ ກຸ່ມປະເພດໃດ ສາມາດໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ຂຶ້ນທະບຽນເປັນອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ. ໃນປະຈຸບັນ ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມສ່ວນໃຫຍ່ ເປັນອົງການທີ່ສົມທົບກັບອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ (ເຊັ່ນ ເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງກະຊວງ ຫຼື ອົງການມະຫາຊົນ) ມີໜ້າທີ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບເພີ່ມເຕີມຈາກອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ ແຕ່ວ່າມີຄວາມແຕກຕ່າງໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.¹⁵¹

ສະມາຄົມທີ່ມີຄວາມພົນເດັ່ນ ໃນຂົງເຂດວຽກງານສິ່ງເສີມບົດ

ບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ແມ່ນສະມາຄົມພັດທະນາບົດບາດ ຍິງຊາຍ ແລະ ການພັດທະນາ (GDG). ສະມາຄົມ GDG ແມ່ນອົງການຈັດຕັ້ງໜຶ່ງ ທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1991 ໂດຍການ ລິເລີ່ມຈາກສະຫະພັນແມ່ຍິງ, ອົງການອຸຍນີເຊັບ ແລະ ອົງການ ຈັດຕັ້ງສາກົນທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ. ສະມາຄົມນີ້ ມີສະມາຊິກປະມານ 20 ທ່ານ ຊຶ່ງເປັນຕາງໜ້າຈາກອົງການ NGO ສາກົນຕ່າງໆ ທີ່ປະຕິບັດວຽກງານຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ແລະ ຈັດກອງປະຊຸມປະ ສານງານ ແລະ ແລກປ່ຽນບົດຮຽນນຳກັນ ກ່ຽວກັບການພັດທະນາ ແລະ ກິດຈະກຳສົ່ງເສີມບົດບາດຍິງຊາຍ. ນອກນັ້ນ, ສະມາຄົມນີ້ ຍັງຮັບຈັດຝຶກອົບຮົມ ແລະ ໃຫ້ບໍລິການເປັນທີ່ປຶກສາ.

ບົດບາດສື່ມວນຊົນໃນການປຸກຈິດສຳນຶກ ແລະ ປ່ຽນທັດສະນະດັ້ງເດີມຂອງສັງຄົມ

ມີພຽງສື່ມວນຊົນ ທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດກັບລັດຖະບານເທົ່ານັ້ນ ສາ ມາດເຄື່ອນໄຫວໃນ ສປປ ລາວ ແລະ ການໂຕ້ວາທິ ໃນຫົວຂໍ້ ການເມືອງ ແລະ ສັງຄົມ ໃນສະຖານທີ່ສາທາລະນະ ຕ້ອງໄດ້ສະ ເໜີເຖິງ ແລະ ຖືກຮັບຮອງຈາກອົງການຈັດຕັ້ງຮັບຜິດຊອບວຽກ ງານສື່ມວນຊົນຂອງລັດ. ໂດຍລວມແລ້ວ, ສື່ມວນຊົນເປັນພາກ ສ່ວນທີ່ປຸກຈິດສຳນຶກໃຫ້ສັງຄົມ ກ່ຽວກັບພາລະບົດບາດຂອງ ແມ່ຍິງ ອົງຕາມຮີດຄອງປະເພນີ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຖືທີ່ບໍ່ເໝາະ ສົມຈຳນວນໜຶ່ງ. ໂຄງຮ່າງບົດລາຍງານ ແລະ ຫົວຂໍ້ຂ່າວສານ ສ່ວນຫຼາຍ ມີລັກສະນະເປັນແບບຟອມຕາຍຕົວ ເຖິງແມ່ນວ່າ ອົງການຈັດຕັ້ງສື່ມວນຊົນຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ທົດລອງນຳໃຊ້ “ວິທີ ອ່ານຂ່າວແບບສົນທະນາກັນ”, ຂຽນຂ່າວໃນຮູບແບບວາລະສານ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆ.

ລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ໄດ້ສະໜັບສະໜູນໂຄງການ ແລະ ກິດຈະກຳຈຳນວນໜຶ່ງ ເພື່ອເຊື່ອມສານວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນອົງການຈັດຕັ້ງສື່ມວນຊົນ. ກິດຈະກຳທີ່ໜຶ່ງ, ສະຖານີວິທະຍຸແຫ່ງຊາດລາວ ໄດ້ສ້າງລາຍການກະຈາຍສຽງ ໃນພາສາທ້ອງຖິ່ນ ຊຶ່ງສາມາດນຳໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືໃນການໂຄສະ ນາປຸກຈິດສຳນຶກ ກ່ຽວກັບຄວາມສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ. ນະໂຍ ບາຍຂອງລັດຖະລັດ ກ່ຽວກັບສົ່ງເສີມໃຫ້ມີລະບົບວິທະຍຸຊຸມຊົນ ກໍ່ແມ່ນໜຶ່ງໃນທ່າແຮງທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການ ເປີດໂອກາດ ໃຫ້ແມ່ຍິງມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນວຽກງານສື່ມວນຊົນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ. ກະຊວງສຶກສາແລະ ກິລາ ແລະ ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ມີລາຍ ການວິທະຍຸເປັນຂອງຕົນເອງ. ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ມີລາຍການໂທ ລະພາບສະເພາະ ທີ່ເວົ້າກ່ຽວກັບ ບັນຫາ ທີ່ຕິດພັນກັບບົດບາດ

ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສູນຂໍ້ມູນ GRID ຈັດຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບບົດ ບາດຍິງ-ຊາຍ ໃຫ້ພະນັກງານໃນຂົງເຂດສື່ມວນຊົນ. ລາຍການ ໂທລະພາບຈຳນວນໜຶ່ງ ໂຄສະນາປຸກລະດົມ ແລະ ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນ ຂ່າວສານກ່ຽວກັບເຊື່ອໂລກເອດ, ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ ແລະ ການຄາມະນຸດ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ຍັງມີອຸປະສັກຈຳນວນໜຶ່ງ ສຳລັບວຽກງານສື່ ມວນຊົນທີ່ເອົາໃຈໃສ່ບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ. ຕົວຢ່າງ: ການສົນທະ ນາ ຫຼື ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຍັງບໍ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ຈຳກັດບັນ ຫາທ້າທ້າຍຕ່າງໆ ທີ່ຕິດພັນກັບຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຍິງ-ຊາຍ ຫຼື ວຽກງານການຍົກລະດັບ ຂີດຄວາມສາມາດຂອງແມ່ຍິງ ເຊັ່ນ ວ່າ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບສິດທິຕາມກົດໝາຍ ຫຼື ຂໍ້ສະເໜີ ກ່ຽວ ກັບທ່າແຮງໃນການເສີມສ້າງຄວາມສາມາດ ດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງແມ່ຍິງ. ອຸປະສັກອີກອັນໜຶ່ງແມ່ນອົງການສື່ມວນຊົນມີຄວາມ ຈຳກັດດ້ານຈຳນວນບຸກຄະລາກອນທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ແລະ ມີຄວາມ ຮູ້ດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ. ຕາມຄວາມເຊື່ອຖື ແລະ ປະເພນີຂອງ ປະເທດລາວແລ້ວ, ອາຊີບນັກຂ່າວ ຖືວ່າເປັນອາຊີບຂອງຜູ້ຊາຍ ແລະ ບໍ່ເໝາະສົມສຳລັບແມ່ຍິງ ຍ້ອນວ່າອາຊີບນີ້ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ມີການເດີນທາງ ແລະ ມີຄວາມເປັນເອກະລາດເກີນກວ່າສັງຄົມ ຈະຮັບໄດ້. ໃນປະເທດລາວ ອັດຕາສ່ວນແມ່ຍິງທີ່ເຮັດວຽກໃນ ຂະແໜງສື່ມວນຊົນກວມເອົາ 30%; ໃນນັ້ນ 50% ເຮັດວຽກຢູ່ ພະແນກບໍລິຫານ ແລະ ອີກ 10% ເຮັດວຽກຢູ່ຝ່າຍເຕັກນິກວິຊາ ການ.¹⁵²

ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານຈາກສື່ມວນຊົນຕ່າງປະ ເທດນັບມື້ນັບຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍຜ່ານທາງລະບົບໂທລະພາບ, ວິທະຍຸ ແລະ ອິນເຕີເນັດ. ລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ມີຄວາມເປັນຫ່ວງ ກ່ຽວກັບ ການນຳເຂົ້າຄຳນິຍົມທາງວັດທະນະທຳຂອງຕ່າງປະ ເທດ ທີ່ມີຄວາມຂັດແຍ່ງກັບຮີດຄອງປະເພນີອັນດີງາມຂອງຊາດ ເຊັ່ນວ່າ ຄຳນິຍົມທາງວັດຖຸ, ຮູບພາບລາມິກອານາຈານ, ການພະ ນັນ ແລະ ຄວາມບໍ່ຊື່ສັດຕໍ່ຄອບຄົວ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ການ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນ ຈາກປະເທດໄທ ແລະ ປະເທດ ອື່ນໆ ອາດຈະຊ່ວຍໃຫ້ຊາວໜຸ່ມຍິງຊາຍ ປັບປຸງພຶດຕິກຳ ແລະ ທັດສະນະດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ ທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ.

ຕົ້ນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ

ສປປ ລາວ ຍັງບໍ່ມີຂັ້ນຕອນການລະບົບລາຍງານທີ່ເປັນລະບົບ ເພື່ອໃຊ້ຕິດຕາມການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນຄອບຄົວ ແຕ່ວ່າ ມີບົດລາຍງານຫຼາຍສະບັບ ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນວ່າ ອັດຕາການໃຊ້ຄວາມ

ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ: ການຍົກສູງ ແລະ ສິ່ງເສີມການມີສິດອອກສູງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ

ຮຸນແຮງ ໃນຄອບຄົວໃນ ສປປ ລາວ ມີລະດັບໂດຍສະເລ່ຍທຽບເທົ່າກັບປະເທດອື່ນໆ ໃນພາກພື້ນ. ໃນບົດລາຍງານຂອງສູນຂໍ້ມູນ GRID ໃນປີ 2009, ເຖິງແມ່ນວ່າບໍ່ເປັນຂໍ້ມູນທົ່ວປະເທດກໍຕາມ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ (ລວມທັງທາງເພດ) ໂດຍຜູ້ຊາຍທີ່ເປັນຄົນໃກ້ຊິດ ມີຢູ່ໃນທຸກໆແຂວງຂອງປະເທດ.¹⁵³ ແມ່ຍິງຈຳນວນ ປະມານ 1 ໃນ 5 ຄົນ ທີ່ຖືກສຳພາດ ລາຍງານວ່າ ເຄີຍຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍໂດຍຄູ່ສົມລົດຂອງຕົນ ແລະ ປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງກຸ່ມດັ່ງກ່າວນີ້ ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ ພາຍໃນຄອບຄົວໃນປະຈຸບັນ. ນອກນັ້ນ 1 ໃນ 3 ຄົນ ລາຍງານວ່າ ເຄີຍຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງອາລົມພາຍໃນຄອບຄົວໂດຍຄູ່ສົມລົດຂອງຕົນ.^{xxx}

ບົດລາຍງານການສຳຫຼວດ ໃນປີ 2003 ພົບວ່າ ສາເຫດຕົ້ນຕໍໃນການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ ຕໍ່ແມ່ຍິງ ແມ່ນຄູ່ສົມລົດຂອງພວກເຂົາ ເມົາເຫຼົ່າ ຫຼື ມີບັນຫາທາງດ້ານເງິນ ຫຼື ກຽວກັບວຽກງານ.¹⁵⁴ ພາຍໃນກຸ່ມແມ່ຍິງທີ່ຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງຮ່າງກາຍ, ຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງ ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາຕ້ອງໄດ້ໜີອອກຈາກເຮືອນ ເຖິງວ່າ ສ່ວນຫຼາຍກັບຄືນມາໃນໄລຍະຫຼັງຈາກນັ້ນ. ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ, ແມ່ຍິງທີ່ຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຈະໄປຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຈາກຄອບຄົວຂອງຕົນ ຫຼື ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ ຊຶ່ງເປັນຜູ້ທີ່ ແນະນຳໃຫ້ພວກເຂົາກັບຄືນເມືອເຮືອນຂອງຕົນ ເພື່ອຊອກຫາວ່າເປັນຄວາມຜິດພາດຂອງໃຜ ແລະ ພະຍາຍາມປັບປຸງແກ້ໄຂ ສາຍສຳພັນຄອບຄົວ.

ຜົນການສຳຫຼວດແບບຫຼາຍກຸ່ມຕົວຊີ້ວັດ (MICS) ປີ 2006 ພົບວ່າ ໃນລະດັບປະເທດ, 81% ຂອງແມ່ຍິງ (ເກນອາຍຸ 15-49 ປີ) ເຊື່ອວ່າ ຜົວຂອງພວກເຂົາມີເຫດຜົນດີພໍ ໃນການທຸບຕິເມຍຄູ່ສົມລົດ ບົນພື້ນຖານເຫດຜົນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: ໃນເວລາທີ່ພວກລາວອອກໄປຂ້າງນອກ ໂດຍບໍ່ບອກຜົວ; ໃນເວລາທີ່ພວກລາວ ບໍ່ເບິ່ງແຍງລູກເຕົ້າ; ໃນເວລາທີ່ພວກລາວໂຕ້ຖ້ອງຜົວ; ໃນເວລາທີ່ພວກລາວປະຕິເສດທີ່ຈະມີເພດສຳພັນກັບຜົວ ແລະ ໃນເວລາທີ່ພວກລາວຄົວກິນ ແລ້ວເຮັດອາຫານໄໝ້.¹⁵⁵

ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງທີ່ເປັນໂສເພນີ ຈະມີຄວາມສ່ຽງສູງທີ່ຈະຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດຫຼືໃນຮູບແບບອື່ນໆ. ບົດລາຍງານການສຶກສາຂໍ້ມູນຂອງອົງການ CARE ພົບວ່າ ແມ່ຍິງທີ່

ພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ເປັນສາວຂາຍບໍລິການ ໃນເຂດນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ມີປະສົບການເຄີຍຖືກໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນລະດັບສູງ ຈາກລູກຄ້າ, “ຜູ້ຈັດການ” ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງທີ່ກຽວຂ້ອງ ແລະ ຍ້ອນວ່າອາຊີບນີ້ເປັນອາຊີບທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອ ຢ່າງເໝາະສົມ.¹⁵⁶

xxx ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງອາລົມໂດຍຄູ່ສົມລົດ ລວມມີການໃຊ້ຄຳບ້ອຍຕ່າ ຫຼື ມີນປະມາດ ຕໍ່ໜ້າຄົນອື່ນ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມໂສກເສົ້າພາຍໃນຕົນເອງ ຫຼື ຖືກເຮັດໃຫ້ຢ້ານກົວ ແລະ ກັງວົນ ໂດຍເຈດຕະນາ ຫຼື ຂົມຂູ່ໂດຍກົງ.

ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ: ການຍົກສູງ ແລະ ສິ່ງເສີມການມີສິດອອກສູງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ

ພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ແມ່ນນັບມື້ນັບໄດ້ຮັບການປັບປຸງໃຫ້ ຮັບຮູ້ ແລະ ເຄົາລົບສິດສະເໝີພາບຂອງແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນການປະກາດໃຊ້ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍພັດທະນາ ແລະ ປົກ ປ້ອງຂອງແມ່ຍິງ (LDPW). ແຕ່ວ່າ ໃນຂອດການຈັດຕັ້ງປະຕິ ບັດ ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມຊັດເຈນວ່າ ກົດໝາຍ LDPW ຈະໄດ້ຮັບ ການບັງຄັບໃຊ້ໂດຍຕົວມັນເອງບໍ່ ຫຼື ເຊື່ອມສານເຂົ້າລະບຽບກົດ ໝາຍ ແລະ ນິຕິກຳອື່ນໆ. ຕົວຢ່າງ, ຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ ຫຼັກຖານ ທີ່ມີຄວາມຂັດແຍ່ງ ການແກ້ໄຂຄະດີຄວາມ ກ່ຽວກັບການໃຊ້ ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນຄອບຄົວ ແລະ ທາງເພດ ພາຍໃຕ້ກົດ ໝາຍອາຍາ, ຊຶ່ງມັນວິທີການຄັບແຄບຈຳກັດສິດທິຂອງແມ່ຍິງ; ເຖິງແມ່ນວ່າບົດລົງໂທດ ສຳລັບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງທີ່ສົ່ງຜົນ ສະທ້ອນເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບບາດເຈັບຢ່າງຮ້າຍແຮງ ເຮັດໃຫ້ບາດເຈັບ ທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມເສຍຫາຍທາງວັດຖຸ ມີທັງປັບໄໝ ແລະ ຕັດອິດສະລະພາບກໍ່ຕາມ.¹⁵⁷ ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ສູນໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ປົກປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍຂອງ ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ແລະ ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການ ສັງຄົມ ສົມທົບກັບອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້

ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ໄດ້ຮັບເຄາະຮ້າຍ ຈາກການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ.

ຄວາມຈິງແລ້ວ, ມີຫຼາຍປັດໄຈທີ່ກະທົບໃສ່ ວິທີການກຳນົດຄຳນິ ຍາມ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ: ບາງກໍລະນີ ຖືວ່າເປັນ ເລື່ອງພາຍໃນຄອບຄົວ ແລະ ບາງກໍລະນີ ຖືວ່າເປັນຄະດີອາດຍາ ຜິດກົດໝາຍ. ບົດລາຍງານຂອງອົງການ CARE ໃນປີ 2009 ທີ່ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຮ່ວມກັບສະຫະພັນແມ່ຍິງ ພົບວ່າ ຜູ້ຖືກສຳພາດເກືອບໝົດທຸກຄົນ ຍັງຍິນວ່າ ການຕັດສິນຂັ້ນພື້ນ ຖານ ວ່າເປັນຄະດີອາຍາຫຼືບໍ່ນັ້ນ ແມ່ນຂຶ້ນກັບອຳນາດການປົກ ຄອງບ້ານ.¹⁵⁸ ການແກ້ໄຂຄະດີການ ໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງສ່ວນຫຼາຍ ປະຕິບັດຢູ່ຂັ້ນບ້ານໂດຍອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ (ສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນໜ່ວຍງານໂກເກ່ຍຂອງບ້ານ^{xxxxi}) ຫຼື ພາຍໃນຊຸມຊົນແບບ ບໍ່ເປັນທາງການ ຊຶ່ງວ່າຜົນການໂກເກ່ຍສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນໃຫ້ຮັກ ສາສາຍສຳພັນພາຍໃນຄອບຄົວເອົາໄວ້ ແທນທີ່ມີມາດຕະການ ປົກປ້ອງແມ່ຍິງຈາກຄວາມຮຸນແຮງ. ຜົນການສຳຫຼວດຂອງສະ ຫະພັນແມ່ຍິງ ແລະ ສູນຂໍ້ມູນ GRID ໃນປີ 2009 ພົບວ່າ

^{xxxxi} ໜ່ວຍງານໂກເກ່ຍຂັ້ນບ້ານ (VMU) ປະກອບມີ ສະມາຊິກ 6 ທ່ານ ໃນນັ້ນລວມມີ ນາຍບ້ານ ແລະ ຕາງໜ້າຈາກອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ ເຊັ່ນ ສະຫະພັນແມ່ຍິງ, ຊາວໜຸ່ມ, ແນວໂຮມ, ແລະ ຫ້ອງການປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ. ເປົ້າໝາຍຫຼັກຂອງໜ່ວຍງານນີ້ ແມ່ນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແລະ ໜ່ວຍງານນີ້ ບໍ່ມີອຳນາດທາງການໃນການ ບັງຄັບໃຊ້ລະບຽບກົດໝາຍ. ຖ້າວ່າ ໜ່ວຍງານນີ້ ເຫັນວ່າກໍລະນີການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃດໜຶ່ງ ບໍ່ຮ້າຍແຮງ ຫຼື ບໍ່ເປັນຄະດີອາຍາ, ເປົ້າໝາຍຂອງໜ່ວຍງານນີ້ ແມ່ນການ ແກ້ໄຂໂດຍການໃຫ້ທັງສອງຝ່າຍຕົກລົງເຫັນດີນຳກັນ, ແທນທີ່ຈະຊອກຫາຄວາມຍຸຕິທຳ ຫຼື ມາດຕະການບັນເທົາ ສຳລັບ ຜູ້ໄດ້ຮັບເຄາະຮ້າຍຈາກການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ພາຍໃນຄອບຄົວ (ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະຕົກໃນກໍລະນີ ບາດເຈັບຈົນເຖິງເຂົ້າໂຮງໝໍ ກໍ່ຕາມ).

ພາກທີ 3 - ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ: ການຍົກສູງ ແລະ ສິ່ງເສີມການມີສິດອອກສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກົງຈັກລັດຖະບານ

ມາດຕະການ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍກ່ຽວຂ້ອງ ກັບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ບໍ່ໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້ດີເທົ່າທີ່ຄວນ. ສ່ວນໜຶ່ງຍ້ອນວ່າ ບໍ່ມີການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບບັນຫານີ້ ໃຫ້ພາກສ່ວນໄອຍະການ, ຕໍາຫຼວດ, ສານ, ແພດໝໍ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການທາງສັງຄົມອື່ນໆ.¹⁵⁹ ສະຫະພັນແມ່ຍິງພົບວ່າ ລະບົບຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນວຽກງານຂອງໜ່ວຍງານໂກເກຍຂັ້ນບ້ານ (VMUs) ຍັງອ່ອນຫຼາຍ ແລະ ບາງບ້ານຍັງບໍ່ມີໜ່ວຍງານນີ້.¹⁶⁰

ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ລະຫວ່າງ ຜົວ-ເມຍ ກາຍເປັນສາເຫດສໍາຄັນຕົ້ນຕໍຂອງການຢ່າຮ້າງກັນໃນ ສປປ ລາວ. ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນສະມາຊິກຄອບຄົວ ແມ່ນສາເຫດອັນດັບສອງຂອງການຢ່າຮ້າງ ທີ່ໄດ້ນໍາຂຶ້ນມາພິຈາລະນາຕັດສິນຄະດີໃນສານ ໃນສົກປີ2001-02. ກົດໝາຍຄອບຄົວບໍ່ໄດ້ລະບຸກ່ຽວກັບທາງເລືອກໃນການຢ່າຮ້າງແບບບໍ່ມີຄວາມຜິດ, ສະນັ້ນ ມັນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຝ່າຍໂຈດຂໍຟ້ອງຢ່າຮ້າງ ຕ້ອງພິສູດຫຼັກຖານຢ່າງພຽງພໍ ບົນພື້ນຖານລະບຽບກົດໝາຍ. ໃນຂະນະດຽວກັນ, ກົດ ໝາຍແພ່ງ ລະບຸ ແລະ ກໍານົດ ພຽງແຕ່ຂັ້ນຕອນການໂກເກຍໃຫ້ທັງສອງຝ່າຍຖືກຕ້ອງ ປອງດອງກັນ ແທນທີ່ຈະຮັບປະກັນໃຫ້ມີມາດຕະການປົກປ້ອງແມ່ຍິງແລະ ເດັກນ້ອຍ ໃນເວລາມີສະພາບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ.

ອີງຕາມກົດໝາຍອາຍາ, ການຂົ່ມຂືນກະທໍາຊໍາເລົາ ແມ່ນຄະດີອາຍາທີ່ຮ້າຍແຮງຄະດີໜຶ່ງ ໂດຍມີໂຫດຈໍາຄຸກ 3-5 ປີ, ເຖິງຈໍາຄຸກຕະຫຼອດຊີວິດ ແລະ/ຫຼື ປະທານຊີວິດ ໃນກໍລະນີຜູ້ເຄາະຮ້າຍມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 18 ປີ ຫຼື ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ຮັບບາດເຈັບ ຫຼື ຊີວິດ.¹⁶¹ ອີງຕາມບົດບັນທຶກຂອງພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ, ຈໍານວນຄະດີຂົ່ມຂືນກະທໍາຊໍາເລົາມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ ຫຼື ອາດຈະບໍ່ໄດ້ຖືກບັນທຶກໄວ້. ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງພາຍໃນຄອບຄົວ ແມ່ນຜິດກົດໝາຍເຖິງແມ່ນວ່າ ບໍ່ມີລະບຽບກົດໝາຍ ກ່ຽວກັບ ການຂົ່ມຂືນກະທໍາຊໍາເລົາຂອງຄູ່ລົດຂອງຕົນ ກໍ່ຕາມ.

ກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ບໍ່ໄດ້ລະບຸມາດຕະການລົງໂຫດສະເພາະເຈາະຈົງ ສໍາລັບ ກໍລະນີໂສເພນີເດັກ, ແຕ່ວ່າມີບົດໂຫດສໍາລັບ ກໍລະນີທີ່ມີເພດສໍາພັນກັບເດັກນ້ອຍອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 15 ປີ (ອາຍຸບໍ່ບັນລຸນິຕິພາວະ) ຄືຕິດຄຸກ 1-5 ປີ ແລະ ບັບໄໝ 60-360 US\$.¹⁶² ລັດຖະບານ ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດມາດຕະການປ້ອງກັນການ ທ່ອງທ່ຽວເພື່ອມີເພດສໍາພັນກັບເດັກນ້ອຍ, ຊຶ່ງມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບປະເທດອື່ນໆ ໃນພາກພື້ນດຽວກັນ, ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນ ສປປ ລາວ. ລັດຖະບານ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ

ໄດ້ຮ່ວມກັນຝຶກອົບຮົມ ພະນັກງານ ກໍາມະກອນທີ່ເຮັດວຽກໃນຂະແໜງທ່ອງທ່ຽວ (ລວມທັງຄົນຂັບລົດແທັກຊີ ແລະ ຕໍາຫຼວດທ່ອງທ່ຽວ) ເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມລະມັດລະວັງບັນຫາໂສເພນີເດັກ ແລະ ສ້າງຕັ້ງລະບົບໂຫລະສັບສາຍດ່ວນ ເພື່ອຮັບການລາຍງານກໍລະນີຕ່າງໆ ຄຽງຄູ່ກັບສ້າງໂປດສະເຕີ້ກ່ຽວກັບບັນຫານີ້ ໂດຍການວາງສະແດງໄວ້ຕາມໂຮງແຮມຂະໜາດໃຫຍ່ລະດັບສາກົນ ໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ຫຼວງພະບາງ.¹⁶³

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 20: ການເຂົ້າເຖິງກົນໄກຄວາມຍຸຕິທໍາ - ສິ່ງທ້າທາຍຂອງທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ

ໃນ ສປປ ລາວ, ໃນທາງປະຕິບັດການເຂົ້າເຖິງລະບົບກົດໝາຍ ທີ່ເປັນທາງການຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ຍັງພົບຄວາມຈໍາກັດ ຍ້ອນວ່າລະບົບຍຸຕິທໍາທີ່ເປັນທາງການຂອງລາວ ຍັງບໍ່ທັນມີ ຕາງໜ່າງກວ້າງຂວາງ, ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ສະຖາບັນເຄິ່ງຕຸລາການ ແລະ ກົດໝາຍປະເພນີ ກາຍເປັນອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່ານໍາໃຊ້ ເພື່ອແກ້ໄຂ ແລະ ໂກເກຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ເພື່ອຄວາມຍຸຕິທໍາ, ໂດຍມີຜົນສະທ້ອນທີ່ສໍາຄັນ ດ້ານຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ. ໃນທົ່ວປະເທດ, ລະບຽບ ກົດໝາຍຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງສົມບູນ ແລະ ສອດຄ່ອງກັນໃນແຕ່ລະຂັ້ນ. ພາກລັດຊັ້ນນໍາໃຫ້ມີການແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງຢູ່ຂັ້ນບ້ານ ຊຶ່ງເປັນພາກສ່ວນທີ່ມີຜົນສະທ້ອນທີ່ສໍາຄັນ ດ້ານຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ. ໃນຂະນະດຽວກັນ ພາກລັດກໍ່ສິ່ງເສີມ ແລະ ອອກຄໍາສັ່ງແນະນໍາກ່ຽວກັບສ້າງ “ບ້ານປອດຄະດີ” ແລະ “ບ້ານວັດທະນະທໍາ” ຊຶ່ງວ່ານະໂຍບາຍເຫຼົ່ານີ້ ເປັນນະໂຍບາຍທີ່ສິ່ງເສີມໃນທາງອ້ອມ ບໍ່ໃຫ້ສິ່ງຕໍ່ຄະດີຄວາມເຖິງຂັ້ນສານເມືອງ ແລະ ແນໃສ່ການໂກເກຍຄະດີຄວາມ ແລະ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງຕ່າງໆ ໃຫ້ສໍາເລັດພາຍໃນລະດັບບ້ານ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຂັດແຍ່ງສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບແມ່ຍິງ ໄດ້ຮັບການໂກເກຍໃນລະດັບນີ້.

ໂດຍສະເພາະແມ່ນຢູ່ເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກແມ່ຍິງທັງຫຼາຍເພິ່ງພາອາໄສກົດໝາຍປະເພນີ ແລະ ລະບົບຍຸຕິທໍາຂັ້ນບ້ານ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ຍ້ອນວ່າພວກເຂົາສ່ວນຫຼາຍບໍ່ຮູ້ທັງສິ ແລະ ບໍ່ຮູ້ພາສາລາວລຸ່ມ; ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ ແລະ ການສຶກສາ ດ້ານລະ ບຽບກົດໝາຍ ແລະ ແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າຢູ່ຊຸມຊົນທ່າງໄກສອກຫຼີກ ບໍ່ມັກເດີນທາງອອກຈາກບ້ານຕົນເອງ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້ ຄວາມຮູ້ທາງ ດ້ານກົດໝາຍປະເພນີຂອງແມ່ຍິງກໍ່ມີຄວາມຈໍາກັດເຊັ່ນກັນ. ສາຍພົວພັນລະຫວ່າງຮິດຄອງປະເພນີ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຊົນຊາດຊົນເຜົ່າພາຍໃນປະເທດ ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການປະຕິບັດລະບຽບກົດໝາຍປະເພນີ ກໍ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ, ຕັດສິນແບບປາກເປົ່າ ແລະ ຕິດພັນກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ບົດບາດຍິງຊາຍຂອງແຕ່ລະບ້ານ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງເກີດມີຄໍາຖາມວ່າ ລະບົບຍຸຕິທໍາຂັ້ນບ້ານ ເປັນລະບົບທີ່ລໍາອຽງດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍບໍ່ ແລະ ເປັນລະບົບທີ່ສາມາດປົກປ້ອງສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງໄດ້ຢ່າງແທ້ຈິງ ຫຼື ບໍ່.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ສປຊ 2006.

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພື້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ສະພາບການເຕີບໂຕໃນປະຈຸບັນຂອງ ສປປ ລາວ ເຊິ່ງນຳມາທັງໂອກາດ ແລະ ໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ເປັນຄວາມທ້າທາຍພື້ນເດັ່ນຈຳນວນ ຫຼາຍ ດັ່ງທີ່ຈະໄດ້ກ່າວເຖິງໃນພາກນີ້, ໂອກາດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ປະກອບມີຜົນປະໂຫຍດທີ່ເປັນໄປໄດ້ ຈາກການເຊື່ອມ ໂຍງເຂົ້າພາກພື້ນ ແລະ ການຄ້າ; ບັນຫາການຍ້າຍຖິ່ນຖານ (ແລະ ພາບສະທ້ອນຂອງການຄ້າມະນຸດ); ແລະ ຄວາມສ່ຽງທີ່ນັບມື້ນັບຫຼາຍ ຂຶ້ນຈາກການປ່ຽນແປງສະພາບຂອງດິນຟ້າອາກາດ. ພາກທີ 4 ຈະເລີ່ມຈາກການນຳສະເໜີຄວາມຄືບໜ້າຂອງ ສປປ ລາວ ໃນເລື່ອງການ ເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າກັບພາກພື້ນ. ພາກຕໍ່ພາຍໃນ 2 ທົດສະວັດ, ປະເທດໄດ້ພັດທະນາຈາກການເປັນປະເທດທີ່ບໍ່ມີທາງອອກສູ່ທະເລ ກາຍ ເປັນປະເທດເຊື່ອມໂຍງທາງບົກ, ເຊິ່ງປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຮ່ວມມື ແລະ ການເຈລະຈາໃນພາກພື້ນ. ໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ສົງໄສ, ການເຊື່ອມ ໂຍງເຂົ້າພາກພື້ນໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ ສປປ ລາວ ໃນການພັດທະນາວຽກງານດ້ານອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າ. ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມ, ໃນເວລາ ອຸດສາຫະກຳໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນ, ຄວາມສ່ຽງກໍ່ມາຄຽງຄູ່ນຳເຊັ່ນກັນ. ພາກນີ້ຈະສົນທະນາໃນຂົງເຂດທີ່ພື້ນເດັ່ນເຫຼົ່ານີ້, ໃນຂະນະດຽວກັນ ກໍ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມສ່ຽງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ຂະບວນການຄ້າມະນຸດ ແລະ ຄວາມອ່ອນແອທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປ່ຽນ ແປງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ.

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າພາກພື້ນ ແລະ ການຄ້າ

ເນື່ອງຈາກການນໍາໃຊ້ກົນໄກເສດຖະກິດໃໝ່ ໃນຊຸມປີ 1986, ສປປ ລາວ ໄດ້ຂະຫຍາຍການຄ້າ, ການຂົນສົ່ງ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງອື່ນໆ ກັບບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານ. ໃນປີ 1997, ເຮັດໃຫ້ປະເທດລາວ ໄດ້ກາຍເປັນສະມາຊິກຂອງສະມາຄົມປະຊາຊາດອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ (ອາຊຽນ). ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງລັດຖະບານໃນການຮ່ວມມືໃນພາກພື້ນ ສາມາດເຫັນໄດ້ຜ່ານການມີສ່ວນຮ່ວມໃນແຜນງານ GMS, ຄະນະກຳມະການແມ່ນໍ້າຂອງ (MRC) ແລະ ແຜນງານລະດັບອະນຸພາກພື້ນອີກຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍໃນວຽກງານ ເຮສໄອວີ/ເອສ, ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ, ການຄ້າມະນຸດ, ບັນຫາອື່ນໆທີ່ກຳລັງພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຫຼາຍໆແຜນງານທີ່ກ່ຽວກັບຄວາມສຳຄັນຂອງບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ.

ການຄ້າຂ້າມຊາຍແດນຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງໃນຕະຫຼອດທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ.¹⁶⁴ ຜົນກະທົບດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຕໍ່ການຜະລິດກະສິກຳເປັນສິນຄ້າ ແລະ ການຂະຫຍາຍການຄ້າ ແມ່ນແຕກຕ່າງກັນໄປ ເຊິ່ງຂຶ້ນກັບຍຸດທະສາດການຫາລ້ຽງຊີບຂອງແຕ່ລະຄົວເຮືອນ, ການແບ່ງປັນແຮງງານໃນຄົວເຮືອນ ແລະ ການຄວບຄຸມ ຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ. ສິນຄ້າແຜ່ນແພທີ່ຕໍ່າດ້ວຍມື ແລະ ເຄື່ອງຫັດຖະກຳອື່ນໆ ທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ຜະລິດຂຶ້ນໂດຍແມ່ຍິງ ແມ່ນໄດ້ປະກົດຕົວຂຶ້ນ ຢູ່ຕາມທ້ອງຕະຫຼາດໃນຂົງເຂດ ຊາຍແດນຕ່າງໆ. ຄາດໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 (NSEDP) ໃນການຂະຫຍາຍຕະຫຼາດການສົ່ງອອກຂອງເຄື່ອງຫັດຖະກຳ ຈາກ 15% ເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 18%. ນັບແຕ່ປີ 2011-15¹⁶⁵

ຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ທີ່ແມ່ຍິງໄດ້ຮັບຈາກການຜະລິດຫັດຖະກຳ ຂຶ້ນກັບຄວາມຮູ້ຂອງເຂົາເຈົ້າ ກ່ຽວກັບການຕະຫຼາດ, ການເຂົ້າເຖິງວັດຖຸດິບ, ສາຍສຳພັນກັບພໍ່ຄ້າ ແລະ ການຄວບຄຸມການຕັດສິນໃຈພາຍໃນຄົວເຮືອນຕໍ່ກັບແຮງງານ ແລະ ຕົ້ນທຶນ. ແມ່ຍິງຈາກຫຼາຍໆກຸ່ມຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມນັບມື້ນັບຫຼາຍຂຶ້ນ ໃນການຕໍ່າຫຼຸກທໍ່ໄໝ ແລະ ການຖັກແສ່ວເພື່ອຈຸດປະສົງທາງການຄ້າ ແລະ ໄດ້ສ້າງສາຍສຳພັນກັບຜູ້ຊື້ຢູ່ໃນປະເທດໄທ ແລະ ຕ່າງປະເທດ. ບັນດາບໍລິສັດຕ່າງປະເທດຍັງປະສົບຜົນສຳເລັດ ໃນການສົ່ງອອກເຄື່ອງຫັດຖະກຳທີ່ມີມູນຄ່າສູງ, ໂດຍການປະສົມປະສານເຕັກນິກການຕໍ່າແບບພື້ນເມືອງເຂົ້າກັບການອອກແບບແບບຕາເວັນຕົກ.¹⁶⁶

ພາບໂດຍ: insmai.com

ແນວໃດກໍ່ຕາມ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ຂະແໜງການນີ້ ຍັງປະສົບກັບຂໍ້ຈຳກັດ ດ້ານຄວາມອາດສາມາດ, ການຂາດຊັບພະຍາກອນມະນຸດທີ່ເປັນຫຼັກແຫຼ່ງ, ທຶນຮອນ ແລະ ວັດຖຸດິບທີ່ຜະລິດຢູ່ພາຍໃນປະເທດ.¹⁶⁷ ເພື່ອຊ່ວຍແກ້ໄຂສິ່ງເຫຼົ່ານີ້, ກົມສົ່ງເສີມ ແລະ ພັດທະນາສິນຄ້າ, ໂດຍຮ່ວມກັບທະນາຄານໂລກ, ກຳລັງໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ໂຄງການພັດທະນາຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າໃນຂະແໜງອຸດສາຫະກຳຜ້າໄໝ ທີ່ເຊື່ອມໂຍງໃຫ້ຊາວກະສິກອນຜູ້ຜະລິດເສັ້ນໄໝ ເຂົ້າກັບບໍລິສັດແຜ່ນແຜ່ຂຶ້ນນຳ, ໂດຍການສະໜອງການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານວິຊາການ.¹⁶⁸ ການຊ່ວຍຮັບປະກັນຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງແມ່ຍິງຈາກກິດຈະກຳດັ່ງກ່າວ ມັນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສະໜັບສະໜູນການປັບປຸງຕຳແໜ່ງຂອງເຂົາເຈົ້າ ໃນຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າສະເພາະ, ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນຜູ້ຜະລິດຫຼືຄົນງານໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງເທົ່ານັ້ນ (ຫຼື ຮ້າຍແຮງກວ່ານັ້ນຄື, ບໍ່ໄດ້ຄ່າຈ້າງ, “ຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວ”), ແຕ່ຍັງຕ້ອງເປັນຕົວແທນຊື່ກາງ ຫຼື ຊາວຄ້າຂາຍທີ່ຢູ່ໃນລະດັບສູງອີກນຳ.¹⁶⁹

ຄວາມສ່ຽງດ້ານອຸດສາຫະກຳທີ່ພົ້ນເດັ່ນ

ອຸດສາຫະກຳຕັດຫຍິບ ແມ່ນຂະແໜງການທີ່ຂະຫຍາຍຕົວໄວທີ່ສຸດ ໃນ ສປປ ລາວ, ເຊິ່ງຄາດວ່າ ຂະຫຍາຍໂຕເຖິງ 15%

^{xxxxiii} 59% ແມ່ນມາຈາກພາກເໜືອ, 26% ມາຈາກພາກໃຕ້ ແລະ 16% ມາຈາກພາກກາງ (UNDP ແລະ NSC 2006).

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ໃນປີ 2011.¹⁷⁰ ພະນັກງານກຳມະກອນໃນຂະແໜງການຕັດຫຍິບ ໃນ ສປປ ລາວ ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ແມ່ນແມ່ຍິງ (80%). ເຊິ່ງ ເປັນແມ່ຍິງທີ່ມາຈາກເຂດຊົນນະບົດ (80%), ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນມາຈາກບັນດາແຂວງທາງພາກເໜືອ.^{xxxiii} ແມ່ຍິງເຫຼົ່ານີ້ ຍ້າຍຖິ່ນຖານເຂົ້າມາ ເພື່ອມາເຮັດວຽກຕັດຫຍິບ ເຊິ່ງມັນເປັນ ທາງເລືອກຂອງເຂົາເຈົ້າເອງ ທີ່ຢາກປ່ຽນຈາກການໃຊ້ແຮງງານ ຈາກກະສິກຳທີ່ລຳບາກ ໃນການເຮັດໄຮ່ເຮັດນາຂອງຄອບຄົວ ແລະ ອີກຢ່າງໜຶ່ງກໍຍ້ອນວ່າຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດແມ່ນບໍ່ມີໂອກາດ ຂອກຫາວຽກເຮັດງານທຳໄດ້ ໃນນັ້ນ, ແມ່ຍິງເກືອບທັງໝົດທີ່ມາ ເຮັດວຽກນັ້ນ ແມ່ນຍັງເປັນໂສດ ແລະ ມີອາຍຸ ລະຫວ່າງ 18-25 ປີ. ລະດັບການສຶກສາຂອງເຂົາເຈົ້າແມ່ນສູງກວ່າລະດັບສະ ເລ່ຍໃນຊົນນະບົດ: ສ່ວນໃຫຍ່ໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນມັດທະຍົມ. ໃນຂະ ນະທີ່ເງິນຄ່າຈ້າງ ໃນໂຮງງານຕັດຫຍິບຂອງເຂົາເຈົ້າແມ່ນບໍ່ໄດ້ ຫຼາຍປານໃດ, ແຕ່ມັນກໍຖືກວ່າເປັນລາຍຮັບທີ່ພົ້ນຄົງ. ນອກນັ້ນ, ມັນຍັງໄດ້ໃຫ້ປະສິບການໃໝ່ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍ ສຳລັບແມ່ຍິງໄວ ທຸ່ມສາວຈາກຊົນນະບົດ. ເງິນທີ່ເຂົາເຈົ້າຫາມາໄດ້ ປະກົດວ່າບໍ່ ພຽງແຕ່ຊ່ວຍປັບປຸງເສດຖະກິດຂອງຕົນເອງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງຊ່ວຍ ປັບປຸງຖານະເສດຖະກິດຂອງຄອບຄົວ ຂອງພວກເຂົານຳອີກ ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ ມັນກໍເປັນແຮງຈູງໃຈ ບໍ່ໃຫ້ມີການແຕ່ງງານ ແລະ ເກີດລູກແຕ່ອາຍຸນ້ອຍເກີນຄວນອີກນຳ.

ການເຮັດວຽກໃນຂະແໜງຕັດຫຍິບ ກໍ່ມີຄວາມສ່ຽງສະເພາະ ສຳ ລັບແມ່ຍິງໄວທຸ່ມຜູ້ທີ່ຍັງອອນແອ ຕໍ່ກັບການຖືກຂູດຮີດແຮງງານ, ການລ່ວງລະເມີດທາງເພດ, ຄວາມສ່ຽງດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພອື່ນໆ. ຜູ້ຈັດການໂຮງງານສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຜູ້ຊາຍ ແລະ ໂອກາດ ສຳລັບຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງມາຮອດປະຈຸ ບັນ ແມ່ນມີຈຳກັດ. ອີງຕາມການປະເມີນຜົນດ້ານບົດບາດ ຍິງ- ຊາຍ ທີ່ດຳເນີນໂດຍທະນາຄານໂລກ ຕໍ່ກັບວິທີປະຕິບັດດ້ານແຮງ ງານໃນຂະແໜງຕັດຫຍິບ, ແມ່ຍິງຊົນນະບົດຖືກ ດຶງດູດໃຫ້ເຂົ້າ ມາເຮັດວຽກໃນຂະແໜງການດັ່ງກ່າວ ແລະ ພົບວ່າຕົນເອງມີສິດ ອຳນາດຫຼາຍຂຶ້ນ, ແນວໃດກໍຕາມ ມາດຕະຖານດ້ານແຮງງານຍັງ ຖືກບັງຄັບໃຊ້ບໍ່ທັນໄດ້ດີເທົ່າໃດ ໂດຍມີໂອກາດຈຳກັດສຳລັບ ການຕັດສິນ ຫຼື ແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ້ງໂດຍພາກສ່ວນທີສາມ (ແລະ ການຂາດປະສິບການ ໃນໝູ່ຜູ້ຍ້າຍຖິ່ນຖານໃໝ່ທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ໃນ ເລື່ອງມາດຕະການທາງການດັ່ງກ່າວ).¹⁷¹ ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 21 ເນັ້ນໃຫ້ເຫັນຄວາມສຳຄັນຂອງມາດຕະຖານແຮງງານ, ບັນຫາ ດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພໃນຂະແໜງການ.

ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ

ພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ໃນຂະນະທີ່ສະຖິຕິການຍ້າຍຖິ່ນ ບໍ່ໄດ້ຖືກເກັບກຳຢ່າງເປັນລະ ບົບ, ການສຶກສາຫຼາຍໆບົດ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຂ້າມຊາຍແດນຂອງປະຊາຊົນ ຈາກ ສປປ ລາວ ໄປຢູ່ປະເທດ ອື່ນໆ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນປະເທດໄທ ກຳລັງນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ ຢ່າງວ່ອງໄວ.¹⁷² ໃນປີ 2005, ການສຳຫຼວດປະຊາກອນຄາດຄະ ເນວ່າ ຈຳນວນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປຢູ່ຕ່າງປະເທດແມ່ນມີ ປະມານ 150,000 ຄົນ, ສ່ວນໃຫຍ່ອາຍຸລະຫວ່າງ 20-30 ປີ. ອັດຕາການຍ້າຍຖິ່ນຖານພາຍໃນປະເທດ ຍິ່ງຍາກກວ່າໃນການ ຄຳນວນ.^{xxxv} ຮູບແບບການຍ້າຍຖິ່ນຖານປະກອບມີ ການຍົກ ຍ້າຍຂອງໄວໜຸ່ມເພື່ອໄປສຶກສາ ແລະ ຂອກວຽກເຮັດໃນເຂດ ຕົວເມືອງ; ການຍ້າຍຖິ່ນຖານຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍຈາກພາກເໜືອ ຫາພາກກາງ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນເຂົ້າສູ່ເຂດນະຄອນຫຼວງວຽງ ຈັນ ແລະ ການຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປປະເທດອື່ນໆ ຈາກເຂດພາກໃຕ້ ຂອງລາວ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໄປປະເທດໄທ. ນອກນັ້ນ ຍັງມີພາ ວະຕໍ່ເນື່ອງຂອງການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ເງື່ອນໄຂແຮງງານຖືກ ບັງຄັບ, ໂດຍສະເພາະ ໃນສະພາບການຂອງ ສປປ ລາວ. ຄວາມ ກົດດັນທາງເສດຖະກິດ, ເປັນຕົ້ນ, ໄດ້ແກ່ດຶງໃຫ້ເດັກຍິງ ຊົນນະ ບົດຫຼາຍໆຄົນ ໄປເຮັດວຽກໃນຂະແໜງການທີ່ບໍ່ແມ່ນ ການກະສິ ກຳ ເຊັ່ນວ່າ ເຮັດວຽກຢູ່ຮ້ານກິນດື່ມ ແລະ ຈາກນັ້ນ ກໍ່ກາຍເປັນ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການທາງເພດທີ່ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງ. ຕົວຢ່າງນີ້ສາມາດເຫັນ ໄດ້ໃນບັນດາຕົວເມືອງທີ່ໃກ້ຊາຍແດນ ເຊັ່ນ: ເມືອງບໍ່ແຕນ ທີ່ມີ ຊາຍແດນຕິດກັບ ສາທາລະນະລັດປະຊາຊົນຈີນ.¹⁷³

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 21: ໂຮງງານຕັດຫຍິບຢູ່ວຽງຈັນ

ການສຳຫຼວດພາກສະໜາມຈາກບໍລິສັດຕັດຫຍິບ 21 ແຫ່ງ ໃນ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ພົບວ່າ 85% ຂອງຄົນງານ 9,436 ຄົນ ແມ່ນແມ່ຍິງ. ແມ່ຍິງໃນບໍລິສັດເຫຼົ່ານີ້ສ່ວນໃຫຍ່ເຮັດວຽກໃນພະ ແນກຕັດ, ຊັກລ້າງ ແລະ ຫຸ້ມທໍ່. ຄົນງານເກືອບທັງໝົດອາໄສຢູ່ ໃນທ້າຍຂອງໂຮງງານ, ບາງຄັ້ງກໍຢູ່ແບບແອອັດ ແລະ ບໍ່ມີ ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວຫຼາຍ. ຄົນງານສ່ວນໜ້ອຍດຽວເທົ່ານັ້ນທີ່ໄດ້ ຮັບການຝຶກອົບຮົມຢ່າງເປັນທາງການຢູ່ໃນໂຮງງານ; ສ່ວນໃຫຍ່

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ກໍ່ເຮັດໄປນຳຮຽນໄປນຳ, ໂດຍການເລີ່ມເຮັດວຽກທີ່ງ່າຍດາຍກ່ອນ ເຊັ່ນ: ທຳອິດຕັດດ້າຍ, ຈາກນັ້ນ ກໍ່ຫຍິບແບບທຳມະດາ ແລະ ຕໍ່ມາກໍ່ເຮັດໜ້າວຽກທີ່ໃຊ້ທັກສະຫຼາຍຂຶ້ນ ເຊິ່ງພວກເຂົາຈະໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງສູງຂຶ້ນຕາມໜ້າວຽກ.

ຄວາມປອດໄພ ແລະ ຄວາມແອອັດໃນສະຖານທີ່ເຮັດວຽກເຫຼົ່ານີ້ ມີຫຼາຍບ່ອນທີ່ລຽງລຳດັບແຕ່ບ່ອນທີ່ດີ ເຊິ່ງເປັນໂຮງງານໃຫຍ່ທີ່ແມ່ນການລົງທຶນໂດຍກົງຂອງຕ່າງປະເທດໄປຈົນຮອດບ່ອນໂຮງງານນ້ອຍແອອັດ ແລະ ອາດເປັນບ່ອນທີ່ອັນຕະລາຍກ່ວາບໍລິສັດອື່ນໆທີ່ມີຢູ່ພາຍໃນ ປະເທດ.^{xxxiv} ຄົນງານສ່ວນຫຼາຍແມ່ນໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງອົງຕາມຈຳນວນສິ້ນສ່ວນຂອງວຽກທີ່ເຮັດສຳເລັດ. ຄົນງານສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ຖືກສຳພາດ ບອກກ່າວພວກເຂົາໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງເພີ່ມພິເສດສຳລັບການເຮັດວຽກລ່ວງເວລາ (ບາງບໍລິສັດຈ່າຍອັດຕາຄ່າຈ້າງສູງກ່ວາ ຕໍ່ສິ້ນສ່ວນຂອງວຽກທີ່ເຮັດສຳເລັດໃນຊົ່ວໂມງເຮັດວຽກລ່ວງເວລາ, ແຕ່ວ່າສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ມັກຈະຈ່າຍໃນອັດຕາຄ່າຈ້າງດຽວກັນ).

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: CNHDR 2006.

ສປປ ລາວ ມີປະຫວັດອັນຍາວນານກ່ຽວກັບການຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປຢູ່ປະເທດໄທ ເນື່ອງຈາກວ່າ ເປັນປະເທດເພື່ອນບ້ານທີ່ໄກ້ຄຽງກັນ, ມີວັດທະນະທຳ ແລະ ພາສາປາກເວົ້າທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ແລະ ມີຖານະທາງເສດຖະກິດທີ່ສູງກ່ວາ. ໃນປີ 2000, ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄທຄາດວ່າ ມີແຮງງານຂອງຄົນລາວຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປຢູ່ປະເທດໄທປະມານ 100,000 ຄົນ. ກ່ຽວກັບຕົວເລກດັ່ງກ່າວນີ້, ອົງການແຮງງານສາກົນ (ILO) ແລະ ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າຂອງໄທ ຄາດຄະເນວ່າ ມີແຮງງານຂອງຄົນລາວຢ່າງນ້ອຍ 300,000 ຄົນ ທີ່ຢູ່ໃນປະເທດໄທ ເຊິ່ງເປັນຕົວເລກທີ່ສູງເຖິງສາມເທົ່າຕໍ່າທຽບໃສ່ຕົວເລກຄາດຄະເນຂອງທາງການ. ມີພຽງສ່ວນໜ້ອຍດຽວເທົ່ານັ້ນທີ່ເປັນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານທີ່ໄດ້ຈົດທະບຽນຢ່າງເປັນທາງການ. ຂໍ້ມູນທີ່ຖືກຕ້ອງ ແມ່ນຍາກທີ່ຈະກຳນົດໄດ້ ເນື່ອງຈາກວ່າແຮງງານ

ຍ້າຍຖິ່ນຖານສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໄດ້ລັກລອບເຂົ້າໄປ, ສ່ວນຫຼາຍແຮງງານທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປປະເທດໄທ ແມ່ນໄວໜຸ່ມອາຍຸແຕ່ 15 ຫາ 25 ປີ ຈາກເຂດພື້ນທີ່ບໍລິເວນຊາຍແດນ. ບົດລາຍງານທີ່ມີນີ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ແຮງງານຜູ້ຊາຍທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານໄປປະເທດໄທ ແມ່ນມັກຈະໄປເຮັດວຽກກະສິກຳ, ວຽກໂຮງງານ ແລະ ລົງເຮືອປະມົງ, ສ່ວນແຮງງານແມ່ຍິງທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແມ່ນໄດ້ເຮັດວຽກເປັນແມ່ບ້ານ, ການບໍລິການ ແລະ ວົງການບັນເທີງ.

ແມ່ຍິງທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ແມ່ນມີການສຶກສາໜ້ອຍ ແລະ ອາຍຸຈະອ່ອນກ່ວາຜູ້ຊາຍ. ອາຍຸສະເລ່ຍຂອງແຮງງານເພດຊາຍ ແມ່ນຕໍ່າກວ່າ 21 ປີ, ໃນຂະນະທີ່ອາຍຸສະເລ່ຍຂອງແຮງງານເພດຍິງແມ່ນ 16.5 ປີ. ຕາມການລາຍງານ 14% ຂອງແຮງງານເພດຊາຍ ແມ່ນມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 16 ປີ ແລະ ແຮງງານເພດຍິງກໍ່ມີອາຍຸສຳດຽວກັນ ແມ່ນມີປະມານ 63% ຂອງຈຳນວນແຮງງານທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານທັງໝົດ. ສິ່ງນີ້ເຮັດໃຫ້ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານຍິງມີຄວາມສ່ຽງຫຼາຍທີ່ສຸດ ໃນດ້ານການຂູດຮີດແຮງງານ ແລະ ການຂູດຮີດທາງເພດ.¹⁷⁴ ແມ່ຍິງສ່ວນຫຼາຍຢູ່ເຊົາເປັນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ ເມື່ອເຂົາເຈົ້າແຕ່ງງານ ຫຼື ເມື່ອ ອາຍຸໄດ້ປະມານ 26 ປີ, ໃນຂະນະທີ່ ຜູ້ຊາຍແມ່ນຍັງສືບຕໍ່ເປັນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຈົນຮອດອາຍຸປະມານ 30 ປີ ແລະ ບາງຄັ້ງ ຍັງສືບຕໍ່ເປັນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານຫຼັງຈາກການແຕ່ງງານແລ້ວກໍ່ມີ.

ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານເພດຍິງ ມີຄວາມອ່ອນແອຕໍ່ກັບການທາລຸນດັ່ງກ່າວ ເນື່ອງຈາກຂໍ້ຈຳກັດດ້ານເສລີພາບໃນການໄປມາ ແລະ ການສື່ສານ. ຂໍ້ຈຳກັດເຫຼົ່ານີ້ປະກອບມີການຖືກກັກຂັງໃຫ້ຢູ່ແຕ່ໃນໂຮງງານ ຫຼື ເຮືອນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ໂທລະສັບ ແລະ ເຄື່ອງສື່ສານຕ່າງໆ ຖືກບັງຄັບໃຫ້ເຮັດວຽກຫຼາຍຊົ່ວໂມງໂດຍບໍ່ມີການພັກຜ່ອນ; ການທາລຸນທາງຮ່າງກາຍ; ເງື່ອນໄຂເຮັດວຽກທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ການຫັກ ຫຼື ການກັກເງິນເດືອນໄວ້. ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານເພດຍິງທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ໃນເຮືອນເປັນແມ່ບ້ານ ຫຼື ຄົນຊ່ວຍວຽກສ່ວນຕົວ ເຄີຍປະສົບກັບບາງກໍລະ

^{xxxiv} ບົດສຶກສາລ້ຳສຸດຂອງທະນາຄານໂລກ (2012) ລາຍງານສິ່ງກົງກັນຂ້າມໃນຄວາມຮັບຮູ້ຂອງຄົນງານກ່ຽວກັບສະພາບເງື່ອນໄຂແຮງງານ: ໂດຍບອກວ່າ ໂຮງງານໃຫຍ່ທີ່ຜະລິດສິນຄ້າສິ່ງອອກ ມັກຈະດຳເນີນງານຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ແລະ ມີການລ່ວງລະເມີດ, ໃນຂະນະທີ່ບໍລິສັດນ້ອຍກວ່າທີ່ຄົນລາວເປັນເຈົ້າຂອງ ເຖິງແມ່ນຈະໃຫ້ຄ່າຈ້າງນ້ອຍ ແລະ ມີສະພາບທາງວັດຖຸທີ່ຂີ້ຮ້າຍກວ່າ, ແຕ່ເປັນບ່ອນທີ່ຄົນງານມັກກວ່າ ເພາະວ່າມີວິທີການຄຸ້ມຄອງແບບຄອບຄົວທີ່ "ອ່ອນໄຫວກວ່າ" (ທະນາຄານໂລກ 2011 ສປປ ລາວ ບັນຫາບົດບາດຍິງຊາຍໃນການຄ້າ). ສິ່ງນີ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນຫຼາກຫຼາຍ "ຮູບແບບການຄວບຄຸມ" ຂອງແຮງງານ ແລະ ຄຳນິຍາມທີ່ແຕກຕ່າງ ຕາມຄວາມຄິດຂອງຕົນເອງກ່ຽວກັບຄວາມສະພາບຂອງໜ້າວຽກ. ນອກນັ້ນ ຍັງເບິ່ງວຽກໂດຍ Guy Standing ຢູ່ ILO (2000). ໃນດ້ານການຕິດຕາມແຮງງານຢ່າງເປັນທາງການ, ບົດສຶກສາຂອງທະນາຄານໂລກພົບວ່າ ບໍລິສັດຕ່າງປະເທດ/ຜູ້ສະໜອງສິນຄ້າຕ່າງປະເທດ ນຳໃຊ້ການຮັບຮອງແບບສະໝັກໃຈກ່ຽວກັບມາດຕະຖານແຮງງານ ແລະ ການກວດສອບເປັນຊ່ວງໄລຍະ, ແຕ່ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ພຽງພໍໃນການແກ້ໄຂເງື່ອນໄຂຂ້າມແຮງງານທີ່ບໍ່ດີ.

^{xxxv} ຂໍ້ມູນການສຳຫຼວດປະຊາກອນຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຍ້າຍຖິ່ນຖານພາຍໃນແຂວງ ແລະ ພາຍໃນເມືອງ ໄດ້ຫຼຸດລົງໃນລະຫວ່າງປີ 1995 ຫາ 2005, ແຕ່ສິ່ງນີ້ອາດຈະຖືກອະທິບາຍໂດຍອັດຕາທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານພາຍໃນໄລຍະທາງສັ້ນໆຂອງກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ແລະ ບ້ານທ່າງໂກສອກຫຼີກ ເຂົ້າສູ່ເຂດຈຸດສຸມ (Phouxay, Malmberg ແລະ Tollefsen).

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ນີ້ທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດໃນເລື່ອງການທາລຸນ ແລະ ການປະຕິບັດຕໍ່ ຢ່າງໂຫດຮ້າຍບໍາເຖືອນ. ເນື່ອງຈາກສະຖານະທີ່ບໍ່ປົກກະຕິຂອງ ເຂົາເຈົ້າ, ພວກເຂົາບໍ່ສາມາດຕໍ່ລອງ ຫຼື ລາຍງານການທາລຸນທາ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍ້ານກົວໃນການຖືກຈັບກຸມ ແລະ ສິ່ງກັບ ປະເທດ.¹⁷⁵

ການຄ້າມະນຸດ ມີນິຍາມຄວາມໝາຍ ເປັນການເຄື່ອນຍ້າຍຄົນ ໂດຍບໍ່ມີການຍິນຍອມສະໝັກໃຈ ເພື່ອຈຸດປະສົງຂອງການຂຸດ ຮິດແຮງງານຂອງເຂົາເຈົ້າ.¹⁷⁶ ໃນຂະນະທີ່ມີການຕົກລົງເຫັນດີ ທົ່ວໄປວ່າ ການຄ້າມະນຸດແຕກຕ່າງຈາກການຍ້າຍຖິ່ນຖານຢູ່ ບ່ອນວ່າ ມັນລວມມີອົງປະກອບຂອງການບັງຄັບ, ແຕ່ໃນຄວາມ ເປັນຈິງແລ້ວ ມັນບໍ່ໄດ້ງ່າຍສະເໝີໄປ ໃນການຈຳແນກຈຸດທີ່ແຮງ ງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ ກາຍເປັນຜູ້ເຄາະຮ້າຍຂອງການຄ້າມະນຸດ. ໃນເລື່ອງນີ້, ວິທີການທົ່ວໄປທີ່ຖືກດຳເນີນໂດຍລັດຖະບານ, ອົງ ການຜູ້ໃຫ້ທຶນ ແລະ NGOs ແມ່ນການເລັ່ງເປົ້າໝາຍໃສ່ແຮງ ງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ຜູ້ທີ່ຈະເປັນແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ ສຳ ລັບບັນດາໂຄງການປ້ອງກັນການຄ້າມະນຸດ ແລະ ການໂຄສະ ນາສ້າງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ໄປພ້ອມກັບການ ເຮັດໃຫ້ຊ່ອງທາງຍ້າຍຖິ່ນຖານມີຄວາມປອດໄພ ແລະ ເປັນປົກ ກະຕິຂຶ້ນ. ດ້ວຍການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າພາກພື້ນທີ່ນັບມື້ນັບວ່ອງໄວ, ກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວ-ໄຕ ໃນເຂດຊົນນະບົດທ່າງໄກສອກ ຫຼືກ ແມ່ນນັບມື້ນັບມີຄວາມອ່ອນແອ, ເຊິ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການເອົາ ໃຈໃສ່ຊ່ວຍເຫຼືອຢ່າງຮີບດ່ວນ.¹⁷⁷ ນອກນັ້ນ, ມັນຍັງແມ່ນບັນຫາ ກັງວົນໃຈທີ່ນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ ເນື່ອງຈາກວ່າຜົນກະທົບຂອງນະ ໂຍບາຍລູກດຽວຂອງສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ ຕໍ່ກັບການ ມີຢູ່ຂອງແມ່ຍິງໃນໄວຈະເລີນພັນ ໃນເຂດຊົນນະບົດຂອງສາທາ ລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບ ການເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງ ຫຼາຍຂອງຄົນງານຍ້າຍຖິ່ນຖານຊາວຈີນ ໃນເຂດພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ, ແມ່ຍິງ (ໂດຍສະເພາະ ຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າອາຄາ) ກຳລັງ ຖືກຂາຍເປັນເຈົ້າສາວໄປ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ.¹⁷⁸

ທຸກຮູບແບບຂອງການຄ້າມະນຸດ ແມ່ນຖືກຫ້າມໂດຍພາຍໃຕ້ກົດ ໝາຍ ໃນມາດຕາ ¹³⁴, ເຊິ່ງຍັງກຳນົດບົດລົງໂຫດແບບລວມງ ສຳ ລັບບຸກຄົນທີ່ຖືກຕັດສິນໂຫດຂອງການຄ້າມະນຸດ. ນອກນັ້ນ, ກົດ ໝາຍວ່າດ້ວຍການພັດທະນາ ແລະ ການປົກປ້ອງແມ່ຍິງ, ມາດ ຕາ 24, ຫ້າມການຄ້າແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ. ຜ່ານ ໂຄງການ ປະສານຄວາມຮ່ວມມື ລະຫວ່າງປະເທດໃນເຂດພາກພື້ນແມ່ນ້ຳ ຂອງວ່າດ້ວຍການຕ້ານການຄ້າມະນຸດ (COMMIT) ສປປ ລາວ ຍັງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການຕ້ານການຄ້າມະນຸດໃນລະດັບພາກພື້ນ. ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມ, ລັດຖະບານລາວ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບຮອງເອົາ

ສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ສິດທິຂອງແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ.

ມີການສືບຕໍ່ຖືກຖຽງກັນກ່ຽວກັບການຄ້າມະນຸດໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ຍັງມີຢູ່. ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ລາຍ ງານວ່າ ໃນຈຳນວນຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການຄ້າມະນຸດ 1,447 ຄົນ ທີ່ຖືກສົ່ງກັບຢ່າງເປັນທາງການຈາກປະເທດໄທຕັ້ງແຕ່ປີ 2001- 2009, 96% ແມ່ນແມ່ຍິງ ແລະ 85% ແມ່ນແມ່ຍິງທີ່ມີອາຍຸ 18 ປີລົງມາ. ນອກນັ້ນ ຍັງມີມິຕິລະດັບພາກພື້ນຕໍ່ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວ ນຳອີກ: 76% ຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ແມ່ນມາຈາກສາມແຂວງພາກໃຕ້ ຄື: ສະຫວັນນະເຂດ, ຈຳປາສັກ ແລະ ສາລະວັນ. ແນວໃດກໍ່ຕາມ, ໂດຍຄຳນຶງເຖິງລັກສະນະລີ້ຊ້ອນ ຂອງຂະບວນການຄ້າມະນຸດ, ຄວນລະມັດລະວັງໃນການເຮັດ ແລະ ນຳໃຊ້ຕົວເລກຄາດຄະເນ ຂອງຈຳນວນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ ຈາກຂະບວນການຄ້າມະນຸດ ແລະ ຂໍ້ມູນທາງເສດຖະກິດສັງຄົມຂອງເຂົາເຈົ້າ. ວ່າງບໍ່ດົນມານີ້ ອົງການ UNIAIP ໄດ້ຕິດຕາມຢ່າງໃກ້ສິດກັບຂະບວນການຄ້າ ມະນຸດຢູ່ຕາມເຂດຊາຍແດນ ເພື່ອຈະສະໜອງຂໍ້ມູນທີ່ລ້ຳຄ່າທີ່ ຈະນຳໃຊ້ ເປັນພື້ນຖານໃນການສ້າງແຜນງານ ຫຼື ການອອກແບບ ໂຄງການຂອງຂະບວນການຕ້ານການຄ້າມະນຸດ.

ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ (MOLSW) ກຳ ລັງເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຄງການຕ້ານການຄ້າແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍໃນ ເຂດອະນຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ. ຈຸດປະສົງຂອງໂຄງການນີ້ ແມ່ນ ເພື່ອເກັບກຳຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບສາເຫດທີ່ເດັກຍິງ ແລະ ແມ່ ຍິງຖືກຄ້າມະນຸດໃນລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ເພື່ອສະເໜີມາດຕະ ການລະດັບອະນຸພາກພື້ນໃນການຕໍ່ຕ້ານການຄ້າມະນຸດ. ຖານຂໍ້ ມູນທີ່ປະກອບມີຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບການຄ້າມະນຸດຂ້າມ ຊາດໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນ ສປປ ລາວ. ໃນໄລຍະຕໍ່ໄປຂອງໂຄງ ການ, ຄະນະເຮັດວຽກລະດັບກະຊວງຈະສະໜອງຄຳສະເໜີແນະ ຕົວຈິງ ກ່ຽວກັບ ວິທີກຕໍ່ສູ້ກັບການຄ້າແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍ. ກິດ ຈະກຳສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບບັນຫາຢູ່ລະດັບຊຸມຊົນ ກໍ່ຈະຖືກ ດຳເນີນໃນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການ.

ການປ່ຽນແປງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ

ໃນຖານະທີ່ເປັນປະເທດມີລາຍຮັບຕໍ່າ ແລະ ມີເສດຖະກິດທີ່ອີງ ໃສ່ການກະສິກຳເປັນຫຼັກ, ສປປ ລາວ ມີຄວາມອ່ອນແອສູງຕໍ່ກັບ ການປ່ຽນແປງສະພາບຂອງດິນຟ້າອາກາດ.¹⁷⁹ ແມ່ຍິງສາມາດມີ ບົດບາດສຳຄັນໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ແລະ ການປັບຕົວເຂົ້າກັບການ ປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ໄພພິບັດທາງທຳມະ ຊາດ. ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ພາບໂດຍ: insmai.com

ຄາດຄະເນຜົນກະທົບ ຈາກການປ່ຽນແປງສະພາບຂອງດິນຟ້າອາກາດ 1.1 % ຕໍ່ກັບ GDP.¹⁸⁰ ສິ່ງນີ້ຈະເກີດຈາກໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ຄວາມສ່ຽງຂອງໄພນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງລະບົບນິເວດວິທະຍາ ແລະ ຜົນລະປູກທີ່ພູດລົງ, ໃນຄະນະທີ່ອຸນະພູມຊ້ຳພັດເພີ່ມຂຶ້ນ 1-2 ອົງສາ.¹⁸¹

ນ້ຳຖ້ວມຄັ້ງໃຫຍ່ໃນເດືອນສິງຫາປີ2008ມັນໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ກັບປະຊາຊົນເກືອບ204,000ຄົນ,ທຳລາຍເນື້ອທີ່ປູກຝັງປະມານ 50,000 ເຮັກຕາ, ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຫຼາຍກວ່າ 9 ລ້ານໂດລາ. ໃນຕະຫຼອດໄລຍະ ແຕ່ປີ 2000-2007, ປະເທດລາວມີປະຊາຊົນທີ່ຖືກຜົນກະທົບຈາກໄພນ້ຳຖ້ວມ 1 ລ້ານຄົນ, ແລະ ໄພແຫ້ງແລ້ງ 97,000 ຄົນ, ເຊິ່ງສ້າງຜົນເສຍຫາຍສູງເຖິງ 8 ລ້ານໂດລາ ແລະ 84,251 ໂດລາ.¹⁸² ການປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບການປວນແປຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ ແມ່ນຂຶ້ນກັບບັນດາປັດໃຈ ເຊັ່ນ: ຊັບສິນ, ລະດັບຊັບພະຍາກອນດ້ານໂຄງລ່າງ ແລະ ເທັກໂນໂລຊີ, ທຶນຮອນດ້ານສັງຄົມ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕ່າງໆ, ເຊິ່ງທັງໝົດນີ້ລ້ວນແຕ່ຂັບເຄື່ອນໂດຍພະລັງທາງບົດບາດຍິງຊາຍໃນຄົວເຮືອນ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມເປັນຕົ້ນ.¹⁸³

ບົດບາດຂອງແມ່ຍິງໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ແລະ ການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ບໍ່ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ ແລະ ສະໜັບສະໜູນຢ່າງພຽງພໍ. ໃນ ສປປ ລາວ, ດັ່ງເຊັ່ນໃນເກືອບທຸກປະເທດກຳລັງພັດທະນາ, ແມ່ຍິງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕົ້ນຕໍສຳລັບການຊອກຫານ້ຳ, ເຊື້ອໄຟສຳລັບການແຕ່ງຢູ່ຄົວກິນ ແລະ ການທຳຄວາມຮ້ອນ ແລະ ຮັບຜິດຊອບດ້ານການຫາອາຫານມາໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວ,¹⁸⁴ ແຕ່ເຂົາເຈົ້າພັດບໍ່ມີບົດບາດຫຍັງໃນຂະບວນການຕັດສິນແກ້ໄຂຢູ່ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ແມ່ແຕ່ລະດັບຊາດຕໍ່ກັບວິທີຄວບຄຸມຈັດການຄວາມສ່ຽງຈາກໄພພິບັດ ແລະ ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການສະ

ເພາະຕາມເພດຂອງເຂົາເຈົ້າ ຍິ່ງມັກຈະຖືກເບິ່ງຂ້າມ.¹⁸⁵

ຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ສິ່ງທ້າທາຍສະເພາະຂອງແມ່ຍິງບໍ່ໄດ້ຖືກພິຈາລະນາຢ່າງຈິງຈັງໃນການຕອບໂຕ້ກັບໄພພິບັດທີ່ຜ່ານມາໃນ ສປປ ລາວ ລາວ, ລວມທັງ ການປະເມີນຄວາມຕ້ອງການຫຼັງການເກີດໄພພິບັດ ຈາກພະຍຸໄຊໂຄນເກດສະໜາທີ່ຜ່ານມາ (2009). ແຜນປະຕິບັດງານແຫ່ງຊາດວ່າດ້ວຍການປັບຕົວ ປີ 2009 (NAPA) ບໍ່ໄດ້ແກ້ໄຂຢ່າງຈະແຈ້ງກັບສິ່ງທ້າທາຍດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ ຫຼື ໂອກາດດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ. ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປ່ຽນແປງສະພາບ ຂອງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ຍຸດທະສາດວ່າດ້ວຍການປ່ຽນສະພາບອາກາດປີ 2010 ຂອງລັດຖະບານລາວ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ແກ້ໄຂເຊັ່ນກັນ. ແຜນປະຕິບັດງານ NAPA ປະກອບມີລາຍຊື່ 45 ໂຄງການທີ່ເປັນບູລິມະສິດ ເພື່ອປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງສະພາບ ຂອງດິນຟ້າອາກາດໃນຂະແໜງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ, ປ່າໄມ້, ກະສິກຳ ແລະ ສາທາລະນະສຸກ, ແຕ່ຍັງຂາດການວິເຄາະສະເພາະເຈາະຈົງ, ຍຸດທະສາດ ຫຼື ການແຊກແຊງທີ່ສະເໝີມາ ສຳລັບການແກ້ໄຂບັນຫາບົດບາດຍິງຊາຍ.

ຄວາມຮັບຜິດຊອບແບບດັ້ງເດີມ ຂອງແມ່ຍິງໃນຄົວເຮືອນ ແລະ ຊຸມຊົນໃນຖານະເປັນຜູ້ຮູ້ແລະຮັກສາຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຢູ່ໃນຖານະທີ່ດີ ໃນການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນຍຸດທະສາດສຳລັບການປັບຕົວເຂົ້າກັບ ຄວາມເປັນຈິງທາງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ກຳລັງປ່ຽນແປງ. ຕົວຢ່າງ: ແມ່ຍິງສາມາດໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ໃຫ້ປ່ຽນໄປໃຊ້ເຊື້ອໄຟສະອາດ ສຳລັບການບໍລິໂພກໃນຄົວເຮືອນ (ໃຫ້ປະໂຫຍດແກ່ ສຸຂະພາບຄອບຄົວ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ) ແລະ ຍັງຮັກສາບົດບາດຕາມປະເພນີຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການປົກປ້ອງຊີວະນາໆພັນ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດເນີນສູງທີ່ອ່ອນແອ ແລະ ໃນເຂດປ່າສະຫງວນ

ພາກທີ 4: ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສູງ

ສະຫຼຸບຫຍໍ້ຂໍ້ມູນ 22: ການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນໃນການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ

ກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງປະເທດ (MoNRE) ໄດ້ເຮັດວຽກຢ່າງໃກ້ຊິດກັບຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງໄພພິບັດແຫ່ງຊາດ ແລະ ບັນດາກະຊວງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຄະນະຊີ້ນຳລະດັບຊາດວ່າດ້ວຍການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ (NSCCC), ເຊິ່ງສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 2008 ເພື່ອເຊື່ອມສານການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ, ການຫຼຸດຜ່ອນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງຄວາມສູງ ດ້ານໄພພິບັດເຂົ້າໃນຍຸດທະສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍ. ມີການສະເໜີໃຫ້ຂະຫຍາຍສະມາຊິກຂອງຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວໄປສູ່ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ ເຊິ່ງລວມທັງສະຫະພັນແມ່ຍິງ ແລະ ເພີ່ມທະວີການສື່ສານກັບອົງການ CSO ແລະ ສາທາລະນະຊົນ ທົ່ວໄປ. ຄືດັ່ງກໍລະນີຢູ່ບ່ອນອື່ນ, ຄວາມພະຍາຍາມພິເສດຈະຈຳ ເປັນຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ໄດ້ຮັບຟັງສຽງ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຂອງແມ່ຍິງໃນ ລະຫວ່າງ ຂະບວນການວາງແຜນວຽກງານປັບຕົວ ເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ. ໃນຂົງເຂດການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ຽນແປງສະພາບອາກາດ, ການມີສ່ວນຮ່ວມ ເຊິ່ງລວມມີຂະບວນການຕ່າງໆເຊັ່ນວ່າການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ອຍອາຍແກັສເຮືອນກະຈົກຈາກການທຳລາຍປ່າ ແລະ ການເສື່ອມໂຊມຂອງປ່າໄມ້ (REDD+), ສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງ ຕ້ອງຖືກສະແດງໃຫ້ເຫັນໂດຍກົງ. ກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຫາກໍເລີ່ມໂຄງການໃໝ່ໂຄງການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ຽນແປງ ຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ເພື່ອໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດແກ່ແມ່ຍິງ ເພື່ອຂະຫຍາຍການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນແຜນງານປັບປຸງການໃຊ້ເຕົາໄຟຄົວກິນ ທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກອົງການ SNV ແລະ ຕ້ອງໂສ້ມູນຄ່າ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ADB 2008b, ທະນາຄານໂລກ 2011h ແລະ ທະນາຄານໂລກ 2010b.

ບົດສະຫຼຸບ: ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ໂອກາດຂອງປະເທດ

ການປະເມີນຜົນນີ້ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄຽງຄູ່ກັບການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການພັດທະນາທາງເສດຖະກິດຢ່າງບໍ່ຢຸດຢັ້ງ, ພ້ອມທັງໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ໃນການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ, ໃນຄວາມສາມາດພິເສດ, ໂອກາດທາງເສດຖະກິດ ແລະ ໜ່ວຍງານ. ການເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າກັບເພື່ອນບ້ານທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະເທດ ໄດ້ສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດໂອກາດຫຼາຍຂຶ້ນ ສຳລັບແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ. ແຕ່ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນ, ການເຊື່ອມໂຍງທາງເສດຖະກິດ ກໍ່ເຮັດໃຫ້ຄວາມສ່ຽງເພີ່ມຂຶ້ນເຊັ່ນກັນ ໂດຍສະເພາະສຳລັບກຸ່ມທີ່ອ່ອນແອ ຜູ້ທີ່ຄຸ້ນເຄີຍກັບວິຖີການດຳລົງຊີວິດແບບດັ້ງເດີມ. ການປະເມີນຜົນ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ບັນດາມາດຕະການພິເສດ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງມີຂຶ້ນເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ແມ່ຍິງສວຍໃຊ້ໂອກາດ ທີ່ການເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດນຳມາໃຫ້. ຄວາມພະຍາຍາມພິເສດ ຍັງຈຳເປັນຕ້ອງມີເພື່ອນຳເອົາການພັດທະນາມາ ສູ່ແມ່ຍິງຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ເພື່ອຮັບຟັງ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຄວາມຕ້ອງການສະເພາະຂອງເຂົາເຈົ້າ.

ສປປ ລາວ ກຳລັງຢູ່ໃນບາດລ້ຽວທີ່ສຳຄັນໃນການໃຊ້ປະໂຫຍດອຳນາດ ຂອງການເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດເພື່ອປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບດ້ານການພັດທະນາມະນຸດຂອງຕົນ ແລະ ຮັບປະກັນໃຫ້

ທຸກພາກສ່ວນຂອງສັງຄົມ ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຕົນ. ເພື່ອບັນລຸໄດ້ເປົ້າໝາຍເຫຼົ່ານີ້, ມັນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ກຳນົດໃຫ້ວຽກງານຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການໃຫ້ສິດອຳນາດແກ່ແມ່ຍິງ ເປັນຈຸດສູນກາງຂອງບັນດາແຜນພັດທະນາຂອງຊາດ.

ໂດຍກ້າວເຂົ້າສູ່ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ໄລຍະ (2011-2015), ສປປ ລາວ ໄດ້ຈັດບູລິມະສິດການພັດທະນາ ແລະ ການຫັນເປັນກະສິກຳທີ່ທັນສະໄໝ, ສືບຕໍ່ຄວາມກ້າວໜ້າໃນດ້ານການນຳໃຊ້ພະລັງງານໄຟຟ້າ, ການສຶກສາ ແລະ ການບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ, ການພັດທະນາໃນລະດັບຕໍ່າກວ່າລະດັບຊາດ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງໃນທົ່ວທຸກພາກຂອງປະເທດ ແລະ ທົ່ວທຸກເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ, ການຄຸ້ມຄອມປ່າໄມ້ແຫ່ງຊາດ, ເຊັ່ນດຽວກັບການສະໜັບສະໜູນຂະແໜງການທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ເຊັ່ນວ່າ: ການພັດທະນາຂະແໜງທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຕັດຫຍິບ. ທັງໝົດເຫຼົ່ານີ້ສະໜອງໂອກາດໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ, ໂດຍມີເງື່ອນໄຂວ່າ ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ໂອກາດພິເສດດ້ານຊົນເຜົ່າ, ອຸປະສັກ ແລະ ຄວາມອ່ອນແອ ໄດ້ຮັບການປະເມີນຜົນຢ່າງເປັນປົກກະຕິ ໃນນາມເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການວາງແຜນລະ

ພາບ ໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ພາບໂດຍ: ທະນາຄານໂລກ

ດັບຊາດ ແລະ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ການສະໜັບສະໜູນການບໍລິການ, ໃນທົ່ວຂະແໜງການ. ໂດຍນໍາໃຊ້ມາດຕະການດັ່ງກ່າວ, ສປປ ລາວ ສາມາດຄາດວ່າ ຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດໃນດ້ານການເຕີບໂຕ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກຈາກການເຊື່ອມໂຍງຢ່າງເຕັມສ່ວນຂອງເດັກຍິງ, ເດັກຊາຍ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ເຂົ້າໃນເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທຳມະຊາດ.

ສະເໜີແນະ

ນະໂຍບາຍ ແລະ ການດຳເນີນງານຂອງພາກລັດແມ່ນຈຳເປັນໃນການຍືນຍົງແຖວໜ້າ ເພື່ອເພີ່ມທະວີຜົນປະໂຫຍດດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຫຼຸດຊ່ອງຫວ່າງດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ ຢູ່ໃນສປປ ລາວ.

ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ໃນການພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນຂະບວນການພັດທະນາມະນຸດ ຍັງຄົງແມ່ນບູລິມະສິດອັນສຳຄັນໃນ ສປປ ລາວ, ໂດຍສະເພາະ ຊ່ອງວ່າງໃນຂົງເຂດການສຶກສາຍັງຄົງໃຫຍ່ຫຼວງ ແລະ ຜົນຮັບດ້ານສຸຂະພາບຍັງບໍ່ທັນໄດ້ດີ. ແລະ ການບົດຊ່ອງຫວ່າງໃນການພັດທະນາຂອງມະນຸດ, ທີ່ພວກເຂົາ ຍັງຄົງມີທ່າອ່ຽງທີ່ສາມາດສ້າງຜົນຕອບແທນສູງມາໃຫ້ແກ່ປະເທດ.

ຂໍ້ແນະນຳ 1.1: ເພີ່ມພື້ນທີ່ການປົກຄຸມ ແລະ ຄຸນນະພາບການບໍລິການ ດ້ານສາທາລະນະສຸກ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ແມ່ນໃນຂົງເຂດສຸຂະພາບແມ່ມານ, ສຸຂະພາບດ້ານເພດສຳພັນ ແລະ ຈະເລີນພັນ ແລະ ໂພຊະນາການ ໂດຍເອົາໃຈໃສ່ ຕໍ່ບັນຫາຜູ້ໃຊ້ບໍລິການ ແລະ ບົດບາດຂອງຜູ້ຊາຍໃນການເຂົ້າຫາການຮັກສາສຸຂະພາບຂອງແມ່ມານ.

ອັດຕາການຕາຍຂອງແມ່ (MMR) ແລະ ອັດຕາການຕາຍຂອງເດັກ (IMR), ເຖິງແມ່ນວ່າຈະກຳລັງຫຼຸດລົງ, ແຕ່ຖືວ່າຍັງສູງຫຼາຍ. ມີຄວາມຈຳເປັນໃນການເລັ່ງຂະຫຍາຍ ແລະ ປັບປຸງຄຸນນະພາບການບໍລິການສຸຂະພາບແມ່ ແລະ ເດັກ ແລະ ສ້າງຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການສຳລັບການດູແລສຸຂະພາບທີ່ທັນສະໄໝ, ໂດຍສະເພາະ ໃນເຂດຊົນນະບົດທ່າງໄກສອກຫຼີກ. ສິ່ງນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງທຸກຄົນທີ່ຢູ່ໃນໄວຈະເລີນພັນ ມີການເຂົ້າເຖິງການດູແລໃນໄລຍະຕີພາ, ເປັນຜູ້ຊ່ວຍເກີດລູກທີ່ມີທັກສະ, ການດູແລຕິດຕາມອາການຫຼັງເກີດ, ການດູແລສຸກເສີນຕອນເກີດລູກ ແລະ ດູແລເດັກເກີດໃໝ່, ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາເຂົ້າໃຈຜົນປະໂຫຍດຂອງການນຳໃຊ້ການບໍລິການເຫຼົ່ານີ້. ສິ່ງນີ້ຈຳເປັນຕ້ອງຕອບສະໜອງໄດ້ຕາມຄາດໝາຍໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມຄັ້ງທີ 7 ທີ່ກຳນົດອັດຕາ MMR ໄວ້ທີ່ 250 ຄົນຕໍ່ການເກີດລູກ 100,000 ຄັ້ງ ແລະ ອັດຕາ IMR ອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 1 ປີ ໄວ້ທີ່ 45 ຄົນຕໍ່ການເກີດລູກ 1,000 ຄັ້ງ. ຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວຈະຍັງປະກອບສ່ວນບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມຄັ້ງທີ 7 ໃນການບັນລຸໄດ້ 50% ຂອງຄິວເຮືອນທີ່ມີການເຂົ້າເຖິງ ການດູແລສຸຂະພາບຂັ້ນພື້ນຖານ, ໃນຖານະເປັນເປົ້າໝາຍຊົ່ວຄາວຕໍ່ກັບເປົ້າໝາຍຕົ້ນຕໍ ຂອງການຄວບຄຸມການດູແລສຸຂະພາບຂັ້ນພື້ນຖານໃນທົ່ວໂລກ. ການໃຫ້ບໍລິການນອກສະຖານທີ່ ແລະ ການເອົາໃຈໃສ່ໂຄສະນາສື່ສານດ້ານສຸຂະພາບ, ບວກກັບການເນັ້ນໜັກຢ່າງເຂັ້ມແຂງ ໃສ່ຄວາມຕ້ອງການດ້ານການດູແລສຸຂະພາບ, ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງເຮັດເພື່ອສົ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ຄູ່ຮວມນອນເພດຊາຍຂອງເຂົາເຈົ້າຊອກຫາການດູແລສຸຂະພາບ.

ການສະໜັບສະໜູນເດັກຍິງໃຫ້ຮຽນຕໍ່ມັດທະຍົມປາຍ ແລະ ການສຶກສາທີ່ສູງກວ່າ ຍັງມີບົດບາດສຳຄັນເຊັ່ນກັນ ໃນການຍຸດຍັງການແຕ່ງງານກ່ອນໄວອັນຄວນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງອັດຕາການ

ເກີດລູກທັງໝົດ. ກິດຈະກຳການໃຫ້ບໍລິການນອກສະຖານທີ່ຢູ່ ເຂດຊົນນະບົດທ່າງໂກສອກຫຼີກ ແລະ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນ ລາວລຸ່ມ, ການຝຶກອົບຮົມແມ່ຍິງທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ເປັນຜູ້ຊ່ວຍເກີດລູກ ແລະ ອາສາສະໝັກແພດ ກຳລັງພິສູດໃຫ້ເຫັນວ່າໄດ້ຜົນດີຫຼາຍ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນອຸປະສັກດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ພາສາ ແລະ ສາມາດຂະຫຍາຍອອກໄປເພີ່ມຕື່ມອີກ.

ການບໍລິການສຸຂະພາບທາງເພດ ແລະ ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ ແລະ ການໃຫ້ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຂະຫຍາຍອອກ ຕື່ມອີກ ໃນ ສປປ ລາວ. ສິ່ງນີ້ ປະກອບມີການສະໜອງຂໍ້ມູນຂ່າວ ສານກ່ຽວກັບການຄຸມກຳເນີດ ແລະ ການວາງແຜນຄອບຄົວ, ການ ປ້ອງກັນ ແລະ ການປົວພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ (ລວມທັງ HIV). ການອອກແບບການບໍລິການດັ່ງກ່າວຈຳເປັນ ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ພຶດຕິກຳທາງເພດທີ່ມີການປ່ຽນແປງຂອງໄວລຸ້ນ ຊາຍ ແລະ ຍິງ ທັງຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ. ສິ່ງນີ້ຮຽກ ຮ້ອງໃຫ້ນຳໃຊ້ຫຼາກຫຼາຍວິທີເຂົ້າໃນການເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນ ເຊັ່ນວ່າ ຫຼັກສູດການຮຽນໃນຊັ້ນມັດທະຍົມ, ຫ້ອງບໍລິການສຸຂະພາບເຂດ ຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ, ຄລິນິກສ່ວນບຸກຄົນ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການ ນັບແຕ່ພາກລັດໄປຈົນຮອດພາກເອກະຊົນ ແລະ ອົງການ NGO, ລວມທັງຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກ ກັບກຸ່ມເປົ້າໝາຍສະເພາະ ເຊັ່ນວ່າ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການທາງເພດ, ເພື່ອບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍຂອງ ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ຄື 80% ຂອງຜູ້ໃຫ້ບໍລິການທາງເພດ ໄດ້ມີການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ການປ້ອງກັນ HIV.

ເພື່ອໄປໃຫ້ບໍລິການນອກສະຖານທີ່ ແກ້ໄວລຸ້ນທີ່ເປັນຍິງ ແລະ ຊາຍຂອງກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວລຸ່ມ ໃນເຂດທ່າງໂກສອກຫຼີກ, ການນຳໃຊ້ສື່ຕ່າງໆ (ເຊັ່ນວ່າ ລະຄອນວິທະຍຸ, ໂທລະພາບ ຫຼື DVD) ແລະ ການພັດທະນາເນື້ອຫາຕ່າງໆທີ່ອີງໃສ່ການສຶກສາ ວິ ໄຈທາງຊົນເຜົ່າ ແລະ ວັດທະນະທຳ ເຊັ່ນວ່າ ບົດສຶກສາທີ່ເຮັດ ໂດຍ ADB ແລະ UNESCO ສຳລັບເຜົ່າຂະມຸ ¹⁸⁶ ກໍ່ສາມາດ ພິຈາລະນາໃຫ້ນຳໃຊ້ໄດ້.

ສຸດທ້າຍ, ການແກ້ໄຂອັດຕາການຂາດສານອາຫານ ໃນສປປລາວ ຍັງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຄວາມພະຍາຍາມອັນໃຫຍ່ຫຼວງໃນຮູບແບບ ການເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ ແລະ ວິທີປະຕິບັດດ້ານໂພຊະນະການທີ່ດີ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນໃນໝູ່ແມ່ຍິງ. ໂດຍຄຳນຶງເຖິງບົດບາດທີ່ເປັນ ໃຈກາງຂອງແມ່ຍິງໃນເລື່ອງຄວາມໝັ້ນຄົງດ້ານສະບຽງອາຫານ ໃນຄົວເຮືອນ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບຜົນກະທົບຂອງສະພາບໂພຊະນະ ການສ່ວນບຸກຄົນຕໍ່ກັບການເປັນຢູ່ທີ່ດີໂດຍລວມຂອງຄອບຄົວ,

ແມ່ຍິງຄວນເປັນເປົ້າໝາຍຂອງຄວາມພະຍາ ຍາມເຫຼົ່ານີ້. ສິ່ງນີ້ ຄວນລວມມີການດຳເນີນບາດກ້າວຕ່າງໆ ໃນການບໍລິການສົ່ງ ເສີມສຸຂະພາບ ເພື່ອຕ້ານການຂະລຳອາຫານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ການຖືພາ ແລະ ປັບປຸງຄວາມຮູ້ ແລະ ວິທີປະຕິບັດດ້ານໂພຊະ ນາການໂດຍລວມຂອງແມ່ຍິງ, ເພື່ອເຮັດວຽກຢ່າງໃກ້ຊິດກັບແມ່ ຍິງໃນຊຸມຊົນທ່າງໂກສອກຫຼີກ ເພື່ອສະໜອງເຄື່ອງມືໃນການປະ ຕິບັດໂພຊະນາການທີ່ດີໃຫ້ແກ່ພວກເຂົາ. ສິ່ງນີ້ຈະຊ່ວຍປັບປຸງສຸ ຂະພາບຂອງແມ່ຍິງ, ເດັກນ້ອຍ ແລະ ຄົນງານໃນອະນາຄົດ, ເພື່ອ ບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍ ຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງ ຊາດຄັ້ງທີ 7 ໃນດ້ານໂພຊະນາການ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 1.2: ປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ໂດຍລົງ ຫຼື ໃສ່ໂຮງຮຽນ ແລະ ການບໍລິການດ້ານການສຶກສາ ຢູ່ເຂດຊົນ ນະບົດ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕນ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມແຕກໂຕນ ພາຍໃນພາກພື້ນ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິໂດຍ ລວມ ກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມ ແລະ ອຸດົມ, ການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ແລະ ການຮູ້ໜັງສືຂອງ ແມ່ຍິງໄວກາງຄົນ.

ໃນຂະນະທີ່ ສປປ ລາວ ໄດ້ສ້າງຄວາມຄືບໜ້າອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ໃນ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມແຕກໂຕນລະຫວ່າງ ຍິງຊາຍໃນການສຶກສາ ຊັ້ນປະຖົມ, ຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນຍັງຄົງມີຢູ່ໃນລະດັບການສຶກ ສາທີ່ສູງກວ່າ ແລະ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຊົນນະ ບົດທ່າງໂກສອກຫຼີກ ແລະ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ. ສິ່ງນີ້ຮຽກ ຮ້ອງໃຫ້ມີການລົງທຶນ ກໍ່ສ້າງໂຮງຮຽນໃໝ່ຈຳນວນຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ການຂະຫຍາຍຊັ້ນຮຽນຢູ່ໃນໂຮງ ຮຽນທີ່ມີຢູ່, ໂດຍສະເພາະ ໃນ ເຂດພື້ນທີ່ຊົນນະບົດທີ່ຍັງຂາດແຄນການສຶກສາ ແລະ ໃນເຂດທີ່ ມີກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ. ອັນທີສອງ, ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງສະ ໜອງສິ່ງຈູງໃຈ (ລວມທັງທຶນການສຶກສາ) ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມ ສະດວກຕ່າງໆ (ລວມທັງທຳພັກກັບຮຽນຍິງທີ່ປອດໄພ) ເພື່ອສົ່ງ ເສີມໃຫ້ເດັກຍິງເຂົ້າໂຮງຮຽນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນອັດຕາການອອກ ໂຮງຮຽນຂອງເດັກຍິງ (ໂດຍສະເພາະ ເດັກຍິງຈາກເຂດພື້ນທີ່ ດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າ) ແລະ ສົ່ງເສີມການຮຽນຕໍ່ ແລະ ການຮຽນຈົບຊັ້ນມັດທະຍົມຂອງເດັກຍິງ

ສິ່ງນີ້ຈະຕ້ອງການມີການເອົາໃຈໃສ່ ຕໍ່ກັບຫ້ອງຮຽນບຳລຸງໃນວິຊາ ການອ່ານ, ການຂຽນ ແລະ ວິຊາເລກ ເພື່ອປັບປຸງຜົນການຮຽນ ສຳລັບນັກຮຽນຊົນເຜົ່າ, ໂດຍສະເພາະ ເດັກຍິງຊົນເຜົ່າ. ສິ່ງນີ້ຄວນ ຖືກດຳເນີນໃນສະພາບການຂອງການຂັບເຄື່ອນໂດຍລວມເພື່ອ ປັບປຸງຈຳນວນ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງການສະໜອງການສຶກສາ,

ໂດຍເອົາໃຈໃສ່ສຳລັບດ້ານສຸຂະພິບານ, ສຸຂະພາບ, ແລະ ຄວາມ ຕ້ອງການດ້ານຄວາມປອດໄພຂອງເດັກຍິງ ແລະ ເດັກຊາຍ.

ມັນເປັນສິ່ງສຳຄັນໃນການສະໜອງສິ່ງຈູງໃຈ ເພື່ອສິ່ງເສີມໃຫ້ ເດັກຍິງເຂົ້າໂຮງຮຽນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນອັດຕາການອອກໂຮງຮຽນ ຂອງເດັກຍິງຈາກເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ດ້ອຍໂອກາດ ໃນທຸກລະດັບ ໃນຂະນະທີ່ບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍແຫ່ງຊາດ ຄືການ ບັນລຸໄດ້ 95% ການຈົດທະບຽນເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກອາຍຸ 6-10 ປີ. ຄ້າຍຄືກັນ, ບັນດາໂຄງການດ້ານການສຶກສາ ທີ່ໄດ້ຮັບທຶນສະ ຫັບສະໜູນຈາກຜູ້ໃຫ້ທຶນ ຈຳເປັນຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຄວາມເສຍປຽບດ້ານຊົນເຜົ່າໄດ້ຖືກພິຈາລະນາ ໃນການອອກແບບໂຄງການ. ສຸດທ້າຍ, ກໍ່ຄືກັນກັບສຸຂະພາບ, ບັນຫາດ້ານຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການໃນການສຶກສາ ແມ່ນຮຽກ ຮ້ອງຄວາມເອົາໃຈໃສ່ ຜ່ານການໃຊ້ການໃຫ້ບໍລິການນອກສະ ຖານທີ່ແກ່ຊຸມຊົນ ຊົນເຜົ່າ (ລວມທັງ ຜ່ານກຸ່ມພໍ່ແມ່ນັກຮຽນ- ຄູອາຈານ) ເພື່ອສິ່ງເສີມຢ່າງກວ້າງຂວາງກວ່າໃຫ້ເດັກຍິງຊົນເຜົ່າ ເຂົ້າຮຽນ ແລະ ສິ່ງເສີມໃຫ້ສືບຕໍ່ຮຽນຊັ້ນສູງກວ່າ. ນອກນັ້ນ, ການ ເພີ່ມການເອົາໃຈໃສ່ໃນການເພີ່ມຈຳນວນຄູເພດຍິງ ໃນ ສປປ ລາວ (ໂດຍສະເພາະ ຄູທີ່ມາຈາກຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ) ແລະ ບົດ ບາດຂອງເຂົາເຈົ້າ ໃນການຄຸ້ມຄອງການສຶກສາ ແລະ ການປົກ ຄອງ ສາມາດຊ່ວຍປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບ ດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍສຳລັບ ນັກຮຽນໃນປະເທດ ໂດຍການສະໜອງຕົວແບບດ້ານບົດບາດ ຂອງແມ່ຍິງໃຫ້ແກ່ນັກຮຽນຍິງ ແລະ ຖ້າເປັນໄປໄດ້ ໂດຍການປັບ ປຸງປະສົບການດ້ານການສຶກສາສຳລັບເດັກຍິງໃນໂຮງຮຽນ ຜ່ານ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ ຕໍ່ກັບນັກຮຽນຍິງໃນທ້ອງ ຮຽນ. ຄຸນນະພາບການສອນທີ່ດີຂຶ້ນ ກໍ່ເປັນສິ່ງສຳຄັນ ແລະ ຈຳ ເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການສະຫັບສະໜູນ ໂດຍການເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງ ການຝຶກອົບຮົມຄູ ແລະ ຫຼັກສູດການຮຽນກາສອນທີ່ດີຂຶ້ນ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ດ້ານທັບຂອງຄູອາຈານ.

ການກຶກໜັງສືຂອງຜູ້ໃຫຍ່ເພດຍິງ ຍັງຄົງມີຢູ່ໃນປະເທດ, ສະນັ້ນ ການສືບຕໍ່ຄວາມພະຍາຍາມ ແມ່ນຈຳເປັນເພື່ອຕໍ່ສູ້ກັບການກຶກ ໜັງສືນີ້ ໂດຍຖ້າເປັນໄປໄດ້ໃນສະພາບການຂອງຄວາມພະຍາ ຍາມດ້ານການພັດທະນາທ້ອງຖິ່ນອື່ນໆ (ເຊັ່ນວ່າ ສາທາ ຫຼື ກະ ສິກຳ). ການສະໜອງ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຫຼັກສູດການຮຽນ ດັ່ງກ່າວ ຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມອ່ອນໄຫວຕໍ່ກັບຄວາມຕ້ອງການ ຫຼາຍຢ່າງໃນດ້ານເວລາຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງສະໜອງ ການດູແລເດັກໃນບ່ອນທີ່ເປັນໄປໄດ້ເພື່ອສິ່ງເສີມໃຫ້ແມ່ທີ່ມີລູກ ນ້ອຍໄປເຂົ້າໂຮງຮຽນ. ຄວາມພະຍາຍາມເຫຼົ່ານີ້ຈະປະກອບສ່ວນ ບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມ ຄັ້ງທີ

7 ຄືບັນລຸໄດ້ 99% ອັດຕາການຮູ້ໜັງສືໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມອາຍຸ 15- 24 ປີ.

ນອກຈາກການສຶກສາທາງການແລ້ວ, ໂອກາດສຳລັບ ການຝຶກ ອົບຮົມ ແລະ ການສຶກສາລະດັບວິຊາຊີບ (TVET) ທັງໃນຂະ ແໜງການດັ້ງເດີມ ແລະ ບໍ່ແມ່ນດັ້ງເດີມ ສາມາດຖືກສະໜອງ ໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ເພື່ອສ້າງກຳລັງແຮງງານທີ່ມີສີມີ. ຫຼັກສູດສາມາດ ປະສົມປະສານການຝຶກອົບຮົມໃນທ້ອງຮຽນ ແລະ ການຝຶກອົບ ຮົມຢູ່ກັບໜ້າວຽກ ໂດຍມີການມອບໝາຍວຽກໃຫ້ເຮັດ. ທັງການ ຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ແລະ ການສຶກສາທາງການຄວນມີຈຸດປະ ສົງ ແນໃສ່ການຊ່ວຍເຫຼືອຄົນງານແມ່ຍິງ ໃຫ້ໄດ້ຮັບທັກສະດ້ານວິ ຊາການ ແລະ ດ້ານການບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງທີ່ຕະຫຼາດແຮງງານ ຕ້ອງການ ເພື່ອຕ້ານການແບ່ງແຍກພວກເຂົາສູ່ໜ້າວຽກທີ່ມີຄ່າ ຈ້າງຕໍ່າ ແລະ ຂະແໜງການທີ່ໃຫ້ຄ່າຕອບແທນນ້ອຍກວ່າ. ການ ຮ່ວມມືກັນ ລະຫວ່າງ ພາກລັດ-ພາກເອກະຊົນ ແມ່ນສິ່ງສຳຄັນ ລະຫວ່າງ ໜ່ວຍງານຄຸ້ມຄອງຂອງລັດຖະບານ, ບັນດາສະຖາບັນ ຝຶກອົບຮົມພາກລັດ ແລະ ພາກເອກະຊົນ ແລະ ນາຍຈ້າງພາກ ເອກະຊົນ. ລະບົບໃໝ່ເຊັ່ນວ່າ ການອຸດໜູນເງິນຄ່າຈ້າງໃຫ້ແກ່ ນ າຍຈ້າງທີ່ສະໜອງການບັນຈຸວຽກເຮັດງານທຳ ໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງໃນ ໜ້າວຽກທີ່ບໍ່ແມ່ນປະເພດວຽກແບບດັ້ງເດີມ ຈຳເປັນຕ້ອງມີການ ຕິດຕາມຢ່າງໃກ້ຊິດ.

ຄວາມພະຍາຍາມເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນເພື່ອຮັບປະກັນການມີສ່ວນຮ່ວມ ຢ່າງເທົ່າທຽມກັນຂອງແມ່ຍິງ ຕາມເປົ້າໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາ ເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ກ່ຽວກັບການເພີ່ມສ່ວນແບ່ງ ກຳລັງແຮງງານແມ່ຍິງ ໃນຂະແໜງອຸດສາຫະກຳ/ການກໍ່ສ້າງ/ບໍ ແຮ່ ເປັນ 7% ແລະ ສ່ວນແບ່ງການບໍລິການເປັນ 23%; ເຊັ່ນດຽວ ກັບເປົ້າໝາຍການເຂົ້າຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນກຳລັງແຮງງານທີ່ໄດ້ ຮັບຄ່າຈ້າງ ໃນອັດຕາ 40% ຂອງຈຳນວນແຮງງານທັງໝົດ. ນອກນັ້ນ ມັນຍັງຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງຕິດຕາມເບິ່ງສ່ວນແບ່ງ ການ ເພີ່ມຂຶ້ນຂອງງົບປະມານດ້ານການສຶກສາ 18% ໄປຫາການສຶກ ສາວິຊາຊີບ (TVET) ແລະ ຕິດຕາມຄວາມຄືບໜ້າທຽບກັບຄາດ ໝາຍ ຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມຄັ້ງທີ 7 ນັ້ນກໍ່ຄື ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ 20% ໃນຫຼັກສູດການຝຶກອົບຮົມ ໃນດ້ານເທັກໂນໂລຊີ, ການຜະລິດກະສິກຳ, ການປຸງແຕ່ງ, ຫັດ ຖະກຳ ແລະ ການບໍລິການ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 1.3: ເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງນ້ຳສະອາດ ແລະ ສຸຂະ ອະນາໄມ ໂດຍສະເພາະ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ກໍ່ຮັບປະກັນວ່າ ແມ່ຍິງ ໄດ້ປະກອບຄຳຄິດເຫັນ ໃນການອອກ ແບບ ແລະ ປົກປັກຮັກສາແຜນງານຕ່າງໆ.

ການລົງທຶນໃນຂະແໜງນໍ້າສະອາດ ແລະ ສຸຂະພິບານ ແມ່ນສິ່ງຈໍາເປັນ ເພື່ອບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍ ຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດຄັ້ງທີ7 ນັ້ນກໍຄື80 ເປີເຊັນຂອງຄົວເຮືອນຕ້ອງມີການເຂົ້າເຖິງນໍ້າສະອາດ ແລະ 60 ເປີເຊັນມີການເຂົ້າເຖິງສຸຂະພິບານ, ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຊົນນະບົດ ທີ່ການບໍລິການຍັງບໍ່ທົ່ວເຖິງ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ຄວນປະກອບມີການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງໂຄງການ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຜູ້ນຳໃຊ້.

ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກ ດ້ານສຸຂະພິບານທີ່ມີບໍ່ພຽງພໍຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ (ໂດຍສະເພາະ ການບໍ່ມີສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກແຍກກັນ ລະຫວ່າງ ເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ) ເຊິ່ງເປັນຜົນກະທົບຕໍ່ການກິດກັນການເຂົ້າຮ່ວມຂອງເດັກຍິງ ໃນການສຶກສາສາມັນ, ໂດຍສະເພາະ ໃນລະດັບຊັ້ນມັດທະຍົມ. ການລົງທຶນກໍ່ສ້າງສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະພິບານຢູ່ໂຮງຮຽນ ຄວນແມ່ນຂົງເຂດຈຸດສຸມທີ່ເປັນບູລິມະສິດ. ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະພິບານໃນສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວມັກຈະຖືກໃຊ້ເປັນປະຈຳໂດຍແມ່ຍິງ (ເຊັ່ນວ່າ ຕະຫຼາດສາທາລະນະ ແລະ ສຸກສາລາ) ສາມາດຊ່ວຍປັບປຸງຄຸນນະພາບຊີວິດ ຂອງແມ່ຍິງໄດ້ເຊັ່ນກັນ. ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກສຸຂະພິບານສ່ວນຕົວຢູ່ຄົວເຮືອນ ແມ່ນມີລາຄາແພງ, ເມື່ອສົມທຽບກັບການບໍລິການລວມທີ່ສະໜອງໃຫ້ຢູ່ລະດັບຊຸມຊົນ. ໂດຍບໍ່ສິນເລື່ອງລະດັບການບໍລິການທີ່ສະໜອງໃຫ້, ບັນດາໂຄງການ ຄວນມີຈຸດປະສົງຮັບປະກັນວ່າຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງທີ່ເປັນຫົວໜ້າ ແລະ ຄົວເຮືອນທຸກຍາກໂດຍທົ່ວໄປ ບໍ່ເສຍປຽບກັບຂໍ້ກຳນົດຂອງໂຄງການສຳລັບ ຄົວເຮືອນ ແລະ ຊຸມຊົນ ໃນການປະກອບສ່ວນເປັນເງິນສົດ ຫຼື ແຮງງານ ໃນການປັບປຸງສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກດ້ານສຸຂະພິບານ ແລະ ໂຄງລ່າງພື້ນຖານໃນການສະໜອງນໍ້າສະເພາະທີ່. ກົນໄກການໃຫ້ບໍລິການນອກສະຖານທີ່ ສາມາດຖືກຂະຫຍາຍອອກ, ເຊັ່ນວ່າ ໂຄງການສຸຂະພິບານທີ່ຊຸມຊົນນຳພາທັງໝົດ (Community-led Total Sanitation Initiative), ເພື່ອບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍດ້ານສຸຂະພິບານຂອງແຜນ NSEDP ຄັ້ງທີ 7 ນັ້ນກໍຄື 60% ຂອງປະຊາກອນທັງໝົດ ໄດ້ມີການເຂົ້າເຖິງສຸຂະພິບານທີ່ປັບປຸງດີຂຶ້ນ. ທຸກການລົງທຶນໃນວຽກງານນໍ້າ ແລະ ສຸຂະພິບານ ຄວນປະກອບມີຄາດໝາຍ ແລະ ຕົວຊີ້ວັດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບົດບາດຍິງ-ຊາຍເພື່ອຕິດຕາມການປັບປຸງໃນຂະແໜງການດັ່ງກ່າວ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຍຸດທະສາດບົດບາດຍິງຊາຍ ຫຼື ແຜນປະຕິບັດງານດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ ທັງຢູ່ລະດັບກະຊວງ ແລະ ລະດັບຫ້ອງການສາທາລະນະປະໂພກຂັ້ນແຂວງ (ນໍ້າປະປາ) ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຕິດຕາມຢ່າງໃກ້ຊິດ. ວິທີການໃໝ່ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເຊັ່ນວ່າ ການໃຫ້ທຶນສຶກສາແກ່ນັກຮຽນຍິງຊັ້ນມັດທະຍົມເພື່ອໄປຮຽນວິສະວະ

ກຳກ່ຽວກັບນໍ້າ ຄວນສືບຕໍ່ ແລະ ຂະຫຍາຍອອກຕື່ມອີກ.

ໂອກາດທາງເສດຖະກິດ

ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງມີປະສິດທິຜົນຂອງແມ່ຍິງ ໃນດ້ານເສດຖະກິດ ຍັງຊຳກວ່າເພດຊາຍຫຼາຍ ໃນ ສປປ ລາວ. ສະນັ້ນ ມັນຈຶ່ງຈຳເປັນ ທັງໃນດ້ານຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ປະສິດທິພາບ ໃນການດຳເນີນມາດຕະການທີ່ຈິງຈັງ ເພື່ອປັບປຸງວ່າງດ້ານໂອກາດທາງເສດຖະກິດ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 2.1: ສິ່ງເສີມຍຸດທະສາດການເຕີບໂຕທາງດ້ານແຮງງານ ໃຫ້ຫຼາຍ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍໂອກາດການວ່າຈ້າງງານໃຫ້ທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ໃນບັນດາອຸດສາຫະກຳ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່ ເຊັ່ນ: ທ່ອງທ່ຽວ, ຕັດຫຍິບ, ແລະ ປຸງແຕ່ງອາຫານ.

ໃນຂະນະທີ່ເສດຖະກິດ ສປປ ລາວ ເລີ່ມຂະຫຍາຍອອກຢ່າງກວ້າງຂວາງ ຈາກຂະແໜງການຕົ້ນຕໍ (ການຜະລິດກະສິກຳ) ມາເປັນຫຼາຍໆ ຂະແໜງການມູນຄ່າເພີ່ມ, ມັນຈະເປັນສິ່ງສຳຄັນໃນການຕິດຕາມການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງມີປະສິດທິຜົນຂອງແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ຍິງໄວໜຸ່ມໃນການບໍລິການໃໝ່ ແລະ ກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວອອກ ແລະ ອຸດສາຫະກຳການຜະລິດ, ລວມທັງຂະແໜງຕັດຫຍິບ/ແຜ່ນແພ, ການປຸງແຕ່ງອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມ, ຢູ່ທຸກລະດັບຂອງການຈ້າງງານ ແລະ ເປັນແຮງຂັບເຄື່ອນອັນຕົ້ນຕໍ ສຳລັບການໃຫ້ອຳນາດທາງເສດຖະກິດແກ່ແມ່ຍິງ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນທາງດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນການເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນ. ນາຍຈ້າງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການສຶກສາອິບຣິມ ກ່ຽວກັບວິທີເຮັດໃຫ້ຕະຫຼາດແຮງງານຂອງເຂົາເຈົ້າ ຕອບສະໜອງທາງດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

ການຕິດຕາມຂອງພາກສ່ວນທີ່ສາມ ສາມາດໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ແມ່ຍິງບໍ່ຖືກແບ່ງແຍກໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບຕໍ່າ ພາຍໃນຂະແໜງອຸດສາຫະກຳສະເພາະໃດໜຶ່ງ ໂດຍບໍ່ມີໂອກາດກ້າວໜ້າ. ນອກນັ້ນ ແມ່ຍິງທີ່ເຮັດວຽກຍັງສາມາດໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ຜ່ານການສະໜອງການດູແລເດັກຢ່າງເໝາະສົມ ເຊັ່ນວ່າ ໃນຮູບແບບເປັນສະຖານທີ່ຮັບລ້ຽງເດັກຂອງຊຸມຊົນ ຫຼື ປະຈຳສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ. ການຕິດຕາມທີ່ແຍກຕາມເພດຢ່າງເປັນປົກກະຕິ ແລະ ການວິເຄາະຜົນກະທົບຂອງການຄ້າ, ໂດຍສະເພາະໃນຂະແໜງກະສິກຳ, ຫັດຖະກຳ ແລະ ຕັດຫຍິບ, ຄວນຖືກດຳເນີນ ລວມທັງ ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມກັນກັບບັນ

ດາສະຖາບັນການສຶກສາລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນຕ່າງໆ.

ການທ່ອງທ່ຽວ ແມ່ນຂະແໜງພື້ນເດັ່ນທີ່ສຳຄັນ ໃນ ສປປ ລາວ ເຊິ່ງສ້າງລາຍຮັບ US\$400 ລ້ານຕໍ່ປີ, ໂດຍສະໜອງວຽກເຮັດງານ ທຳໂດຍກົງເຖິງ 20,000 ກວ່າວຽກ, ແລະ ຊ່ວຍປະກອບສ່ວນ ໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ໃນຂົງເຂດທີ່ລ້ຳຫຼັງໃນເມື່ອກ່ອນ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ແມ່ຍິງຍັງບໍ່ທັນເກັບກຽວຜົນປະໂຫຍດຢ່າງ ເຕັມສ່ວນຈາກຂະແໜງການດັ່ງກ່າວນີ້. ແຜນພັດທະນາເສດຖະ ກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ມີເປົ້າໝາຍ ເພື່ອບັນລຸໄດ້ນັກ ທ່ອງທ່ຽວ 2.8 ລ້ານຄົນ ພາຍໃນປີ 2015. ເພື່ອຮັບປະກັນຜົນ ໄດ້ຮັບທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ, ມາດຕະການຈຳນວນໜຶ່ງ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຮັດ. ທຳອິດ, ຄວນສົ່ງເສີມຄວາມດຸ່ນດ່ຽງ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຊົນເຜົ່າ ໃນຈຳນວນທີ່ວ່າງທີ່ມີໃຫ້ ພາຍໃຕ້ແຜນງານການຝຶກອົບຮົມວິຊາ ຊີບ ແລະ ວິຊາການ ກ່ຽວກັບການທ່ອງທ່ຽວ. ອັນທີສອງ, ຄວນສ້າງ ມາດຕະຖານ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳທີ່ໄປ ສຳລັບການທ່ອງທ່ຽວເຊິ່ງ ອະນຸລັກ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວລະດັບບ້ານທີ່ມີ ຄວາມຮັບຜິດ ຊອບ ແລະ ມີຄວາມລະອຽດອ່ອນທາງ ດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ດ້ານຊົນເຜົ່າ ແລະ ໂຄງການເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ເປັນໄລຍະ ກ່ຽວ ກັບຄວາມສູງຕໍ່ການຕິດຕໍ່ພະຍາດຕິດຕໍ່ ທາງເພດສຳພັນ/ເຮສ ໄອວີ/ເອສ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ ຄວນຖືກສະໜອງໃຫ້ແກ່ຜູ້ດຳ ເນີນກິດຈະການທ່ອງທ່ຽວ, ຄົນງານ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່. ລັດຖະ ບານລາວ ອາດຈະຕ້ອງພິຈາລະນາ ການນຳໃຊ້ເຄື່ອງໝາຍການ ຄ້າ ຂອງມາດຕະຖານແຮງງານໃນອຸດສາຫະກຳການທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ຢືນຢັນວ່າ ຜູ້ດຳເນີນກິດຈະການທ່ອງທ່ຽວບໍ່ນຳໃຊ້ແຮງງານເດີ ກຫຼືແຮງງານຄ້າມະນຸດດັ່ງທີ່ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ແລ້ວໃນປະເທດເພື່ອນ ບ້ານ ຄືປະເທດ ກຳປູເຈຍ ພາຍໃຕ້ເຄື່ອງໝາຍການ ຄ້າເດັກ ປອດໄພ.

ໃນເຂດຊົນນະບົດ ລັດຖະບານລາວ ກຳລັງສຸມໃສ່ຍຸດທະສາດ ການພັດທະນາເຂດຈຸດສຸມ. ໃນທົ່ວຂະບວນການ, ຄວາມພະຍາ ຍາມແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງມີ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ມີການສະໜອງກາ ນສະໜັບສະໜູນທີ່ລະອຽດອ່ອນ ດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍເພື່ອຊ່ວຍ ໃນການຫັນປ່ຽນ ການດຳລົງຊີວິດໃນເຂດຊົນນະບົດ,

ໂດຍການເອົາໃຈໃສ່ສະເພາະ ຕໍ່ກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງບັນດາ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ ສຳລັບວິທີປະຕິບັດ ທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງທາງປະຫວັດສາດຕໍ່ ກັບທີ່ດິນຂອງເຂົາເຈົ້າ. ໃນບ່ອນທີ່ປະຊາຊົນ ຖືກຍົກຍ້າຍບ້ານ ໃນນາມເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງຍຸດທະສາດການພັດທະນາກຸ່ມບ້ານ,

ຄວາມພະຍາຍາມພິເສດຈະຕ້ອງມີ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າທັກສະ ດ້ານກະສິກຳທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງດ້ານຕະຫຼາດ ທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະຕົວ ໄດ້ຖືກຖ່າຍທອດໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ເຊັ່ນ ດຽວກັບເພດຊາຍ. ການຜະລິດກະສິກຳເປັນສິນຄ້າສະໜອງໂອ ກາດ ອີກອັນໜຶ່ງໃຫ້ແກ່ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ, ຖ້າວ່າພວກ ເຂົາໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ໃນເລື່ອງການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວ ສານ ແລະ ປັດໄຈການຜະລິດ, ເພື່ອສວຍໃຊ້ໂອກາດໃນທົ່ວຕ່ອງ ໂສ້ມູນຄ່າຂອງຂະແໜງກະສິກຳ.

ສຸດທ້າຍ, ໃນຂະນະທີ່ການຮັບປະກັນ ການເຂົ້າເຖິງຂອງແມ່ຍິງ ຕໍ່ກັບໂອກາດ ດ້ານວຽກເຮັດງານທຳໃໝ່ທີ່ເກີດຈາກໂລກາວິວັດ ແມ່ນສິ່ງຄຳຄັນ, ແຕ່ມັນກໍ່ສຳຄັນເຊັ່ນກັນໃນການເພີ່ມຈຳນວນແມ່ ຍິງໄວໜຸ່ມຜູ້ທີ່ສະແຫວງຫາຂົງເຂດວຽກງານທີ່ໃຊ້ທັກສະ ແລະ ວິຊາການ, ເຊັ່ນວ່າ ຜູ້ຄຸມເຄື່ອງຈັກໃນວຽກກໍ່ສ້າງ, ວຽກເຮັດເພີນີ ເຈີ ແລະ ຊ່າງສ້ອມແປງລົດຍົນ ແລະ ເຄື່ອງກົນຈັກຕ່າງໆ. ວຽກ ປະເພດເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມຕ້ອງການໃນຕະຫຼາດທ້ອງຖິ່ນສະເໝີ ແລະ ມີຄວາມອ່ອນໄຫວນ້ອຍກວ່າຕໍ່ກັບການປ່ຽນແປງໃນເສດ ຖະກິດໂລກ ແລະ ພາກພື້ນ. ການຝຶກອົບຮົມດ້ານກົນຈັກ ແລະ ວິຊາຊີບ ເຊັ່ນດຽວກັບການໂຄສະນາການເຮັດການຕະຫຼາດດ້ານ ສັງຄົມ ເພື່ອປ່ຽນແປງຮູບແບບຕາຍຕົວ ທາງດ້ານບົດບາດ ຍິງ- ຊາຍ ຂອງວຽກເຮັດ (ທັງນາຍຈ້າງ ແລະ ຕົວຂອງແມ່ຍິງເອງ), ແມ່ນສິ່ງຈຳເປັນ. ບັນດາກິດຈະກຳທີ່ເນັ້ນໃສ່ການບັນຈຸວຽກເຮັດ ແລະ ການໃຫ້ຄຳປຶກສາດ້ານວຽກເຮັດງານທຳ ເຊັ່ນວ່າ ໂຄງການ ທີ່ສະໜັບສະໜູນໂດຍ WB-AusAID STEPs ສາມາດຂະຫຍາຍ ອອກໄປອີກ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 2.2: ຂະຫຍາຍການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ການຄວບຄຸມ ປັດໄຈການຜະລິດ ສຳລັບກະສິກຳ ແລະ ວິສາຫະກິດ ທີ່ບໍ່ແມ່ນ ກະສິກຳ ສຳລັບແມ່ຍິງ ລວມທັງການເຂົ້າເຖິງການເງິນ, ທີ່ດິນ, ການຂະຫຍາຍກະສິກຳ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມດ້ານທຸລະກິດ.

ຄວາມຄືບໜ້າອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ໄດ້ຖືກບັນລຸໄວ້ໃນການຮັບປະກັນ ກ່ຽວກັບ ໃບຕາດິນໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ໃນ ສປປ ລາວ. ມັນສຳຄັນທີ່ ຈະຕ້ອງຮັກສາແຮງຂັບເຄື່ອນນີ້ໄວ້ ເພື່ອເປັນການເພີ່ມຄວາມຮັບ ຮູ້ຂອງແມ່ຍິງ ກ່ຽວກັບ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງກຳມະສິດດ້ານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດອື່ນໆ (ການຊົດເຊີຍ ສຳລັບ ການຍົກຍ້າຍ, ການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນຊຸມຊົນ, ປ່າໄມ້ ແລະ ການນຳໃຊ້ກົນໄກ REDD+ ພາຍໃຕ້ແຜນງານຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ຽນແປງສະພາບຂອງອາກາດ) ເພື່ອຊ່ວຍເສີມສ້າງພື້ນ ຖານດ້ານຊັບສິນຂອງແມ່ຍິງ. ຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວ ຈະປະ

ກອບສ່ວນບັນລຸໄດ້ຄາດໝາຍ ຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ນັ້ນກໍຄື ການບັນລຸໄດ້ຂອງໃບຕາດິນ ຂຳນວນ 1 ລ້ານໃບ, ແລະ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຄວາມຄືບໜ້າ ທີ່ເຂັ້ມແຂງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ໃນວຽກງານການອອກໃບຕາດິນໃຫ້ແກ່ ແມ່ຍິງ ພາຍໃຕ້ໂຄງການທີ່ທະນາຄານໂລກສະໜັບສະໜູນໂຄງ ການອອກໃບຕາດິນໄລຍະ 1 ແລະ 2 (LTP1 ແລະ LTP2).

ການສະໜັບສະໜູນຢ່າງມີເປົ້າໝາຍ ໃຫ້ແກ່ເຈົ້າຂອງວິສະຫະ ກິດຂະໜາດກາງ ແລະ ຂະໜາດນ້ອຍທີ່ເປັນແມ່ຍິງ ແມ່ນຈຳ ເປັນຕ້ອງມີ, ໃນຮູບແບບການຝຶກອົບຮົມໃນດ້ານການຕະຫຼາດ ແລະ ການເງິນ, ການພັດທະນາທຸລະກິດ ແລະ ການປັບປຸງການ ເຂົ້າເຖິງການບໍລິການດ້ານການເງິນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນອຸປະສັກ ສຳລັບ ແມ່ຍິງໃນການຈົດທະບຽນທຸລະກິດ. ການບໍລິການດັ່ງ ກ່າວ ມັກຈະຖືກສະໜອງແບບເປັນຊຸດໃຫ້ແກ່ນັກທຸລະກິດຍິງ ໃນ ຂະແໜງການຕ່າງໆ ທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນແມ່ຍິງ. ແຜນການລິເລີ່ມ ເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ລວມມີຢູ່ໃນແຜນພັດທະນາທຸລະກິດຂະໜາດກາງ ແລະ ຂະໜາດນ້ອຍແຫ່ງຊາດປີ: 2011-2015 ແລ້ວ. ການຈັດ ຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ຈະຊ່ວຍປະກອບສ່ວນໃຫ້ບັນລຸໄດ້ຄາດ ໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ກ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍກິດຈະກຳວິສະຫະກິດຊືນນະບົດ. ນອກ ນັ້ນ, ການປັບປຸງການຈັດກຸ່ມແມ່ຍິງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຮັດ ການຕະຫຼາດຜະລິດຕະພັນ ຜ່ານສະຫະກອນກະສິກຳ ເພື່ອບັນ ລຸໄດ້ຄາດໝາຍດ້ານກະສິກຳຂອງແຜນ NSEDP ຄັ້ງທີ 7 ກໍ່ສາ ມາດຖືກພິຈາລະນາໄດ້ເຊັ່ນກັນ. ໂດຍສະເພາະ, ທັກສະຂອງ ແມ່ຍິງໃນການຕອບສະໜອງໄດ້ ຂອງມາດຕະຖານດ້ານສຸຂະ ອະນາໄມ ແລະ ລວມທັງສຸຂະອະນາໄມພຶດ ໃນການປຸງແຕ່ງ ອາຫານ ສາມາດຖືກປັບປຸງ ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາສາມາດແຂ່ງຂັນໄດ້ ໃນຂະແໜງກະສິກຳ ແລະ ການປຸງແຕ່ງອາຫານ.

ຄາດໝາຍແຫ່ງຊາດ ສຳລັບການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າ ຈຳ ເປັນຕ້ອງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການເຂົ້າເຖິງໄຟຟ້າ ຂອງຄົວເຮືອນທຸກຍາກທີ່ສຸດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄົວເຮືອນທີ່ມີ ແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ, ໂດຍການຮັບປະກັນວ່າມາດຕະ ການພື້ນຟູຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ບໍ່ໄປຕັດຄອບຄົວດັ່ງກ່າວອອກເກີນຄວນ, ແລະ ໂດຍການຕິດຕາມເບິ່ງການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າໂດຍ ລວມ ເພື່ອລົບລ້າງຄວາມແຕກຕ່າງ ໃນການແຈກຢາຍໄຟຟ້າໃນ ທົ່ວເຂດພາກພື້ນ. ວິທີການໃໝ່ໃນການນຳໃຊ້ການວິເຄາະບົດ ບາດ ຍິງ-ຊາຍໃນການດຳເນີນງານດ້ານການຂົນສົ່ງ ສາມາດນຳ ໃຊ້ໃນ ສປປ ລາວ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ປະກອບມີຄວາມຈຳເປັນໃນການຮັບ ປະກັນວ່າ: i.) ການວິເຄາະບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແມ່ນຖືກດຳເນີນ

ແລະ ເອົາລວມເຂົ້າໃນການອອກແບບ ແລະ ການປະເມີນຜົນ ຂອງທຸກໆໂຄງການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງດ້ານການຂົນສົ່ງທີ່ ສຳຄັນ; ii.) ມີຕົວແທນແມ່ຍິງ ໃນຄະນະກຳມະການບຳລຸງຮັກສາ ເສັ້ນທາງຂັ້ນບ້ານ ແລະ iii.) ດຳເນີນບາດກ້າວທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຫຼຸດ ຜ່ອນຜົນກະທົບທາງສັງຄົມທີ່ບໍ່ດີຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ, ໂດຍສະເພາະ ບັນ ຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ເຊື້ອເຮັສໄອວີ/ເອສ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ. ໂດຍທົ່ວໄປ, ການນຳໃຊ້ວິທີການພັດທະນາທີ່ເອົາຊຸມຊົນເປັນ ແຮງຂັບເຄື່ອນ ເພື່ອປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ແລະ ໂຄງ ການທີ່ເອົາແມ່ຍິງ ເປັນໃຈກາງຂອງຂະບວນການຕັດສິນບັນຫາ ຂອງຊຸມຊົນ ເຊັ່ນວ່າ ວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ໂດຍກອງທຶນຫຼຸດຜ່ອນ ຄວາມທຸກຍາກ ກໍ່ຄວນຈະຖືກຂະຫຍາຍອອກ

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 2.3: ປັບປຸງການເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າໃນການລົງທຶນ ດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ໂດຍການຂະຫຍາຍ ການເຂົ້າເຖິງໄຟຟ້າ ສຳລັບຄົວເຮືອນທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າ ແລະ ປັບປຸງການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງແມ່ຍິງ ໃນການດຳເນີນການຂົນສົ່ງ, ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການສ້າງພະລັງງານໄຟຟ້າ.

ຄາດໝາຍແຫ່ງຊາດ ສຳລັບການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າ ຈຳ ເປັນຕ້ອງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການເຂົ້າເຖິງໄຟຟ້າ ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ທຸກຍາກທີ່ສຸດ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຄົວເຮືອນ ທີ່ມີແມ່ຍິງເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ, ໂດຍການຮັບປະກັນວ່າມາດຕະ ການພື້ນຟູຄ່າໃຊ້ຈ່າຍນັ້ນ ຈະບໍ່ໄປຕັດຄອບຄົວດັ່ງກ່າວອອກ. ຄາດໝາຍນີ້ ຄວນຕິດຕາມເບິ່ງການຂະຫຍາຍຕາໜ່າງໄຟຟ້າ ໂດຍລວມ ເພື່ອລົບລ້າງຄວາມແຕກຕ່າງໃນການແຈກຢາຍໄຟ ຟ້າໃນທົ່ວເຂດພາກພື້ນ. ໃນຂະແໜງການຂົນສົ່ງ, ເສັ້ນທາງຊືນ ນະບົດ, ໂດຍສະເພາະ ຈາກເສັ້ນທາງແຕ່ຟາມເຂົ້າຫາຕະຫຼາດ ຄວນຍັງຄົງເປັນບູລິມະສິດສູງ ເພາະວ່າພວກມັນປະກອບສ່ວນ ໂດຍກົງ ໃຫ້ແກ່ການຫຼຸດຜ່ອນໄລຍະເວລາການເດີນທາງຂອງ ປະຊາຊົນໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແມ່ຍິງ. ສຳລັບທຸກໆໂຄງການລົງທຶນດ້ານເສັ້ນທາງ ແລະ ການຂົນສົ່ງ, ຄວາມຕ້ອງການຕໍ່ໄປນີ້ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບປະກັນ: i.) ການວິ ເຄາະບົດບາດຍິງຊາຍຖືກດຳເນີນ ແລະ ລວມເຂົ້າໃນການອອກ ແບບ ແລະ ການປະເມີນຜົນຂອງທຸກໆໂຄງການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານ ໂຄງລ່າງ ການຂົນສົ່ງທີ່ສຳຄັນແລ້ວບໍ່; ii.) ມີຕົວແທນແມ່ຍິງຢູ່ ໃນຄະນະກຳມະການບຳລຸງຮັກສາເສັ້ນທາງຂັ້ນບ້ານ ແລະ ໃນ ບ່ອນທີ່ເປັນໄປໄດ້ ມີການເຂົ້າເຖິງວຽກເຮັດງານທຳທີ່ໄດ້ຮັບຄ່າ ຈ້າງໃນການກໍ່ສ້າງ ແລະ ບຳລຸງຮັກສາພື້ນຖານໂຄງລ່າງເຫຼົ່ານັ້ນ; ແລະ iii.) ດຳເນີນບາດກ້າວຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະ

ທົບດ້ານສັງຄົມທີ່ບໍ່ດີຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ ໂດຍສະເພາະ ບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ເຮສໂອວີ/ເອສ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ. ໂຄງການ P2P ໄດ້ທົດລອງນຳໃຊ້ວິທີການໃໝ່ ເພື່ອປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງໄຟຟ້າຂອງແມ່ຍິງ, ເຊິ່ງຄວນຈະຖືກຂະຫຍາຍໃຫ້ກວ້າງອອກຕື່ມອີກ.

ໃນຂະແໜງໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແລະ ບໍ່ແຮ່ ກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັນ, ຜົນກະທົບດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຄວນຖືກລະບຸ ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ສໍາລັບໂຄງການລົງທຶນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແລະ ບໍ່ແຮ່. ຂໍ້ພິຈາລະນາດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຄວນສະແດງໃຫ້ເຫັນ ໃນການຈັດຕັ້ງການແບ່ງປັນ ຜົນປະໂຫຍດ. ຍິ່ງກວ່ານັ້ນ, ຂະແໜງການດັ່ງກ່າວ ຄວນສົ່ງເສີມໂອກາດການຈ້າງງານທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ສໍາລັບ ແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ຢູ່ໃນທຸກລະດັບຂອງຂະແໜງອຸດສາຫະກຳ, ເຊັ່ນດຽວກັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງໃນກິນໄກຕ່າງໆ ທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ສໍາລັບການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ, ການລົງທຶນຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານສັງຄົມທີ່ບໍ່ດີ ຈາກໂຄງການລົງທຶນດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຕັດສິນບັນຫາ.ອັນທີສາມ, ການດຳເນີນມາດຕະການຕ່າງໆ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ສູງ ແລະ ອິດທິພົນຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເພື່ອປົກປ້ອງພວກເຂົາຈາກຄວາມຮຸນແຮງ, ກໍ່ແມ່ນສິ່ງຈຳເປັນຕ້ອງເຮັດເຊັ່ນກັນ. ມາດຕະການດັ່ງກ່າວຈະປະກອບສ່ວນສ້າງຄຸນນະພາບ ຂອງການຕັດສິນບັນຫາ ແລະ ການພັດທະນາໃຫ້ກວ້າງຂວາງຂຶ້ນ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 3.1: ປັບປຸງຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ສະໜັບສະໜູນອົງກອນ ເພື່ອສ້າງກິນໄກເຊື່ອມສານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ.

ສປປ ລາວ ມີກົງຈັກສົ່ງເສີມບົດບາດຍິງຊາຍ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ເຊິ່ງລວມມີ ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ຄະນະກຳມະການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ຈາກລະດັບທ້ອງຖິ່ນໄປຈົນຮອດລະດັບສູນກາງ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ສິດທິຜົນປະໂຫຍດຂອງແມ່ຍິງ. ສິ່ງນີ້ຄວນຮັກສາໄວ້, ພ້ອມນັ້ນ ກໍ່ເສີມສ້າງຄວາມອາດສາມາດຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ຈັດສັນງົບປະມານໃຫ້ເພື່ອໃຫ້ສາມາດບັນລຸໄດ້ພາລະບົດບາດ ໃນການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງເຂົາເຈົ້າໃນ ສປປ ລາວ. ໂດຍສະເພາະການປັບປຸງຄວາມສາມາດ ສໍາລັບການວິເຄາະບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ, ການຕິດຕາມ ແລະ ການລາຍງານຜົນການສົ່ງເສີມຄວາມ

ສະເໝີພາບຍິງຊາຍໃນກະຊວງ ແລະ ຂະແໜງການຕ່າງໆ ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ປະຕິບັດ ເພື່ອຮັບປະກັນການປັບປຸງການຕິດຕາມດ້ານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ການອອກແບບແຜນງານ NSEDP. ສະມາຊິກຄະນະກຳມະການ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນກະຊວງ-ຂະແໜງການ ມັກຈະຂາດຄວາມຊ່ຽວຊານດ້ານວິຊາການ ກ່ຽວກັບບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຊ່ວຍເຫຼືອເພີ່ມເຕີມ. ວິທີການຈັດງົບປະມານຕາມເພດຄວນໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ເພື່ອຮັບປະກັນການສົ່ງເສີມບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ໃນໄລຍະການວາງແຜນ ແລະ ຕິດຕາມການໃຊ້ຈ່າຍພາກລັດ ທີ່ມີຈຸດປະສົງແນໃສ່ການບົດບາດຂອງວາງລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ພາຍໃນປະເທດ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 3.2: ສະໜັບສະໜູນຄວາມກ້າວໜ້າຂອງແມ່ຍິງ ໃນການເປັນຕົວແທນແມ່ຍິງ ເຂົ້າໃນຄະນະລັດຖະບານລະດັບຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ.

ໃນດ້ານການເປັນຕົວແທນທາງການເມືອງ, ຄວາມພະຍາຍາມອັນໃຫຍ່ຫຼວງຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການເປັນຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງຢູ່ໃນສະພາແຫ່ງຊາດ ແລະ ຢູ່ໃນທຸກໆລະດັບ ແລະ ຂະແໜງການຂອງລັດຖະບານ. ນອກຈາກການເປັນຕົວແທນໃນລັດຖະບານແລ້ວ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ໃນໜ່ວຍງານຕັດສິນບັນຫາຂອງທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ: ຄະນະກຳມະການຜູ້ໃຊ້ນໍ້າ, ສະຫະກອນ, ຄະນະກຳມະການບຳລຸງຮັກສາເສັ້ນທາງ ແລະ ຄະນະກຳມະການວ່າດ້ວຍການຍົກຍ້າຍບ້ານຄວນໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມ ແລະ ຕິດຕາມສ່ວນຮ່ວມການເປັນຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງຢ່າງເປັນລະບົບ. ໂດຍສະເພາະ ການແຕ່ງຕັ້ງແມ່ຍິງໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ ເຂົ້າໃນຕໍາແໜ່ງລະດັບຕໍ່າກວ່າຂອງລັດຖະບານ ເຊິ່ງລວມມີ ນາຍບ້ານ, ເຈົ້າເມືອງ, ຮອງເຈົ້າເມືອງ ແລະ ເຈົ້າແຂວງ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ. ການເປັນສະມາຊິກຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນຄວນສືບຕໍ່ໃຊ້ປະໂຫຍດ ເພື່ອຮັບປະກັນການເປັນຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງໃນລັດຖະບານ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງພັກ ເຊັ່ນດຽວກັນ ເພື່ອກະຕຸ້ນການສົ່ງເສີມແມ່ຍິງໃຫ້ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງທີ່ສູງຂຶ້ນໃນລັດຖະບານ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 3.3: ຫຼຸດຜ່ອນເຫດການຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ແມ່ຍິງ ໂດຍພະຍາຍາມປັບປຸງນິຕິກຳ ແລະ ເພີ່ມຄວາມພະຍາຍາມປູກຈິດສຳນຶກ ແກ່ສາທາລະນະຊົນ ແລະ ປັບປຸງຄວາມອາດສາມາດຂອງການບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ການບໍລິການ ດ້ານການປົກປ້ອງຕ່າງໆ.

ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ ຍັງຄົງເປັນສິ່ງທ້າທາຍຕໍ່ເນື່ອງໃນ ສປປ ລາວ ແລະ ເປັນບັນຫາທີ່ມີຢູ່ໃນທຸກຊັ້ນຄົນ ແລະ ທຸກຊົນ ເຜົ່າ. ມາດຕະການແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງມີໄວ້ ເພື່ອແກ້ໄຂສິ່ງທ້າທາຍ ນີ້ໃນຮູບແບບເປັນນະໂຍບາຍເປີດກວ້າງ, ຄວາມພະຍາຍາມ ສົ່ງເສີມສະໜັບສະໜູນ ແລະ ແຜນງານເພື່ອປ່ຽນແປງແນວ ຄວາມຄິດ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິຕໍ່ກັບຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ແລະ ເພື່ອເພີ່ມຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບສິດທາງກົດໝາຍຂອງແມ່ຍິງ ໃນການໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ ແລະ ການແກ້ໄຂ. ການສ້າງຄວາມ ອາດສາມາດສະເພາະ ແມ່ນຈຳເປັນສຳລັບບັນດາຜູ້ໃຫ້ບໍລິການ ໃນຂະແໜງສຸຂະພາບ, ໜ່ວຍງານບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ແລະ ຜູ້ພິ ພາກສາ ແລະ ໜ່ວຍໄກ່ເກຍຂັ້ນບ້ານ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຫຼາກ ຫຼາຍຂອງຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ການເສີມສ້າງລະບົບປະສານງານໃຫ້ເຂັ້ມແຂງ. ການເພີ່ມການ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ການບໍລິການປົກປ້ອງ ໂດຍການສະໜອງ ບຸກຄະລາກອນທີ່ມີຄຸນສົມບັດຄົບຖ້ວນ ກໍ່ແມ່ນສິ່ງຈຳເປັນເພື່ອ ຕອບສະໜອງຕໍ່ກັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍຂອງຄວາມຮຸນແຮງທີ່ອົງໃສ່ເພດ ແລະ ຄອບຄົວຂອງເຂົາເຈົ້າໃຫ້ໄດ້ດີຂຶ້ນ.

ການທົບທວນບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ຂອງໜ່ວຍງານໄກ່ເກຍຂັ້ນບ້ານ ອາດຈະຖືກສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອດຳເນີນການປະເມີນຄວາມແຕກຕ່າງ ດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍໃນການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ຂົງ ເຂດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ສຸດທ້າຍ, ຄວາມບໍ່ສອດຄ່ອງກັນໃນກົດໝາຍ ໃນເລື່ອງຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ ກໍ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ, ໂດຍສະເພາະ ຄວາມບໍ່ກົງກັນລະຫວ່າງກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການພັດທະນາ ແລະ ການປົກປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ການນຳໃຊ້ກົດໝາຍດັ່ງກ່າວ. ຕາມຄຳແນະນຳຂອງຄະນະກຳມະ ການ ຊີດໍສາກິນ, ຂໍ້ບັງຄັບຂອງກົດໝາຍ ຄວນລົບລ້າງການຍົກ ເວັ້ນຢ່າງຈະແຈ້ງຂອງການຂົ່ມຂຶ້ນໃນ ການແຕ່ງງານ ແລະ ນຳໃຊ້ ຄຳນິຍາມທີ່ກວ້າງກວ່າຂອງການຂົ່ມຂຶ້ນໃນກົດໝາຍອາຍາ ເພື່ອ ລວມເອົາຄວາມສຳພັນທາງເພດທີ່ບໍ່ເຕັມໃຈ ເພື່ອສະທ້ອນຄວາມ ເປັນຈິງຂອງຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ການທາລຸນຂົ່ມເຫັງໃນປະ ເທດ.

ຂົງເຂດທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ

ອັນທີສີ່, ມີບົດບາດສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ສຳລັບນະໂຍບາຍພາກລັດ ໃນການສົ່ງເສີມໂອກາດໃໝ່ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງຄວາມສ່ຽງທີ່ ພົ້ນເດັ່ນ ທີ່ມາພ້ອມກັບການເຊື່ອມໂຍງທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ, ການກາຍເປັນຕົວເມືອງ ແລະ ການປ່ຽນແປງ ຂອງສະພາບອາກາດ ທີ່ນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 4.1: ສະໜັບສະໜູນການປົກສາທາລິນະໂຍບາຍ ພາກພື້ນ ກ່ຽວກັບການເສີມສ້າງຖານການລົງທຶນ ໃສ່ບຸກຄະລາ ກອນເພດຍິງ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບໂອກາດ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ ຈາກການເຊື່ອມໂຍງກັບພາກພື້ນ ເຊັ່ນ: ຜ່ານການສະໜັບສະ ໜູນກຸ່ມປະຕິບັດງານຂອງ GMS ກ່ຽວກັບການພັດທະນາຊັບພະ ຍາກອນມະນຸດ ແລະ ແຜນງານລິເລີ່ມລັດຖະມົນຕີປະເທດລຸ່ມ ແມ່ນ້ຳຂອງ ເພື່ອຕໍ່ຕ້ານ ການຄ້າມະນຸດ.

ຂົງເຂດຕົ້ນຕໍ ຂອງການແຊກແຊງພາຍໃຕ້ຄະນະປະຕິບັດງານ ຂອງ GMS ວ່າດ້ວຍການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ລວມ ມີການເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ກັບການພັດທະນາທັກສະ (ໂດຍສະເພາະໃນ ການທ່ອງທ່ຽວ), ການຍ້າຍຖິ່ນຂ້າມປະເທດ ແລະ ການຫຼຸດ ຜ່ອນຜົນກະທົບ ຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງມະນຸດ ເຊັ່ນວ່າ ເຮັສ ໄອວີ/ເອສ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ ເຊິ່ງໂດຍສະເພາະເກີດຈາກກຸ່ມ ຊົນເຜົ່າ ແລະ ແມ່ຍິງ. ເວທີດັ່ງກ່າວແມ່ນໂອກາດອັນຍິ່ງໃຫຍ່ ສຳລັບການຮຽນຮູ້ລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ການປົກຄອງຮ່ວມກັນ. ມີໂອກາດທີ່ນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ ສຳລັບຄະນະເຮັດວຽກ GMS ວ່າ ດ້ວຍການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ໃນການເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັບຄະນະເຮັດວຽກ ຂອງຂະແໜງການອື່ນຂອງ GMS ເຊັ່ນ: ຂະແໜງການຂົນສົ່ງ, ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ. ເຊິ່ງ ລົງນາມໂດຍ 6 ປະເທດ GMS ໃນປີ 2004, ໂຄງການ COM MIT ໄດ້ກາຍເປັນກົນໄກການຮ່ວມມືລະດັບພາກພື້ນທີ່ມີປະສິດ ທິຜົນໃນການສົ່ງເສີມການສ້າງ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບັນ ດານະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນງານດ້ານການຄ້າມະນຸດໃນລະດັບ ພາກພື້ນ ແລະ ລະດັບປະເທດ. ປະຈຸບັນນີ້ແມ່ນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນປະຕິບັດງານລະດັບອະນຸພາກພື້ນຄັ້ງທີ 3 ສຳລັບ ປີ 2011- 13. ລັດຖະບານຄວນສືບຕໍ່ເຮັດບົດບາດສຳຄັນ ໃນບັນດາເວທີ ລະດັບພາກພື້ນເຫຼົ່ານີ້.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 4.2: ປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບ ສຳລັບປະຊາຊົນທີ່ເຄື່ອນ ຍ້າຍຖິ່ນຖານ ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ ໂດຍການປັບປຸງມິຕິກຳ, ປັບປຸງ ການບໍລິການ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ດ້ານກົນໄກຕໍ່ຕ້ານ ການຄ້າມະນຸດ.

ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານໂດຍສະເພາະແລ້ວ ມີຄວາມອ່ອນແອຕໍ່ ກັບການຖືກທາລຸນຂົ່ມເຫັງ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ຖືກຄ້າມະນຸດຍິ່ງອ່ອນ ແອກວ່າອີກ. ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນເຫດການທາລຸນ ແລະ ດຳເນີນການ ແກ້ໄຂສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍດັ່ງກ່າວ, ສິ່ງຕໍ່ໄປນີ້ຄວນສາມາດຖືກ ພິຈາລະນາ: i.) ຍອມຮັບເອົາສິນທິ ສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງ ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານ; ii.) ເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ,

ການບໍລິການ, ແລະ ການປົກປ້ອງຈາກການກົດຂີ່ຂູດຮີດຂອງ ແຮງງານຍ້າຍຖິ່ນຖານແບບປົກກະຕິ ແລະ ບໍ່ປົກກະຕິ ເຊັ່ນວ່າ ການຕັ້ງສາຍດ່ວນ, ປັບປຸງຕົ້ນທາງ-ປາຍທາງ, ການຮ່ວມມືກັບອົງ ການທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ (NGO) ແລະ ການປັບປຸງການປະສານງານ ກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ປະເທດໄທ; iii.) ພິຈາລະນາການເປີດສູນສິ່ງຜ່ານ ຢູ່ແຂວງສະຫວັນນະເຂດສຳລັບຜູ້ເຄາະຮ້າຍທີ່ຖືກສົ່ງກັບມາຈາກ ປະເທດໄທ; iv.) ຄວບຄຸມໜ່ວຍງານຈັດທາງານທີ່ມີໜ້າວຽກຈັດ ຫາໃບອະນຸຍາດເຮັດວຽກ ແລະ ສັນຍາຈ້າງງານ ແລະ iv.) ສືບຕໍ່ ເສີມສ້າງກົນໄກຕ້ານຂະບວນການຄ້າມະນຸດ ໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ລະດັບພາກພື້ນໃຫ້ເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນອີກ, ໃນຂະນະທີ່ຫຼີກລ່ຽງ ການປະນາມຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ໃນການສະນັບສະໜູນການກັບຄືນສູ່ ສັງຄົມຂອງຜູ້ທີ່ຖືກສົ່ງກັບ.¹⁸⁷

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 4.3: ພິຈາລະນາການເຊື່ອມສານ ວຽກງານບົດບາດ ຍິງ-ຊາຍ ເຂົ້າກັບການຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ອຍອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ, ມາດຕະການປັບໂຕ ເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ ແລະ ການວາງແຜນການຕໍ່ຕ້ານກັບໄພພິບັດ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ແມ່ຍິງ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປົກສາຫາລິບັນຫາດັ່ງກ່າວ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນຂັ້ນຕອນຕັດສິນບັນຫາ ຢູ່ຂັ້ນສູນກາງ, ພາກພື້ນ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ.

ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແມ່ນໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ພົ້ນ ເດັ່ນຕໍ່ກັບເປົ້າໝາຍການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມ ພົ້ນຄົງຂອງຊາດ. ກຸ່ມທີ່ອອນແອຍິ່ງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງ ກວ່າໝູ່ຈາກການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບອາກາດ ແລະ ແມ່ຍິງກໍ່ ບໍ່ຖືກຍົກເວັ້ນ ໂດຍສະເພາະ ໃນເຂດພື້ນທີ່ທີ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງ ປະຊາຊົນທີ່ເພິ່ງພາຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດເປັນຫຼັກ. ມີຄວາມ ຈຳເປັນຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ: i.) ບັນຫາບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຖືກ ເຊື່ອມສານເຂົ້າໃນບັນດາຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນງານລະດັບ ປະເທດ ສຳລັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງໄພພິບັດ; ii.) ແມ່ຍິງຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນກົນໄກ ການປົກສາຫາລິ ແລະ ການຕັດສິນບັນຫາ ສຳລັບການວາງ ແຜນປັບຕົວ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງເຫດສຸກເສີນ ໃນລະດັບສູນກາງ, ແຂວງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ; iii.) ການວາງແຜນການປັບຕົວປະກອບ ມີການສຸມຢ່າງຈິງຈັງໃສ່ມາດຕະການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມສຳລັບ ຜູ້ທີ່ຖືກ ຜົນກະທົບ ແລະ/ຫຼື ຜູ້ທີ່ຕ້ອງຍ້າຍຖິ່ນຖານ ເນື່ອງຈາກ ເຫດການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສະພາບຂອງອາກາດ ແລະ iv.) ການ ນຳໃຊ້ຕາໜ່າງຄວາມປອດໄພທີ່ໃຫ້ຜົນ (ເຊັ່ນ ການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງ ນໍ້າ ແລະ ການພັດທະນາວຽກງານໂຍທາ) ແມ່ນຖືວ່າເປັນວິທີການ ສ້າງຄວາມສາມາດປັບຕົວຂອງເຂດພື້ນທີ່ ແລະ ຂອງຄົວເຮືອນຕໍ່

ກັບການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ.

ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມທີ່ລະອຽດອ່ອນ ດ້ານບົດບາດຍິງຊາຍ ຄວນຖືກພິຈາລະນາ ສຳລັບຄົວເຮືອນໃນຂົງເຂດຊົນນະບົດ ຕົວ ຢ່າງ ໃນຮູບແບບການຄ້າປະກັນການລ້ຽງສັດ ຫຼື ການຄ້າປະກັນ ສະພາບຂອງອາກາດສຳລັບການປູກພືດ. ການປະເມີນຄວາມ ທຸກຍາກ ແລະ ຜົນກະທົບທາງສັງຄົມຂອງການແຊກແຊງດັ່ງກ່າວ ຄວນຖືກດຳເນີນ. ການເກັບກຳ ແລະ ການວິເຄາະຂໍ້ມູນພາຍໃນ ຄົວເຮືອນ ເພື່ອເຂົ້າໃຈຜົນກະທົບສະເພາະແຍກຕາມເພດ ກ່ຽວ ກັບຄວາມອ່ອນແອ ແລະ ການກະທົບກະເທືອນ ສາມາດຖືກ ດຳເນີນ ເຊັ່ນກັນ. ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມ ເປັນ ໄປໄດ້ວ່າ ຈະຈຳເປັນຕ້ອງເພີ່ມຂຶ້ນ ເນື່ອງຈາກມີຄວາມກົດດັນ ຂອງສະພາບອາກາດ. ໃນສະພາບການນີ້, ບັນດາປະເທດຕ່າງໆ ສາມາດພິຈາລະນານຳໃຊ້ ການກະກຽມການໃຫ້ທຶນສຳຮອງເພື່ອ ປ້ອງກັນວິກິດການທາງດ້ານການເງິນ ຕໍ່ກັບບົດບາດແຫ່ງຊາດ ຈາກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງແຜນງານ (ລວມທັງການປົກປ້ອງທາງສັງ ຄົມທີ່ຂະຫຍາຍເພີ່ມອອກ) ທີ່ເປັນການຕອບໂຕ້ຕໍ່ກັບສະພາບດິນ ຟ້າອາກາດທີ່ເກີດຈາກການປ່ຽນແປງສະພາບອາກາດ.

ການເຊື່ອມສານ ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ

ສຸດທ້າຍ, ຄວາມພະຍາຍາມຮັບປະກັນຄວາມສະເໝີພາບລະ ຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ໃນ ສປປ ລາວ ຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຄວາມເອົາ ໃຈໃສ່ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນ ບໍ່ພຽງແຕ່ຕໍ່ກັບຜົນຮັບສະ ເພາະຕາມຂະແໜງການເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສືບຕໍ່ກັບວິທີການຂອງ ລະບົບໂດຍລວມ ເຊິ່ງປະກອບມີ: i.) ການນຳໃຊ້ຕົວຊີ້ວັດ ແລະ ຄາດໝາຍທີ່ແຍກຕາມເພດ; ii.) ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດ ໃນບັນດາໜ່ວຍງານ ແລະ ກະຊວງຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ; iii.) ການວິເຄາະບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ທີ່ເອົາໃຈໃສ່ຄວາມແຕກຕ່າງຕາມ ເຂດພາກພື້ນ ແລະ ຊົນເຜົ່າ; ແລະ iv.) ເພີ່ມຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ ກັບບັນຫາເພດຜູ້ຊາຍທີ່ພົ້ນເດັ່ນ.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 5.1: ໃຊ້ສະຖິຕິແຍກເພດ ໃນການກຳນົດຕົວຊີ້ວັດ ແລະ ເປົ້າໝາຍຂອງການວາງແຜນ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການຕິດຕາມປະເມີນຜົນ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ກໍ່ຍົກສູງຄວາມອາດ ສາມາດ ຂອງອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ ຢູ່ໃນຂົງເຂດດັ່ງກ່າວ.

ໃນຂະນະທີ່ຜົນການປະຕິບັດງານ ແມ່ນປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນຢູ່ໃນຂົງ ເຂດນີ້, ການເພີ່ມທະວີຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ກັບການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນ ແລະ ການວິເຄາະທີ່ແຍກຕາມເພດ ແລະ ຄວາມສາມາດຂອງ

ບັນດາກະຊວງຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ ແລະ ໜ່ວຍງານ NCAW ເພື່ອດຳເນີນວຽກງານນີ້ ຈະຊ່ວຍຮັບປະກັນໃຫ້ ສປປ ລາວ ບັນລຸ ໄດ້ຄາດໝາຍຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 7 ຄືການບັນລຸໄດ້ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ 19% ແລະ ການພັດທະນາຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ໃນກຸ່ມແມ່ຍິງ ແລະ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າ.

ການເກັບກຳ ແລະ ການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ແຍກຕາມເພດ ຜ່ານ ການສຳຫຼວດຕົວຢ່າງລະດັບປະເທດ ຄວນຈະເພີ່ມຂຶ້ນ, ໂດຍສະ ເພາະ ແມ່ນເພື່ອເຂົ້າໃຈຜົນກະທົບ ແຍກສະເພາະຕາມເພດ ກ່ຽວກັບຄວາມອ່ອນແອ ແລະ ການຖືກກະທົບກະເທືອນ. ການ ຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ການປະເມີນຜົນທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ກ່ຽວ ກັບຜົນກະທົບດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຂອງບັນດາແຜນງານ ແລະ ໂຄງການບູລິມະສິດແຫ່ງຊາດ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງເຮັດ. ການຈັດ ສັນຍາປະມານແຍກຕາມເພດ ແມ່ນວິທີການອີກອັນໜຶ່ງທີ່ໃຫ້ຜົນ ດີໃນປະເທດອື່ນໆແລະສາມາດພິຈາລະນາໃຫ້ນຳໃຊ້ໃນສະພາບ ການຂອງປະເທດລາວກໍໄດ້.

ຂໍ້ສະເໜີແນະ 5.2: ວິເຄາະທ່າອ່ຽງຂອງຄວາມສະເໝີພາບລະ ຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ ທີ່ຕິດພັນກັບຄວາມແຕກໂຕນ ທີ່ມີຢູ່ໃນປະເທດ ລະຫວ່າງຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ, ລະຫວ່າງ ພາກພື້ນ ແລະ ລະຫວ່າງ ຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ໄດ້ມີການນຳໃຊ້ການເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບແຍກຕາມ ເພດ ແຕ່ຍັງມີຄວາມຈຳກັດ ດ້ານຄວາມສາມາດທັງໃນໜ່ວຍງານ NCAW ແລະ ຂະແໜງການຕ່າງໆໃນບັນດາກະຊວງ ໃນການ ວິເຄາະຄວາມໝາຍຂອງຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ. ທິດທາງຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ການ ສຶກສາ ໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຢ່າງເໝາະສົມ ຕາມທີ່ຕັ້ງທາງດ້ານ ພູມສາດ ໃນ ສປປ ລາວ, ໂດຍທີ່ເຂດພື້ນທີ່ຊົນນະບົດທ່າໄກ ສອກຫຼີກ ທີ່ບໍ່ແມ່ນລາວລຸ່ມ ແມ່ນຢູ່ໃນຖານະເສຍປຽບເປັນພິ ເສດ. ດ້ວຍເຫດຜົນນີ້, ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີ ພາບຍິງ-ຊາຍ ໃນຕໍ່ໜ້າ ໃຫ້ມີຄວາມຮັບປະກັນ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການ ຕິດຕາມເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດຕໍ່ຄວາມແຕກຂອງແຕ່ລະພື້ນທີ່, ເພື່ອວາງມາດຕະການຢ່າງມີເປົ້າໝາຍ ລວມທັງການປົກປ້ອງ ທາງສັງຄົມ ສາມາດດຳເນີນຕາມຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອປັບປຸງຜົນ ໄດ້ຮັບດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ຢູ່ໃນທຸກພາກຂອງປະເທດ.

ເອກະສານທີ່ກ່າວອ້າງອີງ

Adams, Linda. 2008. "The Socio-Cultural Effect/ Impact of Tourism in the Ethnic Villages along the Trek of Dong PhuVieng National Protected Area." Vientiane: SNV.

ADB (Asian Development Bank). 2004. Gender, Poverty and the Millennium Development Goals Report. Manila: ADB.

_____. 2006. Lao PDR Participatory Poverty Assessment (PPA). Manila: ADB.

_____. 2007. Technical Assistance to the Greater Mekong Subregion for HIV/AIDS Vulnerability and Risk Reduction Among Ethnic Minority Groups Through Communication Strategies. Manila: ADB.

_____. 2008a. Build It and They Will Come: Lessons from the Northern Economic Corridor: Mitigating HIV and Other Diseases. Manila: ADB.

_____. 2008b. Regional Technical Assistance Report. HIV Prevention and Infrastructure: Mitigating Risk in the Greater Mekong Subregion (Financed by the Government of Australia). Manila: ADB.

_____. 2009. "Gender Empowerment in Water and Sanitation in Lao PDR." <http://www.adb.org/themes/gender/gdcf-case-studies/lao-pdr-gender-empowerment-water-and-sanitation>. Manila: ADB.

_____. 2010. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors: Proposed Grant for the Northern Rural Infrastructure Development Sector Project in Lao PDR. Manila: ADB.

_____. 2011a. Lao PDR Country Partnership Strategy, 2012-2016. Manila: ADB.

_____. 2011b. Consultant's Completion Report of Sub-Project 1: Expanded HIV Prevention Programs on Lao northern Economic Corridor (Route 3). Manila: ADB.

_____. 2011c. Challenges and Opportunities for Social Protection in the Lao People's Democratic Republic. Manila: ADB.

_____. 2011d. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors: Proposed Program Cluster, Loan and Grant for Subprogram 1 to the Lao People's Democratic Republic: Second Private Sector and Small- and Mediumsized Enterprises Development Program. Manila: ADB

_____. 2011e. Completion Report: Lao People's Democratic Republic: Northern Community-Managed Irrigation Sector Project. Manila: ADB.

_____. 2011f. "Mainstreaming Gender in the Agriculture Sector in Lao PDR". Manila: ADB.

_____. 2011g. Gender Action Plan Implementation Review: GMS Sustainable Tourism Development Project in Lao PDR. Manila: ADB.

_____. 2011h. Technical Assistance Report. Harnessing Climate Change Mitigation Initiatives to Benefit Women. Manila: ADB.

_____. 2011i. "Lao PDR: Closing the GAP: Addressing Skill Shortages in Lao PDR." <http://www.adb.org/themes/gender/case-studies/addressing-skills-shortages-lao-pdr>. Manila: ADB.

_____. 2012. "Giving Life to Mother and Child". <http://www.adb.org/features/giving-life-mother-and-child>. Manila: ADB

Agenor, Agenor, Pierre-Richard, Octaviano Canuto and Luiz Pereira da Silva. 2010. "On Gender and Growth: The Role of Intergenerational Health Externalities and Women's Occupational Constraints." Policy Research Working Paper No. 5492. Washington DC: World Bank.

Boupha, Somaychanh. 2004. "The Household of Lao PDR: Social and Economic Indicators (LECS 3)." Vientiane: National Statistics Center.

Buttenheim, Alison, Harold Alderman and Jed Friedman. 2011. "Impact Evaluation of School Feeding Programs in Lao PDR," Policy Research Working Paper No. 5518. Washington DC: World Bank.

CARE International and (LWU) Lao Women's Union. 2009. "Just Beginning: A Qualitative Baseline Analysis of the Risk of Abuse and Exploitation of Sex Workers in Vientiane Capital and Subsequent Access to Legal Services." Vientiane: CARE International.

_____. 2010. "Understanding Women's Legal Rights: An Analysis of the Legal Enabling Environment for Addressing Violence against Women in the Lao PDR." Vientiane: CARE International.

CAS (Center for Advanced Study) and World Bank. 2006. Justice for the Poor: An Exploratory Study of Collective Grievances over Land and Local Governance in Cambodia. Phnom Penh: CAS and World Bank.

CEDAW (Committee for the Elimination of Discrimination against Women). Sixth and 7th Periodic Report to the UN. (UN Doc. CEDAW/C/Lao/7, 30 May 2008).

CEDAW. 2009. "Concluding Observations" (UN Doc. CEDAW/C/Lao/CO/7, 14 Aug 2009).

Chamberlain, James R. 2000. HIV Vulnerability and Population Mobility in the Northern Provinces of the Lao PDR. Bangkok: UNDO-SEAHIV.

_____. 2006b. Human Trafficking in Northwestern Lao PDR. Draft Report. Manila: ADB.

_____. 2006a. Study of Gender Equality in Women's Access to Land, Forests and Water: Draft Report. Manila: ADB.

_____. 2007. "Participatory Poverty Assessment (2006)". Vientiane: National Statistics Center, MPI.

Chen, Jiajian, Hongyian Liu, and Zhenming Xie. 2010. "Effects of Rural-Urban Return Migration on Women's Family Planning and Reproductive Health Attitudes and Behavior in Rural [People's Republic of] China." Studies in Family Planning. 41(1): 31-44.

Coleman, Brett E. and Jon Wynne-Williams. 2006. "Rural Finance in the Lao People's Democratic Republic: Demand, Supply, and Sustainability-Result of Household and Supplier Surveys." Manila: ADB.

CPI (Committee for Planning and Investment). 2006. National Socioeconomic Development Plan 2006-10. Vientiane: MPI.

CNHDR (Centre for Natural Hazard and Disaster Research). 2006. "Garment Industry in the Lao PDR." Background Paper.

Davies, Simon and Richard Record. 2010. "Gender and Entrepreneurship in the Lao PDR: Evidence from the 2009 Enterprise Survey." Manuscript. Vientiane: World Bank.

DOH (Department of Health), Burnet Institute and UNFPA (United Nations Population Fund). 2008. "Young Women's Sexual Behavior Study: Vientiane Capital, Lao PDR." April 2008. Vientiane: DOH.

Earth Systems Lao, Grontmij/CarlBro and the Center for Social Responsibility in Mining, University of Queensland.

2009a. "Desk Study of Employment, Livelihood and Service Impacts in Lao PDR and International Experience." Prepared for the World Bank. Vientiane: World Bank.

_____. 2009b. "Briefing Note 1: Social and Gender Issues in the Lao PDR Mining Sector." Prepared for the World Bank. Vientiane: World Bank.

EC (European Commission). 2011. Resettlement in Laos: Final Report. Vientiane: SOGES.

Eftimie, Adriana, Katherine Heller and John Strongman. 2009. Gender Dimensions of the Extractive Industries: Mining for Equity. Washington DC: World Bank.

Epprecht, M. et al. 2008. The Geography of Poverty and Inequality in the Lao PDR. Bern, Switzerland and Washington D.C.: GeographicaBernensia, NCCR North-South, University of Bern, and IFPRI.

Earth System Laos and Carlbro-Grontmij. 2009. "Inception Report," Gender and Social Inclusion in Mine Operations in Lao PDR. World Bank. 2009.

FAO (UN Food and Agriculture Organization), IFAD (International Fund for Agriculture Development) and ILO (International Labor Organization). 2010. Gender Dimensions of Agricultural and Rural Employment: Differentiated Pathways Out of Poverty. Rome: FAO.

Gibson, Daniel and Helene Carlsson-Rex. 2010. "Social Impact Mitigation from Hydropower and Mining in Lao PDR Examining Potential for Benefit-Sharing Approaches." Lao PDR Development Report 2010: Natural Resource Management for Sustainable Development Background Paper. Washington DC: World Bank.

GIZ (Deutsche Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit). 2007. "Small and Medium Enterprise Survey 2005 & 2007." Lao PDR: HRDME.

_____. 2010. Enterprise Survey 2009 Summary Report, Vientiane. Vientiane: GIZ.

_____. 2003a. Prime Minister's Decree No.37/2003/ND-CP, "Sanctioning Administrative Violations in Business Registration." 37, April 1, 2003. Vientiane: National Assembly, GOL.

_____. 2003b. Prime Minister's Decree No. 61/PO-Law on Land: Article 43." Vientiane: National Assembly, GOL.

_____. 2005. National Population Census. Vientiane: GOL.

_____. 2006. Prime Minister's Decree No. 26. "Implementation of the Law on the Development and Protection of Women." Vientiane: GOL.

_____. 2010a. Prime Minister's Decree No. 013. "The Administration of Non-Governmental Organizations

(NGOs) in the Lao PDR.” Vientiane: GOL.

_____. 2010b. Strategy on Climate Change of the Lao PDR. Vientiane: GOL.

_____. 2011. Part II: National Strategy for the Advancement of Women (2011–2015). Vientiane: GOL.

GRID (Gender Resource and Information Development Center). 2006. “Women and International Trade: Study for the Third National Human Development Report.” Vientiane: GRID.

HiFAB International AB. 2010. Final Sector Assessment Report, prepared for ADB. Manila: ADB.

IHSN (International Household Survey Network). 2006. “Multiple Indicator Cluster Survey (MICS).” IHSN.

ILO (International Labor Organization). 2003. “Lao PDR Migration Survey, 2003”. Vientiane: ILO.

Khouangvichit, Damdouane. 2010. Socio-Economic Transformation and Gender Relations in Lao PDR. Doctoral Dissertation Department of Social and Economic Geography, Sweden: Umea University.

King, Elizabeth and Dominique Van de Walle. 2005. Schooling and Poverty in Lao PDR. Report No. 39318-LA. Washington DC: World Bank.

_____. 2010. “Catching Up Slowly: Ethnic and Gender Inequalities in Lao PDR.” Lao PDR Country Brief No. 2. Washington DC: World Bank.

Kosakabe, Kyoko. 2003. “Definition of Women’s Work and Market Hierarchy in the Borderland of Lao PDR.” British International Studies Association: December, 2003.

Larsen, Morten. N.d. 2009. “The Gender Action Plan (GAP) in Lao PDR.” Presented at 53rd Session of Commission on the Status of Women (CSW), March 10, 2009.

LNCCI (Lao PDR National Chamber of Commerce and Industry). 2007. Annual Report, 2007. Vientiane: LNCCI.

LNTA (Lao National Tourism Administration). 2006. “International Tourism: Socioeconomic Impacts in the Lao PDR: Technical Background Paper for the National Human Development Report.” Vientiane: LNTA.

LWU (Lao Women’s Union) and Asia Foundation. 2002. “First Women’s Shelter in Lao PDR.” Thailand: Asia Foundation.

LWU and GRID. 1997. “Gender and Land Titling.” Vientiane: LWU.

_____. 2009. “Domestic Violence Survey in Lao PDR, 2009.” Vientiane: LWU.

LWU, GRID and ILO. 2003. “Gender, Microfinance, and Income Generation Activities, 2003.” Vientiane: LWU.

_____. 2004. “Gender Issues in Micro and Small Enterprises in the Lao PDR.” Vientiane: LWU.

Lyttleton, C. et al. 2004. Watermelons, Bars and Trucks: Dangerous Interactions in Northwest Lao PDR: An Ethnographic Study of Social Change and Health Vulnerability along the Road through Muang Sing and Muang Long. Vientiane: Institute for Cultural Research of Laos and Macquarie University.

MAF (Ministry of Agriculture and Forestry). 2009. “Gender policy paper, 2009.” Vientiane: MAF.

_____. 2011. “Strategy for Advancement of Women of Agriculture and Forestry Sector 2011–2015.” Vientiane: MAF.

MAF and FAO. 2010. National Gender Profile of Agriculture Households, 2010. Vientiane: Department of

Statistics.

Mayes, Warren. 2008. Email Correspondence: Oz Minerals, 14 October, 2008.

Mette, Kirstine, Roahr Boatman and Vilaythong Chanthalin. 2009. "Rapid Assessment of Power to the Poor Pilot Project." Vientiane: Sunlabob.

MOE (Ministry of Education). 2007. National Baseline Tracer Study. Vientiane: MOE, Department of Higher, Technical and Vocational Education.

_____. 2008. Education for All, Mid-Decade Assessment. Vientiane: MOE.

_____. 2009a. Education Plan Vientiane: MOE.

_____. 2009b. "Recent Socio-Economic Development Opportunities and Outlook, Draft for Discussion," Round Table Implementation Meeting, Vientiane, November 3, 2009.

_____. 2009c. Education Sector Development Framework. Vientiane: MOE.

MOE and GIZ. 2006. "The National Baseline Tracer Study of TVET." Vientiane: MOE.

MOE and UNESCO. 2005. "Education for All: National Plan of Action 2003-2015." Vientiane: Ministry of Education, Department of General Education.

MOLS (Ministry of Labor and Social Welfare) and UNICEF (UN Children's Fund). 2003. Broken Promises, Shattered Dreams: A Profile of Child Trafficking in Lao PDR. Vientiane: MOLS.

MOH (Ministry of Health) and UNFPA (United Nations Population Fund). 2008. "Assessment of Skilled Birth Attendance in Lao PDR, 2008." Vientiane: MOH.

Morineau, Guy. 2009. "Lao PDR 2009 Surveillance Surveys: Behavioral survey among service women and integrated

biological and behavioral surveillance survey among men who have sex with men in Luang Prabang." Lao PDR: Center for HIV/AIDS/STDs (CHAS), MOH.

MPI (Ministry of Planning and Investment). 2009. "Recent Socio-Economic Development Opportunities and Outlook,

Draft for Discussion, Round Table Implementation Meeting," November 3, 2009, Vientiane: Department of International Cooperation.

MPI and MAF (Ministry of Agriculture and Forestry). 1999. "Lao Agriculture Census 1998/1999". Vientiane: MPI.

MPI and UNFPA. 2005. "Lao Reproductive Health Survey (2005)". Vientiane: MPI.

MPI, WREA (Water Resources and Environment Administration), UNDP (United Nations Development Programme)

and UNEP (United Nations Environment Programme). 2009. Poverty-Environment Initiative (PEI) Framework in Lao PDR. Vientiane: UNEP and UNDP.

MPI and World Bank. 2011. "Poverty in Lao PDR," Vientiane: Department of Statistics.

_____. 2011. Seventh Five-year National Socio-Economic Development Plan (2011-2015). Vientiane: Government of Lao PDR.

MPWT (Ministry of Public Works and Transport). 2009. "Ethnic Communities Development Plan, 2009." Vientiane: Department of Roads.

_____. 2010. "Annual Road Asset Report, May 2010." Vientiane: Division of Infrastructure and Transport.

NERI (National Economic Research Institute). 2006. "Rural and Microfinance Statistics in the Lao PDR, 2006." Vientiane: NERI.

_____. 2011. Study on the Causes and Impact of Internal Migration on Children in Lao PDR (draft). Vientiane: NERI and UNICEF.

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2009. "Social Institutes and Gender Index." Paris: OECD. Oberoi, Nandini. N.d., UNDP Briefing Note based on draft paper "Mainstreaming Gender into Climate Change Policies" by Dr. Jyoti Parikh. Delhi: UNDP India. http://data.undp.org.in/Gndr_CC.pdf.

PACSA (Public Administration and Civil Society Authority). 2010. "Statistics on Local Administration 2010." Vientiane: Ministry of Home Affairs, Department of Local Administration, Division of Local Administration and Statistics.

Phetsiriseng, Inthasone. 2007. "Gender Concerns in Migration in Lao PDR I Migration Mapping Study: A Review of Trends, Policy and Program Initiatives." Vientiane: UNIFEM (United Nations Entity for Gender Equality and the Power of Women).

Phouxay, Kabmanivanh, Gunnar Malmberg and Aina Tollefsen. N.d. (2010). "Internal Migration and Socioeconomic Change in Laos." Migration Letters 7(1). London: Migration Letters and The London Publisher.

Porter, Ian C. and Jayashankar Shivakumar. 2011. Doing a Dam Better: The Lao People's Democratic Republic and the Story of Nam Theun 2. Washington DC: World Bank.

Rodolph, Michelle. 2001. HIV Policy Formulation and Strategic Planning for the Communication, Transportation, Post, Construction and Tourism Sectors of Lao PDR. Bangkok: UNDP-SEAHIV.

Sithivong, Koutiane and Vongtayfa Sisouvong. 2007. "Final Report for Making Infrastructure Projects Responsive to the Needs of Women in Rural and Remote Areas: Rural Electrification in Lao PDR" East Asia and Pacific Region Gender Program: World Bank.

SNV and NTA. 2003. "Gender Assessment and Strategic Action Plan for the Tourism Sector in Lao PDR". Vientiane: SNV.

SDC (Swiss Agency for Development and Corporation) and EDC (Education Development Centre). 2009. "Study on Civil Society in Lao PDR, 2009." Vientiane: SDC.

Standing, Guy. 2000. "Modes of Control: A Labour-Status Approach to Decent Work." Geneva: ILO.

Tan, Danielle and Didier Bertrand. 2007. "How Illegal Migration Turns into Trafficking for Sexual and Labor Exploitation: Raising the Voices of Girls and Women from Lao PDR." Afesip Action Research Process Report. Vientiane: Afesip. Thammachack, Deuansavanh, Souchalith Norkeo, Chansaleum Kongkeo and Phoupath Singthavongxay, Sengsouvanh.

2010. "Lao Expenditure and Consumption Survey (LECS) 4, 2007/08." Vientiane: Department of Statistics, MPI. Thammanosouth, Saykham, Viengnam Douangphachanh, and Lamphoun Khourphakdy. 2012. "Gender Analysis of Changes in Livelihoods at the border: A case Study of Houayxai, Lao PDR., in Kusakabe, Kyoko

edit, Gender, Roads, and Mobility in Asia. Rugby, Warwickshire, UK. Practical Action Publishing Ltd.

UN (United Nations). 2000. "Protocol to Present, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children," Transnational Organized Crime Convention. New York: UN.

UNIAP and UNICEF. 2004. "Trace Study: National Survey on Human Trafficking." Vientiane: UNIAP and UNICEF.

UNDP (United Nations Development Programme). 2006a. National Human Development Report on Trade. Vientiane: UNDP.

_____. 2006b. "Legal Sector Assessment." Vientiane: UNDP.

_____. 2008. Millennium Development Goals (MDG) Report, 2008. Geneva: UNDP.

_____. 2009a. Asia-Pacific Human Development Report, 2010. Geneva: UNDP.

_____. 2009b. Human Development Indicators Report, 2009. Geneva: UNDP.

_____. 2009c. Millennium Development Goals (MDG) Mid-term Report, 2009. Geneva: UNDP.

_____. 2010. Power, Voice and Rights: A Turning Point for Gender Equality in Asia and the Pacific, Asia-Pacific Human Development Report, 2010. Colombo, Sri Lanka: Regional Centre for Asia Pacific.

_____. 2011. Human Development Report, 2011. Geneva: UNDP.

UNDP and CUSO. 2003. "Domestic Violence Survey in Rural Lao PDR." Vientiane: Gender Development Group.

UNDP, IUCN and MRC. 2006. "Participatory Poverty Assessment (PPA)." Attapue, Lao PDR: UNDP.

UNDP and NSC (National Statistics Center). 2006. International Trade and Development in National Human Development Report. Vientiane: UNDP.

UNFPA (United Nations Population Fund). 2008. "Reproductive Health at the Margins." London: Options Consultancy Services Ltd.

UNGASS (United Nations General Assembly). 2010. Lao PDR Country Progress Report, 2010. Vientiane: UNGASS.

UNGASS, UNAIDS and CHAS. 2010. "Second Generation Surveillance (3rd Round)". Vientiane: UNGASS.

UNIAP (United Nations Inter-agency Project on Human Trafficking). 2008. "SIREN Human Trafficking Data Sheet: Lao PDR." Vol 1.0. Vientiane: UNIAP.

UNICEF. 2010. "Draft study of informal cross borders." Vientiane: UNICEF.

UNICEF and WHO (World Health Organization). 2012. "Estimates for the Use of Improved Drinking Water Sources." Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation. Vientiane: UNICEF and WHO.

UNIDO. 2007. "The Global Mercury Project." New York: UNIDO.

US Department of State. 2011. 2010 Human Rights Report: Laos. Washington DC: US Department of State. <http://www.state.gov/documents/organization/160091.pdf>.

WASH TWG. N.d. "Community-Led Total Sanitation in Lao PDR." http://www.communityledtotalsanitation.org/sites/communityledtotalsanitation.org/files/CLTS_in_Laos.pdf.

Waterschoot, Isabella. 2010. "Final Report: Gender Mainstreaming in the Agriculture and Forestry Sector in Lao PDR." ADB/RSC C00925 (LAO), October, 2010. Manila: ADB.

WEDO (Women's Environment and Development Organization). 2007. "Women: Essential to Climate Change Solutions." New York: Women's Environment and Development Organization.

World Bank. 2003. Ethnic Groups, Gender, and Poverty Eradication: Case Study from a Khmou Lue community in Oudomxay Province. Vientiane: World Bank.

_____. 2005. Lao PDR Gender Profile. Washington DC: World Bank.

_____. 2007a. Lao PDR Poverty and Social Impact Analysis Impact of Poverty Reduction Programs on Ethnic Minorities and Women, Washington DC: World Bank.

_____. 2007b. Lao PDR House Wiring Program: Final Report. Vientiane: World Bank.

_____. 2008. Poverty and Social Impact Assessment, 2008. Washington DC: World Bank.

_____. 2009a. "Vulnerability and Safety Nets in Lao PDR." Washington DC: World Bank.

_____. 2009b. Lao PDR Development Report 2010: Background Paper I Social Impact Mitigation from Hydropower and Mining in Lao PDR: Examining Potential for Benefit-Sharing Approaches. Washington DC: World Bank.

_____. 2009c. "Lao PDR Economic Monitor: End-Year Update," Issue #14, 2009. Washington DC: World Bank.

_____. 2009d. World Development Indicators (WDI) and Enterprise Survey, 2009. Washington DC: World Bank.

_____. 2009e. "Lao PDR Investment Climate Assessment: Policies to Promote Growth in the Non-Resource Sectors." Washington DC: World Bank.

_____. 2009f. "Advancing Gender Equality: World Bank Action Since Beijing, 2000." Washington DC: World Bank.

_____. 2010a. "Lao PDR: Investment and Access to Land and Natural Resources." Washington DC: World Bank.

_____. 2010b. "Challenges in Promoting Sustainable Development." World Bank Discussion Paper. Washington DC: World Bank.

_____. 2010c. Economics of Adaptation to Climate Change: Social Synthesis Report. Washington DC: World Bank.

_____. 2010d. Lao PDR Development Report 2010: Natural Resource Management for Sustainable Development Hydropower and Mining. Washington DC: World Bank.

_____. 2010e. "Power to the People: Twenty Years of National Electrification in Lao PDR," Draft, 31 March, 2010. Washington DC: World Bank.

_____. 2010f. "Country Economic Memorandum." Washington DC: World Bank.

_____. 2010g. "Lao PDR Civil Service Pay and Compensation Review Attracting and Motivating Civil Servants." June 2010. Vientiane: World Bank.

_____. 2010h. Community-Based Health Insurance in Lao P.D.R: Understanding Enrollments and Impacts. Washington DC: World Bank.

_____. 2010i. "Project Appraisal Document: Catalytic Fund Education For all/Fast Track Initiative Program." Washington DC: World Bank.

- _____. 2010j. Maternal and Child Health & Nutrition in Lao PDR: Evidence from a Household Survey in Six Central and Southern Provinces (draft). Vientiane: World Bank.
- _____. 2011a. Lao PDR Economic Monitor. Washington DC: World Bank.
- _____. 2011b. Lao PDR Country Summary: Emerging Stronger from the Crisis. Washington DC: World Bank.
- _____. 2011c. World Development Report 2012: Gender Equality and Development. Washington DC: World Bank.
- _____. 2011d. Lao PDR: Mapping the Gender Intensity of Trade. Washington DC: World Bank.
- _____. 2011e. “Reproductive Health at a Glance: Lao PDR.” Washington DC: World Bank.
- _____. 2011f. “Lao PDR Poverty Reduction Fund 2nd Phase Impact Evaluation Design Concept Note,” draft June 2011. Vientiane: World Bank.
- _____. 2011g. Lao PDR Poverty Reduction Fund Project II: Project Appraisal Document. Washington DC: World Bank.
- _____. 2011h. Country Policy and Institutional Assessment (CPIA) 2011: Country Worksheet. Manuscript.
- _____. 2012. “Lao PDR: Labor Standards and Productivity in the Garments Export Sector - A Survey of Managers and Workers.” East Asia and Pacific Poverty Reduction and Economic Management Sector Department, The World Bank: Washington DC.
- World Bank and EC (European Commission). 2007. Lao PDR Poverty and Social Impact Analysis: Impact of Poverty Reduction Programs on Ethnic Minorities and Women. Washington DC: World Bank.
- World Bank, FAO and IFAD. 2009. “Gender and Agricultural Markets,” in Gender in Agriculture Sourcebook. Washington DC: World Bank.
- WFP (World Food Programme). 2007. Lao PDR Comprehensive Food Security and Vulnerability Analysis (CFSVA). Vulnerability Analysis and Mapping Unit. Rome: WFP.
- WHO (World Health Programme). 2005. “Make Every Mother and Child Count.” Geneva: WHO.
- _____. WHO. 2010. “World Health Statistics 2010.” Geneva: WHO.
- WHO, UNICEF, UNFPA and WB. 2012. “Trends in Maternal Mortality: 1990 to 2010.” Geneva: WHO.
- Yusuf, A.A. and H.A. Francisco. 2009. “Climate Change Vulnerability Mapping for Southeast Asia.” Ottawa: International Development Research Centre (IDRC), SIDA, EEPSEA, and CIDA.

References

- 1 World Bank 2011c.
- 2 World Bank 2011c.
- 3 Yusuf and Francisco 2009.
- 4 GOL 2010b.
- 5 ADB 2011c.
- 6 Department of Statistics and World Bank 2010g.
- 7 World Bank 2011g.
- 8 ADB 2010 and World Bank 2007a.
- 9 King and Van de Walle. 2010.
- 10 Ibid 2010.
- 11 World Bank and EC 2007.
- 12 King and Van de Walle 2010 and World Bank 2007a.
- 13 Epprecht et al 2008.
- 14 World Bank 2008.
- 15 Based on HDI and related tables: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Table4.pdf.
- 16 World Bank 2011.
- 17 US Department of State 2011.
- 18 WHO 2005.
- 19 See Agenor et al 2010.
- 20 LECS4 2007/08 and King and Van de Walle 2010.
- 21 UNFPA 2008.
- 22 World Bank 2010j.
- 23 World Bank 2011e.
- 24 World Bank 2011e, based on LRHS 2005.
- 25 LRHS 2005.
- 26 World Bank 2011e states the MMR rate in the country in 2008 was 580; however, there are some disputes over MMR figures.
- 27 World Bank 2009d.
- 28 World Bank 2011e.
- 29 LRHS 2005.
- 30 World Bank 2011e.
- 31 Ibid 2011e.
- 32 World Bank 2011h.
- 33 MOH and UNFPA 2008.
- 34 IHSN 2006.
- 35 World Bank 2011e.
- 36 LRHS 2005.
- 37 US Department of State 2011.
- 38 World Bank 2011e.
- 39 World Bank 2011h.
- 40 Center for HIV/AIDS/STDs 2009.
- 41 World Bank 2011h.
- 42 World Bank 2011h.
- 43 World Bank 2011e.
- 44 UNGASS 2010.
- 45 DOH 2008.
- 46 ADB 2008b.
- 47 WFP 2007.
- 48 WFP 2007.
- 49 MICS3 2006.
- 50 Ibid 2006.
- 51 Ibid 2006.
- 53 ADB 2011a.
- 54 World Bank 2011h.
- 55 King and Van de Walle 2005, based on Boupcha 2004; all estimates are population-weighted.
- 56 World Bank 2011h.
- 57 MPI 2009.
- 58 MOE 2009.
- 59 HiFAB 2010.
- 61 GOL1995 and 2005.
- 62 MOE 2009.
- 63 ADB 2004.
- 64 UNICEF 2010.
- 65 King and Van de Walle 2010.
- 66 MOE 2009.

- 67 MOE 2009.
- 68 World Bank 2010.
- 69 ADB 2011i.
- 70 UNICEF and WHO 2012.
- 71 LECS4 2007/08.
- 72 UNDP 2009.
- 73 WASH TWG N.d. (2006 figures cited in WHO/ UNICEF 2008 JMP Report).
- 74 ADB 2011i.
- 75 Ibid.
- 76 ADB 2009.
- 77 MPI 2011.
- 78 World Bank 2011b.
- 79 ADB 2011c.
- 80 Ibid.
- 81 World Bank 2009a.
- 82 CFSVA 2007.
- 83 World Bank 2007b.
- 84 CFSVA 2007.
- 85 LECS4 2007/08.
- 86 World Bank 2008.
- 87 World Bank 2011d.
- 88 ADB 2011h.
- 89 World Bank 2005.
- 90 ADB 2006.
- 91 King and Van de Walle 2010.
- 92 UNDP 2011.
- 93 World Bank 2010c.
- 94 Law on Land, Article 43 (GOL 2003b).
- 95 Resettlement Decree 192 as described in EC 2011.
- 96 World Bank 2007a, Chamberlain 2006a and 2006b, as cited in World Bank 2007a.
- 97 UNDP 2010.
- 98 GOL 2005.
- 99 MPI and World Bank 2011c.
- 100 Ibid.
- 101 GRID 2006.
- 102 LNCCI 2007.
- 103 World Bank and IFC 2009.
- 104 LECS4 2007/08.
- 105 Ministry of Industry and Commerce, SME Promotion and Development Office | SMEPDO.
- 106 World Bank, FAO and IFAD 2009.
- 107 Ibid.
- 108 ADB 2011g.
- 109 LWU, GRID and ILO 2004.
- 110 Davies and Record 2010.
- 111 NERI 2006.
- 112 Ibid.
- 113 NERI 2007.
- 114 LWU, GRID and ILO Gender 2003.
- 115 ADB 2011c.
- 116 LECS4 2007/08.
- 117 LECS4 2007/08.
- 118 Chamberlain 2000.
- 119 Rodolph 2001.
- 120 World Bank 2011d.
- 121 Ibid.
- 122 Ibid.
- 123 MPWT 2009.
- 124 ADB 2010.
- 125 Lyttleton et al 2004.
- 126 World Bank 2010d.
- 127 Cernea cited in Gibson and Carlsson-Rex 2010.
- 128 Eftimie et al 2009.
- 129 Mayes 2008.
- 130 Gibson and Carlsson-Rex 2010.
- 131 Earth Systems Lao 2009b.
- 132 UNIDO 2007.
- 133 Ibid.
- 134 MOE and UNESCO 2005.
- 135 LNTA 2006.
- 136 Adams 2008.
- 137 LNTA 2006.
- 138 SNV and NTA 2003.
- 139 World Bank 2007.
- 140 GOL 2011.
- 141 GOL 2011.
- 142 Ibid.

- 143 US Department of State 2011.
- 144 World Bank 2011h.
- 145 US Department of State 2011.
- 146 CPI 2006.
- 147 US Department of State 2011.
- 148 Ibid.
- 149 World Bank 2010g.
- 150 International NGOs are governed by Decree 13 (GOL 2010a), administered by the Ministry of Foreign Affairs.
- 151 SDC and EDC 2009.
- 152 Government staff of the Ministry of Communication and Culture 2008.
- 153 LWU and GRID 2009.
- 154 UNDP and CUSO 2003.
- 155 MICS 2006.
- 156 CARE and LWU 2009.
- 157 US Department of State 2011.
- 158 CARE and LWU 2009.
- 159 LWU and GRID 2009.
- 160 LWU and Asia Foundation 2002.
- 161 US Department of State 2011.
- 162 US Department of State 2011.
- 163 Ibid.
- 164 World Bank 2009e.
- 165 MPI 2011.
- 166 WB 2011d.
- 167 WB 2011d.
- 168 Ibid.
- 169 Ibid.
- 170 World Bank. 2011a.
- 171 World Bank 2011d.
- 172 UNDP 2006a; UNIAP and UNICEF 2004; and ILO 2003.
- 173 ADB 2008a.
- 174 UNIAP and UNICEF.
- 175 Phetsiriseng 2007.
- 176 UN 2000.
- 177 ADB 2007.
- 178 Tan and Bertrand 2007.
- 179 Yusuf and Francisco 2009.
- 180 MPI 2011.
- 181 GOL 2010b.
- 182 MPI, WREA, UNDP and UNEP 2009.
- 183 World Bank 2010c.
- 184 Oberoi online: http://data.undp.org.in/Gndr_CC.pdf.
- 185 WEDO 2007.
- 186 ADB 2008b.
- 187 US State Department 2011.

ທະນາຄານໂລກ

ຫ້ອງການທະນາຄານໂລກ ປະຈຳ ສປປ ລາວ
ປະຕູໄຊ, ຖະໜົນເນຣູ
ຕູໂປສະນີ 345
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປ ລາວ
ໂທ: (856-21) 266 200
ແຟັກ: (856-21) 266 299
www.worldbank.org/lao

ທະນາຄານໂລກ
ຖະໜົນ 1818 H, NW
ວໍຊິງຕັນ ດີຊີ, 20433
ສະຫະລັດອາເມລິກາ
ໂທ: (202) 4731000
ແຟັກ: (202) 4776391
www.worldbank.org

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ

ຫ້ອງການທະນາຄານພັດທະນາອາຊີປະຈຳ ສປປ ລາວ
ຫຼົວມຸມຖະໜົນລານຊາງ ແລະ ຖະໜົນສາມແສນໄທ
ຕູໂປສະນີ 9724
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປ ລາວ
ໂທ: (856-21) 250 444
ແຟັກ: (856-21) 250 333
www.adb.org/laopdr

ຫ້ອງການທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ
ຖະໜົນ 6 ADB
ແມນດາລູຢອງ ຊີຕີ້ 1550
ເມໂທຣ ມະນີລາ, ຟິລິບປິນ
ໂທ: (632) 632 4444
ແຟັກ: (632) 636 2444
www.adb.org

ຮູບພາບ ໂດຍ ທະນາຄານໂລກ